COLECȚIA ROMANULUI ISTORIC

August Strindbeig

«vrăjitoarea
«răzbunarea
«insula fericiților

v.¹ ' r^H
/: ,, ^

* M M .
A- ti. . * "

August

Strindberg



Vrăjitoarea

Răzbunarea

Insula Fericiților

Coperta colecției de ***Vaslle Ohe***

August Strindberg
KLEINE HISTORISCHE ROMANE
Tschandala* • *Die Hexe* • *Insel der Seligen Georg Müller München und Leipzig, 1918

Toate drepturile asupra acestei versiuni sînt rezervate EDITURII **UNIVERS**

August

strindberg

Vrăjitoarea
Răzbunarea
Insula Fericiților

i

în românește de Nora iuga

—I IIIIH*' I I I ....■IUI uliu II—II I —

București « 1979
Editura UNIVERS

VRĂJITOAREA (1887)

Ț atăl Theklei Degener era gardian ; făcea parte din 1 corpul care asigura atît paza internă a Stockholmului, cît şi transportul de deținuți şi serviciul închisorii. Din păcate funcția aceasta nu era prea bine văzută. Uniforma, aceeaşi de pe vremea războiului de treizeci de ani, stîrnea batjocura haimanalelor şi le adusese gardienilor porecla de „sticleți" ; poreclă transmisă din generație în generație şi pe care o foloseau acum chiar şi cei din lumea bună. Aparținînd unei categorii sociale umile, avînd un grad care nu-i permitea avansarea, se simțea de două ori stigmatizat.

Orice imbold la o comportare exemplară îi era anihilat, de vreme ce nu întrevedea nici o posibilitate de a-şi depăşi condiția ; totodată contactul permanent cu infractori de toate soiurile îi altera concepția despre viață. Deveni sceptic, ursuz, apatic şi începu să bea.

Mama fusese slujnică şi această căsătorie îi oferise perspectivele unui trai sigur, dar în rfcelaşi timp o viață plină de suferințe. Gardianul, care lipsea nopțile, fiind de servici, venea acasă doar după-amiaza, pentru cîteva minute, să-şi bea berea fiartă amestecată cu rachiu ; în acest răstimp Thekla era mereu trimisă cu cîte-un comision în oraş. Din cauza acestor condiții căsnicia nu era prea solidă, dar nici certurile nu aveau cînd să izbucnească.

Casa se afla pe strada Schwarzmonch, peste drum de biserica germană, între poduri, în partea cea mai întunecată a oraşului vechi. Era o clădire înnegrită cu geamuri mici afumate, care nu lăsau să treacă lumina. Imobilul avea un aspect straniu, disgrațios şi era greu de înțeles ce-1 determinase pe proprietar să angajeze o portăreasă.

Totuşi motive existau. Fiind foarte populată, casa avea nevoie de o pază severă ; în al doilea rînd chiriaşii erau de asemenea calitate, încît era nevoie de o portăreasă care să le impună. în catul de sus se afla un han pentru marinarii finlandezi ; în partea dinspre curte un cămătar şi deasupra un bordel.

Munca nu era aici deloc uşoară. Poarta trebuia deschisă în medie cam din nouă în nouă minute pe tot parcursul celor douăzeci şi patru de ore ale unei zile şi nu avea voie să rămînă descuiată niciodată. Viața portăresei semăna cu cea a unui

deținut, ba mai rău, cu a unui criminal care este silit prin tortură să-şi recunoască vina.

în anumite închisori se mai folosea procedeul prin care, întrerupînd cu zgomote repetate din oră în oră somnul unui deținut, aflat în perioada anchetei, se obținea capitularea vinovatului.

Din douăzeci şi patru de ore nu exista nici un singur minut în care portăreasa să fi putut avea siguranța că nu va suna cineva. Cînd îi venea fata trebuia să tragă de funia clopotului ; cînd stătea la plită trebuia deodată să lase tot şi să fugă, constatînd la întoarcere că laptele a dat în foc ; cînd se întindea în pat şi în jurul ei se aşternea liniştea — ochii i se închideau şi cu nervii toropiți se lăsa în voia odihnei —, clopotul suna şi trebuia din nou să-şi încordeze muşchii ca să tragă de funie. Această funie devenise pentru ea un nou organ, care îi crescuse în prelungirea brațului drept. întreaga ei viață, întreaga ei existență devenise o parte componentă a unui sistem "de sonerie. îşi pierduse orice voință, orice inițiativă ; toată activitatea ei îşi primea impulsul din afară, de la o frînghie, trasă de un străin oarecare, de la un clopot care semnaliza voința acelui străin, voință pe care trebuia s-o execute brațul ei drept. în primul an, cînd era însărcinată cu fetița, se îmbolnăvise de nervi, apoi se obişnui şi nu mai simți nici mulțumire, nici resentiment. Constata doar că trăieşte şi ştia că viața ei era în strînsă legătură cu funia de care trăgea.

Dacă obosea să tragă de funie nu mai primea nici mîncare, nici băutură ; şi dacă se sătura de odaia strimtă cu vizorul spre poartă, atunci avea libertatea să aleagă strada.

In această încăpere mică se născu Thekla, în timp ce poarta continua să se trântească, clopotul să sune, marinarii să se înjunghie. Fusese un copil foarte dificil, urla cîte o jumătate de oră pînă obosea, căzînd apoi într-o linişte şi o epuizare totală asemenea morții. Părea că se născuse cu o aversiune hotărîtă împotriva porții şi a clopotului. In primii cinci ani nu se putuse obişnui ; mai tîrziu, cînd în sfîrşit se mai deprinse, sunetul acela o urmărea şi cînd lipsea de acasă.

- Fie că se afla în clasă sau la slujbă, la tatăl ei, auzea clinchetul clopotului, scrîşnetul zăvorului, şi trîntitul porții. Mama credea că o putea linişti cu putină bere încălzită cu un strop de rachiu, aşa cum îşi făcea şi ei, dar degeaba.

Cînd Thekla împlini patru ani, fu lăsată să se joace pe-afară. Curtea era ca un coş larg de fabrică ; de o parte se înşirau căsuțe

mici, cu un aspect dubios, de cealaltă parte, lîngă zid, se afla o ladă mare de gunoi, din care se scurgea permanent o zeamă scîrboasă maronie. Vara roia un nor de muşte în jurul tulumbei ; şobolani mari, roşcaţi, ţîşneau din spărturile beciului după vreun morcov, o coajă de cartof sau o bucată de cîrpă — uneori se mai aventura şi cîte o vrabie, pînă acolo, tentată de vreo zdreanţă pentru cuib. Thekla se juca de obicei lîngă rigola de piatră, unde se deşertau găleţile cu lături ; păianjeni cu picioare lungi se plimbau în voie pe peretele murdar.

Oamenii se purtau prietenos şi oricine intra sau ieşea pe poartă avea un zîmbet. sau o vorbă bufiă pentru ea, pentru că era fata portăresei, căreia îi ştiau toţi de frică. Cele mai drăguţe erau fetele care locuiau la catul de sus, dinspre curte. Acestea îi dădeau marţipan şi o invitau în camerele lor cu perdele frumoase şi cu miros de apă de trandafiri.

Mamei nu-i plăceau aceste vizite, totuşi era o uşurare să scape pentru cîteva clipe de grija copilului, mai ales că se afla în aceeaşi casă.

Thekla nu cunoştea strada ; mama nu era niciodată liberă să poată ieşi cu ea în oraş. Nu văzuse niciodată soarele, totuşi cînd stătea uneori în curte, cu capul dat pe spate, privind dincolo de streaşina acoperişului, vedei acolo sus mai multă lumină şi un albastru intens. Dar 'ini venea iarna şi în curte se forma o pîrtie de gheaţă pînă la poartă, rămînea încuiată toată ziua în odaia strimtă şi atît de întunecoasă, încît lumina trebuia să ardă de dimineaţa pînă seara. Aici mirosea tot timpul -a lapte dat în foc, a slănină prăjită, şi a bere fiartă. Geamul dinspre stradă era căptuşit cu hîrtie. Thekla o rupsese puţin, făcîndu-şi o gaură mică prin care putea să privească afară. De cealaltă parte a străzii nu vedea decît colţul unei clădiri mari, înnegrite, cu ferestre inalte şi ascuţite.

Intrebîndu-şi odată mama, cine locuia acolo, află că era casa Domnului. îşi imagină atunci că Domnul era un bărbat foarte mare, devreme ce avea nevoie de un acoperiş şi de ferestre atît de înalte. Singura ei bucurie era venirea tatei. Acesta era un bărbat înalt, blond şi palid, îmbrăcat în haine frumoase şi neobişnuite. Nasturii de -ia tunică erau auriţi şi purtau pe ei chipul unui bătrîn pe care-1 numeau Erik cel Sfînt ; pe stofa de culoare închisă a vestonului, centura şi diagonala din piele albă lăcuită luceau parcă mai intens şi sabia părea atît de mîndră cînd stătea sprijinită de colţul şifonierului. Dar cel mai grozav din toate era

coiful de fier, aşezat pe masă lîngă cana de bere, strălucind de atîta aur şi culoare ; iar panaşul care îi împodobea creştetul arăta întocmai ca o pisică neagră zburlită.

Părinții vorbeau ele obicei în şoaptă, totuşi uneori Thekla Ie auzea cuvintele căzînd răstit, scurt şi tăios şi se speria. Primul tăcea tatăl, scotea dintr-un portmoneu nişte arginți pe care-i clădea mamei, apoi se ridica şi pleca.

Fata îi vedea pe locatarii casei salutîndu-1 plini de respect, ceea ce îi întărea convingerea că tatăl ei era un bărbat puternic şi stimat. Această impresie, adăugată la autoritatea de care i se bucura mama, o iăcu foarte curînd să nu se considere printre oamenii de categorie modestă.

Crescu fără surori, fără prieteni de joacă ; nu avusese pe nimeni cu care să se fi putut compara, pe nimeni care sâi-i fi putut modela firea. Cînd împlini şapte ani fu înscrisă la şcoala de fete a comunității germane, deoarece tatăl ei se trăgea dintr-o veche familie prusacă. în prima zi de şcoală, mama se învoi de la slujbă şi-şi conduse fata sus. în sala mare. Thekla se auzi strigată la catalog şi mama fu întrebată care era funcția tatălui. La răspunsul ei, că soțul îi era, gardian, un zîmbet uşor trecu pe fața învățătorului, clar copiii şi părinții prezenți acolo rîseră atît de vizibil, încît Thekla observă. Pe stradă, fetița îşi întrebă mama de ce s-a rîs, dar aceasta nu-i putu da nici un răspuns. Curînd însă avea să afle, tot la şcoală, cauza acelei veselii generale. Astfel descoperi că făcea parte din clasa de jos, din care părinții se străduiau s-o ridice prin educație, iar învățătorii, dimpotrivă, îi înăbuşeau orice dorință de ascensiune, predieîndu-i să se mulțumească cu locul pe care Dumnezeu 1-a hotărît fiecăruia pe părnînt. Observă curînd că cei din familiile bune aveau obrajii şi mîinile albe şi mai târziu învăță de la alte fete să bea oțet de vin şi să-şi spele mîinile cu apă caldă ca să şi le albească.

Cu timpul deveni debilă, nu mai puU-a dormi, era sensibilă la orice, şi sfîrşi prin a nu se mai simți bine nicăieri. Grija exagerată a mamei o făcu să se considere neajutorată şi infirmă, aşteptând mereu sprijin de la alții, deoarece propria ei ființă devenea din ce în ce mai fragilă.

!i

Aşa arătase copilăria ei pînă la confirmare.

Cu acest prilej i se predică preeeptul creştin, după care toţi oamenii ar fi egali ; şi-ntr-adevăr, când văzu adunaţi în aceeaşi încăpere copii din toate clasele sociale, ascultînd aceeaşi învăţătură, de parcă viaţa ar fi fost aceeaşi pentru toată lumea, încolţi în sufletul ei o nădejde fierbinte. Preotul, care era un om cucernic, părea a împărtăşi şi el credinţa că toţi copiii sînt ai aceluiaşi părinte şi că acesta nu făcea nici o deosebire între cei săraci şi cei bogaţi.

Seara după examen, îi convocă pe toţi în capelă spre a Ie da ultima învăţătură pentru viaţă şi a-şi lua rămas bun de la ei. Apoi urmau să primească împărtăşania, şi să-şi croiască singuri drumul în viaţă ocrotiţi doar de Jlumnezeu. Se făcuse foarte cald în încăperea mică şi întunecoasă, pe pereţii căreia priveau din rame negre chipuri severe ; teracota era încinsă şi vechea lampă de aramă arunca o rază subţire pe feţele palide. Părul de un alb strălucitor al bătrînului dascăl părea un izvor de lumină. Le zugrăvea copiilor cu vocea lui tremurătoare toată gravitatea înfricoşătoare a existenţei ; le atrăgea atenţia asupra primejdiilor ; îi ruga să-1 creadă, deoarece ci cunoştea viaţa ; îi implora să-şi clădească speranţa pe o mulţumire trainică, adevărată, nu pe nisipuri mişcătoare ca fericirile iluzorii, pe care ni le dăruieşte de obicei lumea. In acel moment toţi îl credeau. Fiul colonelului simţea că ceea ce spunea bătrînul despre cei sus-puşi, care pot să cadă foarte jos şi să sfirşească în mizerie, era adevărat ; fata giuvaiergiului îl credea atunci, cînd le vorbea despre fetele unor bogătaşi care şi-au încheiat viaţa cerşind. Dar în această minunată oră de pe urmă, în această încăpere care îi adăpostea de lume, copii încă în faţa lui Dumnezeu, erau chemaţi să uite că acolo, afară, în viaţa sălbatecă, oamenii se preţuiau după alte criterii, josnice şi nedemne. A doua zi, cînd aveau să mănînce împreună la masa graţiei divine şi a iubirii, trebuiau să uite că unii dintre ei nu vor mai putea sta niciodată la aceeaşi masă şi poate vor ajunge să-i servească pe ceilalţi, dar clipa în care vor bea o singură dată din acelaşi pahar băutura înfrăţirii, aşa cum a băut şi a mîncat Mîntuitorul cu cel mai de pe urmă semen, aveau s-o păstreze mereu neîntinată în suflet.

— Copii — încheie bătrînul —, înaintea lui Dumnezeu cel veşnic, arătaţi-i acum, prietenului vostru adevărat, că în acest ceas dezbrăcaţi de toate gîndurile şi sentimentele lumeşti, sînteţi gata să vă recunoaşteţi ca fraţi şi surori ai marii comuniuni umane, cum şi-a imaginat Mîntuitorul nostru odinioară omenirea, cînd el însuşi a coborît printre cei umili, deşi locul său era printre Mai-marii Sina- gogei ; deschideţi-vă inimile fără spaimă şi fără ruşine şi lăsaţi-mă să mai privesc o clipă această mirifică privelişte atît de scumpă sufletului meu : copiii oamenilor aici pe pămînt asemenea îngerilor.

Coborî de pe scaun şi zăvorî uşa, în timp ce copiii aşteptau cu emoţie ceea ce avea să se întîmple.

— Acum, continuă dascălul, după ce îşi reluă locul, acum am înlăturat lumea, cu plăcerile, păcatele şi nedreptăţile ei, acum sîntem singuri în faţa Fiului Omului, cel venit să dărîme ceea ce era sus şi să ridice ceea ce era strivit. Să ne înălţăm inimile în rugăciune şi cînd vă veţi simţi conştiinţa cutremurată, zguduită, umilită, îmbrăţişa- ţi-vă unii pe alţii fără minciună şi prefăcătorie, aşa cum ar trebui să se îmbrăţişeze copiii oamenilor ; lasă-mă să te văd, tinere bogat, tu care ştii că te aşteaptă în stradă puterea şi slava — trăsura ta princiară —, cum îţi deschizi braţele să-1 cuprinzi pe fratele tău care trudeşte din greu ; lasă-mă să te văd pe tine fiică de neam mare aruncîn- du-te la pieptul viitoarei tale slujnice ; şi tu. fiule umilit al unui om sărman, uită-ţi pentru o clipă ura împotriva celor fericiţi, încălzeşte-ţi inima îngheţată lîngă rea a fratelui tău pe care-1 pizmuieşti, vindecă-ţi rana, pe care încerci să ţi-o ascunzi în braţele celui pe care-1 urăşti. Iubiţi-vă unii pe alţii, cum v-am iubit eu, dăruiţi-vă sărutul frăţesc, acum în această clipă, înainte de-a deschide uşa în pragul căreia vă aşteaptă lumea cu duşmăniile, invidiile şi răutăţile ei ; pentru că atunci — dar, Doamne, de ce ? — inimile şi drumurile voastre se vor despărţi. De aceea, tineri şi tinere, acum, acum ! Amin !

Băieţii şi fetele, care ascultaseră predica despărţiţi în două grupuri, privindu-se unii pe alţii la început cu sfială, se aruncau acum în extaz, cu ochii împăienjeniţi de lacrimi, unii în braţele celorlalţi, sărutîndu-se printre sughiţuri.

Ca prin minune, căzuseră toate îngrădirile sociale, ale originii, ale averii, ale neamului, şi aceşti copii timizi, care tremuraseră de neobişnuitul întîmplării cu cîteva clipe înainte, se priveau acum deschis şi plini de iubire. Nimeni nu mai observa obrazul vulgar,

mâinile îngheţate, hainele sărăcăcioase ;. expresia înfometată, sălbăticită se netezise şi ţinuta orgolioasă se frînse, accentele de superioritate amuţiseră.

De la locul său învăţătorul privea furtuna pe care o dezlănţuise, şi tremurînd el însuşi în faţa acestei imense forţe spirituale, profund tulburat de priveliştea visului împlinit, întinse braţele cu un gest de alinare şi porunci valului să se liniştească.

— Pace vouă, atît putu să rostească, în timp ce lacrimi de bucurie şi adoraţie i se prelingeau pe obraji.

Ca treziţi din somn, încă ameţiţi, copiii îşi reluară locurile. Suspinele se mai auzeau din cînd în cînd, cam li se întîmplă copiilor după ce au plîns mult, şi cu ochii plecaţi, parcă ruşinîndu-se de ceva necuviincios, se aşezară în bănci şi nu mai îndrăzniră să se privească unii pe alţii.

în aceeaşi clipă cineva apăsă clanţa uşii care scoase un scîrţîit strident. învăţătorul privi semnificativ spre uşă ; vru să spună ceva, dar se mulţumi doar să zîmbească şi merse să-i deschidă servitorului care veni să pună lemne pe foc.

Era greu să reintri în atmosferă, trecerea fusese prea bruscă. Cîţiva copii zîmbiră.

—■ Da, acum zîmbim, spuse pastorul, de fapt rîdem de copilăriile noastre cînd lumea vine şi deschide uşa. Vom mai rîde de multe ori de slăbiciunile, visele, speranţele noastre, dar cine ştie dacă n-ar trebui de fapt să plîngem. Cine ştie ?

Căldura crescu în încăpere, pe geamurile reci se prelingea aburul în dîre de apă ; lampa fila. Copiii păreau obosiţi, unii căscau. Servitorul dădea semne de nerăbdare scormonind cu cleştele în jeratic. O epuizare generală îi cuprinse pe toţi şi pastorul încheie îndată ceremonia cu o rugăciune scurtă : „Nimeni nu poate primi împărăţia lui Dumnezeu dacă nu devine din nou copil".

Cînd îşi îmbrăcară paltoanele în hol nu îndrăzniră să se privească şi imaginea acelui spectacol cutremurător le apăru din nou, făcîndu-i să nu poată vorbi despre el.

întâmplarea aceasta o impresionă pe Thekla atît de puternic, încît străbătu curtea bisericii în drum spre casă ca-n transă. întunericul se lăsase peste înserarea de april şi adia un vînt cald din sud, care legăna crengile golaşe ale teiului printre care licărul stelelor era ca beteala pe pomul de Crăciun. Mergea cu grijă

ţinîndu-şi manşonul cu ambele mu ni în dreptul pieptului, ca şi cînd ar fi purtat o pictură minunată, încă neuscată, şi se temea să n-o şteargă. Ridica mîinile vrînd parcă să privească un tablou, le apropia, le depărta, căutînd un unghi favorabil să-1 poată desluşi mai bine ; închide ochii şi-i apare din mijlocul mulţimii un tînăr cu păr negru venind spre ea cu braţele întinse ; ea îl cuprinde, îşi lipeşte obrazul de-al său şi nu-i mai vede decît părul şi doi ochi negri străluminaţi care o pătrund, în gura ei respiră altă gură şi pe buze simte o apăsare uşoară ca de mătase. îl îmbrăţişează şi simte cum mîinile ei reci, tremurătoare se -încălzesc la atingerea pulovărului de lînă, obrazul ei atinge pînza albă apretată de olanda, albă ca vestmîntul Mîntuitorului şi pe mijlocul pieptului său străluceşte o picătură rubinie de sînge, pe care o simte rece şi tare sub tîmplă încît îi vine să strige, dar durerea este dulce ; se apasă atunci mai mult de piatra cea roşie să-şi sporească durerea. Deodată aude vocea pastorului : Pace Vouă ! braţele recad, se clatină ca trezită dintr-un somn, vede flacăra roşie a lămpii pîlpîind pe chipul brun şi frumos al tînărului, ca Sfîntul Duh peste creştetul tinerilor din Emmaus, vede felele întunecate, severe, care-i privesc din tablouri şi atunci intră servitorul şi închide uşa sobei. Se opreşte la ieşirea din curtea bisericii şi cheamă din nou chipul acela, îşi desface paltonul şi-şi miroase corsajul rochiei din care urcă o mireasmă de flori de cîmp, îşi apleacă capul să-şi sărute curba moale a pieptului, dar gîtui întîmpină împotrivirea gulerului. Şi iată : o buruiană albă îi creşte în partea stingă a trupului, cu şase clopoţei pe o tulpină galbenă între două frunze de un verde închis ; se strecoară printre sînii ei tineri în sus şi se-ntinde către gura ei aşteptînd să fie sărutată. Îşi simte pieptul umplîndu-se de parcă ar vrea să-i ţâşnească lapte din sfîreuri şi picioarele îi tremură aiît de tare, încît trebuie să se ţină de grilajul porţii. Din piaţă se aude larmă mare. Un clopot sună neîncetat, fără contenire ; cîinii latră, băieţii strigă şi apoi se porneşte un uruit de-a lungul străzii înguste, un uruit înfundat ca atunci cînd se bate arama ; zgomotul creşte şi se-apropie imens, roşu ca para focului luminînd emblemele, ornamentele, pietrele, geamurile, se apropie de ea şi acum apar patru cai negri, scoţînd flăcări pe ochi şi pe nări, înhămaţi la o trăsură roşie ca sîngele mîiiată de bărbaţi purtînd coifuri de aur ; pe capră se-ncolăcesc şerpi negri, în timp ce clopotul bate înainte, cornul sună şi dîra de foc aleargă odată cu trăsura.

— Ce faci aici ? întrebă mama, care venise s-o ia pe Thekla, cînd o văzu în curtea bisericii, albă ca vanii, cu mîinile înțepenite de zăbrelele grilajului de fier.

— I-ai văzut, mamă ? întrebă fata.

■— Bineînțeles că am văzut pompierii, răspunse bătrîna, ard colibele ruşilor. Dar ce ai Thekla ? Nu cumva eşti bolnavă ?

— Ba cla, cred...

— Hai acasă.

Mama îşi conduse fata peste drum în odaia aceea mizeră de portărească.

Thekla nu dormi în noaptea aceea, stătu multă vreme, trează gîndindu-se la cuvintele pastorului şi la ceremonialul ciudat la care participase. Toți oamenii erau frați şi egali în fața lui Dumnezeu, ce minunat ; dar de ce nu şi în fața oamenilor ? De ce nu măcar în biserică, 111 fața preotului, unde bogații îşi țineau locurile cele mai bune sub cheie, iar săracii şedeau în gang. La aceasta nu găsea răspuns. De ce a încuiat pastorul uşa cînd se sărutaseră băieții cu fetele ? Poate nu era drept să se sărute, de vreme ce nici un ochi străin nu avea voie să vadă aceasta ? Probabil că nu era cinstit, dacă ea simțea că nu-i poate povesti mamei.

De cîteva ori în timpul nopții simți totuşi o poftă nebună să-i spună totul, să aibă voie să rostească totul tare : m-a sărutat băiatul acela cu păr negru ; totuşi păstră secretul pentru sine, de teamă că dacă ar începe să vorbească toată plăcerea ar dispărea într-o clipă. Acest lucru era taina lor şi a pastorului, o taină desigur, de aceea uşa fusese încuiată. Şi îngropă totul în inima ei.

Confirmarea avu loc într-o zi însorită de aprilie cînd păsările, abia sosite de peste mări, începuseră să-şi clădească cuibul în ferestruicile din turnul bisericii.

Clopotele sunau limpede în aerul proaspăt de primăvară, cînd Thekla, 111 rochie albă şi cu capul descoperit se îndrepta împreună cu părinții ei spre biserică.

Tatăl era în mare ținută şi purta un panaş roşu la coiful de oțel, iar mama îşi îmbrăcase rochia neagră decoltată, garnisită cu blană de vulpe. Biserica veche, înnegrită de vreme, îi părea Theklei luminoasă, de aceea intră pe sub portalul de piatră cum ai merge într-o vizită la Dumnezeu, unde toți oamenii erau frați.

Soarele străluceşte pe coroana de alamă fixată de plafon, pe sculptura suflată în aur a altarului, pe tuburile orgii ce sclipesc ca argintul. Oamenii sînt toți în haine de sărbătoare şi femeile, poartă costume de primăvară în culori vii. Sus în altar stă tineretul care aşteaptă prima împărtăşanie : băieții îmbrăcați în negru şi 'fetele în alb ; şi unii şi alții palizi, emoționați, amețiți de aerul primăverii şi de instinctele trezite, speriați la gîndul intrării în viață şi de drepturile majoratului cucerite de curînd, tremurînd uşor pentru apariția în public şi-n acelaşi timp.curioşi de misterul care urma să aibă loc.

Orga intonează primele acorduri, preotul vorbeşte, tînă- rul brun priveşte intens în ochii Theklei, pînă cînd, obosită să i se opună, aceasta îşi lasă privirile în voie într-ale lui ; are sentimentul că stau de mult aici singuri şi-şi spun poveşti, despre şcoală, de serile de Crăciun, despre toate lucrurile de care au auzit, despre tot ce au gîndit ziua şi ^au visat noaptea. Iar cînd predica se sfîrşeşte, e ca şi cum amîndoi s-ar cunoaşte de foarte multă vreme, îi ştie pe de rost fruntea, părul, puful negru care-i încadrează bărbia delicată ; îi cunoaşte nodul de la cravata albă, fină, broderia de mărgele care-i împodobeşte cămaşa, pantofii de lac şi simte în nări parfumul de flori de cîmp.

Clipa în care vor păşi în fața altarului este aproape. Thekla nu se mai gîndeşte la mister ci la cina iubirii cu frații aceleiaşi comunități parohiale.

Locul ei este lîngă o fată cu bucle negre, îmbrăcată în mătase albă care o dă la o parte pentru că a îngenuncheat pe trena ei. Dar vinul purpuriu din cupa de aur este băutura sărbătorească a bucuriei şi a inimii fremătătoare, şi pişcotul, pîinea bogatului ; şi cei ce oficiază ceremonialul îmbrăcați în catifea roşie brodată cu fir le oferă tuturor pe farfurii argintate pîinea şi vinul Sfîntului Lazăr, care nu astîmpără nici foamea nici setea, ci dimpotrivă, le răscolesc mai rău. La sărbătoarea bucuriei, copiii cîrită cîntecul trist al litaniei, ca-ntr-un cor al flămînzilor, orga intonează o melodie tînguitoare, un vaer dureros de parcă toate nenorocirile şi mizeria lumii ar fi invocate să se abată asupra acestor copii care au aşteptat o oră plină de frumusețe şi bucurie.

Serbarea luă sfîrşit. Părinții îşi îmbrățişară copiii şi aceştia se despărțiră veseli, respirînd uşurați că totul se terminase.

111

Confirmarea avu un efect puternic asupra Theklei, fapt care avea să se răsfrîngă şi asupra viitorului ei. Nimic nu putea fi mai nepotrivit, înainte de contactul brutal cu viaţa aspră care o aştepta. Diferenţele de clasă nu puteau fi şterse doar cu o uşoară cizelare, chiar dacă fizionomia însăşi se modifica. Calfa de ieri devenea maistrul de mîine ; slujnica se transforma, prin calitatea ei de soţie, în stăpîna casei. Frumoasele învăţături despre fraternitatea omenirii, aşa cum erau ele înţelese de cei mărunţi, nu puteau fi niciodată împărtăşite de, cei mari, după cum părinţii nu se vor putea simţi niciodată de aceeaşi vîrstă cu copiii lor pentru că le sînt superiori acestora prin vîrstă şi experienţă. Dar pentru cei slabi, simplul fapt că li se îngăduia să creadă, era totuşi o consolare — şi Thekla voia din tot sufletul să creadă că aceste fete cu pielea albă, îmbrăcate în rochii de mătase luminoasă erau surorile ei ; totodată însă îi venea foarte greu să le considere pe nenorocitele acelea decăzute, care locuiau în aceeaşi curte cu ea, egalele ei, deşi Isus o primise şi pe Maria Magdalena în rîndul surorilor sale.

îi ducea- tatălui zilnic la prînz mîncarea la cazarmă. Această obligaţie era pentru ea o adevărată corvoadă, pentru că sufertaşul vechi şi înnegrit atrăgea atenţia tuturor şi ea observase că numai servitorii făceau asemenea servicii.

După ceremonia care a încununat sfirşitul copilăriei şi trecerea în altă vîrstă, a început să-şi dea seama că serviciul pe care-1 făcea era umilitor ; de aceea căuta acum ulițele înguste, ascunse, prin care putea ajunge la cazarmă. Mergea anume pe străzi întunecate şi murdare cu oameni săraci şi prost îmbrăcați care nu o priveau cu dispreț.

Cel mai greu îi venea să treacă prin zona porții care se afla în fața cazărmii, lîngă primărie.

Atunci ar fi vrut s-o înghită pămîntul. îşi trăgea gluga cît mai mult peste obraz, să se facă nevăzută ca in poveşti ; îşi lăsa pleoapele în jos privind numai pietrele rotunde pe care trebuia să calce.

Ori de cîte ori ieşea din străzile acelea întunecate în spațiul larg al pieții o năpădea sudoarea şi spaima ca şi tind ar fi trebuit să treacă un lac imens înot sau-un podeț peste o prăpastie.

Dar cînd îşi pleca pleoapele mergea iar cu paşii ei normali printre cai, hamali şi trăsuri, fără să se lovească de nimeni. Şi totuşi aceste momente erau pentru ea atît de cumplite încît pînă şi duminica simțea, la acea oră, cum o cuprinde frica aşa din senin, cu toate că duminica nu trebuia să se ducă cu mîncarea.

în încăperea în care îl găsea de obicei pe tatăl său, plutonierul o lua de obicei de bărbie şi o întreba cum îi mai merge. Aşa făcea de ani în şir, dar acum, într-o zi, cînd acesta întinse mina să facă gestul obişnuit, tatăl îl apostrofă aspru.

. — Lasă mîngîierile !

— Dar, e Thekla noastră...

— O fi, mormăi tatăl, dar nu-mi f)lace. N-ai observat că poartă deja fustă lungă ?

Thekla ştia acum că nu mai era copil şi perspectivele unui post de slujnică începură s-o neliniştească.

într-o zi, după ce trecu repede pe ulița Peter-Apollo, care scurta cu cîțiva paşi drumul prin piață, ținînd ochii în jos ca de obicei şi crezînd cu adevărat că în felul acesta nu putea fi văzută, o luă pe strada Sjălagârd. Tocmai se spărsese gheața şi bucățile mari, neregulate se clătinau sub picioarele ei. Balansîndu-se, încerca să sară peste marginile alunecoase, vrînd în acelaşi timp să ocolească capetele cailor care îşi întindeau boturile moi şi calde clupă paltonul ei. Auzea glasurile birjarilor ca prin vis şi în momentul în care vru să pună piciorul pe trotuar se lovi de un junker, căruia cu ochii plecați cum era, şi ezitînd să-şi ridice privirile spre chipul lui, nu-i văzu decît cizmele din piele de căprioară.

Ciocnirea fusese atît de puternică, încît oalele se loviră între ele cu zgomot şi o porţie bună de supă de mazăre se vărsă pe caldarîm. De ruşine Thekla începu să plîngă ; simţi atunci o mînă înmănuşată cuprinzîndu-i braţul ca s-o sprijine, şi auzi o voce cu inflexiuni calde : Pardon ! îşi ridică privirea şi-i recunoscu pe tînărul din biserică ; acesta îşi scoase pălăria în semn de salut şi-şi văzu de drum.

Zguduită de plîns ajunse la. tatăl său care încercă s-o liniştească cum putu, spunîndu-i printre altele că tot ar fi vrut. să ia de astă dată masa[1] la circiumă.

Cînd ajunse acasă, gindurile i se învălmăşau de parcă ar fi fost cuprinsă de febră. Se aşeză pe un scaun şi rămase aşa cu privirea fixă, neputînd să scoată nici un cuvînt. Deşi era foarte flămîndă nu mîncă nimic. Simţea o voluptate inexplicabilă să-şi chinuiască trupul, şi în momentul acela îşi ura viaţa atît de tare, ca pe o forţă vrăjmaşă care sălăşluia în ea şi pe care voia s-o strivească, abţinîndu-se de la mîncare. Rămase aşa pe scaunul acela pînă către seară. Mama o tot întreba, ce-i cu ea, dar renunţă în cele din urmă, neprimind nici un răspuns. Seara Thekla mîncă cu poftă şi rnerse la culcare.

Dimineaţa următoare avu. dureri de cap şi zăcu în pat pînă la zece.

— Azi n-ai de gînd să te scoli ? o întrebă mama, care voia să deretice prin casă.

— Nu ştiu dacă sînt în stare, răspunse Thekla.

— Dar ce-i cu tine ? Arăţi de parcă ai avea friguri, spuse mama.

— Friguri ? repetă Thekla. Nici nu ştiu, cum sînt alea • — dar ce simţi cînd eşti bolnav de friguri ? Ai frisoane ?

— Nu, nu neapărat, răspunse mama, poţi avea febră doar la o anumită oră în fiecare zi.

Thekla rămase liniştită încă o jumătate$_t$ de oră în pat privind la ceasul din perete. Acele se mişcau încet către 11. Deodată îşi ţinu respiraţia pină i se ridică sîngele în obraji, şi—şi trase pătura peste bărbie ; respiră adînc şi repede pînă i se acceleră pulsul.. A_poi o strigă pe maică-sa cu o voce stinsă :

— Mamă, şopti ea, ia v,ezi dacă am friguri.

Mama îi puse mîna pe frunte şi spuse că ardea.

Thekla zăcea în pat privind cum mama ei pregătea mîncarea. Aceasta suflă în jar să înteţească focul şi tăie un peşte sărat pe din două pe care îl lăsase de cu seară în apă să se desăreze. Turnă ulei într-o tigaie şi puse peştele în ea. Curînd în

odaia îngustă se răspîndi mirosul înecă- cios de peşte prăjit. Thekla simţi o greaţă puternică şi-şi acoperi nasul cu pătura. Cuptorul se încinse şi revărsîn- du-şi dogoarea asupra patului, aşternutul deveni fierbinte. Cu obrazul întors spre foc fata aSculta sfîrîitul peştelui în tigaie.

Mama luă sufertaşul şi bombănind uşor scoase din el vasele sparte.

— Mă duc chiar acum să cumpăr un castron nou de supă ; tu ai grije de clopot şi mai uită-te din cînd în cînd la*"foc. Mă-ntorc imediat.

îşi asvîrli şalul pe umeri .şi plecă.

Cînd rămase singura Thekla se ridică din pat şi se întinse din toate încheieturile. Merse la fereastră şi privi, prin colţul rupt al hîrtiei, afară. Soarele strălucea, ciorile croncăneau în cimitir ; vîntul mătura norii alburii pe cer.

Simţea că trebuie să iasă din odaia aceea înăbuşitoare, din aşternutul cald, al cărui miros de^fulgi stătuţi o îneca. O chema ceva inexplicabil afară, în'locuri''însorite, unde adia briza mării şi copaci de un verde răscolitor vegheau odihna oamenilor ; cînd dădu însă cu ochii de sufertaşul care aştepta pe masă — ştia că fără această umilitoare îndatorire nu putea ieşi —, căzu pradă unei furii oarbe, se aruncă din nou pe pat, afundîndu-se în arcurile hodorogite, nemaidorind decît să se piardă, să se înăbuşe, să nu mai vadă niciodată lumina zilei.

Dar iată clopotul sună şi o readuce la realitate. Trage de funie, uşa scîrţîie din ţîţîni ; mama s-a întors.

S-a făcut ora douăsprezece şi varza fierbe pe plită lingă peştele sărat. Mama se uită la ceas.

— Ei Thekla, crezi că te poţi duce azi cu mîncarea la taică-tu ?

— Nu, cum îţi închipui mamă, nu vezi că ard ca un cuptor. Ia pune mina !

Mama îi pune palma pe frunte şi simte că are febră.

— Trebuie s-o trimit pe Maren, dar distracţia asta o să mă coste.

Maren apare în uşă şi Thekla se încolăceşte toată sub pătură, în timp ce sufertaşul este umplut. Abia după ce bătrîna iese pe uşă şi închide cu zgomot poarta în urma slujnicei, fata se linişteşte şi aţipeşte vreme de o-oră.

Cînd se trezeşte simte în nări un miros pătrunzător de coriandru, care alungă izul de peşte, şi cînd mama o întreabă cum se simte îi răspunde că-i este ceva mai bine.

— Da, da, astea sînt frigurile, spune bătrîna, dar acum trebuie să fii prudentă. Ar fi bine să faci totuşi un mic efort să ieşi, ca să-ți pui sîngele în mişcare.

Thekla se preface că n-are chef, dar pînă la urmă cedează rugăminților mamei, şi se îmbrăcă.

în fusta ei de primăvară, cu şorțul de o culoare pastelată şi cu broboada cea nouă pe cap, este gata de plimbare.

Soarele e încă sus pe cer şi străzile sînt înțesate de oameni. Coboară zglobie drumul în pantă şi iese în piața inundată de lumină, fără să i se facă frică de nimeni, fără să-şi lase ochii în jos. Aerul îi face bine ; ieşiți din iarnă, oamenii au chipuri vesele, şi oraşul este atît de frumos, paşii îi sînt uşori cînd nu trebuie să ducă sufertaşul, şi privirile trecătorilor par prietenoase.

întoarsă acasă, declară că se simte bine, dar cine poate şti cum o să-i fie mîine, dacă are friguri...

Dimineața următoare, Thekla se simte din nou rău şi rămîne în pat pînă după-amiază, cînd după un somn scurt iese să-şi facă plimbarea.

Nu mai există nici o îndoială că are friguri şi chiar doctorul a confirmat diagnosticul : deci sînt obligați să renunțe 1a ajutorul Theklei în gospodărie.

fV

Thekla, această fată neînsemnată, care nu se remarca prin nimic, deveni în curînd, 'datorită unor împrejurări nefavorabile survenite în viața de familie şi în educația ei, o ființă slabă ; printr-un fin simț de observație îşi dădu seama curînd că poziția umilitoare şi fără perspective a tatălui reprezintă o piedică în drumul ei ; predicile de la biserică, despre o presupusă egalitate între oameni, îi aprinseseră speranța unei posibile ascensiuni, ca să descopere în sfîrşit că statutul ei de slugă îi închidea orice posibilitate. Nu avea forța necesară să-şi înlăture obstacolele şi nu era în stare să-şi renege părinții. Instinctul şi împrejurările o împinseră la o stratagemă dezonorantă ; născocirea frigurilor spre a putea trîndăvi în voie.

Eliberată de muncă avea acum destul timp să-şi cultive aptitudinile, să-şi educe şi să-şi desăvîrşească voința.

Drumurile zilnice îi furnizară un bagaj uriaş de cunoştințe despre oameni, pe care le folosea cu o incredibilă abilitate. învăță

să vadă cum se salutau doamnele distinse, cum țineau evantaiul, cum își mișcau picioarele cînd pășeau ; observă curînd că acestea nu mergeau ca oamenii săraci ; căută să învețe cum se purta o pălărie cu boruri mari, cît de sus se putea ridica fusta, cît de adînc se înclina capul la salut. Deprinse repede toate aceste semne pe care le inventează clasele suspuse spre a se recunoaște și spre a-i ține la distanță pe cei din pătura de jos, care ar îndrăzni să li se apropie, toate aceste trucuri mărunte, la ordinea zilei, ce trebuie reînnoite mereu, ca nu cumva inamicul, învățîndu-le, să le aplice în defavoarea celor cărora le aparțin.

Își însușise ușor lecția și putea s-o aplice oricîncl, mai dificil era să țină pasul cu moda celor bogați, schimbătoare de la o zi la alta.

Azi puteai să fii îmbrăcată modern, avînd aerul celor din lumea mare, ca peste trei luni să te pomenești pe neașteptate că porți niște vechituri, și că arăți ca o servitoare. Iată-te din nou redusă la ceea ce erai de fapt — înainte chiar de-ați da seama — și acestei lupte disperate îi era foarte greu de făcut față. Descoperise de curînd marele magazin de lux al lui Markus Liideke din cartierul negustorilor. Dotată cu o intuiție neobișnuită, descoperi curînd secretul care se ascundea în croiala taliei, în căderea unui pliu sau în fronseurile fustei și seara stătea pînă tîrziu, descusînd un tiv, descâlcind niște cute sau tighelindu-le. Culorile nu mai aveau pentru ea nici o taină ; știa acum să le evite pe cele stridente, care atrăgeau atenția privitorului asupra calității stofei. Imitarea coafurii era mai puțin costisitoare, de eînd se renunțase la pretențioasele cocuri de bucle. Cel mai greu era să-ți însușești mimica unei fețe distinse, expresia liniștită și sigură care exprimă o poziție independentă. Era destul să întîlnească pe stradă o privire iscoditoare că deodată se pierdea ca un răufăcător, avînd sentimentul că poartă haine de furat.

Mama observă transformarea puternică a Theklei. dar aceasta avea calitatea de a găsi explicații la orice, așa încît renunță curînd s-o mai cerceteze, privind chiar cu oarecare satisfacție evoluția fetei, ținuta ei cu mult mai distinsă decît îndrăznise ea vreodată să-și imagineze. Tatăl se arătă puțin îngrijorat ; trăind destinul apăsător al clasei sale încercă s-o prevină :

— Te-ai uitat cu atenție la Thekla ? o întrebă, într-o după-masă, pe nevastă-sa la un pahar de bere.

— Da, se emancipează, răspunse mama.

— Asta n-ar fi nimic, dar începe să deprindă maniere distinse. Astea te duc de rîpă.

— De ce ? Crezi că nu veghez destul asupra ei ? îi reproşă mama, vădit jignită.

— Vezi tu, dacă ar exista şansa unei căsătorii deosebite, dar clin păcate aşa ceva nu există. Şi atunci, zic eu, e mai bine să rămîi credincios rangului tău.

— De unde ştii tu pe cine o să ia ea ? Ce, nu s-au văzut nenumărate fete mai sărace ca ea, devenind soțiile unor junkeri respectabili ?

Atît reuşi să audă Thekla ; de ajuns ca să-şi adune gîndurile şi să-şi reaprindă elanurile pentru noi încercări.

Zilele următoare, vindecată definitiv după ce îşi convinsese mama că nu era potrivit ca o fată elegantă să ducă un coş cu mîncare, expunîndu-se astfel vulgarității vizitiilor şi slugilor care căscau gura pe stradă, Thekla făcu parcă dinadins drurîîul ei obişnuit de la ora prînzului, traversînd piața în dreptul primăriei.

Exact în locul unde căzuse în ziua aceea groaznică după care zăcu bolnavă la pat, îl intîlni din nou pe tînărul junker.

Acesta o salută scurt, indiferent şi-şi văzu de drum.

Thekla o coti puțin mai departe pe strada Sjălagârd, traversă şi se-ntoarse pe partea cealaltă pînă într-un punct de unde-1 zări dispărînd în strada Kinhesta.

A doua zi merse la aceeaşi oră pe strada Sjălagârd şi rămase uimită cînd îl intîlni din nou pe tînărul junker. Acesta, de asemenea vădit emoționat, salută încurcat, roşind uşor.

Ziua următoare îi ieşi iar în cale. îl zări de departe, recu.noscîndu-1 după pălăria al cărei- bor lăsat pe frunte îi umbrea ochii dîndu-i un aer visător. îi prinsese privirile de la distanță şi le ținu hotărîtă în ale ei pină cînd o salută. De data aceasta tînărul îşi scoase pălăria cu o expresie de regret, amintindu-şi parcă de ziua aceea în care o îmbrățişe şi o sărutase pe această fată căreia poate nu va putea să-i vorbească niciodată.

Peste o zi, întîlnindu-1 în acelaşi loc, Thekla se gîndi la sărutul de atunci şi simți că păleşte ; în acelaşi timp zări pe chipul lui o expresie de nelinişte şi avu chiar impresia că tînărul făcu o mişcare bruscă vrînd să vină spre ea.

Şase zile încheiate Thekla nu se mai arătă. De la distanță îi recunoscu pălăria de fetru moale, apoi ochii îi prinseră privirile, dar în aceeaşi clipă -între ei trecu un car ; printre scîndurile înguste îi zări ochii strălucitori de bucurie ca la o revedere îndelung aşteptară.

' Vara veni grea şi fierbinte şi Thekla nu-şi mai întîlni prietenul, deoarece acesta locuia acum undeva în afara oraşului.

Un gol se instalase în viața ei, avea senzația că se făcuse întuneric în jurul ei de cînd soarele îi luase unica bucurie.

In clipele de singurătate se ducea în curtea bisericii ; acolo, pe o bancă, îşi cerceta sufletul, încerca să-şi pună ordine în gînduri, să-şi formeze o părere despre ea însăşi. Ce voia; de fapt de la acest tînăr ? Presupunînd că acesta i-ar fi vorbit, că i-ar fi venit în casă, cînd era singură şi ar fi întrebat-o : Uite, sînt aici, ce vrei de la min.3, citesc în ochii tăi că vrei ceva de la mine. Ce i-ar fi putut luapunde şi de fapt ce aştepta de la el ? Nu ar fi fost în stare să-i spună nimic, pentru că ascundea un secret atît da mare, încît ar fi preferat să moară decît să i-1 spună. Ce dorea de ia omul acesta ? Nimic ! Nu simțea nevoia să-1 sărute, ■nu ar fi putut să-1 îmbrățişeze şi nici să-1 roage să o lase să aifce grijă de el, să-i închine lui viața ei. Ce voia atunci de la el ?.Ar fi vrut ca el să dorească să vină la ea şi s-o roage să-1 lase să-i sărute ochii şi s-o îmbrățişeze atît de duios şi de pur ca atunci în biserică ; s-o implore să-i îngăduie să trăiască, să muncească, să se sacrifice pentru ea. Ce voia ea de la el ? Voia ca el s-o roage să-i acorde favoarea de a-i dărui ceva ! Oare ea era cea care dorea ceva de la el ? O, nu. Să doreşti, să cerneşti ! Nu, nu, nu ! El trebuia să vină să ceară să i se îngăduie să dăruiască...

Deodată gîndurile i se opriră din vîrtejul acesta amețitor, şi căindu-se de dorințele ei răutăcioase care se îmbulzeau rînjind complice ca nişte jandarmi care o surprinseseră asupra faptului, se ridică spre a se dezmorți. Simțind nevoia să plece de lîngă acea bancă, de lîngă acel copac, care poate auzise ce-şi spuseră cei doi ; cu privirea fixă, ca~"şi cum ar fi încercat să nu, se gînienscă la nimic, o porni pe străzi şi ieşi în strada Själagârd. Fiecare firmă, fiecare fereastră îi erau cunoscute ; aici atîrnau indicatoarele solare ale ceasornicului, care arătau ora la care venea el ; aici era firma fierarului, unde şi-a ridicat pălăria întîia dată, şi aici atelierul dogarului, vizavi de circiumă, unde o salutase pentru ultima oară.

Thekla merge țintă înainte ca şi cum ar aştepta să-1 zărească ; priveşte spre dreapta şi simte o dorință arză- toate să-1 vadă ; îl cheamă să vină chiar acum, vrea ca el să vină, îi cere să vină, trebuie să vină altfel se va prăbuşi la pămînt şi .va muri. Şi iată — ochii lui umbriți de borul pălăriei ; o priveşte cercetînd-o cu răceală, atît de străin ; trăsăturile lui se schimbă, pe obraz îi creşte o barbă bogată şi ea fixează chipul unui junker necunoscut care ar vrea s-o salute, dar ezită neavînd siguranța dacă o cunoaşte sau nu.

Thekla se întoarce S-CclScl fericită că 1-a putut revedea pentru o clipă în gînd ; apoi vine din nou ziua următoare să-1 cheme prin „vrăji", cum numeşte ea acest fel de a şi-1 aduce.

Vara aceea fierbinte se scurgea pentru Thekla într-o totală lîncezeală, şi-n capul ei se zbăteau proiecte conştiente şi inconştiente din care nu încerca să ducă nimic la îndeplinire. Ferindu-se de grija bănuitoare a mamei care începuse să-şi dea seama că acest fel de viaţă nu putea -fi bun pentru fiica sa, aceasta îşi punea toată dibăcia în joc, şi o îmbrobodea pe maică-sa în aşa hal, încît bătrîna ceda de fiecare dată.

— Te pricepi să mă duci de nas, îi spunea.

Tatăl devenea din ce în ce mai orb pe măsură ce începea să-i admire mai mult calităţile.

— E ceva de capul fetei noastre, spunea zîmbind, ca şi cum în faţa acestui gînd ar fi trebuit să se încline.

Thekla obţinea din ce în ce mai uşor bani din economiile părinţilor pentru toalete. Şi. cînd mama o întreba dacă n-ar fi fost mai bine să înveţe ceva util cu aceşti bani, fata răspundea :

— De ce să învăţ ? N-am să trăiesc mult.

Mama se nelinişţea şi credea că aşa va fi ; de-aceea făcea tot ce-şi dorea fata ca să nu-i scurteze zilele.

în fiecare duminică mergea la biserică. La scurtă vreme după confirmare atmosfera i se păru mai străină, nu mai putea să stea în cor ca în copilărie şi simţea că se schimbase ceva esenţial cînd asculta predica. Nu făcea parte dintre persoanele importante care atrăgeau atenţia asupra lor ; în timpul slujbei trebuia să stea pe culoar în timp ce cei de familie bună îşi ocupau scaunele rezervate. Acum însă, vara, cînd elita oraşului era plecată la băi, fiind puţină lume în biserică, Thekla prttea să' ocupe un scaun din cele rîvnite.

Era ca şi cînd ar fi trăit în altă lume în acele ore pe care le petrecea la biserică citind iniţialele aristocraţilor pe inscripţiile de pe scaune şi privind blazoanele nobiliare. Erau şi perne cu nume brodate, şi preşuri din blană care răspîndeau un parfum stătut de mosc ; erau cărţi de rugăciuni cu peceţi de argint şi sub pupitrul de închinăciune găsi o sticluţă din agat.

Cînd er a lume puţină în biserică şi preotul se adresa din obişnuinţă spre scaunele nobililor, Thekla avea impresia că vorbeşte doar pentru ea. încuviinţa din cap că-1 aude şi că-1 înţelege. Doar ea şi el cunoşteau tainele Domnului pe care cei de acolo din spate nu aveau să le pătrundă niciodată.

Atît de departe se cufunda în fabulația acestei lumi închipuite încît încerca un fel de compasiune pentru cei timizi care nu se puteau încumeta spre culmile pe care ea avusese curajul să le atingă.

Vara se sfîrşi şi Thekla salută prima ploaie de toamnă cu o bucurie lăuntrică. în curtea bisericii pluteau frunze îngălbenite deasupra monumentelor funerare şi vremea se făcu prea rece ca să mai poți sta afară. în curînd avea să se întoarcă, se gîndi ea — şi într-adevăr, tînărul, se întoarse.

îl revede după trei luni, dar chipul lui este schimbat. Nu numai că este bronzat şi puternic, dar are o nouă expresie. Pare mai fericit. Mai fericit după acestei trei luni cumplite. Deci ea nu-i lipsise, el n-a fost nefericit. A văzut soarele şi marea, dar ochii lui au privit şi alți ochi şi acum reflectă expresia acelor ochi. Fără îndoială că avea o altă iubită.

întoarsă Thekla căzu la pat. După opt zile se ridică de parcă nimic nu s-ar fi întîmplat, puternică şi hotărîtă.

în fiecare zi la ora ştiută mergea în strada Själagârd ca şi cum ar fi mers la serviciu. O iarnă întreagă făcu acelaşi lucru pînă cînd sosi primăvara.

V

O dimineață de rusalii strălucea peste Graumonchs- holm, unde acostau bărcile proaspăt vopsite. Oameni în haine de sărbătoare, coborau de pe coline spre a face o călătorie de agrement pe Mälar. Tineri cu trandafiri la pălărie, tîrgoveți cu merinde în coşuri, băieți de prăvălie cu fluiere, femei cu scufii verzi de culoarea penelor de papagal brodate cu perle, fete în rochii roşii, copii cu mingi şi cercuri, cai împodobiți cu crengi înflorite, țărani scoțieni, tovarăşi de breaslă, şi ortaci cu drapele fluturînde, se agitau într-o mulțime pestriță pe debarcader. Parîmele scrîşneau, vaporenii strigau, clopotele vapoarelor sunau, vîslele plesneau apa. La biserica Grau- țnon-ch bătea ora nouă, şi toate clopotele bisericilor din oraş şi din suburbii urmau acestui dangăt. Un iz de sudoare stătută, o mireasmă amețitoare de 'liliac şi oțetar plutea peste masa vie şi mişcătoare, care ieşise din

ateliere întunecate, din magazine igrasioase, bucătării afumate, o-dăi năduşite de copii, ieşise să respire aerul sărat al mării şi acum se înghesuia să urce în iachturile împodobite cu steaguri şi ghirlande de crengi verzi.

Cea mai impunătoare era galera „Leul cel crunt", vopsită în albastru şi roşu-cinabru, a cărei frînghie 'de legătură dintre cele două catarge era ornată cu fanioane colorate. Duneta decorată cu crengi de mesteacăn forma
0 boltă. Aproape toate locurile erau ocupate de membrii breslelor care închiriaseră iachtul cu ocazia sărbătoririi patronului lor. Domni cu diagonale de mătase albe şi roşii, cu insignele breslei prinse în piept se agitau încoace şi încolo, îngrijindu-se de locurile soţiilor lor. Cînd puntea debarcaderului fu trasă, muzicanţii începură să cînte. Galera porni urmată de alte zece ambarcaţiuni în vacarmul acela de muzici amestecate.

Thekla, ameţită de zgomot şi de mulţime, stă pe covertă alături de mama ei, în timp ce tatăl ei se află jos în cală împreună cu meşterii vîrstniei spre a da unele indicaţii. După ce a studiat cu atenţie pantofii şi fustele tinerelor, fata a constatat că societatea în care se află îi este cu desăvîrşire indiferentă.

Obrazul ei e palid şi lumina care se filtrează printre crengile de mesteacăn reflectă un verde slab pe chipul ei, ceea oe îi dă o nobleţe suferindă.

Ochii ei mari, negri, cu pupilele dilatate, se odihnesc pe o garoafă roşie. Fata pare că nu prea are ee căuta între aceşti oameni străini : se lăsase înduplecată să meargă doar ca să nu rămînă singură acasă, şi pentru că
1se promisese o rochie nouă.

Mama stă alături înspăimîntată, cînd se vede, aşa, deodată, afară din vizuina ei, şi lumina stridentă a zilei o supără.

Galera se îndrepta cu viteză în largul fiordului şi prin frunziş se distingeau maluri verzi cu case albe, debarcadere mici cu steaguri, sere şi alei de plopi, gherete roşii şi pilcuri de mesteceni, cîmpuri verzi ele secară şi pajişti de culoarea canarului.

Valurile mărunte plesneau pereții navei şi un cer de cicoare plana peste apă şi uscat.

Thekla urmărea peisajul derulîndu-se prin fața ochilor ei, simțea aerul marin răcorindu-i blînd tîmplele, se lăsa legănată de muzică, plutind într-o atmosferă armonioasă care-i dădea un aer împăcat şi mulțumit. Atunci auzi deodată o voce necunoscută ce i se adresa. Privi în direcția de unde venise glasul. Tînărul stătea în fața ei. O eşarfă galbenă, lată, îi împodobea pieptul ; îi dărui o cocardă.

r— Nu se poate, Dumneavoastră, strigă el minunîndu-se. Ce curios că s-a întîmplat să ne întîlnim din nou ; de multe ori m-am gîndit să mă opresc pe stradă, dar nu ani îndrăznit. Îmi permiteti să mă recomand mamei dvs. ? .

Cu o înclinare cuviincioasă se prezentă :

-— Mă numesc Robert Clement ! Domnişoara Thekla şi cu mine am fost confirmați împreună-"ia biserica Sankt Gertrud. Luați vă rog o cocardă.

Thekla nu mai îndrăzni să scoată o vorbă şi mama se pierdu de tot.

Domnul Clement îşi împărți insignele şi se întoarse la cele două doamne.

— Poate v-ar face plăcere, stimată donjnişoară, să urcați pe punte şi să admirați priveliştea. Tocmai acum avem in față Turnul Bockholmsund.

Thekla se uită la mama sa, care îi zîmbi cu îngăduință, afişînd o uşoară somnolență, din cauza aerului sărat.

Domnul Clement mergea înainte şi Thekla îl urma.

Găsea că avea un vocabular ales, dar vocea nu-i era aşa cum şi-o imaginase. Totuşi se consolă deoarece pomenise de faptul că fuseseră confirmați împreună. Această aluzie la sentimente şi amintiri comune era ca un şal cald pe care el i-1 punea pe umeri, conducînd-o departe de vacarmul vocilor din jur ; între ei se stabili astfel o complicitate duioasă.

— Nădăjduiesc că nu am fost îndrăzneț ? rosti el, cînd urcau din nou pe covertă.

— Cum puteți spune asta ? răspunse Thekla. Doa,r am fost confirmați împreună.

Descoperise imediat puterea miraculosă a cuvîntului „confirmați" şi simți din nou ce efect deosebit avea asupra lor cînd îl rosteau. Tînărul deveni mai apropiat, dar deosebit de politicos. După ce îi oferi un scaun îi arătă peisajul.

— Ați mai călătorit vreodată pe Mălar ? întrebă el.

— Nu, niciodată, răspunse Thekla, ceea ce păru să-1 bucure pe domnul Clement.

—■ Vedeți acest lac, continuă el, este mai mare ca Bo- densee şi are o mie trei sute de insule ; închipuiți-vă, domnişoară, o mie trei sute !

— O, exclamă Thekla, surprinsă de cunoştințele domnului Clement.

— Şi acesta este Bockholmsund. Nu sînt adorabile, aceste mici insulițe rotunde, care plutesc pe apă verzi în întregime ? Vedeți, domnişoară Thekla, aceştia sînt arin'ii ; cresc jos chiar pe marginea lacului unde începe stufărişul. Nu este minunat ? !

Thekla găsi totul foarte frumos, dar ar fi dorit să-i vorbească despre altceva, despre ea sau despre viața lui. Dar el era complet acaparat de natură sau poate se agăța de aceasta tocmai spre a nu fi ispitit să vorbească despre altceva ? Ea primea vorbele lui de parcă el i-ar fi dăruit toate aceste privelişti cu propriile lui mîini, tot acest verde pe care nu-1 ştiuse pînă atunci. Expresiile pe care le folosea erau căutate, se concentra să găsească cuvinte tulburătoare, ca şi cum ar fi vrut să abată atenția ei în altă direcție, el însuşi ascunzîndu-se ; în aceste momente părea că vrea să dea drumul întregului entuziasm, temîndu-se totuşi ca ea să nu bănuiască cumva care era de fapt adevăratul obiect al înflăcărării sale.

Thekla era cucerită şi se extazia în fața unui turn de biserică, a unei mori de apă, a unui iacht de lemn şi deodată exaltarea celor doi vibra la unison doar cu mici deosebiri de accente sonore.

Erau într-o armonie perfectă şi era de ajuns ca unul să atingă o coardă că melodia se şi împlinea pe buzele şi în ochii celuilalt.

După ce tinerii îşi susținură duetul o bucată de vreme, domnul Clement deveni neliniştit şi amuți deodată, încercă zadarnic să găsească alte subiecte de discuție şi atunci întrebă dacă nu ar fi cazul s-o cheme pe mama. Curînd se întoarse cu bătrîna aducînd cu el sirop şi portocale glasate.

Tonul discuției îşi găsi din nou climatul favorabil şi armonii noi parcă se năşteau vibrînd mai amplu, cînd marna stătea lingă ei ca un auditor binevoitor zîmbindu-le cu admirație.

El vorbi de grota leilor şi de actrițele pariziene, de războiul danez şi de noile sticlării, despre ultimul duel, de comisia de

reducție şi tot ce spunea trezea în sufletul Theklei o linişte plină de speranțe. Nu prea înțelegea şi nici nu ştia ce să răspundă, discursul lui nu o tulbura, ci mai curînd vorbele erau acelea care atingîndu-i timpanul o fascinau ca o muzică minunată.

în sfîrşit se făcu ora prînzului şi galera intră în golful Kag'geholm spre a acosta la conacul unde Urma să aibă loc serbarea. Domnul Clement se despărți de oaspeții săi şi le ceru permisiunea de a-i căuta mai tîrziu, întrucît pentru moment era reținut de anumite obligații organizatorice. Intre timp îl cunoscuse şi pe tatăl Theklei, jos, în cala vasului.

Sirenele galerei dădură semnalul de salut şi de pe țărmul înalt, străjuit de un templu, le răspunse o rachetă, urmată de o salvă de împuşcături. Muzica intonă un marş festiv, fură legate odgoanele şi, în uralele țăranilor, vaporul acostă în fața punții care ducea la conac.

Călătorii debarcară şi porniră cu drapelele desfăcute într-acolo. Stăpînul domeniului fu salutat în acordurile fanfarei, iar decanul de vîrstă al meşterilor îi adresă mulțumiri pentru căldura cu care şi-a întîmpinat oaspeții, punîndu-le la dispoziție parcul pentru ziua aceea.

Domnul conte mulțumi din balcon cu un zîmbet binevoitor, care o indispuse pe Thekla, deoarece trăda o uşoară notă de sfidare.

De acolo drumul ducea spre o colină ce se afla chiar pe țărm unde era -amplasat blazonul breslei şi unde capelanul ținu o slujbă scurtă.

Sub bolțile înfrunzite ale teilor aşteptau mesele împodobite cu vreo cincizeci de tacimuri şi pahare cu vin, care răsfrîngeau străluciri argintii.

Thekla nu văzuse niciodată ceva mai măreț, şi pentru o clipă uită de vecinătatea castelului şi a contelui.

Domnul Clement luase loc lîngă tatăl ei, iar gardianul se simțea sincer atras de acest tînăr.

Cuvintele sunau lovindu-se de porțelanul farfuriilor, paharele scoteau un clinchet cristalin, zgomotul nu contenea o clipă, fie că se închinau paharele pentru cine ştie ce, fie că răsunau fanfarele sau vreo salvă rătăcită, Thekla simțea cum vinul i se suia odată cu sîngele înfierbîntat la creier într-o plăcută toropeală.

Domnul Clement, căuta să se facă plăcut vecinilor săi, cărora se străduia să le ofere o companie agreabilă, dar simțind ochii Theklei stăruind asupra lui se simți irezistibil atras să i se adreseze

numai ei, să vorbească doar pentru ea, deoarece — deşi din cauza zgomotului aceasta nu distingea prea bine vorbele lui — el observa cum îl asculta, simţind totodată că fiecare cuvînt rostit de buzele sale găseau rezonanţă în fiinţa ei.

Prînzul era pe sfirşite ; mesenii se ridicară să facă o plimbare prin parc. Domnul Clement o însoţea pe Thekla. Străbătură plaja, pe sub rămurişul tuns al arinilor ; se adînciră în aleile lungi şi drepte ale parcului ; se odihniră într-o cîrciumioară împrejmuită de tufe înmiresmate de caprifoi, şi ajunseră în sfîrşit, la o colină, unde se afla templul.

Bătrînii se aşezară pe o bancă şi—i lăsară pe tineri să urce singuri.

— Ce ciudat, mărturisi domnul Clement, încălzit de vin şi încurajat de faptul că erau singuri, dar îmi pare că sîntem cunoştinţe vechi.

Pentru prima oară atinse acest subiect, renunţînd să vorbească despre altceva.

Vocea Theklei avea alt timbru cînd îi răspunse :

— Dar chiar sîntem cunoştinţe vechi !

Aluzia ei la prima lor întilnire din biserică era acum clară ; focul aprins atunci de sărutul acela de copii, re- izbucni puternic, prinzîndu-i în dogoarea lui.

— A fost o seară vrăjită, spuse domnul Clement visător, pe care n-o voi uita niciodată.

— Nu credeţi, domnule Clement, spuse Thekla, simţind că focul trebuie înăbuşit, nu credeţi că sufletele sint surori ?

— Cred, răspunse tînărul cu o expresie transfigurată, că există suflete predestinate.; aşa cum sîntem noi. Cînd vă vorbesc simt că mă înţelegeţi deplin, că nu aveţi nici un gînd care să mi se opună, pentru că dacă ar fi aşa mi-aţi fi potrivnică şi atunci legătura invizibilă s-ar rupe, n-ar mai exista simpatie şi aş simţi asta.

— Da, răspunse Thekla, privind nisipul aleii, fiecare cuvînt pe care îl rostiţi parcă ar fi gîndul meu. Nu este ciudat ?

Domnul Clement găsi acest lucru de-a dreptul miraculos şi continuă să prelungească emoţia acestui miracol, vraja acestei întîmplări inexplicabile, care le învăluia gîndurile şi simţurile într-o ameţeală mistică, făcîndu-i să se mişte degajaţi sub acest văl subţire care-i ocrotea. Vorbeau uşor ca şi cînd ar fi purtat măşti, se jucau de-a baba oarba, fără să se descopere — ce sublim.

Chemările părinţilor îi aduseră din nou la realitate şi fanfarele ce se auzeau din depărtare anunţau începerea dansului.

— Dansați, domnișoară ? întrebă domnul Clement.

— Da, dar foarte prost, spuse Thekla.

■— Dar mi-ați promis primul menuet.

— Bineînțeles, cu plăcere, altfel aș rămîne aici înțepenită în scaun.

— Ce vorbă e asta ? Imposibil .!

— Imposibil. De ce ? O fată urîtă nu-și găsește partener.

— Uxîtă ? Chiar credeți cu adevărat că sînteți urîtă ?

■— O știu prea bine.

-— O, glumiți, domnișoară Thekla.

F— N-ați observat ce nas urît am ?

• — Nu, zău nu-

— Atunci sînteți primul, care nu-1 găsiți urît.

Primele acorduri ale muzicii răsunară' și cei doi intrară pe ringul de dans. Domnul Clement își trecu brațul pe clupă mijlocul Theklei :

— Nu este prima dată cînd vă țin în brațe.

Thekla tremură ușor, îl lovi tandru peste mînă și apoi se lăsară în frenezia dansului ; se opriră într-un tîrziu, gîfîind de efort și emoție.

— Dansați minunat, spuse domnul Clement.

Muzica le însoțea dialogul, și sunetele unduitoare creau un acompaniament perfect acelui solo care era numai al lor. Domnul Clement deveni mai îndrăzneț ; încetă să mai vorbească despre altele, inșistînd numai asupra subiectului care-i interesa.

Modela acest motiv ca pe un aluat, îi dădea toate formele posibile, îl subția, apoi îl aduna din nou rotunjin- du-1 într-o minge pe care o arunca în înălțimi, o prindea din nou, o zvîrlea iar, o bătea, o desfăcea ca apoi s-o ia de la capăt.

— Vă amintiți, domnișoară, că v-am sărutat în biserică ? spuse în cele din urmă. Vă mai amintiți ?

Muzica acompania cuvintele înfierbîntate cu un zgomot de tobe, care acoperea răspunsul Theklei ; numai buzele ei palide se mișcau.

Dansară din nou sălbatec, ca dervișii, care se amețesc să-și înece amintirea în prezent, și se opriră din nou.

li vorbea acum despre ochii ei, despre păr, despre miini și despre picioarele delicate ; ea îl asculta stupefiată. Simțea că se face mai frumoasă, că începe să crească, o putere nouă i se strecura în trup, transmisă de nervii lui, ele parcă i s-ar fi făcut o transfuzie de sînge proaspăt din sîngele lui ; cu plărnînii lui respira, vorbele ei le rostea gura lui. Avea senzația că s-a pierdut, că se rătăcise de

ea însăşi, şi voia să-şi ia înapoi sufletul pe care i-1 înghițise el, dar era atît de plăcut să fii altul decît tu însuți, să te dăruieşti ca într-o migrație a sufletului altui trup mai puternic, să fii purtat de picioarele altuia, cu brațele altuia să acționezi, părăsindu-te într-o pace deplină.

Să vină deci s-o elibereze de povara de a gîncli, de a acționa, de a vorbi ; să vină deci ca un mântuitor-care-i lua asupra lui toate păcatele şi mizeriile ; ce tandru sentiment, să nu mai trebuiască să trăieşti tu însuți şi totuşi să continui să trăieşti.

Se făcu seară şi roua căzu pe flori şi pe iarbă ; soarele asfințit răsfrîngea o lumină aurie pe golfuri şi insulițe şi fiordurile se întindeau, de un albastru metalic ca nişte bucăți decupate de cer.

Din nou înțesată de lume, galera se puse în mişcare. Thekla stătea pe covertă cu mantaua domnului Clement pe genunchi. Acesta îi vorbea neîncetat, aplecat deasupra ei ca să-i poată vedea ochii. Mama dormea şi tatăl era în cabina din față.

Domnul Clement întoarse spatele fiordurilor trandafirii, căutînd numai ochii Theklei. O sorbea din priviri, o îmbrățişa, o legăna în vorbele lui, o aburea cu respirația lui de parcă ar fi vrut să topească zăpada, o gonea dintr-un refugiu în altul să o prindă într-o mărturisire, dar Thekla se eschiva neîncetat.

în sfîrşit, o pr inse :

— De ce treceați în fiecare zi la amiază pe strada Sjălagârd ?' întrebă el îndrăzneț, animat de curajul laşității, atît de propriu eroilor'.

■— Pentru că... Nu ştiu... Nu puteam altfel.

:— Nu puteați altfel. Oare pentru... ;■•

— Pentru a vă întîlni !

Ce trebuia spus se rostise. Se înălță brusc, îşi scoase pălăria, vrînd parcă să-şi răcorească fruntea, să scape de apăsarea sîngelui care-i pulsa în tîmple.

— Adevărat ? E adevărat că mă iubiți ?

— Da, răspunse Thekla ezitînd. Ar fi vrut în această clipă să fie sigură că rostise adevărul, dar se trezi medi- tînd, oare era chiar aşa cum spusese.

Scrnteia sărise şi focul se înteți. Domnul Clement folosi următoarele două ceasuri, să se convingă că nu era victima unei iluzii, atît de neverosimilă îi părea fericirea, atît de incredibilă povestea, că ea l-ar fi iubit.

VI

E aproape de ora trei dimineața. Thekla stă la căpă- tîiul mamei muribunde, într-o cameră mică, de cealaltă parte a potecii care duce la poartă. Doctorul plecase pe la ora douăsprezece spunînd că nu mai este nici o speranță. La ora unu tatăl fusese chemat la gardă. îşi luase rămas bun de la nevasta lui plîngînd.

Lampa a ars pină la nivelul apei care acum a început să fiarbă şi să sfîrîie. Thekla toarnă ulei proaspăt în sticlă, trece fitilul prin inelul de metal şi se aşează din nou pe scaun.

Fixează un punct pe peretele din față. trecînd cu privirea drept prin mijlocul flăcării mici, care nu. luminează decît un colț din camera întunecată, formînd un cerc pe tavan. Nu vede decît flacăra lămpii şi sticlele de medicamente pe lavoar. Sticle verzi cu dopuri aurite, sticle de culoarea chihlimbarului acoperite cu hîrtie creponată, sticle negre cu etichete albe ; cutii de prafuri cu sigilii roşii ; lingura stă într-un pahar cu apă şi se dilată la volumul unui polonic ; o jumătate de lămîie arată prin cilindrul pîntecos al lămpii cit un dovleac ; toate obiectele îşi modifică forma şi proporțiile în semiobscuritatea înşelătoare şi-i alimentează creierul bolnav de nesomn cu reprezentări confuze.

Voința sau capacitatea de a-şi inhiba asemenea plăsmuiri îi este paralizată şi gîndurile se formează de la sine, ies din matca lor ca nişte avortoni, de care nu se poate dezice.

Aşa spun gîndurile. Rețeta albă, care atârnă de gîtul sticlei negre spune : Vezi, ce frumos se potriveşte un şorț a'.b de doliu pe rochia de lînă neagră. Mergi pe stradă cu bretelele şorțului proaspăt scrobite şi cu gulerul larg de dantelă ; oamenii se întorc după tine şi şoptesc : Sărmana fată, a avut o pierdere grea ! Ce binefăcător sentiment, cînd oamenii vorbesc aşa, eliberîndu-se de fapt în acest fel de ceea ce ar fi simțit ei în locul tău. Şi pe urmă vine logodnicul şi te vede în frumoasa rochie de doliu ; te priveşte plin de venerație, ca şi cînd această încercare ți-ar ii conferit virtuți superioare, şi după ce a stat cu tine o jumătate de oră, vrea să-ți sărute ochii, injectați de plîns, îți cuprinde trupul cu brațul şi-ți şopteşte :

— Ce bine-ți vine ținuta asta, Thekla ! — O, ce plăcut e să fii în doliu.

Mama se agită în pat ; zgomotul seamănă cu foşnetul tufişurilor în pădure şi călătorul îngheață de frică. Du- că-se toate gînd urile astea urîte, pe care cea lipsită de apărare nu are puterea să şi le reprime. Se roagă la Dumnezeu, ca mama ei să trăiască — se roagă să-i dea putința să vrea ca mama ei să rămînă în viață. Dar nu poate să vrea acest lucru. De ce i-ar dori mamei ei prelungirea unei vieți de chinuri, care înainte nici nu era atît de

nefericită ca acum cînd a apărut de fapt fericirea. Oare n-a observat ea cum suferea domnul Clement, cînd venea s-o viziteze pe logodnica lui în casa aceea dubioasă şi mizeră ? Nu a surprins ea cum şi-au rîs de mama ei pe ascuns, la logodnă, în casa cumnatei ?

Ea a văzut totul, pînă şi amărăciunea disperată a mamei sale, cînd aceasta s-a întors în vizuina ei nenorocită şi s-a pus pe plîns, răspunzînd întrebărilor Theklei : „Acolo mergi tu acum, Thekla, dar eu nu mai calc în casa aceea niciodată." Şi cum ar fi fost după ce avea să se căsătorească ? Nu ar fii trebuit domnul Clement să-şi blesteme respectul de ginere ori de cîte ori mama ar fi venit în vizită ? Nu ar fi devenit fiecare vorbă necontrolată o provocare şi fiecare privire suspectă un prilej de ceartă ? Da, cel mai bun lucru se-nfăptuia acum, şi aceasta era îndurarea Domnului.

Mama suspină şi cuvertura se ridică de cîteva ori. Şirul gîndurilor fu întrerupt, dar nodurile rămaseră nedezlegate la capetele firelor ; un răstimp nu mai apăru nici un „de ce ?" Dar odată cu restabilirea liniştii, primele întrebări începură din nou să se insinueze : e drept sau nu e drept ? E drept sau nu să-i dorească mamei sale moartea ? Dar contradicţiile erau atît de mari şi capul ei atît de obosit, că noţiunile se topiră într-o ameţeală plăcută.

Nici una, nici alta, răspundea creierul amorţit ; tot atît de drept sau nedrept, pe cît este, dacă eşti brună sau blondă. Aşa este, aşa s-a întîmplat şi nu se mai poate schimba nimic. Deci totuna ! Ce gînd eliberator, ce gind senin ; totuna ! Totuna dacă drept sau nedrept, mare sau mic, viaţă sau moarte, indiferent totul ! Creierul îşi reprimă zbuciumul sălbatic, inima bate mai puţin violent, plămînii respiră într-un ritm lent, adormitor, muşchii se relaxează, membrele se destind, gîndurile zboară, se ascund, se face întuneric, linişte, ca şi cînd s-ar apropia pacea distrugerii, sufletul nu mai vibrează, corpul nu mai simte, spiritul nu mai percepe nimic.

Cînd Thekla se trezi în scaunul ei, zări lampa, sticlele, lămîia şi lingura învăluite într-o lumină roşiatică, dar sus pe tapetul peretelui se puteau desluşi două inimi într-o aură alb-albăstruie ; i se păru că aude bătăile ceasului din turn şi, afară în stradă, mătura gunoierului zgîriind pietrele pavajului ; o vrabie ciripi, ultimele ecouri ale trompetei care anunţa deşteptarea deasupra-portului se risipiră de-a lungul uliţelor în sus şi de pe acoperişul bisericii se răsfrînseră din nou peste oraş.

E dimineaţă şi lumina zilei ţîşneşte în odaie prin orificiile în formă de inimi ale obloanelor. Desmeticită de-a binelea îşi aminteşte de mama ei şi-i atinge cu mîna fruntea ridată...

E jilavă şi rece ; îşi apleca urechea pe pieptul ei, dar nu mai aude nimic ; ia o oglindă de mînă şi i-o ţine bolnavei în faţa gurii ; oglinda rămîne clară. Deschide fcu degetul pleoapele căzute ce s-au închis peste bulbii veştezi ai ochilor. E moartă !

După zile şi nopţi lungi de aşteptare s-a întîmplat; în fine, iremediabilul ; ceea ce fusese prevăzut se împlinise ; ceea ce trebuia să se înfăptuiască să înfăptuise. Conştiinţa fusese regăsită, neliniştea, şi nesiguranţa se destră- maseră şi pacea se întoarse din nou.

Thekla deschise obloanele şi luă cîteva albituri curate pe care le fixă cu ace sus în faţa ferestrelor. In odaie se albi, de parcă ar fi căzut prima zăpadă şi toate obiectele ar fi fost acordate la un diapazon mai stins. Se dezbrăcă şi îşi puse rochia neagră, îşi scoase cerceii şi desfăcu plastronul alb de la corsaj. De cîte ori trecea prin faţa oglinzii îşi vedea umbra neagră proiectată pe pînzele albe de la fereastră şi se înfiora ; îi era frică să stea singură.

Deschise u.şa spre curte şi se simţi mai în siguranţă. Avea nevoie să stea de vorbă cil cineva.

Moartea căscase un gol în viaţa ei şi acesta trebuia astupat ; moartea îi luase ceva şi voia să ia acel ceva înapoi, cerînd şi dobîndă ; voia să schimbe amărăciunea în bucurie şi paguba în profit ca moartea aceasta să-i devină o binefacere.

Ceasul arată ora şase şi noua portăreasă iese pe uşă să meargă la lăptărie. Cînd vede uşa de vizavi deschisă, se-ndreaptă într-acolo şi bate în canat.

Thekla apare în prag palidă, mută, 111 doliu.

— Doamne Isuse, s-a sfîrşit"? strigă bătrîna.

— S-a sfîrşit, răspunse Thekla.

— Dumnezeu s-o ierte ! şi femeia intră în casă să se convingă.

„Oricum te bucuri să-i iei locul", gîndeşte creierul dezlănţuit al Theklei ; şi se simte deodată bună şi nobilă cînd îşi ţine în frîu mînia, reuşind să n-o rostească.

Pe urmă se întorc pescarii de la han şi fetele ies din odăile lor şi cămătarul aruncă o privire în locuinţă. Toţi sînt plini de atenţie, cucernici, curioşi şi* o condolează, iar ea primeşte compătimirea lor ca pe un omagiu.

La ora şapte vine tatăl. îi întinde mîna Theklei şi întreabă :

— S-a prăpădit ?

Apoi se apropie de pat şi atinge uşor pleoapele moartei ; rămîne tăcut pe gînduri.

— Acum trebuie să chibzuim la multe şi astea costă o groază de bani.

Ce crud, gîndeşte Thekla, să vorbeşti imediat despre cheltuieli ; ea îşi închipuia că tatăl ei nu avea în acel moment decît gîndul pe care îl exprimase şi nici unul din cele pe care un tată nu le putea spune fiicei sale, dar pe care un bărbat i le-ar fi şoptit nevestei lui... gînduri tandre fără vorbe, amintiri duioase fără nume, o amărăciune mută şi grea pe care o simte numai acela care şi-a pierdut singurul bun. Dacă ar fi putut să iasă doar pentru o clipă din propria ei fiinţă şi-ar fi putut da seama cum i-ar fi fost, dacă îl pierdea pe Clement, dar ea nu putea înţelege că tatăl ei trebuia să privească lucrurile de pe altă treaptă decît ea.

Domnul Clement vine la ora opt, după cc s-a învoit de' la magazin şi merge eu Thekîa ?n oraş să rezolve toate treburile obişnuite în asemenea ocazii.

Se cumpără stofă neagră şi albă, se merge la preot şi la dascăl, la pompele funebre şi se comandă vin de Rhin şi Mumme.

Thekla a primit trei zile în şir condoleanţe în modesta cameră mortuară, şi la sfîrşit s-au deschis toate uşile şi- lumea din stradă a năvălit în casă să vadă mortul. Apoi au fost presărate crengi de molid pe poteca ce duce la poartă şi pe stradă. Toate clopotele de la biserica Sankt Certrud au stmat. A venit preotul, au venit şi groparii ; vin de Rhin în pahare verzi. Şase jandarmi iau sicriul pe funii negre şi îl poartă afară pe catafalcul îmbrăcat în negru ; mulţimea se desparte în două cînd pastorul o conduce pe Thekla, ajutînd-o să urce în cupeul de patru locuri, care se leagănă atît de plăcut pe arcurile moi ; caii lovesc dalele străzii cu copitele, birjarii pocnesc din bice, convoiul ia drumul cimitirului şi poarta caşei întunecoase, cu amintirile <ei sumbre, se închide. Fata părăseşte tulumba de gunoi şi şobolanii, privata şi biroul cămătarului, copilăria şi căminul, găsindu-şi prin moarte o poartă deschisă spre propria-i viaţă.

VII

Tînăra femeie locuia acum în portul., pescarilor ; are propria ei locuinţă, unde soarele intră toată ziua, cînd vremea este

frumoasă. Tenul ei, altădată palid ca o plantă ținută în glastră în timpul iernii în pivniță. începuse să prindă culoare.

Cele două camere şi bucătăria erau pline de mobile noi şi acareturi gospodăreşti, iar ea se simțea ca o regină cînd îşi privea servitoarea făcînd tot ce făcea ea pe vremuri fără să crîcnească. Dimineața, cînd mergea în Kogghafen la cumpărături, însoțită de fata care ducea coşnița, înțelegea că a urcat în rang, că era cineva, că a atins o culme.

Şi cînd bărbatul îi venea acasă, mulțumit, debordînd de fericire, recunoscător, simțea o bucurie atît de mare încît îl venea să plîngă. El îi chita melodii vesele, şi ea rîdea cum nu mai rîsese niciodată pînă atunci ; uneori aducea cu el tineri plini de viață şi petreccau împreună făcînd muzică şi dansîncl. întotdeauna obiectul laudelor era tînăra ftmeie, care era un soare în mijlocul lor, luminînd şi încălzind atmosfera fără să ştie.

Dar zilele petrecute în singurătate şi fără o activitate care s-o acapareze deveneau luțigi, nesfîrşite ca acele sărbători de Crăciun sau Paşte, cînd începi să doreşti din nou zilele obişnuite ; larma străzilor, sunetul clopotului de la poartă şi acel du-te-vino pe scări care te nelinişteşte. Exaltarea era în acele zile atît de copleşitoare încît o obosea, şi Thekla colinda adesea prin oraş după impresii noi, lăsîndu-se în voia paşilor, care o- purtau în sus la biserica germană. Aici se aşeza în curte pe o bancă, pradă visurilor mai vechi, cînd rîvnea fericirea pe care o avea acum. Comparînd însă bucuria dobîndită cu cea către care năzuia pe atunci descoperea cu regret că acum nu mai avea nimic după care să tînjească. Se ridîba şi mergea să o viziteze pe noua portăreasă. Se aşeza în camera aceea îngustă, adulmeca mirosul peştelui sărat, număra petele de grăsime pe tapetul galben, simțea vechea iritare nervoasă ori de cîte ori suna clopotul şi poarta se încuia.

Cînd se întorcea acasă, savura din nou fericirea întreagă a începutului, deoarece impresia unei vieți noi, luminoase se reîmprospăta mereu confruntată cu amintirile sumbre. în asemenea ocazii era de două ori fericită, de trei ori recunoscătoare aceluia care o salvase de la sărăcie şi umilință.

într-una din zile Thekla se duse la grădinar să facă rost de fructe pentru masa de prînz, deoarece bărbatul ei invitase prietenii la masă cu prilejul aniversării ei. Cînd veni acasă fu foarte surprinsă să-şi găsească tatăl în bucătărie, în fața unei sticle de rachiu.

— Domnul cu tine, o salută gardianul şi încercă să se ridice. Thekla observă imediat că este băut.

— Mi-am amintit, reluă bătrînul cu greutate, că este aniversarea ta şi m-am gîndit să rămîi la tine, dacă nu ai nimic împotrivă.

Tatăl ei era îmbrăcat civil şi ținuta lui trăda o oarecare delăsare.

Presimțea ceva rău şi era incapabilă să răspundă la întrebările lui, de aceea îl rugă să aştepte o clipă să-şi scoată pardesiul. -

în dormitor se aruncă pe pat şi izbucni în plîns de ciudă pe acest destin absurd, care îi strica bucuria tocmai într-o asemenea zi. Trecutul, pe care îl abandonase, îl căuta acum, uneori, doar ca stimulent, pentru a putea trăi mai intens plăcerea prezentului, clar perspectiva de a avea din nou spectrul acelui trecut în persoana tatălui său, în propria ei casă, asta nu putea accepta.

Minutele se scurgeau greu, şi îşi dădea seama că trebuia neapărat să se întoarcă la acel „musafir", dacă nu voia să rişte ca el să-i intre în sufragerie şi să rămînă acolo pînă la venirea oaspeților. îşi şterse repede lacrimile şi merse la bucătărie ; cînd deschise uşa, fu gata să leşine, deoarece tatăl ei şedea încă la masă, beat criță, ținînd servitoarea pe după mijloc.

Tot respectul pe care îl avea fiica față de părintele ei se stinse subit şi o repulsie fără margini o cuprinse. Nici nu apucă să scoată o vorbă, că gardianul începu să se bîlbîie.

— Eh, Thekla, tu mergi pe drumul tău şi nu mă rogi să-ți vin mai aproape ? Aş avea şi eu să-ți spun ceva. Vezi tu, eu mi-am dat demisia şi m-am gîndit să-1 întreb pe Clement dacă n-are ceva scriptologie şi pentru mine.

— Ştiu precis că nu are ce să-ți dea, răspunse Thekla, fericită că a putut să reteze fără ocolişuri o cerere a cărei aprobare nu depindea de ea.

Bătrînul bătea cu degetele darabana pe tăblia mesei şi ochii-i rămaseră zgîiți spre cuptor, unde un porc mistreț îşi scotea urechile afară din oală.

— A_şa, spuse bătrînul şi se cufundă în tăcere, să audă, ce mai avea de spus acum fiica lui.

Thekla se gîndea că masa trebuia întinsă şi că musafirii trebuiau să sosească într-o jumătate de oră. Atunci luă o hotărîre rapidă.

— Ia tată aici un taler, să te-nfunzi într-o circiumă şi să bei în sănătatea mea. Şi dacă vii mîine din nou poți să-ți aranjezi treburile cu Clement.

Bătrînul pipăi talerul ca şi cînd ar fi stat la tocmeală, cit de departe să-1 arunce în cameră. Apoi scuipă pe el, îl băgă în buzunar, îşi luă şapca şi se ridică.

— Îmi interzici să-ți calc casa, Thekla. Bine faci, pentru că vezi tu, copiii de-o seamă se joacă cel mai bine, şi — ah, ce să mai vorbim —, dar tu ai fost cîndva Thekla mea, copilul meu, vezi tu, şi asta nu pot să-mi scot din cap. Nu pot. îți vin musafiri la prînz, văd doar, de-asta plec — da, da, plec !

Thekla, căreia îi pieri răsuflarea, scoase un oftat de uşurare, ceea ce nu-i scapă bețivului, care îşi schimbă brusc hotărîrea şi se apropie cu paşi legănați de uşa sufrageriei.

— Aşa, îi aruncă el acum în obraz vorbele cu un zîm- bet răutăcios, crezi că scapi de mine în schimbul unui taler ? Să merg singur la circiuma din piață cînd mă pot bucura aici de aşa o societate aleasă.

Dădu buzna în sufragerie şi se trînti în cel mai încăpător fotoliu.

—■ Pune masa să ne bucurăm ! Doar ai în oală mistreț cu fasole la tavă.

— Tată, îl întrerupse Thekla ieşită din minți. Te-ai îmbătat şi te-ai purtat necuviincios la bucătărie cu servitoarea. Acum te rog să pleci înainte de a veni Clement ! Gîndeşte-te că nu este casa mea ci a lui, şi că nu ai nici un drept să-i tulburi liniştea căminului ! Vino mîine din nou, şi îți promit să fac tot ce-mi stă în putință să te ajut.

— Aşa fata mea, vrei să mă îmbunezi. Vorbeşte, sluga ta te ascultă.

Văzînd că nu găseşte nici o ieşire din situația penibilă şi simțindu-se incapabilă să suporte o ruşine atît de mare sau să primească cu indiferență un asemenea afront, părăsi fără să spună o vorbă locul înfrîngerii sale, îşi asvîrii mantoul pe umeri şi coborî în stradă, abia ținîn- du-şi plînsul.

Un singur lucru îi era limpede : dacă nu-1 putea alunga pe insul acela turbulent din casă, cel puțin să nu-i dea prilejul să-şi savureze victoria. Uită toate celelalte şi aproape inconştientă se lăsă purtată pe străzi, de parcă ar fi fugit de un destin ostil, care o urmărea, tocmai acum, de ziua ei, cînd reuşise să se smulgă din sărăcie şi mizerie, vrînd cu tot dinadinsul s-o tragă din nou la fund.

Traversă podul de nord, piața de la barieră şi pătrunse în grădina palatului regal, ale cărui porți erau deschise. Se grăbi să străbată tufele de arbuşti, unde se jucau copiii în soarele orbitor al amiezii de primăvară, şi căzu, în sfîrşit, obosjtă pe o bancă sub tei. Întîi urmări mişcările grădinarilor care aşezau florile. în ronduri şi oale de lut.

Totul îi capta atenția şi fiecare nimic i se fixa în memorie ca şi cînd ar fi vrut să-şi alunge acel rău care-i sta înainte.

Clopotele de la biserica Sf. Iacob începură **să** bată, vestind, cu dangătul lor o înmormîntare ; ea era acolo de **față** şi număra fiecare cădere a bulgărilor şi fiecare zgomot de **pămînt** lovind capacul sicriului, îi înfiora trupul, **îi** predispunea spiritul la presimțiri întunecate şi o făcea **Bă** se autocompătimească.

Cîțiva valeți apărură pe alee ducînd o masă pe care o acoperiră cu o față de masă, iar alții aduseră castroane şi farfurii, căni de vin şi pahare. Thekla privea plină de curiozitate pregătirile prînzului .regal şi-şi aminti deodată de casa ei, unde prînzui aştepta ; îşi vedea bărbatul venind acasă, musafirii adunați, masa nepusă, incidentul cu tatăl beat, auzea întrebările lor îngrijorate cu privire la dispariția neaşteptată a stăpînei casei. Voia să se ridice şi să alerge scrisei. dar nu îndrăznea să se mişte, Gîndul la ceea ce o aştepta acolo o paraliza ; spaima de un incident, pe care nu l-ar fi putut evita, o țintuia de bancă. Sfîşiată între datorie şi laşitate, rămase pe loc, privind cînd în dreapta, cînd în stînga, neputînd să se hotărască în ce parte s-o apuce.

Fu trezită brusc din amorțire de un paznic, care o întrebă răstit ce căuta în grădina regelui. La răspunsul ei, că porțile erau deschise, fu somată să părăsească imediat locul acela. Supusă se grăbi spre ieşire ; dar cînd văzu alte femei, nu cu mult mai bine îmbrăcate ea ea, plimbîndu-se nestingherite pe aleile parcului, mirosind florile, şi călcînd pe peluzele de iarbă, simți o împunsătură în inimă, ca şi cum un destin anume îi hărăzea numai ei această excludere ruşinoasă ; observă privirile batjocoritoare ale celorlalte, şi în ea se trezi mînia, ura, invidia, împotriva celor ce .posedau acele privilegii pe care ea TIU le avea, fără ¡să-şi poată explica de ce.

Cînd porțile se închiseră în urma ei cu zgomot, coborî pe Blasieholm, neştiind încotro merge, avînd grijă-doar ea drumul să o . poarte în locuri nepopulate,' tmde privirile oamenilor să 11-0 rănească. Ajunse în spatele palatelor Tuiigel şi Bââth, dincolo de cotul în care se varsă rîul, cînd zări o grămadă de oameni înghesuindu-se spre podul Holm. Fericită că aflase ceva care îi sustrăgea atenția, urmă mulțimea. Aceasta era oprită, la capul podului, unde paza forma un cordon.

Reuşind să se strecoare pînă la malul mării, observă că acolo pe pod se petrecea ceva, greu de desluşit din cauza înghesuielii. în interiorul cercului făcut de paznici se afla un grup de preoți şi oameni ai legii care păreau a ține un consiliu. Cînd masa de oameni începu să se mişte din nou, smulgînd-o din locul acela,

văzu că atenția tuturor era îndreptată asupra unei fainei îmbrăcată în alb, cu mîinile legate Ia spate de o funie pe care călăul oraşului o trăgea cu brutalitate, în timp ce doi tîmplari desfăceau parmalîcul podului în fața ei.

— Tliekla, vezi vrăjitoarea, acolo, aproape de tine, te implor, ajută-mă să ajung pînă la ea <— se auzi o voce în spatele tinerei femei.

Cînd se întoarse o recunoscu pe fata contelui, Ebba, cu care fusese un timp prietenă pa vremea confirmării. Măgulită de faptul că o recunoscuse şi încurajată de apelativul familiar al numelui mic, se simți cuprinsă brusc de o poftă nebună de a fi ocrotitoarea acestei ființe suspuse. Cînd Weibel, din paza oraşului, trecu din nou pe acolo, îl trase uşor de mînecă, şi îl salută, rugînclu-1 s-o lase să se strecoare împreună cu prietena ei în rîndul oamenilor de ordine. Treaba se aranjă uşor, mai ales că mulți dintre aceia o cunoşteau de pe vremea cînd venea la cazarmă.

Consiliul părea că luase sfîrşit şi legiuitorul citi un act.

Deşi nu auzea nimic, Thekla nu-şi putea dezlipi privirile de. tînăra femeie care urma acum să treacă proba apei. Cămaşa albă de in în care era îmbrăcată aceasta, trăda o siluetă desăvîrşită, iar părul lung, negru, despletit, îi curgea pe umeri şi pe spate, lăsîndu-i descoperit doar obrazul palid, dar frumos, din oare doi ochi aprinşi de îndrăzneală priveau mulțimea, măsurînd-o cu un zîmbei superior, plin de dispreț. Părea că voia să le spună că era totuşi eu un cap deasupra lor, că spiritul ei poseda virtuți mai înalte decît ale lor, că proba la care urma să fie supusă era o competiție între ea şi atotputernicul ; şi chiar dacă pierdea, avea totuşi satisfacția de-a se fi măsurat cu el.

Thekla simți un fel de invidie față de această femeie, care avea ceva de cabotină, cum văzuse ea una la ultimul marş alegoric, sub arcul de triumf, reprezentînd-o pe zeița victoriei. Soarele de primăvară lumina obrazul vrăjitoarei, veşmintele albe, şi chiar în acel moment călăul o tîrî spre marginea podului şi o asvîrli în valuri. în cercuri mici, apa se strînse peste părul ei negru, care mai pluti un timp ca iarba de mare la suprafață, în timp ce făptura ei albă dispărea în adîncuri.

Un murmur se iscă în mulțime crescînd ca un torent de forțe dezlănțuite, împingînd oamenii de p.iză inevitabil înainte, înspre parapetul care cedă. în clipa următoare Thekla văzu cum domnişoara Ebba, care fusese asvîrlită din rînd, se prăbuşi cu un țipăt sfîşietor în apă. Fără să stea pe gînduri, cuprinsă de un fel de nebunie, de a juca şi ea un rol în acea bizară pantomimă, se coborî, cu abili-, tate dar riscînd imens, pe piciorul podului, o cuprinse pe fața aproape înecată de rochie şi o trase pe ponton, sub arcada podului mare, unde ea însăşi se prăbuşi fără vlagă în genunchi, amețită de tot efortul făcut şi ele vacarmul mulțimii, de căderea în apă, de strigătele şi zăngăni tul armelor oamenilor de pază, lîngă corpul inert al prietenei salvate.

Cînd Thekla se trezi din leşin şi deschise ochii, descoperi că se afla într-un pat, într-o cameră străină.

La picioarele ei desluşi două capete de îngeri, purtînd baldachinul ; acesta era din catifea albastră cu broderie de fir. Prin perdelele trase lateral, amintind de o cortină de teatru, zări speteaza unui scaun eu o stemă nobiliară sculptată în lemn de nuc. Mai în spate un dulap negru cu sertare din fildeş şi cu rnînerele din aur, argint şi sidef, cum nu mai văzuse niciodată.

în cameră bătea o lumină caldă, portocalie de la draperiile de mătase grea, iar pe tapetul de culoare deschisă se proiecta o pată în cele şapte culori ale curcubeului, răsfrînte de un pocal de cristal şlefuit, ce se afla pe canatul ferestrei.

Cînd Thekla îşi veni în simțiri, retrăi evenimentele covârşitoare ale ultimelor ore : incidentul cu tatăl ei, fuga de acasă, izgonirea din grădina regelui, prezența neaşteptată a domnişoarei Ebba, vrăjitoarea, îmbulzeala poporului, căderea în apă şi propria ei nebunie de a interveni, cînd viața tinerei domnişoare se aflase în pericol. Dar gîndul la oaspeții care o aşteptau şi la neliniştea soțului ei crescu deodată atît de puternic în ea, încît sări imediat din pat. Observînd că purta veşminte străine se privi în oglindă şi văzu că avea pe ea o fustă ele mătase cu un, corsaj de catifea şi pantofi mici din piele de căprioară cu broderii colorate. întârzie în fața oglinzii, spre a-şi admira făptura adolescentină, care nu îi apăruse niciodată atît de grațioasă ca acum ; mîngîie cu mîinile imaginea aceea, albă, îşi lăsă piciorul să se scufunde în papucul moale pe netezimea catifelată a covorului, îşi aranja părul despletit, cînd auzi deodată un rîs scurt cristalin în spatele ei, simți două miini cuprinzind-o, şi un sărut îi gâdilă urechea.

— Vezi, afurisită mică, tot trebuia să te trezeşti, strigă domnişoara Ebba, dacă nu te trezeai aş fi murit de plîns, că n-am putut să-ți mulțumesc pentru că m-ai salvat.

— Scumpă doamnă, se auzi vocea contelui, din spatele celor două tinere care se țineau îmbrățişate, îngăduiți-mi să vă exprim din inimă mulțumirea unui tată pentru fapta temerară, prin care i-ați salvat unui văduv, unicul copil, singura bucurie ce i-a mai rămas în viață.

Cu sinceră emoție bătrînul impozant se apleca şi-i sărută mîna Theklei, care uluită, de înalta onoare ce i se făcea, îşi pierdu graiul.

— Trebuie să vă anunț cu regret, adaugă contele, că poziția mea în armată mă obligă să părăsesc mîine dimineață oraşul, împreună cu fiica mea, care mă conduce pînă la Elfsnabben ; cînd se va întoarce însă, şi se va muta la Sandemar, sper că îi veți face onoarea să aibe ca oaspete o femeie atît de extraordinară.

Thekla mulțumi cu o plecăciune murmurând cîteva cuvinte nedesluşite.

— Şi deoarece vă văd restabilită-, conchise contele, şi bănuiesc că soțul vostru îşi aşteaptă cu nerăbdare soția, am pus să înhame'caii la trăsura care vă va-duce acasă.

îi oieri brațul Theklei, care nu se. desmeticise încă, şi o conduse printr-un şir de încăperi, una mai strălucitoare decît alta. Cînd ajunsei'ă în holul cel mare îi aşeză, un mantou de blană pe umeri. Apoi rugînd-o să-i îngăduie, să i se trimită hainele în dimineața următoare, îi făcu-' majordomului semn s-o conducă pe scări pînă la ieşire.

După ce domnişoara. Ebba, îmbrățişînd-o, o rugase cu insistență s-o viziteze cît de curînd, Thekla se trezi într-un cupeu închis, purtată uşor peste pietrele pavajului, tolănită între perne moi, care o fereau de orice zdruncinătură. Lăuda în tăcere incredibila generozitate a aceluiaşi destin, care eu cîteva ore în urmă îi stricase sărbătoarea şi o alungase din paradis, ca acum s-o înalțe pe va, cea înjosită, apărînd-o de umilința şi reproşurile ce i s-ar fi, adus datorită neglijării îndatoririlor sale, cînd trăsura opri la poartă. Temătoare totuşi că primirea- ar fi putut fi plină de reproşuri îşi trimise servitorul, care îi deschise portiera cupeului, la bărbatul- ei, ca să-1 pi-evină de tot ceea ce se petrecuse şi să-1 roage s-o ajute să urce, întrucît nu se simțea bine.

Cîteva clipe mai târziu domnul Clement se năpusti pa. scări în jos, îşi îmbrățişă soția, îi sărută mîinile, mulțumind lui Dumnezeu că i-a redat-o pe cea a cărei dispariție ^— deşi nu o credea moartă, — îl scosese din minți.

îi povesti, cum a pregătit masa împreună cu oaspeții, sperînd tot timpul că stăpîna casei se vş întoarce dintr-o. clipă în alta, închipuindu-şi. că este dusă pe undeva pe aproape după cumpărături. Aflînd apoi de. presupunerea pe care o făcuse servitoarea, că ea probabil plecase de acasă, împreună cu tatăl .ei, Thekla se linişti şi în privința chestiunii de care se temuse cel mai mult.

Se încinse un chef, cum nu-şi visase niciodată pînă atunci. Ea era centrul atracției şi sufletul ei atît de vulnerabil se simțea cocoloşit în vată, în timp ce toasturile şi urările de sănătate nu mai conteneau, să-i învăluie în-, tr-o căldură binefăcătoare făptura fragilă.

Cînd începu să povestească despre conte şi despre palat, despre toate promisiunile pe care i le făcuseră el şi domnişoara Ebba, toți cei de la masă o ascultau cu evlavie, iar corsajul de catifea înflorată şi fusta de mătase albastră erau, pentru aceşti negustori, mărturii palpabile, vii, din lumea nobilimii. Un tînăr negustor de vinuri îşi aminti cum îi vînduse cindva vin contelui von Schlippenbach şi fusese personal la acesta cu nota de plată ; şi deodată începu un adevărat duet între Thekla şi el, care mai de care străduindu-se să vorbească cit mai mult şi mai interesant despre palat, despre poarta cu gratii de fier, terminate -în vîrfuri de lăncii, despre scara de marmoră, şi sfeşnicele ce străjuiau pereții, despre tablourile strămoşilor atîrnate în holul mare şi de blazonul aşezat deasupra portalului. Insistau atît de mult asupra amănuntelor, reluîndu-le mereu cu voluptate,- încît domnul Clement începu de la o vreme să caşte. Umplu paharele şi vru să cînte un cîntec vechi care-i plăcea foarte mult „Bătrînul merse-n aluniş", dar Thekla îl rugă să înceteze cu asta, pentru că se simțea obosită.

Domnul Clement dădea semne vizibile de indispoziție ; închină un pahar cu meşterul aurar pentru „frăția bresla- şilor", cînd se auzi clopotul de la poartă şi valetul contelui îşi făcu apariția în salon. în numele contelui şi al domnişoarei von Schlippenbach ceru îngăduință să-i dăruiască doamnei Clement, în cinstea aniversării, un suvenir neînsemnat. Aşeză în mijlocul mesei o tipsie eu flori şi fructe, se înclină şi plecă.

Acum, emoția se reaprinse la vederea acestui dar neobişnuit. Mesenii se întreceau, care mai de care, să rostească numele acelor minunății ce alcătuiau o adevărată piesă de artă. în mijlocul buchetului se afla un crin înconjurat de frunze de un verde întunecat, printre care se iveau flori albe plăcut mirositoare pe

care spiţerul le declară cu competenţă flori de portocal. împletite în coroană, lalele olandeze, narcise şi liliac încununau o mo- vilită de portocale, vîsc, rodii, gutui, fructe ciudate, care dezlănţuiră discuţii aprinse cu privire la numele lor, pe care doar meşterul constructor reuşi să le identifice, pentru că văzuse ornamentaţiile murale de la Palatul De la Gardie.

In cele clin urmă domnul Clement descoperi în mijlocul crinului un inel de diamant, legat cu un fir de argint de pistilul florii şi aurarul îl preţui la două sute de ducaţi.

Contele deveni din nou obiectul discuţiei şi domnul Clement trebui să se lase iar purtat prin palatul acestuia, să asculte încă odată poveştile despre poarta de fier cu vîrfuri de lăncii, despre blazon şi sfeşnice, în timp ce negustorul de vinuri repeta într-una aceeaşi placă.

O nouă încercare de a scăpa, cu un cîntec, de această discuţie insuportabilă, îi eşuă, la fel ca prima dată. Ne- maiputînd tolera ideea că devenise o cantitate neglijabilă în ochii soţiei sale, îşi vărsă tot veninul în toasturi înţepătoare îndreptate împotriva burghezilor sau a celoi* de provenienţă umilă.

Thekla însă era mult prea fericită şi plutea acum prea sus spre a putea fi readusă din nou pe pămînt ; ea. încerca dimpotrivă să-şi înalţe bărbatul. îi dădu acestuia iluzia că ar putea deveni furnizorul contelui, iar domnul Clement se şi văzu introdus la palat. închină din proprie iniţiativă în cinstea nobilului şi cînd auzi despre Sandemar şi despre invitaţia promisă, — el, care dintre toţi oaspeţii, era singurul care văzuse domeniul senioral — povesti toată seara despre acesta, plnă ce oaspeţii se retraseră şi Thekla se duse la culcare, să viseze la paradisul pierdut şi regăsit.

Vili

Î ntr-o dimineaţă însorită de mai caleaşca contelui opri 1 în faţa unei porţi în portul pescarilor. Domnul Clement nu prea avusese linişte în ultimile zile, deoarece tînăra sa soţie dăduse toată casa peste cap. îşi făcea o mulţime de rochii noi, şi printre picături izbuti chiar să se repeadă pînă la Blasieholm. Domnişoara Ebba îi întoarse vizita, dar deoarece domnul Clement lipsi cu această ocazie de acasă, trebui să se mulţumească cu relatările soţiei sale

despre cinstea care li se făcuse. In ultima vreme auzise atîtea despre casa contelui, dimineața, la prînz şi seara, încît mărunta sa persoană nu îşi mai găsea tihna în căminul său modest. De aceea, de data aceasta, îşi lăsă nevasta să plece, respirând uşurat, şi totuşi oarecum neliniştit. Norocul lor durase atît de puțin, încît i se făcu ruşine de acele clipe în care trăise din plin iluzia liniştii regăsite. De aceea, dar şi pentru a evita dru'erea despărțirii, îşi luă scurt rămas bun înainte de sosirea trăsurii şi o porni de-a lungul străzii negustorilor, spre magazinul său ; de altfel nici nu voia să-i fie prezentat domnişoarei Ebba, deoarece se simțea prea umil pentru o asemenea cunoştință.

Doamna Thekla trăise în ultimele săptămîni o stare de perpetuă agitație sufletească şi de aceea nu-i putuse acorda soțului, vădit nemulțumit, prea multă atenție. Cînd lacheul îi aduse vestea, că trăsura aşteaptă la scară, îşi părăsi casa, în grabă, lăsînd în urmă toată dezordinea pregătirilor de călătorie. Se simțea liberă şi uşoară. în timp ce caleaşca gonea de-a lungul cheiului, unde acostau sute de vapoare, împodobite cu steaguri şi asaltate de pescăruşi şi rîndunele, o cuprinse deodată senzația că pentru ea începea acum o viață nouă, plină de strălucire.

Trecură peste podul de nord, traversară piața de la barieră, Blasieholmul, spre a ajunge dincolo de insula Walmund la clădirea Vămii, unde o aştepta galera contelui să o ducă la Sandemar.

După ce străbătură grădina zoologică regală şi poposiră la vamă, acolo unde se deschidea marele fiord, Thekla izbucni în plîns, tulburată de imensitatea mării. Vîntul de nord-vest era prielnic şi pînzele mari asemenea unor aripi desfăcute fură ridicate. Trompetul sună semnalul; de la punctul vamal i se răspunse printr-o petardă. Ambarcațiunea se desprinse de țărm, înaintând printre iahturi, vase comerciale sau de război, care se îndreptau spre oraş.

Tinerele femei luaseră loc pe punte sub un baldachin în compania agreabilă a unui tînăr baronet de nouăsprezece ani, orfan, care îşi primea educația în casa contelui von Schlippenbach.

în timp ce vîntul de primăvară umfla uşor pînzele, aducînd din pajiştile de lucernă miresme amețitoare, tânărul le spunea celor două femei cuvinte curtenitoare, strecurînd în. conversație şi versuri din poeții italieni, pe care Thekla neînțelegîndu-le, le primea în auz ca o muzică. Niciodată nu văzuse asemenea maniere, niciodată o siluetă atît de delicată la un tînăr. Şi cînd pe

punte fură aduse fructe şi vin — acesta îşi luă lăuta şi începu să cînte ; -Thekla se simţi deodată plutind departe de pămint, pe care de fapt nici nu-1 cunoştea decît după poteca întunecată, plină de şobolani, a copilăriei ei, şi după marinarii de la han.

Thekla observă că tînărul nobil se bucura de graţiile domnişoarei Ebba şi de aceea le urmărea vorbele tandre cu privirile pline de înţelegere ale unuia care trecuse prin asta, prefăcîndu-se totodată că nu vede şi nu aude nimic.

Baronul Magnus, căci aşa se numea tînărul, lăudă eroismul Theklei, spunînd că lumea ar trebui să-i îie recu - noscătoare, pentru că numai datorită ei domnişoara Ebba mai putea azi să-i fericească pe muritori cu frumuseţea şi tinereţea sa. Aceste cuvinte o făcură pe doamna Clement să se simtă ocrotitoarea celor doi tineri. în aceiaşi timp îşi dădea seama eu durere că ea trecuse de acum în rondul celor bătrîni,- care trebuiau să renunţe la speranţa de mai trăi fericirea unei iubiri. începu să vorbească icr.pi-« vîrsta şi despre experienţa ei, şi tinerii hotărîră să-i spună „socriţă", ceea ce o flată pe Thekla făcînd-o să se comporte în aşa fel, încît îndrăgostiţii îşi dădură curînd sentimentele pe faţă, fără nici o reţinere.

Galera străbătea fiordurile îndrsptîndu-se spre Wax- holm, unde urma să-şi schimbe ■ direcţia. La Djurhamn întîlniră o escadrilă a flotei regale care tocmai ridicase ancora şi se îndrepta spre Stockholm. Către seară lăsaseră deja în urmă Oficiul vamal din Dalaro şi Sandemarul începea să se contureze în zare. , '

în lumina amurgului această apariţie îi dădea Theklei iluzia că se află în faţa unui castel din basme. Puţin mai jos de plaja albă, unde se aflau debarcaderele şi pontoa- nele, clădirea băii şi pavilionul maritim, se întindea un parc cu tufe întunecate de cornişor şi arbori de tisă în formé piramidale, printre care erau risipite statuete de zeităţi antice, nimfe, figuri de monştri şi balauri. Răsaduri ,de flori acopereau terenul eu narcise, zambile şi lalele într-o beţie de culoare. în spatele acestui paradis se înălţa faţada castelului străjuit de clopotniţă, cu drapelul arborat ; turnurile crenelate şi cocoşul de vînt dădeau întregii construcţii un aer de legendă. Ceva mai departe se întindeau grădinile, învecinîndu-se, în spatele clădirii intendentului cu grajdurile. Ţărmul era împrejmuit de.păduri da pini crescînd pe falezele acoperite cu muşchi, care îşi iveau siluetele colţuroase din mare. Afară, în fiord, &e ridica fortăreaţa de la Dalaro cu postul de strajă şi cu tunurile portului Elfsnabben unde se aduna flota înainte de a porni la război.

Thekla nu putu să contemple prea mult priveliştea ; o trompetă de la castel spintecă aerul cu un sunet strident, cîinii se porniră să latre, funiile se desfăşurară cu zgomot şi galera acostă lingă ponton. Baronul Magnus o conduse pe tînăra musafiră cîţiva paşi, iar în minutul următor aceasta se trezi îmbrăţişată cu căldură de intendenta moşiei. Trebuiră să treacă trei zile -şi trei nopţi, ca Thekla să-şi dea seama într-o dimineaţă, trezindu-se la răsăritul soarelui, că se afla aievea în odaia ei la San- demar. Visase urît, o terorizase imaginea tatălui ei şi a vrăjitoarei din Blasieholm, aşa că sări brusc din pat să îşi alunge gîndurile negre. Abia după ce deschise fereastra şi văzu fiordul, parcul în verdele proaspăt al frunzişului de vară, florile încărcate de rouă, după ce -auzi păsările cîntînd, se linişti din nou, şi strecurîndu-se în patul ei se gîndi la cele trei zile fericite, - care trecuseră pe negîndite. Mergea la masa pusă, fără să-şi facă griji, aşa cum mergi la o petrecere, fusese cu barca în larg şi contemplase marea cu ochii dilataţi de extaz ; îşi simţea inima proaspătă, fusese călare la vînătoare de iepuri şi potîrnichi în pădure, vizitase grajdul şi coteţele, ograda şi cuştjle cîinilor, jucase în parc ***badminton*** şi culesese flori în grădină, dar cel mai mult petrecuse în cabana albă din trunchiuri de mesteceni de la iazul cu lebede, ascultînd cum se tachinau cei doi tineri, cum cîntau, se jucau si iar se tachinau. Viaţa i se înfăţişa atît de luminoasă, încît aştepta parcă în fiecare clipă să audă clopotul bisericii — o atmosferă de duminică domnea peste tot. Ea însăşi purta ca şi ceilalţi, haine de duminică, odăile erau împodobite ea în zilele de duminică, drumurile curăţate la fel ca duminica, şi bucate de duminică se serveau zilnic la masă ; nu exista zgomot pe stradă, tropăituri prin ganguri, uşi de magazine trîntite, nu exista scandal, pază, nu existau hoţi.

Dar ieri. seară apăruse un nor mic în dreptul soarelui.

Domnişoara Ebba, vizibil atrasă de tînărul baron, avea capriciile ei ; cînd reuşea să fie crudă cu el se bucura ca de o victorie, făcîndu-1 să sufere, fără nici un motiv, aşa cum chinuieşti o muscă, doar din plăcerea de-a chinui, în seara precedentă aruncase în iaz un mic dar pe care acesta i-1 făcuse cu mari sacrificii. După un schimb de cuvinte domnişoara se îndepărtase şi Thekia îl văzu pe tînăr plîngînd. Plină de compătimire îl întrebă care era cauza amărăciunii sale şi atunci baronul căzu. în genunchi, şi lăsîndu-şi capul în poala ei, i se destăinui.

Nu credea că domnişoara Ebba, ar fi putut fi în stare să-1 iubească cu adevărat, întrucît mama sa, o - străină, nu era de rang nobil.

Dintr-odată găsiseră ceva care să-i unea.scă : tocmai absența rangului.

Soția comerciantului şi fiica gardianului 1-a consola! pe fiul unei femei fără rang, i-a mîngiiat capul frumo? împodobit de bucle negre, iar cel nedreptățit i-a sărutat mîinile, a numit-o soră şi a rugat-o să accepte să-i fie prietenă. Apoi se plimbară prin parc, pînă răsări luna. Tîrziu fură chemați în casă de domnişoara Ebba, care se arătă plină de atenție toată seara.

Thekia simțea că ajunsese cineva, ceva mai mult decît o salvatoare pe care vrei s-o răsplăteşti cît mai bine cu putință. Fusese aruncată, printr-o întîmplare, în viața acestor oameni, devenind o rotiță în angrenajul uriaş care le acționa destinele ; în acelaşi timp observa- cum se înstrăina tot mai mult de propria ei condiție. Acest lucru îi fusese revelat cu brutalitate cînd, camerista, intrînd cu o scrisoare, sosită tocmai atunci cu iachtul poştal, recunoscu după .scris că era de la bărbatul ei.

De cînd părăsise casa nu se gîndise o singură dată la el, nu simțise nici urmă de dor după cărțiinul ei. De aceea poate, acum, cînd citea implorările lui drăgăstoase să se întoarcă, interpreta totul ca pe un reproş, iar rugămințile lui deveneau porunci. Era ca şi cînd o mînă străină, tiranică ar fi vrut s-o smulgă din cerul ei şi s-o arunce din nou în pulbere şi-n gunoi. Era uluită că putea simți în felul acesta, atît de curînd după nuntă, iar cînd se întrebă, dacă de fapt îl iubea pe acest bărbat, aşa cum crezuse la început, trebui să-şi mărturisească în sinea ei că nu. Şi totuşi atunci, în vara aceea, cînd el plecase şi ea voia să moar-ă, îl iubise.

Spre a se elibera de îndoială şi reproşuri se grăbi să răspundă la scrisoarea primită.

Cu blîndețe, dar foarte categoric, respinse rugămintea bărbatului ei de ă se întoarce înainte de încheierea celor opt zile fixate dinainte, pretextând că nu putea să-şi calce cuvîntul, cu atît mai mult cu cît asemenea ocazii erau atît de rare şi de imprevizibile.

Trimise scrisoarea şi se simți din nou cu conştiința împăcată. Se îmbrăcă şi coborî aproape voioasă în parc.

Dimineața era răcoroasă şi florile încă umede de rouă ; fiordul, de un albastru închis îşi lovea valurile de ponton, pescăruşii făceau cercuri deasupra bărcilor plate ale pescarilor, în care zăceau grămezi de peşti argintii.

Fu cuprinsă de o dorință irezistibilă să iasă din izolarea ei calmă, dar nu îndrăznea să se aventureze singură în larg, şi nu găsea nici un servitor liber, care ar fi putut-o însoți. Trebuia totuşi

să iasă neapărat şi întrucît poarta era deschisă, o porni în jos pe țărm.

Deodată avu impresia că respiră mai liber şi nisipul scîrțîia tandru sub picioarele ei ; pe grămezile întunecate de iarbă de mare mergea ca pe covoare moi de lînă şi pădurea de molid de la marginea mării răspîndea un parfum puternic şi o ascundea de privirile curioase ale celor aflați dincolo de lizieră. De aceea îşi desfăcu corsetul prea ¡strimt, ale cărei balene o chinuiau, îşi luă pălăria în mînă şi o porni de-a lungul țărmului cîntînd încet. Plaja se sfîrşi şi solul deveni stîncos, format din dale de gresie bine şlefuite, atît de netede, încît nu se putu abține să meargă mai departe. Apoi apărură blocuri colțuroase, tăioase peste care sărea cu greutate. Nu voia să meargă prin pădure, deoarece cum pierdea marea imensă şi strălucitoare din ochi i se făcea urît, Cînd țărmul devenise tot numai o aglomerare de bolovani ascuțiți şi, pe deasupra, mai observă şi coada unui şarpe, apărînd dintre pietre, făcu un efort să-şi țină nervii în frîu.

Drumul ducea la început printre bolovăniş şi o păşune cu iarba înaltă pînă mai sus de genunchi, aşa încît tresărea la fiecare: pas, gîndindu-se la şerpi.

Oriunde punea piciorul, terenul moale se scufunda şi de aceea era obligată să sară ca un iepure, din piatră în piatră. Sîngele îi pulsa în tîmple şi pieptul i se zbătea precipitat; gîfîind şi tremurînd ajunse în sfîrşit la un drumeag unde îşi simți pasul sigur, încerca sentimentul că se salvase de la înnec.

După poziția soarelui putea să aproximeze direcția în care se afla castelul şi văzînd că poteca o coteşte la dreapta, îşi dădu seama că ducea într-acolo. Se întreba doar cît aveau s-o mai țină puterile. Pădurea începea acum să se mai lumineze şi printre trunchiurile subțiratice ale copacilor se zărea urcînd un fir de fum albăstriu. O ciocăni- toare neagră cu gît roşu bătea ele zor în scoarța unui pin şi tînăra femeie o luă la fugă, năpădită de gînduri îngrozitoare;

Poteca se lăți devenind un drum de care. în curîncl Thekla ajunse la o colibă lipită de o movilă stîncoasă, în aşa fel încît peretele din spate al cocioabei era însăşi coasta dealului. Uşa scundă şi şubredă, alcătuită din seîn- duriie unei bărci vechi, era întărită, pe dinafară cu vîsle prinse diagonal în cuie. După cîrligul, care era vîrît în inelul de metal, bănui că nu era nimeni în casă. Examină cu atenție maghernița şi observă un corn de țap fixat deasupra uşii şi o potcoavă în mijlocul pragului. într-un vas creştea un soi de leuştean, a cărei duhoare scîrboasă o făcu să se

scuture cînd se apleca s-o miroasă ; în dosul acelei buruieni respingătoare dormea ghemuit un arici.

Aspectul ciudat al locului începu să-i insufle groază Theklei, dar tocmai cînd voia să-şi continue drumul, auzi glasuri venind dinăuntrul colibei. Curiozitatea fu pentru o clipă mai puternică decît frica şi ea îşi lipi obrazul de uşă spre a putea vedea printr-o crăpătură ceea ce se petrecea înăuntru, dar deodată scoase un ţipăt şi se ascunse imediat după colţul casei.

în vîrful picioarelor, Thekla se afundă din nou în pădure, spre a căuta cărarea ce ducea spre casă. Ceea ce zărise în colibă o zguduise profund ; nu-şi putea explica prezenţa domnişoarei Ebba în cocioaba acelei bătrîne, care nu putea fi decit"vrăjitoare, judecind după semnele din jur.

Urmînd firul obişnuit al gindurilor, cinci fiecare în tîmplare îşi caută echivalenţe, îşi aminti tocmai acum <!<■ incidentul de pe podul Blasieholm, participarea domnişoarei Ebba la destinul vrăjitoarei şi se miră abia acum că nu-şi pusese niciodată întrebarea, cum de putuse o domnişoară atît de nobilă să ia parte, în mijlocul tusei gloate brutale, la un spectacol atît de fioros.

Ambele evenimente se legau acum în mintea ei şi unul i se revela ca o cauză certă a celuilalt. Ele se contopeau născînd un monstru care creştea rapid întreţinut de forţa generativă a bănuielii, atingând acea certitudine cumplită a lipsei de dovezi : domnişoara Ebba era o vrăjitoare.

Un lanţ de consecinţe începu să i se deruleze în minte ; prevedea întîmplările ce s-ar fi iscat de aici.

Cu cît raporta cele întîmplate mai mult la persoana ei simţea că ceva nefast o ameninţa. Dacă s-ar fi aflat ceea ce descoperise — lucru foarte posibil de altfel — Thekla ar fi fost alungată din paradis, înapoi în văgăuna pe care, în disperarea ei, o vedea ca o grotă colcăind de balauri. Cuvintele pline ele vanitate, scrise în aceeaşi dimineaţă bărbatului ei, o străfulgerară deodată ; tonul cu care încerca să-1 convingă, că dincolo de concepţia sa există şi alte puncte de vedere superioare asupra relaţiilor în această lume, şi că părerile pe care le avea despre ceea ce se cuvine, despre promisiuni şi menaj în doi, erau depăşite în raport cu cele ale altora de rang mai înalt.

Neliniştită de toate aceste cuvinte, care îi sunau în urechi, se grăbea- acum spre casă, sperînd să mai poată opri scrisoarea, înainte de a fi fost prea tîrziu.

Pădurea se luminase din nou, cîmpurile se întindeau, cît vedeai cu ochii, înaintea ei ; ajunse la poarta castelului fără să o fi

văzut cineva. Işi aranjă puțin ținuta, îşi curăță pantofii şi se strecură cu paşi grăbiți înăuntru.

Primul om pe care îl căută fu camerista, căreia îi încredințase scrisoarea. Dar află de la aceasta că paginile acelea regretabile fuseseră expediate cu primul iaht.

Cu o îngrijorare crescîndă străbătu Thekla încăperile, ale căror uşi îi stăteau deschise ; cameriste şi lachei se înclinau la trecerea ei, şi cind zări din nou peretele solid, care o izola de răceala de afară, scrinurile masive cu castronaşe şi căni de porțelan sau argint, care cu siguranță că nu se goleau niciodată, o cuprinse o linişte pe care nu o puteau simți decît cei bogați ; toate gîndurile unei apropiate izgoniri din această cetate se spulberau ca prin farmec. ' 4

Fără să-şi dea seama ajunse în bibliotecă. Manuscrise pe pergament, in folio, sau volume in quarto, legate în marochin negru, efemeride minuscule, şi disertații pe hîrtie de Turcia, topuri întregi de manuscrise, pe foi Olifant sau Kardus, capitonau pereții încăperii boltite, în mijloc, pe masa grea de stejar, se afla un horoscop uriaş şi un glob.

Thekla se învîrtca printre obiecte, lua în mînă cărți şi instrumente, distrată, absentă, parcă adîncită în întrebări cărora nu le afla răspuns. Deodată se opri în fața unui raft, scoase la întâmplare un volum legat în piele maro, a cărui copertă solidă era prevăzută cu peceți metalice şi lacăt, şi observă că în spatele acestei piese masive se află o cărticică pătrată, semănînd cu un almanah.

Nu-şi putu înfrînge curiozitatea şi scoase volumaşul care, după toate aparențele fusese ascuns anume. Privi mai întîi cu atenție coperta cu simbolurile fecioarei Maria : două triunghiuri încrucişate şi cuiele din crucea lui Cristos sau trei linii drepte tăiate de alte trei linii. Deschise cartea şi citi pe prima pagină a manuscrisului :

„Cartea ocultismului sau Cyprianus, cuprinzînd arta secretă a tălmăcirilor, a prezicerilor, a vrăjitoriei împreună cu descrierea adevărată a călătoriei în Blocksberg şi pe culmile Troll-ului, în care se arată iîmănuhțit, cum Botil din Lindenberg a fost călăuzit de forțe nevăzute în noaptea joii verzi în Blocksberg, ce a aflat şi ce a văzut el acolo".

Thekla rămase locului împietrită, nemaifiind în stare decît să pună volumul maro la loc în timp ce privirile ei parcurgeau înfrigurate paginile scrierii magice. Dar tulburarea ei nervoasă era

atît de mare, încît tot sîngele îi năvălise în cap şi nu putea înțelege nici un cuvînt. Cu cartea în mînă se aşeză în jilțul masiv încercînd să-şi revină ; trebuia să-şi odihnească ochii, de aceea îşi trecu în fugă privirile peste şirurile lungi de cărți aşezate în rafturi. Căuta să nu se gîndească la nimic spre a se putea dezmetici.

Dar un singur gînd ieşea mereu la suprafață, cu neputință de stăpînit, aeoperindu-le pe toate celelalte. De unde ştiuse că acest manuscris se afla exact în spatele acelui volum îmbrăcat în piele cafenie ?

De ce mîna ei fusese purtată dintre atîtea zeci şi sute ele cărți tocmai acolo ?

'Începu jocul imaginației, şi îşi spuse că i-a fost dat harul previziunii, pe care nu-1 au oamenii de rînd. Îşi refăcu în. memorie toate chipurile schimbate în anii adolescenței, adăugă la acestea forța aceea ciudată prin care reuşise să-şi cucerească bărbatul dorit, îşi aminti de dorința aceea cumplită de a scăpa de propria ei mamă, devenită incomodă, dorință împlinită, prin nu ştia ce forță, exact la momentul oportun, şi pasul acela predestinat, pe podul Blasieholm, la sacrificarea vrăjitoarei, cînd a salvat-o pe tînăra domnişoară — fără îndoială că aparținea unei categorii de aleşi, oameni cu un destin dublu ; se afla sub înrîurirea unei forțe superioare. Dar ce fel de forță ?

Lăsă privirile să-i cadă pe carte, dar fu cuprinsă din nou de "panică, sări în picioare brusc, vrînd să pună scrierea aceea blestemată la locul ei. Dar volumul acela cafeniu cu închizătoare metalică nu mai era nicăieri. Era sigură că fusese acolo, în raft, acum însă se afla alt volum în locul lui. Poate nu era raftul acela ? Ba da, polița era aceeaşi, numai cartea nu mai era nicăieri.

Afară pe sală se auziră paşi şi incapabilă să se hotărască unde să pună manuscrisul, şi-1 vîrî în buzunarul fustei. Chiar în aceeaşi clipă domnişoara Ebba intră în bibliotecă. -

Cu priviri strălucitoare şi obrajii îmbujorați aceasta se apropie de prietena ei, o sărută pe frunte întrebînd-o cum se mai simte. Observînd paloarea acesteia şi tulburarea ei generală, propuse să meargă împreună la baie, să se mai înviorează. Thekla o urmă.

După ce îşi luară costumele de baie, piepteni şi bureți, cele două prietene coborîră, prin parcul înmiresmat, la plajă. Theklei îi venea greu să vorbească de teamă să nu se trădeze ; cartea aceea cumplită era în buzunarul ei ca o bucată de jăratec. Simțind tăcerea apăsătoare, domnişoara Ebba se opri deodată, puse mîinile

pe umerii prietenei sale, şi cu mina cea mai senină din lume întrebă :

— Ghici unde am fosf azi dimineaţă ?

Thekla îngheţă ; neştiind dacă fusese descoperită sau nu, răspunse :

— Nu, draga mea, de unde să ştiu ?

— Bine, atunci nu-ţi mai spun, se răzgindi domnişoara Ebba.

— Dar, te rog, spune, o imploră Thekla.

Domnişoara Ebba se codi o clipă, după care vorbi ca
pentru sine :

— Şi-aşa nu am decît neplăceri de pe urma asta.

Apoi o porni cu paşi săltaţi pe pod spre pavilionul de baie. Aici, în'acest hol. mobilat cu scaune şi măsuţe uşoare din trestie de India, începură să se dezbrace.

Deşi femeie, Thekla nu putea să nu observe statura minunată care ieşea la iveală sub ochii ei. Vedea un picior mic, trandafiriu, moale şi atît de armonios plăsmuit, ca o mînă de copil, cu toate unghiile rotunde, de un alb sidefiu, fără o cută, fără o umflătură ; nerezistînd priveliştii unei asemenea perfecţiuni umane, se aplecă într-un impuls de umilinţă, silită să recunoască rasa inferioară, căreia îi aparţinea, şi sărută piciorul delicat.

— Pentru Dumnezeu, ce faci, eşti nebună ? strigă domnişoara Ebba cu o indignare prefăctită.

— Sărut piciorul îngerului meu, răspunse Thekla cu adoraţie şi începu să se îmbrace.

— Şi nu vrei să faci baie ? întrebă domnişoara care-şi scotea pe rînd veşmintele.

— Nu, mie mi-e foarte frig.

Adevărul însă era altul. Nu voia să-şi descopere trupul în faţa prietenei, deoarece ştia că ar fi avut de ce să se ruşineze cu picioarele ei deformate de muncă, încălţăminte proastă şi neîngrijire.

Domnişoara Ebba stătea acum goală pe scara bazinului şi îşi acoperea cu mîinile sînii tineri, înfioraţi de aerul răcoros.

Deodată, amintindu-şi, de o imagine asemănătoare, trăită împreună,.strigăi aruncîndu-se în apă.

— Vreau să; văd dacă sînt. o vrăjitoare şi dacă pot înota.

Apa transparentă se despărţi şi se uni din nou peste trupul de un alb strălucitor, ale cărui curbe, arcuite-păreau a se contopi perfect cu unduirile valurilor, părul ruginiu, de culoarea tutunului

se împrăştie pe apă ca un mănunchi de iarbă de mare. Fata se răsturnă pe spate şi deodată pluti la suprafaţa apei ca. o aşchie.

Thekla simţi o strîngere de inimă retrăind parcă spectacolul îngrozitor de pe podul Blasieholm, şi imaginea proaspătă veni să. se adauge la bănuielile din dimineaţa aceleiaşi zile.

Dar văzînd această fecioară. înfloritoare în frumuseţea întregii ei goliciuni, acest zîmbet liniştit, aceşti ochi senini, ridicaţi spre cerul albastru, privindu-1. parcă pe Dumnezeu fără să clipească, nu putea să nu je întrebe dacă era posibil ca un ticălos, dominat de forţe necurate să arate astfel.

— Vezi, că sînt o vrăjitoare ! strigă fata de cîteva- ori din apă, plutind cu membrele nemişcate, agitînd doar uşor palmele ca aripioarele peştilor, atunci cînd încearcă să se menţină împotriva curentului.

Un nor trecu în acel moment prin faţa soarelui şi făptura albă, delicată, din bazin căpătă dintr-odată o paloare cadaverică în apa ce-se-nverzise brusc. Un pescăruş, deranjat din pescuit de umbra norului, ţipă deodată în înălţimi, pierzîndu-se dincolo de pavilionul băii. în" aceeaşi clipă, clopotul sună de prînz şi Thekla, pradă unei spaime cumplite, la care se mai adăugau şi aceste fapte aparent fără însemnătate, dar care pentru ea reprezentau tot atîtea prevestiri nefaste, îşi pierdu orice control şi începu să rostească, aproape ţipînd, o rugăciune către bunul Dumnezeu.

Speriată de această izbucnire neaşteptată domnişoara Ebba ieşi din apă imediat, să-şi ajute prietena, pe care o bănuia ameninţată de o boală gravă.

IX

Dis-rîe-dimineaţă, domnul Clement a pus un vînzător să afişeze în "vitrina magazinului un anunţ scris cu caractere latine, prin care clienţii erau încunoştinţaţi că pot găsi aici toate sorturile de vinuri, de la cele ele Rin şi Alicante pînă la Mumme şi şampanie. Paisprezece zile trecuseră de cînd îi plecase nevasta şi burlăcia asta începuse să-1 irite, mai ales că în urmă cu o săptămînă primise ca răspuns Ia scrisoarea lui tandră cîteva rînduri ceremonioase şi aproape mustrătoare care de-a dreptul îl înfu- riaseră. După ce mînia i se mai domoli, îl cuprinse un dor imens, făcîndu-1 să-i piară orice speranţă şi orice chef de viaţă. Aci scrîşnea din dinţi şi înjura din orice, aci plîngea şi se văicărea ca o femeie Sfîrşi prin a pune la poştă în fiecare zi cîte o scrisoare de dragoste. Primi un singur răspuns, care-1 făcu, contrar obiceiului, să dea peste cap pe stomacul gol un pahar mare de şampanie, ceea ce îi creă o stare agasantă de melancolie amestecată cu revoltă.

Domnul Clement era fără îndoială un bărbat tînăr, atrăgător şi chiar distins pentru o fată de portăreasă ; clar el mai era şi negustor, şi asta în primul rînd. Dacă se căsătorise şi-şi aranjase o locuinţă confortabilă, nu o făcuse fără speranţa secretă că va obţine pentru investiţiile sale şi răsplata cuvenită : o soţie şi un cămin. Dar iată că numai după cîteva luni de fericire, casa îi era din nou pustie şi viaţa îşi recăpătase aceeaşi culoare, ştearsă pe care o avusese pe vremea cînd era celibatar. Singur la masă, cînd venea de la slujbă, singur în pat, singur în plimbările de duminică. Indispoziţia sa era îndreptăţită. Şi acum, cînd obosit de atîtea rugăminţi luase hotărîrea să-i ceară ferm nevestei sale să se întoarcă acasă, primise acel răspuns. Scrisoarea pe care o avea în buzunar sosise ieri. Era foarte lungă şi suna de parcă ar fi fost scrisă de altă femeie, nu cea pe care o cunoştea, şi începu să se teamă că în momentul în care se vor reîntîlni vor fi doi străini. Thekla invoca în răspunsul ei nişte motive superioare, care ar trebui să ne călăuzească în judecarea tuturor faptelor ; amintea de acea legătură spirituală predicată de biserică, după care toţi oamenii ar fi egali în faţa lui Dumnezeu, dar nu şi în faţa lumii ; pomenea de logodna sufletelor în cer şi a trupurilor pe pămînt şi, în sfîrşit, dedica patru pagini iubirii pe care o nutrea domnişoara Ebba pentru pajul ei, baronul Magnus, al cărui irezistibil farmec fizic şi psihic îl descria cu o îngrijorătoare minuţie de cunoscător, neomiţînd, bineînţeles, rolul uriaş ce-i revenea ei personal în dragostea celor doi.

Acest ultim amănunt îl iritase pe domnul Clement cel mai mult. Simţindu-şi fericirea conjugală în primejdie se hotărî să

încerce o soluție spre a se elibera de apăsarea acestei bănuieli insuportabile. Deşi, încă din primele zile ale căsniciei, îi arătase socrului său că el se căsătorise doar cu fiica lui, motiv pentru care bătrînul nici nu-i călcase pragul decît în orele' în care lipsea de acasă, acum, cmd Thekla era plecată de două săptămîni şi gardianul nu se mai arătase deloc, domnul Clement făcu totul să-1 găsească pentru a sta de vorbă cu el. Băiatul de prăvălie reuşi să-1 întâlnească, şi-1 convinse după multe insistențe să vină la depozit, unde îl aştepta ginerele său.

Pe fața bătrînului, care tocmai intrase pe uşă, se ghicea oboseala în spatele unei expresii voit trufaşe. După ce rosti un salut scurt se aşeză la o masă.

— Da, tată socrule — începu domnul Clement, după ce umplu un pahar de Alicante şi-1 oferi oaspetelui —, chestia e, că Thekla...

— Ce-am eu cu Thekla ? mormăi gardianul. Tu te-ai căsătorit cu ea, nu eu... ştii bine cum ai convenit.

— Sigur că ştiu, dar de data asta este vorba de ceva cu totul special,' aici numai autoritatea paternă ar putea s-o convingă pe o soție, care şi-a uitat de îndatoririle conjugale, să se întoarcă la casa ei. — Noroc, tată socrule!.

Bătrînul sorbi o înghițitură zdravănă de vin, îşi şterse gura cu dosul palmei şi deveni mai condescendent.

— Şi zi aşa, nu mai vrea să se întoarcă. S-a făcut nobilă, ai ? Eh hei, aşa a fost mereu. Las că ți-o aduc.

— Faci asta, tată-socrule ?... să ştii că n-am să te uit.

— Plec imediat, spuse bătrînul, dacă îmi dai bani de drum. Două mile şi jumătate le-am parcurs într-o singură *zi...* şi de nu ți-o aranjez poți să-mi spui cum vrei. Straşnic vin !

Domnul Clement se temea să mai lungească vorba ca să nu stingă elanul socrului său. De aceea preferă să-i mai toarne un pahar şi să-i dea cîțiva taleri, urîndu-i totodată să reuşească.

Bătrînul .îşi luă bastonul, dădu paharul peste cap, îi scutură.mîna şi plecă.

Doamna Thekla stătea într-o zi, către seară, cînd soarele .aluneca domol în mare, lîngă grota ce străjuia iazul lebedelor şi privea alunecarea imperceptibilă a acestor păsări albe, celeste, pe oglinda rotundă a apei, în care se răsfrîngeau culorile trandafirii ale amurgului.

Gînduri apăsătoare o frămîntasa şi piciorul ei, care ştergea nervos .nisipul, ca şi cum ar fi vrut să strivească un gîndac sau să

netezească o pată, trăda o nelinişte interioară, ce simţea nevoia să se elibereze.

în ultimele zile nu se intîmplase nimic deosebit la curte, dar lipsa de preocupări îi dădu Theklei prilejul să mediteze îndelung la situaţia ei. După ee entuziasmul începutului trecuse, ea putu să observe .unele lucruri care îi scăpaseră înainte. Aşa constată că domnişoara Ebba o întîmpina în ultima vreme mai rece, că baronul Magnus devenea, dimpotrivă, mai stăruitor în .etenţii, că servitorii îi arătau o vădită antipatie, aruneîndu-i uneori chiar vorbe în doi peri. Dacă punea toate aceste amănunte cap la cap, ajungea la concluzia că şederea ei la castel depăşise limitele buneicuviinţe ; dar cînd îi împărtăşise chiar în ajun domnişoarei Ebba hotărîrea ei de a pleca, aceasta o asigurase că poate să mai rămînă.

Reflectînd acum la ceea ce simţise în.; momentul în care luase decizia să plece, imaginea baronului Magnus îi apărea tot mai insistent în minte. O privea cu nişte ochi din care parcă ţîşneau raze nevăzute ce o pătrundeau, răs- firîndu-se în toate fibrele trupului ei, încît se simţea crescută parcă din aceeaşi rădăcină cu acest tînăr, al cărui spirit o umplea cu totul.. Ştia acum că in ziua în care nu avea să-1 mai vadă, va muri. Toate celelalte gînduri la urmările dragostei lor — în cazul cînd ar fi continuat să-1 întîlnească —, la deznodămîntul fatal, la disperarea domnişoarei Ehba, la răzbunarea propriului ei bărbat şi. la condamnarea prin lege, nu aveau nici o putere în faţa unicului sentiment total : îl iubea.

Nu-1 văzuse toată ziua şi acum fu cuprinsă de o asemenea dorinţă să-1 aibe alături, încît crezînd cu adevărat ca este în stare prin voinţa ei să-1 cheme de la distanţă, îşi fixă privirile asupra unui punct, undeva, în spatele aleii de tei. Avea ochii dilataţi, pleoapele încremenite ; pupilele pulsau mărindu-se şi micşorîndu-şe ritmic, ca şi cînd ar fi supt o arătare de undeva din zare, aşa cum fac moluş- tele marine cînd îşi îngurgitează prada prin contracţiile trupului lor circular. Obrazul îi deveni alb, golit de sînge, şi rămase aşa vreme îndelungată pînă ce trupul începu să-i tremure convulsiv. într-un tîrziu ridică un braţ şi începu încet să facă semn nevăzutului, ridică şi celălalt braţ şi ambele membre porniră să se mişte egal părînd a trage spre ele o sfoară, iar buzele fremătau îngînînd o rugăciune sau un descîntec. Şi deodată ceva licări în depărtare, în razele asfinţitului, irizînd verdele frunzelor de tei ; statura zveltă a tinărului apăru pe alee. Un surîs triumfător se aşternu pe obrazul femeii şi ea fu convinsă

în acel moment că ivirea omului drag în acea clipă, acolo, nu putea fi decît rezultatul voinței şi a harului supranatural cu care era dăruită.

în clipa următoare tînărul se afla în brațele Theklei, care acoperindu-1 cu sărutări, pradă unei dorințe cu neputință de stăvilit, îl trase aproape cu forța în grotă. i

Deodată se auziră paşi pe alee. Domnişoara Ebba în rochie de călărie şi cu o biciuşcă în mînă apăru în deschizătura peşterii.

— Tîrfa, tîrîtura ! strigă ea, vărsîndu-şi toată furia orgoliului'călcat în picioare. Na, şi na şi na !

Biciul cădea pe obrazul aprins al Theklei, iar domnişoara lovea cu o sete nebănuită la o făptură atit de delicată.

— Mi-ai salvat viața dintr-o primejdie care nu te obliga la fapte eroice şi ți-am mulțumit, ți-am făcut loc în inima mea şi în casa mea, şi tu îmi răpeşti singurul bun, cel mai de preț, deşi ai un soț şi un cămin ! Dar aşa cum l-ai izgonit odinioară pe tatăl tău căruia îi datorezi viața, aşa te alung eu acum cu biciul de la uşa mea.

— Cară-te, cară-te, lepădătură ! Pentru serviciul adus ai să primeşti bani ; poate asta ştii să prețuieşti mai mult decit un gest prietenesc.

Gonind-o pe Thekla prin parc, tîrînd-o prin toată curtea, unde lacheii aliniați în rînd priveau spectacolul neobişnuit, domnişoara arunca sudalme înspăimîntătoare, încărcate de ură şi gelozie, pe care cea lovită şi umilită le primea cu capul plecat, ca şi cum toată această ocară i-ar fi alinat conştiința bolnavă.

Abia cînd fu împinsă afară din curte şi poarta cea grea se trînti în urma ei, demnitatea i se trezi brusc ; tot ce pierduse i se lumină dintr-odată, iar gîndul întoarcerii acasă cu neputință de suportat.

îşi ridică pumnul amenințător împotriva duşmanului şi strigă cu o voce ce nu mai avea în ea nimic omenesc, venind parcă dintr-o temniță cumplită :

—■ Blestemată să fie casa asta ! Urgia să cadă pe capul tău, cățea de lux ce eşti !

De la o fereastră de pod, de deasupra porții, fu deşertată o găleată de lături asupra femeii care îşi pierduse mințile în turbarea ei. Batjocorită şi alungată o apucă peste arătură şi se pierdu în pădure. îi căzuse pălăria dar nu se mai aplecă s-o ridice,

îşi rănea picioarele călcînd peste bulgării uscaţi de pămînt şi peste muşuroaiele cîrtiţelor şi cum sărea peste şanţurile pline de apă de la ultima ploaie, aluneca încercînd să se sprijine cu mîinile de pămîntul clisos, în sfirşit ajunse la gard. Ţinîndu-şi fusta cu o mînă, se eăţără pînă sus. Tocmai voia să coboare de partea cealaltă, cînd auzi o voce venind din pîlcul de molizi, o voce care-i părea cunoscută, dar pe care n-o putu identifica imediat, deoarece n-o mai auzise de mult.

— Cam tîrziu, cam tîrziu pentru plimbare.

Nimic nu ar fi putut fi în acea clipă mai nepotrivit decît acest tată, pe care îl alungase de curînd din casa ei, aşteptînd-o acum acolo în spatele gardului, cu braţele deschise. Avea impresia că din nou era lucrătura unei forţe necurate la mijloc — destinul ei sau dracul însuşi — care i-1 trimise pe bătrîn s-o prindă, s-o tîrască înapoi în trecutul ei tenebros, s-o umilească şi să-şi bată joc de nenorocirea ei ca să şe răzbune. îi simţi braţele osoase, în jurul trupului ei zguduit de dezgust şi revoltă ; un miros iute de tutun şi rachiu îi pătrunse în nări cînd el îşi apropie gura de obrazul ei.

Fără să spună o vorbă se smulse din braţele lui şi dispăru ca o nălucă într-o stivă de buşteni.

Se lăsase seara şi o ceaţă deasă înainta dinspre mare. acoperind arătura, strecurîndu-se în pădurea de molizi, ştergînd tot oe era formă, culoare sau lumină.

Totuşi Thekla mergea mai departe, se zgîria de tufele de ienupăr, se lovea de trunchiurile molizilor, crengile îi smulgeau părul despletit, îşi tăia picioarele în pietrişul cscuţit al morenelor.

înainta aproape alergînd ; un foc lăuntric o păzea de răceala nopţii, o patimă nemărginită îi dădea putere : gîn- dul răzbunării împotriva celei ce o alungase din paradis aruneînd-o înapoi în ruşine şi umilinţă.

întunericul se făcea tot mai gros, păsările amuţiră în pădure şi drumul devenea din ce în ce mai anevoios.

începu să simtă pămîntul afinat şi picioarele i se scufundau în mîlul vîscos ; se poticnea la fiecare pas pînâ fu silită să se oprească lingă un trunchi de copac. îşi auzea pulsul bătînd în tîmple, îşi simţea creierul parcă umflîn- du-se şi presîndu-i ţeasta într-o dorinţă turbată de a se elibera de toate gîndurile rele adunate acolo. îl blestemă pe Dumnezeu, pe maică-sa şi pe taică-su, îl invocă pe Necuratul s-o sprijine el împotriva acestui cerc, care îi refuza lumina lui, anume s-o lase să rătăcească prin noapte, întărită în credinţa de a avea totuşi pe cineva căruia i se putea ruga, pe care îl putea chema în ajutor,- unul, ca şi ea, alungat cîndva, la începutul tuturor lucrurilor, din paradis, îşi continuă

drumul şi deodată simţi cum calcă pe o potecă uscată, ce o tăia direct peste păşune. Fusese auzită — îşi spunea — primise acest semn, era limpede că se afla în slujba unei puteri superioare, indiferent a cui ; o mînă nevăzută parcă o conducea, mergea pe drumul acela, fără să se lovească de nimic, şi deodată, după ce sări peste un şanţ, se văzu pe un drum pietruit care lumina în întuneric ca un preş de pînză albită.

Merse toată noaptea, urmînd firul drumului, fără să ştie încotro ducea. Cînd se făcu ziuă şi stelele păliră văzu în dreapta un luminiş tăiat în crîngul de molizi, unde era un fel de scenă improvizată, asemănătoare acelora
amenajate anume pentru reprezentaţiile saltimbancilor.

Era un podium pe care se ridicau nişte postamente de lemn cu funii groase, probabil folosite la manevrarea cortinei şi în mijlocul scenei se afla un altar asemănător celui pe care Ifigenia fusese jertfită zeilor. în faţa altarului era o trapă, prin care se putea coborî sub pămînt.

Urcase treptele pe scenă vrînd să şe odihnească şi să-şi usuce hainele şi pantofii la soare.

Cum stătea aşa în acest teatru de vară şi-şi imagina sute de capete, sute de spectatori, pe peluza de iarbă, încercă un fel de invidie, un sentiment pe care îl avusese ea totdeauna faţă de actori. Să te poţi arăta, să ieşi din gloată, să te înalţi deasupra ei, să simţi toate privirile, toţi ochii aţintiţi asupră-ţi, în timp ce toţi ceilalţi uitau de tot şi de toate, urmărindu-te doar pe tine ; asta însemna viaţă ! Ce imensă plăcere, să le împărtăşeşti altora forţa, ta, să-i laşi să plece cu senzaţii noi, pe care tu le-ai aprins în ei.

Mergea pe podium încoace şi încolo, înălţa braţele în gestur i ciudate, rostea fraze din amintire, dialoguri improvizate, în sfirşit se aşeză pe altar. Cînd puse mîna din în- tîmpiare pe marginea de lemn, simţi ceva alunecos, observă ceva vîscos, brun-roşcat, şi în substanţa aceea cleioasă erau lipite fire lungi de păr de femeie, galben-aurii.

Un fior de groază îi străbătu trupul ; sări în sus şi-şi auzi propria voce sugrumată strigînd : Isuse Cristoase !

în aceeaşi clipă îşi dădu seama că acolo era dealul ghilotinei, şi că ea se afla chiar pe locul execuţiei. Senzaţia de spaimă odată trecută, o ciudată curiozitate îi luă locul. Evenimentul nefiresc, evenimentul cumplit o ispitea reţi- nînd-o acolo.

începu să cerceteze cu un fel de plăcere ./coate acele obiecte îngrozitoare. Coborî, frînghiile cu care fuseseră spînzuraţi cîţiva tîlhari, îşi potrivi laţul pe după gît şi cind trase de funie, atît cît putu să suporte simţi în picioare furnicături însoţite de un fel de

voluptate. îşi îndreptă privirile spre cîmpia verde şi-şi închipui mulţimea imensă de spectatori. Fără să, vrea, gîndurile i se întorceau la ziua, cînd acolo pe pod o invidiase pentru o clipă pe vrăjitoare-.

Ce minunat, gîndi ea, să termini aşa, mai ales acum, cînd viaţa nu-i mai oferea nimic. Nu era cu mult mai înălţător, decît chinuită lent, ţinută în cuşcă, păzită de un bărbat, pa care îl dăduse la o parte, şi care acum i-ar fi pîndit şi tuşea, pînă ar fi căzut la pat şi s-ar fi sfîrşit fără martori, poate fără doctor, între cearşafurile reci şi triste. Da, voia să moară, dar mai întîi să se răzbune şi s-o tîrască în moarte pe aceea ge care o ura cu toată umilinţa originii ei. Cu toată perspicacitatea şi jocul combinatoriu al urii revăzu întregul plan, urzit de fapt din împrejurări, coincidenţe şi din propriile sale fapte, aşa încît nu-i mai rămînea decît să scoată lucrătura din războiul de ţesut şi s-o desăvîrşeaseă.

Sigură pe sine, ca una ce s-a salvat de ceva mult mai rău decît moartea — de o viaţă de mizerie —, coborî de pe eşafod şi o porni din nou pe şosea. Cu capul sus, cu privirile arzînd de patimă, cu mersul sigur, se îndrepta spre poarta oraşului.

Soarele răsărea deasupra turlelor de la bisericile Maria şi Katharina, care străjuiau periferia. Un singur gînd, acela că în curînd acest oraş, de la palat şi pînă la ultima cocioabă, avea să-i cunoască numele, avea să afle că ea era prietena fiicei Contelui von Schlippenbach, şi că avea legături cu acel spirit, a cărui putere nu putea fi contestată sau înfrîntă nici de Atotputernicul, nici de slujitorii acestuia, o umplea de bucurie.

X

jntr-o casă veche din Ritterholm, care aparţinuse mai Ide mult mănăstirii franciscanilor, s-a întrunit din nou şedinţa Comisiei de judecare a vrăjitoarelor după o pauză de aproape doi ani. Jumătate din cei doisprezece reprezentanţi erau preoţi, jumătate doctori. O ceartă se iscase între adepţii superstiţiilor religioase şi cei ai ştiinţelor moderne. Discipoli ai celui mai mare gînditor al epocii, Cartesius, aceştia din urmă învăţaseră să se îndoiască de tot ceea ce era preluat prin tradiţie de la cei vechi ; aşa ajunseră să caute certitudini, verificînd înseşi fundamentele dovezilor. Cete

întregi de aşa-zise vrăjitoare au fost minate vreme îndelungată la rug sau la secure, sub acuzaţia că ar fi avut legături cu diavolul, pînă cînd s-a căzut în unanimitate de acord că în spatele acestor întîmplări neobişnuite se ascundea ceva. Faptul că vinovatele se predau cu zecile, aducîndu-şi singure cele mai grave învinuiri, deşi cunoşteau perfect la ce se expuneau, devenise suspect. Mai ales că cele ce se autoacuzau, de cele mai multe ori tîfau după ele în judecată, o aşa-zisă complice, care în urma cercetărilor se dovedea a fi, în majoritatea cazurilor, în relaţii nu tocmai bune cu acuzata. Simptomatic era şi faptul că aceste „complice" nu îşi recunoşteau niciodată vina, pe cîtă vreme autodenunţătoarele mergeau în întîmpinarea morţii cu o bucurie înverşunată.

Chiar în primăvară fusese descoperită o vrăjitoare care recunoscu pînă la urmă că minţise ca să se răzbune. Făcînd bilanţul tuturor denunţurilor din ultimii doi ani se constată că toate probele corespundeau unui model similar ; era evident deci că „epidemia" care bîntuia în ultima vreme, nu se putuse răspîndi decît printr-o molip- sire şi că vrăjitoarele folosiseră în scopuri similare cam aceeaşi metodă.

— Cred că am dezlegat secretul, luă cuvîntul Dr. Hjărne după dispute interminabile. Aşa-zisele vrăjitoare aparţin categoriilor : mincinoase conştiente, mincinoase inconştiente şi...

— Tertium non datur ! îl întrerupse Capelanul Noraeus de la marea catedrală.

— Ba da, domnule Capelan, există şi a treia şi a patra şi a cincea şi aşa mai departe. Noua logică ne învaţă că această urzeală nu trebuie să fie verde sâu roşie ; ea poate fi albastră, galbenă, albă, neagră, şi mai poate fi şi verde şi roşie în acelaşi timp, galben-albastră sau roşu-albastră etc ! în ce priveşte cazul acuzatei Thekla Clement, acesta conţine o serie de motive pe care cred — după verificările făcute la faţa locului, în ultimele opt zile — să le pot explica. De-aceea v-aş ruga să-mi permiteţi să dăm citire procesului verbal la prima anchetă, pe care îl vom expune punct cu punct.

Secretarul Coyet fu rugat să citească documentul şi acesta se conformă :

„Marţi, 23 ale lunii curente, doamna Thekla Clement, născută Degener, s-a prezentat în faţa comisiei într-o stare de depresiune psihică şi a depus următoarea plingere:

Se făcea că în timpul somnului ar fi fost tîrîtă la Blocksberg de către Înălţimea sa domnişoara Ebba von Schlippenbach, pe care o

considera o vrăjitoare înveterată şi despre care era convinsă că avea legături cu diavolul din următoarele motive :

1. Cu ani în urmă, cu ocazia pregătirii copiilor pentru „Cina sfîntă", în timpul slujbei de la biserica germană, la care participaseră şi cele două fetiţe, se arată în declaraţie, că numita domnişoară von Schlippenbach ar fi vrăjit-o cu privirile pe Thekla Degener în asemenea măsură, încît aceasta umblînd de atunci ca posedată de fiinţa celeilalte, putea să o vadă ori de cîte ori voia, ba o dată se întâmplase chiar s-o zărească pe strada Sjulagârd, deşi aceea nu era în realitate acolo.

2. Aceeaşi domnişoară Ebba ar fi ispitit-o pe acuzată mai târziu să privească o vrăjitoare care fusese supusă probei apei pe podul de la Blasieholm. Domnişoara, cuprinsă de o criză de orgoliu, vrînd să-şi demonstreze sieşi forţele ei vrăjitoreşti, se aruncase singură în apă şi rămase la suprafaţă, reuşind să înoate. Atunci acuzata ca s-o scape de cei care ar fi putut-o declara suspectă, o trase clin apă, pierzlndu-şi ea însăşi cunoştinţa, în mod cu totul miraculos, aşa încît nu şi-a mai revenit decît în patul domnişoarei Ebba în palatul princiar de la Blasieholm.

3. Domnişoara ar fi trimis în seara aceleiaşi zile în casa acuzatei un coş cu fructe. După ce a gustat din ele această declară că s-ar fi simţit vrăjită, lăsîndu-şe orbeşte şi fără putinţă de apărare dusă în arhipelag unde a fost ţinută ascunsă de aceeaşi domnişoară care trăia în concubinaj cu un anume baron Magnus. în absenţa contelui, acesta umbla tot timpul travestit în paj.

4. Urmărind-o pe domnişoara Ebba în peregrinările ei tainice prin pădure, se pare că acuzata ar fi surprins-o în casa unei vrăjitoare, unde 1-a văzut la un moment dat pe diavol luînd înfăţişarea unei pisici negre.

5. Acuzata mai declară că la puţin timp de la întâmplarea din pădure, ar fi observat că domnişoara Ebba arun- cîndu-se în apă, spre a-şi dovedi identitatea, a reuşit să se ţină la suprafaţă, deşi sinii îi erau încinşi cu o legătură. Chiar în acel moment un nor-a trecut prin dreptul soarelui şi o cioară albă a zburat cu un croncănit jalnic.

6. Deşi acuzata a cerut în repetate rînduri permisiunea .de a se întoarce acasă la soţul ei, a fost reţinută cu forţa. Indignată şi scîrbită de relaţiile neruşinate pe care le întreţinea domnişoara Ebba cu baronul Magnus, aceasta s-a văzut nevoită să forţeze poarta şi să fugă.

7. După o noapte petrecută în pădure, ar fi fost purtată de domnişoara Ebba, prin forţe magice, la Blocksberg, unde l-ar fi văzut pe însuşi necuratul pe tronul său. Domnişoara a căzut în

genunchi înaintea acestuia, apoi s-a ridicat să pregătească mîncare, să îndoape cîrnați, să fiarbă rachiu, şi în sfîrşit a dansat complect dezbrăcată, în timp ce diavolul se juca pe sub masă cu coada.

8. Trezindu-se pe Dealul Ghilotinei, acuzata-a avut impresia că recunoaşte părul domnişoarei Ebba lipit de butuc, cu alifie ca acelea pe care le țin vrăjitoarele în coarne de animale.

Datum at supra.

Andreas Cayet
Secretarul Comisiei de judecare a
vrăjitoarelor."

în urma lecturii se lăsă o linişte grea, deoarece nimeni nu avea vreun interes să susțină eliberarea acuzatei, ci dimpotrivă, toți se voiau mai repede eliberați de povara acestei incertitudini apăsătoare, poate cea mai complicată din cîte frămîntau lumea contemporană. Atunci Dr. Hjärne luă cuvîntul :

— Stimați Preşedinte şi Comisar ! Vă cer permisiunea să încerc să tălmăcesc textul prezentat de secretar.

Faptele, aşa cum au fost ele relatate de acuzată, sînt rodul unui creier bolnav — mă tem că aş greşi numin- du-1 criminal. Aş propune o reformulare care, după părerea mea, va scoate la lumină vina pe care o are societatea față de această categorie de bolnavi. Deci !

După toate datele culese de mine cu privire la trecutul Theklei Clement, aceasta a fost (conform relatărilor a opt martori) un copil debil, apatic, răutăcios, nestatornic, şi mai ales invidios pe toți cei ce se bucurau de o situație mai bună, fără a fi avut ea însăşi nişte calități deosebite a căror reprimare să-i fi îndreptățit nemulțumirea. După cele expuse de soțul ei, venit aici să ceară divorțul, reiese că acesta, cunoscînd-o la confirmare, a fost urmărit de privirile ei provocatoare, deşi n-ar putea să afirme că ar fi fost vrăjit sau legat prin cine ştie ce practici magice. Bărbatul declară că numai insistențele ei, urmăririle sistematice pe stradă, l-au determinat în cele clin urmă să o ia de nevastă. Această mărturie nu o aduc ca argument în pledoaria mea, ci o menționez doar pentru a sublinia excepționala capacitate a acuzatei de a transfigura realitatea, supunînd-o scopurilor urmărite de ea.

In procesul verbal se arată, cum a atras-o domnişoara Ebba pe acuzată să privească o vrăjitoare.

în realitate faptele (după relatările a şase martori şi după o mărturisire mai veche a acuzatei) s-au petrecut astfel : pe domnişoara Ebba a dus-o Thekla Clement în cercul gardienilor,

deoarece numai ea cunoştea, prin tatăl ei, oamenii din echipa de pază a oraşului. Cînd s-a produs apoi busculada şi domnişoara a fost împinsă în apă (după cum declară douăzeci de martori, ale căror nume pot fi verificate ulterior), aceasta s-ar fi înecat, dacă Thekla Clement nu ar fi salvat-o, faptă de pe urma căreia acuzata a ştiut să profite mai tîrziu. Din cauza şocului, aceasta şi-a pierdut cunoştinţa, trezindu-se în casa contelui. Drept mulţumire contele i-a trimis fără ştirea domnişoarei Ebba în seara aceleiaşi zile un coş cu fructe, din care au gustat toţi cei invitaţi la aniversarea Theklei Clement în afară de sărbătorită, deoarece aceasta avea o indigestie. Întrucît nici unul dintre comeseni nu s-a simţit vrăjit, cu atît mai puţin putea să acuze doamna Clement acest lucru, care nu se atinsese de fructe.

Tot drept recunoştinţă generalul însuşi a invitat-o pe acuzată la moşia sa, spre a-i ţine de urît domnişoarei Ebba, vizită pe care doamna Clement şi-a prelungit-o necuviincios la mai mult de o săpiămînă.

Din capul locului domnişoara Ebba nu s-a arătat prea entuziasmată de această vizită, deoarece voia să fie mai mult în compania logodnicului ei, care nu era travestit, aşa cum afirmă acuzata. Doamna Clement 1-a sedus, în cele din urmă, pe acesta ; şi chiar dacă nu s-a ajuns la legături vinovate, totuşi a fost destul ca să pericliteze fericirea tinerei perechi.

Apăsată de bănuieli, domnişoara Ebba şi-a vizitat bătr-îna doică în coliba din pădure, spre a-şi mai uşura sufletul. Amănuntul cu pisica neagră prezentat în procesul verbal este de-a dreptul ridicol şi nu are decît. scuza acelor superstiţii neîntemeiate după care diavolul însuşi s-ar putea întruchipa în asemenea animale.

Întîmplarea din pavilionul de baie, trebuie s-o recunosc, nu-şi are justificare decît în însăşi tinereţea şi uşurătatea domnişoarei Ebba, care a lăsat impresia că înoată plutind cu partea superioară a corpului la suprafaţa apei, în timp ce cu picioarele se sprijinea de fundul bazinului. Trebuie să menţionez aici că femeile cu un bun echilibru nervos şi cu toracele bine dezvoltat, reuşesc atunci, cînd trag aer în piept să se menţină pentru scurtă vreme pe spate deasupra apei, fapt care nu poate fi răstălmăcit de un nor rătăcitor pe cer sau de un pescăruş confundat de spiritele incompetente sau răuvoitoare cu o cioară albă.

In scrisorile trimise soţului ei, doamna Clement şi-a exprimat refuzul de a se întoarce acasă, şi dorinţa de a mai rămîne,

neamintind în acest context niciodată numele domnişoarei Ebba, dar pe cel al baronului Magnus de opt ori.

Ultimul incident ne-a fost relatat de lacheii şi servitoarele de la moşie : Domnişoara Ebba a surprins-o pe acuzată îmbrăţişîndu-1 cu forţa pe baronul Magnus, în timp ce acesta se zbătea zadarnic să se smulgă din braţele ei.

ir urma acestei întîmplări doamna Clement a fost izgonită cu lovituri de cravaşă de la moşie.

Ce a făcut aceasta toată noaptea în pădure, unde susţine că ar fi fost condusă de voinţa diabolică a domnişoarei Ebba, rămîne învăluit în mister. în schimb se ştie exact ce s-a întîmplat cu domnişoara Ebba, la căpătîiul căreia au vegheat toată noaptea doctorul, preotul şi camerista ; tî- nără nobilă a căzut la pat pradă unei teribile disperări, văzînd atîta ticăloşie la un suflet omenesc.

Cum s-a comportat doamna Clement pe Dealul Ghilotinei, ne-au povestit două femei care culegeau vreascuri prin preajmă ; considerăm aceste amănunte fără importanţă, ca şi smocul de păr al Bengtei Boge, rămas acolo de la ultima execuţie.

Un alt detaliu ni se pare însă a fi de cea mai mare importanţă — fapt trecut de doamna Clement sub tăcere — prin aceea că va face lumină în această problemă obscură, şi anume, de ce toate relatările vrăjitoarelor coincid atunci cînd descriu întîmplările la care ar fi asistat în întunecata împărăţie a diavolului. Doamna Clement a pierdut pe Dealul Ghilotinei o carte de magie neagră, pe care o furase din biblioteca de la Sandemar şi în care era evocată toată aventura la Blocksberg, cuvînt cu cuvînt, aşa cum ne-a povestit-o ea.

Asesorul scoase o carte din servietă, pe care Thekla Clement o recunoscuse ca fiind a ei.

— Luaţi aminte la cuvintele : „a îndopat cîrnaţi", „a fiert rachiu", „necuratul se juca pe sub masă cu coada". Credeţi că mai avem nevoie de alte dovezi ? Întreb comisia, mai avem nevoie de alte dovezi ?

Comisia începu verificarea martorilor.

După ce i se aduseră Doctorului Hjärne mulţumirile de rigoare, pentru că datorită perspicacităţii şi perseverenţei sale neobosite se pusese capăt celui mai trist flagel, se trecu la stabilirea sentinţei.

Capelanul de la marea catedrală propuse tortura, ca singurul mijloc eficient, prin care acuzata ar fi putut fi silită să recunoscă adevărul. Doctorul Hjărne se opuse ; o mărturisire smulsă cu forța nu este altceva decît o evadare de la durere. S-au văzut persoane care, dorindu-şi o moarte publică, îşi luau asupra lor toate păcatele posibile, în timp ce alții — aceştia constituind de altfel majoritatea — perseverau pînă în ultima clipă în minciună, fie că o făceau deoarece aveau mintea bolnavă şi nu puteau distinge între adevăr şi închipuire, fie că^mințiseră atît de mult, încît începuseră să creadă ei înşişi că rostesc adevărul.

Judecătorul suprem Chronander propuse să fie urmată litera legii, conform căreia, acuzata ar fi trebuit să suporte pedeapsa la care ar fi fost supusă cea denunțată pe nedrept, dacă procesul ar fi continuat pînă la capăt în acest sens.

La această propunere judecătorul districtului, Canter- hjelm, aduse contraargumentul că, întrucît domnişoara Ebba von Schlippenbach era acuzată de vrăjitorie şi cum vrăjitoria nu mai putea fi considerată vrăjitorie; şi cu atît mai puțin o crimă abominabilă, doamna Clement trebuia în concluzise să fie achitată.

O lungă dezbatere se iscă atunci asupra factorului care determina pedeapsa, şi anume, intenția criminală sau urmările acțiunii, respectiv faptele propriu-zise. Nu se ajunse la nici o concluzie.

Secretarul Austrelius fu de părere că doamna Clement trebuia să fie internată într-un ospiciu.

împotriva acestei soluții se ridică Dr. Hjărne şi atrase atenția comisiei asupra faptului că în cazul acuzatei nu era vorba numai de o rătăcire a mițiții dar şi de o pornire sufletească plină de răutate, de aceea ceru o pedeapsă pe măsura relei intenții, care să acționeze în acelaşi timp şi ca măsură de înfricoşare împotriva tuturor acelora care ar fi fost tentați să folosească legea în ducerea la îndeplinire a unei uri personale.

Sentința nu trebuia să ceară pedeapsa cu moartea, deoarece doamna Clement şi mulți alții ca ea doreau aceasta ; ei voiau să iasă din anonimat într-un mod care îi încununa cu strălucirea falsă a martiriului. Doar închisoarea cu „exilul" ei, cu renunțările şi durerile ei, era indicată în asemenea cazuri, şi nici aceasta pe viață, căci dacă i se lua speranța de a se putea cîndva reabilita, orice rezultat educativ era anulat. Se pronunță deci pentru zece ani de detenție, la țesut şi raşpăluit.

Propunerea Doctorului Hjärne fu votată în unanimitate, după care acuzata fu scoasă din închisoare.

Thekla Clement zăcuse opt zile într-o celulă din turnul de pe dealul" Ritterholm-ului, în spatele palatului Wrangel, vreme suficientă să poată reflecta în linişte la depoziția ei. Era convinsă că făcuse o impresie puternică asupra judecătorilor, mai ales prin istorisirea atît de coherentă şi plină de amănunte pitoreşti a aventurilor pe care le trăise. Acum, în singurătate, îşi repetase adesea în minte toate cele declarate, deoarece învățase de la tatăl ei, jandarmul, că un acuzat trebuia să ştie, înainte de toate, pe de rost prima lui mărturisire, spre a nu se încurca mai tîrziu în propriile sale contraziceri.

După ce îşi reluă povestea de mai multe ori în gînd, întîmplările îi apărură atît de vii în fața ochilor, de parcă le-ar fi trăit aevea. Singurătatea şi lipsa impresiilor pe care cei patru pereți goi nu i le puteau procura, începură să urzească imagini acolo unde nu era nimic, iluzii auditive, acolo unde nu se auzea nici un sunet. întregul trecut se dizolvă şi dispăru ; doar viitorul, acel timp infim, ce avea să pună capăt, odată cu moartea, tuturor chinurilor, şi mormîntul — locul tuturor iertărilor —, i se arătau, tot mai desluşit.

Nu se îndoia nici o clipă că duşmanca ei era închisă, şi că urma să fie condamnată la moarte, îşi imagina scena cînd aceasta va fi fost supusă la proba apei.

în această dimineață paznicul o anunțase din timp că va fi dusă în fața judecătorului, fapt pentru care îi adusese un lighean cu apă şi un prosop.

După ce se spălă şi îşi aranjă părul, folosi ligheanul de aramă ca oglindă. îmbrăcată doar cu o fustă şi o cămaşă — restul veşmintelor zdrențuite şi murdare în urma rătăcirilor ei prin pădure îi fuseseră aruncate — descoperi că seamănă izbitor cu vrăjitoarea de pe podul Blasieholm.

Un zîmbet de satisfacție îi flutură pe buze, cînd se privi în oglinda aurie, care răspîndea în jurul chipului ei palid şi a părului despletit o aură strălucitoare, aşa cum văzuse pe vechile picturi de altar.

Cînd îşi ridică privirile spre tavan, unde era un geam mic, observă că soarele strălucea şi deodată o străfulgera gîndul că atîția oameni ieşiseră cu siguranță într-o zi ca aceea pe stradă.

îşi mai netezi o dată părul şi auzi pe coridor un zgomot. Uşa cea grea fu deschisă de temnicer, care îi întinse fără o vorbă o

pereche de cătuşe. Thekla le luă fără să se opună şi^i suflecă mînecile cămăşii, ca inelele de fier să nu-i ascundă de tot încheieturile fine ale braţelor. Mîngîie apoi cătuşele, ca pe nişte brăţări de preţ.

Fu condusă afară pe coridor ; urcă o scară întunecoasă care dădea într-o sală largă.

Lumina pi'ea intensă cădea brutal pe o mulţime de obiecte cu aspect ciudat, cum nu mai văzuse Thekla niciodată pînă atunci. O păpuşă din lemn de stejar întindea braţe de fier ; un păianjen uriaş,. tot de fier^ atîrna de tavan deasupra unui calapod din tablă, făcut parcă anume pe măsura unei cizme de călăreţ. Alături, lîngă perete, se putea vedea un pat, care nu era de fapt un pat, ci semăna mai degrabă cu un măngălău din acela cu suprafaţa ondulată p,e care se frecau rufele...

în aceeaşi clipă îşi dădu seama că se afla în camera de tortură şi, fiind convinsă că fusese condamnată să suporte toate aceste chinuri, o cuprinse dintr-odată o durere totală.

Simţi sufocarea în braţele de fier ale „fecioarei" ; „păianjenul" ce i se lăsa pe creştet şi-i scurma creierul ; auzea „cizmele spaniole" cum îi zdrobeau picioarele ; văzu cleştii şi şuruburile ameninţînd-o cu strivirea, împunsăturile, răsucirea, şi smulgerea membrelor. Cu forţa neobişnuită a închipuirii ei parcurse, în cîteva secunde, toate chinurile cu simţurile încordate la maxim, şi incapabilă să le mai suporte, într-o imperceptibilă răsucire a trupului, căzu la pămînt, de parcă toate legăturile cu viaţa se rupseră în interiorul ei ; căzu aşa, fără să scoată un sunet.

Membrii comisiei fură chemaţi la faţa locului, spre a examina cadavrul şi a constata decesul, pe care nimeni nu-1 putea explica îndeajuns de clar, deşi Dr. Bromelius opina că traheea se strangulase în urma .şocului, ceea ce a provocat moartea prin asfixiere.

Doctorul Hjärne contemplă în linişte trupul firav, dar bine clădit, sub a cărui piele alb-transparentă se distingeau nervurile capilarelor şi ale venelor. Obrazul său sever se lumină de un sentiment de compasiune, atunci cînd descoperi liniştea fără margini, pe care moartea o aşternuse pe trăsăturile tinerei femei; chipul ei se netezise şi căpătase o expresie de nevinovăţie, eliberat de orice patimă sau durere.

— Numai Dumnezeu, care priveşte în inima omului, — rosti el pentru sine — ar putea să spună dacă femeia asta a fost o criminală sau o bolnavă. Ea avea chipul unui înger şi o frunte pură

ce nu putea gîndi decit adevărul, dar am mai văzut îngeri mințind, iar rostirea adevărului este o artă atît de grea cu care nimeni nu s-a născut şi nici n-a murit învățat. Pace țărînii, linişte spiritului! Judecata iui Dumnezeu — sau a viitorului !

RĂZBUNAREA

(1889)

într-o zi de aprilie, către sfîrşitul secolului al XVII-lea, I magistrul Andreas Torner şedea în odaia sa, situată într-un atelier de pe ulița Graubruder din Lund, pradă unor gînduri apăsătoare. Studenții de la universitatea de curînd înființată, în cea mai mare parte danezi, obligați să învețe limba şi obiceiurile suedezilor, tulburaseră ca de obicei liniştea publică şi se dedaseră la acte reprobabile, comportîndu-se însă eu asemenea abilitate încît vinovații nu putuseră fi descoperiți.

Magistrul, care nu urca niciodată la catedră fără să scoată din buzunarul de la spate un pistol încărcat şi să-1 aşeze ostentativ alături de paharul cu apă, avusese azi, chiar la începutul orei, ghinionul să cadă, deoarece scaunul fusese rupt şi foarte slab încleiat. Din păc ite, acest incident nu stîrni nici un hohot de rîs ; deci nu putea acuza pe nimeni de cele întîmplate, iar dacă ar fi întreprins cercetări pentru aflarea vinovatului ar fi însemnat să caute în gol.

Proasta dispoziție a magistrului era întreținută şi ele alte întâmplări recente ; semestrul se apropia de sfârşit şi plănuise să-şi petreacă vara, în ținutul său natal, la Văxjo, dar rectorul îl înştiințase, printr-o dispoziție regală, că trebuia să x'ămînă în comitat, deoarece în provinciile de curînd cucerite domnea nelinişte. Prin prezența lui urma să atenueze obtuzitatatea unora şi, în acelaşi timp trebuia să se informeze, din discuții aparent întâmplătoare, despre felul cum gîndea populația, contribuind astfel la apărarea unității imperiului.

Funcția de docent nu era deloc comodă în asemenea vremuri şi pentru a le insufla respect studenților, rectorul obişnuia să-şi aleagă oameni energici şi dîrji care ştiau să facă față auditoriului.

Aşa şi-a început Andreas Torner cariera academică înarmat cu o nuia şi timp de o oră, o oră jumate, a ținut piept furtunii, de la catedră, pînă cînd şase studenți, împreună cu el, au trebuit să fie transportați la spital.

Era un om tare ; în tinerețe făcuse războiul, participase la lupta de la Lund şi păstra şi acum urma cîtorva cicatrice pe față. Materiile lui de bază erau politica şi economia la care se adăugau zoologia, botanica, contabilitatea şi fizica. Acum, cînd se apropia vara şi dorul după pădurile de molizi ale copilăriei îi chinuia sufletul, neavînd nici o perspectivă să-şi împlinească dorința arzătoare, s-a interesat de o locuință de vacanță* pe țărmul mării, în apropierea unei păduri, unde ar fi putut să colecționeze plante şi insecte. Şi-ar fi luat bineînțeles şi familia ; pe soția sa şi cei doi copii.

Din capul locului era hotărît să nu locuiască cu chirie la țărani sau pescari, pentru, că aceşti oameni mediocri nutreau o ură neîmpăcată împotriva suedezilor.

De aceea a consultat cîțiva negustori, cărora le era client, dacă nu ştiau cumva o familie respectabilă, care ar fi fost dispusă să închirieze cîteva odăi cu bucătărie şi dependințe. Tocmai aflase printr-un negustor de mărunțişuri de o locuință bună al cărei proprietar trebuia să sosească în oraş chiar a doua zi.

Adîncit în fotoliul de piele şi pufăind din luleaua olandeză, magistrul Andreas îşi savura clipa de linişte, ne- maigîndindu-se în acel moment la proiectele sale de vară, cînd cineva bătu la uşă.

Strigă absent „Intră !"'. Uşa fu deschisă mai întîi cu ezitare, pentru ca după cîteva minute să fie dată de perete de un bărbat de talie mijlocie, cu barbă neagră, arătînd destul de tînăr şi îmbrăcat ca un burghez înstărit.

Cel ce intrase îşi roti privirea iscoditoare prin odaie, ca şi cînd ar fi căutat ceva anume, stărui o clipă cu ochii pe birou şi pe raftul de cărți şi se înclină surîzînd umil în fața magistrului, care îl întrebă de scopul acestei vizite. Dar omul nu părea dispus să vorbească aşa, pe nepregătite ; se întoarse spre a-şi aranja ținuta, aşteptând parcă de la celălalt un amănunt de care să-şi lege răspunsul.

— Cine sînteți ? întrebă în sfîrşit magistrul, nerăbdător şi neliniştit deopotrivă.

— Vă rog să mă scuzați, dar eu vin în chestiunea locuinței de vară, pe care o am de închiriat, răspunse necunoscutul, jumătate în daneză, jumătate în suedeză.

— Ce fel de locuință aveți, spuse magistrul într-o daneză stricată, încercînd să-1 încurajeze.

Străinul părea să se fi răzgîndit asupra răspunsului ; Încerca să se strecoare prudent, căutînd să găsească momentul prielnic.

— Am un castel ! strigă în cele din urmă.

Magistrul strîmbă din nas.

— Asta, în măsura în care mi se cere aşa ceva. Permiteți să întreb, ce ar dori domnia-voastră ?

— Nu vreau decît o locuință bună cu grădină...

— Dar, sînt chiar grădinar, interveni necunoscutul.

Magistrul remarcă pentru sine, că albeața pielii nu prea-1 arăta să fi lucrat în grădină, dar îşi alungă repede gîndul.

— D-voastră sînteți proprietarul ? reluă el.

— Nu, eu sînt doar administratorul, dar baroana se află în trăsură, dacă domnul magistru binevoieşte să se ostenească să. coboare.

Cînd ajunse jos, aşa zisa baroană, tolănită într-o şaretă încăpătoare, de pe vremea reginei Christina, se întreținea deja cu nevasta sa. Doi cai caraghioşi purtau un atelaj împodobit cu coroana nobiliară. Pe capră un bărbat, îmbrăcat într-o livrea verde ca penele de papagal rînjea disprețuitor ori de cîte ori privea spre stăpîni. Aspectul baroanei era ciudat ; deşi de o vulgaritate evidentă, aceasta purta un veşmînt fastuos după moda din timpul ultimei regențe.

Dar cum nu se puteau duce tratative serioase, înainte ca cei interesați să fi văzut locuința, magistrul şi soția acestuia fură invitați să urce în trăsură ca să meargă la fața locului, undeva, cam la o milă afară din oraş, pe şoseaua dintre Landskrona şi Hălsingborg.

în timpul călătoriei, pe drumul plin de praf,, magistrul Torner avu destul răgaz să-şi observe viitoarele gazde. Baroana avea un obraz de pisică, rotund şi pîrlit de soare, doi ochi de peşte şi dinții din față cariați. Arăta ca o precupeață, sau ca o grădinăreasă. Nici o singură trăsătură nu trăda cultura. Grădinarul sau administratorul îşi schimba din cinci în cinci minute expresia. Chipul său era prea palid pentru un nordic, ochii lui mari şi negri, cu pupilele dilatate , priveau mai tot timpul în jos sau înlături. Hainele îi şedeau prost.

Jacheta îi ieşea din gulerul paltonului ; în jurul gîtuiui purta o legătură dintr-o catifea roşie brodată cu fur, se- rnănînd cu o fîşie tăiată dintr-un veşmînt bisericesc sau dintr-o pernă. Mănuşile din piele de căprioară, probabil prea mari, şi le tot îmbrăca şi dezbrăca vizibil jenat ; cînd le lasă în fine pe genunchi, magistrul observă un inel masiv cu diamant la o mînă neîngrijită şi murdară. Piatra era mult prea mare ca să fi fost veritabilă, deşi montura părea din aur curat. La pălăria cu boruri largi purta o pană de cocoş, fără nici un rost acolo, şi peruca era din păr de, cal.

După ce tăcură o vreme, baroana găsi de cuviință că a sosit momentul să se facă agreabilă, dar nimeni nu putu să audă ce spunea, din cauza uruitului asurzitor al trăsurii ; magistrul nu vedea decît. zîmbetul ei urît, dezvelind dinții negri, îi auzea vocea răguşită, de prea multe nopți de chefuri şi simțea ochii ei apoşi şi reci ațintindu-1. S-ar fi uitat cu plăcere pe fereastră, dar aceasta era prea joasă şi el, țintuit în scaunul trăsurii, vizavi de cucoana aceea de patruzeci de ani, era silit să o privească în față şi, printr-o mimică amabilă, s-o convingă că-i ascultă pălăvrăgeala. De ambele părți ale drumului peisajul arăta pustiit şi arid ; treceau pe lîngă

castele în ruină şi mori de vînt devastate de incendii, arătîndu-şi în limpezimea aerului primăvăratec mecanismul impudic al roţilor. Temele de discuţie la-ndemînă puteau aluneca pe pante periculoase şi din nou se recurgea la ţăcere, ca la singura soluţie prudentă.

După o oră de mers, trăsura se apropie de o pădure deasă de fagi, care acoperea fîşia de pămînt neroditor, întinsă între Landskrona şi Hălsingborg. Peste încă un sfert de oră trăsura opri în faţa unei porţi înalte de fier, străjuită de două socluri masive pe care se aflau două obeliscuri împodobite cu sfere.

Mica societate coborî şi baroana sună cu un clopot vechi de masă. îi răspunse un lătrat răguşit, părînd a ieşi din adîncul pămîntului, un lătrat înfundat, multiplicat ciudat, venind parcă dintr-o vînătoare, de undeva de departe, din pădure. Administratorul îşi întoarse faţa încurcat, dar vizitiul rinji din nou, ea şi cînd ar fi săvîrşit ceva rău, de care se bucura. Baroana sună încă odată şi un băieţaş caraghios cu o înfăţişare dezmăţată ieşi din casă ; arăta ca un arap. care abia putea să-şi stăpî- nească rîsui.

Auzind din nou urletele misterioase, magistrul se hotărî să întrebe dacă aveau mulţi cîini. Potrivit obiceiului casei, baroana îi răspunse la rîndul ei printr-o întrebare :

-— Nu vă plac ?

— Mi-e scîrbă de cîini, răspunse magistrul.

— O, dar se potriveşte de minune ; că noi nici nu avem decît unul, şi-1 ţinem tot timpul în lanţ ; iar celălalt mic doarme în pat toată ziua, răspunse baroana, în timp ce vizitiul se hlizea fără să-i pese şi dracul acela de arap arăta de parcă l-ar fi apucat burta. între timp poarta fu deschisă şi noii sosiţi fură conduşi pînă la castel'printr-o alee întunecoasă de molizi. Clădirea era <> construcţie simplă cu mai multe corpuri, putînd fi luata drept proprietatea unui guvernator de provincie sau cam aşa ceva. La colţuri fuseseră adăugate patru încăperi de pod, care ţineau loc de turnuri şi în faţa scării gata să se prăbuşească era un portal clădit într-un stil necunoscut. Totul părea insalubru. Jgheaburile acoperişului erau rare, varul se jupuia de pe pereţi.

Tocurile geamurilor erau vopsite unele în verde, altele în alb. ca şi cînd nu ar fi ajuns vopseaua; la subsol, fereastra din centru fusese scoasă, aşa încît se putea vedea înăuntru o masă de tîmplărie cu uneltele necesare. Cît era aleea de lungă înnocaseră prin murdărie, şi murdăria zăcea grămezi şi în faţa uşii. Murdafe erau canaturile, murdare geamurile, murdară clanţa — atît de murdară încît magistrul îi dădu de înţeles nevestei sale că ai trebui să se întoarcă. Dar acum era prea tîrziu şi n-ar fi vrut să-i jignească pe oamenii aceia.

După ce căutară cheia o jumătate de oră, uşa fu în sfîrşit descuiată. Pătrunseră într-un gang urît din care te izbea o duhoare de carne putreda"sau de cîine jilav. O scară de lemn îngustă,

nemăturată de ani de zile, ducea la locuința de sus. Balustrada, deşi desprinsă, era îmbrăcată în catifea roşie, fixată în piroane de alamă ; numai pînă la jumătatea scării, pentru că în partea de sus lemnul era descoperit, lăsînd să se vadă o vopsea, de un brun spălăcit, preparată în casă, pe care ***se*** desluşeau urme de mîini murdare.

Cînd ajunseră în coridorul catului de sus fură nevoiți să se cațere pe cutii de lacuri, sticle de bere, mistrii şi fiare vechi. Magistrul se înfurie şi voi să facă cale întoarsă, dar fu asaltat de un potop de scuze, promițîn- du-i-se că totul se va aranja. în clipa următoare se aflau deja într-o sală imensă, strălucitoare, inundată de soare. Chipul magistrului se lumină deodată cînd văzu o uşă ce dădea în balconul de deasupra intrării principale. Sala era capitonată cam pînă la înălțimea unui stat de om cu furnir de stejar ; plafonul decorat cu arabescuri de gips şi picturi. Prismele şlefuite ale unei coroane de sticlă, pulverizau razele de soare în toate culorile curcubeului, răsfrîngîndu-le pe căminul uriaş împodobit cu o stemă spartă. Mobilierul, constînd aproape numai din instrumente muzicale într-o stare deplorabilă, nu corespundea defel eu eleganța acestei încăperi pretențioase ; un pian şchiop cu corzi rare, o harfă cu strune din fire de cînepă, o alăută, o vioară, un trombon, zăceau împrăştiate prin cameră.

Pe o masă părăginită erau două pahare pe jumătate golite cu marginea ciobită, alături de ele coji de piine şi o bucată de şorici ; resturile unei cine luate la repezeală pe un colț de masă slinos. Pe duşumeaua spoită cu var şi humă, se vedeau urme de pămînt clisos de pe tălpile saboților de lemn. Ceea ce făcea însă şederea în cameră de nesuportat era o duhoare sufocantă ; acelaşi amestec scârbos de lături, rufe murdare, haine vechi, carne stricată, şi cîini uzi, pe care magistrul o simțise înc^ă de pe scară.

Aproape înecat de aerul închis, deschise larg uşa balconului şi lăsă liberă năvala vuitului de primăvară. Baroana observă ce impresie neplăcută- le făcuse oaspeților casa, şi se depărtă să aducă un pahar cu vin. De îndată ce se văzu fără martori, administratorul îşi defce drumul la gură.

Povesti că acest castel ar fi fost clădit de regele Chris- tian al IV-lea, şi că în această sală ar fi locuit însuşi monarhul, de unde sălii i se spune şi azi „sala regelui". Se pare că bunicul baroanei ar fi fost curtean sub regele Christian, care i-ar fi încredințat acest castel cu toate fortificațiile lui, dar după ce țara fusese cucerită, bătrînul ar fi fost nevoit să predea fortificațiile. Acum baroana nu mai poseda decît această curte, care-i aduce încă venituri mari. Trăieşte retrasă şi nu întreține relații cu vecinii, deoarece nu-i poate suferi pe danezi ; mama ei fusese pesemne rusoaică, sau poate vor fi fost şi alte motive pe care administratorul oricum nu le putea explica. In orice caz în această casă suedezii nu puteau fi urîți, dimpotrivă. Administratorul spunea că niciodată nu s-a

simțit mai bine decît sub dominație suedeză şi că danezii din partea locului îl tratau cu ură şi-1 dispreţuiau, fără ca el să le fi dat vreun prilej pentru aceasta.

După ce oaspeţii au trecut în revistă şi celei.ilte camere, se întoarseră cu toții în „sala regelui", unde baroana ii aştepta deja cu. o carafă şi cîteva pahare. în timp ce vinul era turnat în cupe, administratorul merse, fără să fie observat, pînă la ceasul mare de pe perete şi trase de un şnur, după care pendula începu să cînte un menuet, italienesc. Apoi băură, dar magistrul se întoarse şi scuipă vinul peste balcon, deşi administratorul nu mai contenea să-i laude puritatea, asigurîndu-i pe toți că l-ar procura direct din Franța ; afirmație greu de contrazis, chiar dacă magistrul îşi spunea în sinea lui că are gust de mere putrede.

Cînd fu pus în discuție costul locuinței, chiria fixată fu atît de mică, încît nu putea isca nici o discuție. Deci urcară cu un etaj mai sus să vadă şi viitoarea odaie de studiu a magistrului. Surpriza fu mare cînd traversară un pod încărcat cu fel de fel de ustensile casnice, lăzi, mobile, unelte de fier, obiecte de lemn, vase de pămînt, haine, zdrențe, pahare sparte, tocuri de ferestre şi uşi, scule, totul atît de amestecat şi în cea mai mare parte distrus. Uimirea nu le scăzu nici cînd pătrunseră în camera din turn. Aici erau garderobe întregi de costume din vremea lui Gustav I şi a urmaşilor săi, pălării, peruct, umbrele de soare, lăzi, scrinuri, cărți şi hîrtii. După ce vizitase deja trei încăperi, cennd să o vadă pe a patra, magistrului i se răspunse că acolo ar locui administratorul, şi că nu s-ar şti exact unde este cheia. Trebuia deci să opteze pentru una din cele trei camere, în cazul cînd ar fi căzut de acord.

Coborîră în grădină. Aceasta era o suprafață mare de teren cu mulți pomi fructiferi şi tufe de căpşuni. Răsadurile zăceau înecate de buruiană. Mai erau .şi pajişti verzi cu cîteva chioşcuri răzlețe. în mijlocul parcului se afla un iaz cu felurite specii de peşti, printre care şi ştiuci; ceea ce îi părea de necrezut magistrului, devreme ce în aceeaşi apă conviețuiau crapi şi raci. Pe lac era un templu la care ajungeai trecînd un podeț. Aici străjuia o jumătate de fîntînă arteziană din marmoră, soclul unei statui, un vas spart, o bucată dintr-un indicator solar. Totul părea părăginit. Copacii crescuseră unul în altul şi aruncau umbre mari deşi nu le dăduse încă frunza.

Pe poteci crescuse iarbă, spalierele putreziseră, totul era năpădit de buruieni ; întregul peisaj se sălbăticise. Dar administratorul se pricepea să găsească răspuns la toate : observa cu competență că o grădină nu devine rentabilă decît dacă este săpată şi amenajată; zăpada făcuse cele mai multe stricăciuni, dar acum, primăvara, urmau să vină trei grădinari, şi atunci avea să arate altfel. Magistrul îl lăsă să vorbească, dar cînd văzu sera, unde harbujii se lăfăiau într-o atît de mirifică aglomerare de

plante înflorite, şi în care asmăţuchiul crescuse înalt de-un ţol, începu să se simtă atras de această aşezare.

După ce vizitară grădina, urcară iar în sala regelui, unde doamnele se întreţineau despre treburile gospodăriei. Administratorul umplu din nou paharele ; baroana luă o casetă din care scoase o flaşnetă, îngenunche şi cîntă o gavotă din celebrul balet ..Regina Christina".

xn toiul acestui divertisment, administratorul dispăru.

Magistrul şi soţia sa schimbară între ei priviri nedumerite, uimiţi de ciudăţeniile acestor oameni, şi-şi împărtăşiră in şoaptă impresii cu privire la atmosfera plină de mister ce învăluia tot ce văzuseră şi auziseră.

O baroană care îngenunchea în murdărie, şi cînta la flaşnetă, îmbrăcată ca o ţigancă, nespălată şi nepieptănată, fără să-i pese de oaspeţi şi de scopul cu care veniseră, golind paharul ca un beţiv, asta era — puţin spus — o ciudăţenie.

în timp ce ei reflectau asupra acestor întîmplări, micul harap intră în odaie aducînd o masă acoperită cu o înve- litoare murdară. El aşeză masa în mijlocul camerii şi puse pe ea nişte obiecte ciudate. Imediat după acea apăru administratorul îmbrăcat într-un costum de scamator cu o baghetă vrăjită în mînă.

Magistrul avOci acum irripr'&sici Ca a ajuns într-un ospiciu, dar administratorul îl trezi repede din bănuiala sa, anunţîndu-i cu vorbe umflate că el nu se ocupă doar de supravegherea curţii, ci este şi magician, ca atare a vizitat cele mai mari oraşe din Europa obţinînd un succes Cu totul neobişnuit.

Baroana îşi învîrtea neobosită flaşneta ; administratorul Cînta, acompaniat de ea, cîntecul contelui ele Luxemburg, cel ce întreţine legături eu diavolul şi cu femeile pricepute în prepararea otrăvurilor. Umilul grădinar avea acum cu totul altă expresie, îşi agita mîinile ca un sălbatic, şi rotindu-şi ochii în cap îşi arăta dinţii lui mari şi albi.

— Parcă e ciracul gol, îi şopti doamna Torner magistrului şi vru să plece, dar acesta, deşi nu era temător de felul său, o sfătui să nu întrerupă gazdele, atîta timp cît nu puteau şti în ce casă au intrat şi dacă aveau de-a face cu nebuni sau cu bandiţi. Administratorul îşi schimbă din nou înfăţişarea mimînd cu gesturi grosolane manierele scamatorului amabil. Ar fi pus prinsoare pe orice că poate să scoată din pălăria sa o sticlă ele vin roşu. Magistrul, care cunoştea acest truc şi multe altele mai complicate, se prefăcu plin de uimire şi acceptă pariul. Şi iată că vinul apăru într-adevăr şi administratorul mîndru de îndemînarea lui fu răsplătit de aplauzele pline de admiraţie ale baroanei.

Intre timp soarele apusese, lăsînd umbrele serii să coboare. Magistrul ceru permisiunea să plece ca să poată ajunge acasă înainte de-a se înnopta. Administratorul porunci să se înhame caii.

Dar cît aşteptară oaspeţii trăsura, saltimbancul prezentă tot soiul de scamatorii, executîndu-le în cea mai penibilă manieră, aşa cum se obişnuieşte la bîlciuri şi iarmaroace.

Trecu o oră şi trăsura nu sosise încă. Magistrul se enervă şi spuse, că vrea să plece chiar de-ar trebui să tocmească o birjă la prima circiumă apropiată. îngheţată şi pe deasupra şi bolnavă, soţia lui crezu că au fost atraşi într-o cursă. Administratorul făcînd pe cavalerul, îi ajută doamnei să-şi pună paltonul şi umplu din nou paharele. în treacăt cuprinse — aparent fără intenţie — mijlocul baroanei, care părea ameţită. Seara se lăsă domoală şi oaspeţii se despărţiră fără să fi stabilit nimic sigur privitor la locuinţă ; totuşi magistrul a promis să dea în opt zile răspunsul.

Pe scară răsună din nou lătratul venit din adîncuri. Oprindu-se să asculte, magistrul se dădu speriat înapoi, pentru că un strigăt izbucni afară în curte, un strigăt parcă de copil îngrozit, de vulpe ce trage să moară, sau de femeie în durerile facerii.

— Ce e asta ? îl întrebă pe administrator.

— Ce ? întrebă acesta credincios obiceiului casei de a nu răspunde niciodată.

— N-aţi auzit strigătul ?

— Nu.

Magistrul apucă bastonul său mai temeinic şi-şi fixă omul să vadă dacă minţea. Apoi coborî. Trăsura trase la scară şi vizitiul care se hlizea neîntrerupt aştepta alături. Cu greu îşi stăpînea rîsul prefăcîndu-se că şterge caii cu mîneea hainei. Şi acum magistrul văzu că bietele animale erau numai piele şi os, că blana care fusese odinioară albă se făcuse acum aproape galbenă cu pete mari, negre, brune şi roşiatice pe care murdăria atîma ca o coajă ele plagă. "* .J"

După ce administratorul îi asigurase de zeci de ori că această curte era cea mai bună, cea mai liniştită, cea mai ieftină pe care puteau s-o găsească, magistrul şi soţia sa plecară hotărîţi să nu mai pună piciorul în această casă.

Tntors la Lund, dimineața următoare, magistrul Torner -®-îşi făcu drum la negustor să se intereseze de Curtea Bogely, pe care i-o recomandase acesta. Negustorul zîmbi şi încuviință că aceia erau oameni cam ciudați şi „aparte", susținu însă că nimeni n-a auzit vreodată ceva rău despre ei. Bărbatul se trăgea din țigani şi se angajase la baroană ca vizitiu, fusese apoi avansat în funcția de administrator şi în sfîrşit, pînă la urmă ajunsese amantul ei. Şi tatăl acesteia fusese un om curios despre care se spune că ar fi umblat în zdrențe şi ar fi purtat saboți de lemn ; mama ei era pe vremea aceea bolnavă de nervi. Această căsnicie fusese atît de nefericită, încît părinții trecuseră în testament o clauză, conform căreia fiica lor nu avea voie să se căsătorească, dacă nu voia să-şi piardă moştenirea.

Considerînd că aflase destul, magistrul vru să lase baltă aosastă afacere care nu-1 privea. Dar ca o forță ocultă, misterioasă şi stranie, imaginea casei întunecate i se arătă din nou. Primăvara sosi cu primele zile de mai, fără ca magistrul să-şi fi făcut rost de o locuință potrivită pentru vară ; atunci se hotărî pe loc să închirieze Bogely. Cel mai mult îl atrăgea acolo amintirea grădinii întinse, unde spera să găsească plante rare pentru cercetările sale, pentru gospodărie şi pentru tămăduirea bolilor.

Cînd sosiră berzele şi privighetoarea îşi începu trilul, magistrul adună tot ce avea şi împreună cu ai săi, părăsi oraşul- şi se mută în casa misterioasă.

Aceasta arăta la fel ca la început şi'opt zile nu ajunseră pentru măturat, frecat şi dereticat. Totul era în paragină. Ferestrele nu aveau cîrlige şi eîteva geamuri fuseseră înlocuite cu tablă. Uşile abia se mai țineau în țîțîni, toate broaştele erau sparte, aşa încît magistrul fu silit să doarmă cu uşile deschise.

Dar pentru că ştia că locatarii erau oameni cu totul inofensivi, nu avu nici o bănuială şi după ce insistase zadarnic să fie chemat un lăcătuş, renunță la orice intervenție.

In plimbările pe care le făcea în zilele însorite de primăvară prin grădină descoperea mereu ciudățenii noi care îi întăreau convingerea că avea de-aface cu un om pe jumătate nebun şi pe de-asupra şi mitoman. Pe zi ce trecea, numărul cîinilor crescu ; şi după ce se scurseră opt zile, opt cîini mai mari sau mai mici se-nvîrteau de colo pînă colo, moțăiau pe trepte, lătrau la soare şi la vînt, se dădeau la tot ce le ieşea în cale. Arătau hămesiți ca nişte animale prost împăiate dintr-un muzeu zoologic. Locatarii mințiseră deci cu neruşinare şi magistrul s-ar fi înfuriat de-a binelea dacă Jensen nu - şi-ar fi luat o înfățişare atît de umilă, străduindu-se în acelaşi timp din răsputeri să fie cît mai amabil.

O curte interioară despărțea staulul de casă : aceasta întruchipa culmea dezordinii. înăuntru animalele se amestecau, ca în arca lui Noe : două juninci jigărite ca pisicile de mare, o vacă fără uger, trei mîrțoage, găini, rațe, curcani. Pe acoperişul grajdului care mărginea curtea pe una din laturi era o cuşcă de iepuri prevăzută cu gratii pentru a feri animalele de cîini.

Deşi Jensen şi baroana nu vorbeau decît despre imensa lor dragoste pentru animale, acestea nu primeau aproape nimic de mîncare. Caii rumegau şişcă fără ovăz, vacile lingeau muşchiul verde şi mucegaiul de pe pereți sau smulgeau fire de pai din acoperişul putred al grajdului. Păsăretul se bătea pe bălegar. în grajd nu exista fîn şi animalele dormeau în propria lor murdărie. în mijlocul acestei mizerii se plimbau doi păuni arătîndu-şi statura măreață curcanilor invidioşi, cărora nu le lipsea mult să le sară în creştet.

Continuîndu-şi cercetările magistrul ajunse la fereastra pivniței de la fațadă, unde zărise bancul de tîmplărie. înăuntru observă chipul rînjit al vizitiului şi în spatele acestuia, răsărind din semiobscuritate, un altul cu o bărbuță roşcovană.

■— La naiba, aici aveți şi un atelier de tîmplărie ? întrebă magistrul Andreas uimit, văzîndu-1 pe vizitiul în livrea cu rindeaua în mină.

— Ehe, ce nu găseşti în casa mea ! răspunse Madsen, făcînd o strâmbătură obraznică, strict confidențială.

— Cine se îngrijeşte de fapt de agricultură şi animale ?

— Asta e treaba lui Ivan, presupun.

— Şi cine e Ivan ?

— Fratele administratorului, după cîte ştiu.

— Ăla micu ?

— Îhî.

— Dar administratorul..., nu e agricultor ? se interesă din nou magistru] din ce în ce mai uluit de această gospodărie,' plină de surprize la tot pasul.

— Administratorul se pare c-ar ii tîmplar, răspunse Madsen şi un hohot de rîs izbucni din. pivniță.

Nevrînd să se facă confesorul şi complicele servitorului, magistrul întrerupse interogatoriul şi se îndreptă spre grădină. Deşi luna mai se apropia de sfirşit, nici o urmă de sapă nu, brăzda fața pămîntului. Buruiana crescuse înaltă şi podbalul îşi scuturase petalele arătîndu-şi sămînța. Cînd ajunse la seră, văzu că pepenii erau uscați şi bălăriile, mari cît cotul, năpădiseră floarea. Părîndu-i rău de atîta muncă risipită-n van, magistrul deschise uşa şi intră înăuntru să mai salveze ce se mai putea salva. Abia acum descoperi că nu se afla într-o seră zidită, ci într-o baracă de scînduri, înjghebată în pripă peste o groapă acoperită cu paie şi pămînt. Vîntul şi ploaia băteau, aici în voie. Oricum, existau sobe şi instalații termice, dar totul avea un aer fantomatic. Ferestrele

erau înghițite« de grămezile de g u no i 1 a&a te în paragină, care se căseau dezgustător, fără ca vreo sămînță să fi căzut pe ele.

Magistrul începu să smulgă buruienile ; dar nici nu apucă să înainteze prea mult, că simți o atingere rece şi neplăcută pe gît. Se întoarse brusc, trăgîndu-se într-o parte şi descoperi o viperă neagră, mare, atîrnată de acoperiş, care îşi agita limba în mişcări jucăuşe. Cît ai clipi magistrul ridică lopata să omoare năpîrca, dar în aceeaşi secundă auzi o voce speriată.. implorînd în fața uşii : „Pentru dumnezeu, nu-mi omorîți vipera !"

Era administratorul.

— De ce să n-o omor ? întrebă magistrul stupefiat.

— Pentru că vipera este o vietate sfîntă şi aduce noroc.

— Nu mai există vietăți sfinte, răspunse magistrul, care era pe ascuns adeptul filosofici carteziene. Şi daca ar fi să aducă noroc, n-aş putea spune că a demonstrat-o aici. De ce n-ați udat pepenii ?

Administratorul cumpăni o clipă răspunsul, apoi zise :

— Ştiți, aceasta este o specie care n-are nevoie de apă.

— Ce fel de specie ?

— Ăştia sînt pepeni de Haarlem, explică administratorul, cîştigind timpul necesar pentru găsirea pretextului.

Magistrul fu nevoit să-şi recunoască ignoranța şi fu silit să-şi amine replica.

Abia după ce ieşiră din seră, observă că administratorul işi răsese barba, descoperind astfel două buze groase de o mobilitate derutantă. Purta o jachetă de catifea galbenă şi o cravată albastră, o tichie ciudată ca de geam- baş împodobită cu o pană de păun. La această ținută se mai adăugau ciorapi roşii şi o perucă blondă. Era greu să-1 poți recunoaşte. Magistrul îl conduse prin grădină, îi arătă paragina şi-1 întrebă, dacă răzoarele nu trebuiau săpate imediat.

— Bineînțeles, şi ar fi minunat, să pot pune mina pe grădinarul acela grozav de la Rosenberg de lîngă Copenhaga, dar din < păcate, momentan nu este liber. Tocmai traversară două răzoare lungi din care țîşneau în sus, pe sub tufele de brusturi şi laptele cucului, nişte tulpini înalte şi verzi.

— Cum ? lăsați sparanghelul să crească de capul lui ? exclamă intrigat. De ce nu întreprindeți nimic ?

Administratorul se lovi cu degetele peste bărbie, îşi împinse buza superioară înainte eu un aer important şi răspunse :

— Nu, anul acesta nu-1 recoltăm, pentru că se face mai bun dacă mai stă o vară.

— Da, clar am auzit că devine lemnos, dacă nu este îngrijit, îl contrazise magistrul Andreas.

— O fi, acolo mai departe în nord, îşi dăclu părerea administratorul, dar în acest pămînt afinat este probabil mai altfel, continuă acesta nescăpînd nici o replică.

Merseră mai departe. După ce străbătură grădina şi ajunseră în cîmp, o nouă surpriză îl lăsă perplex pe magistru. Cît vedeai cu ochii se întindea o frumusețe de ogor neted din care patru cincimi erau nedesțelenite şi năpădite de buruieni; o parte din ceea ce rămase era loc ce păşune înierbată, altă parte avea ceva semănături amestecate şi în sfîrşit, pe ultima bucată de teren se afla Ivan care-şi făcea de lucru cu o grapă.

— Nici n-ați semănat ? îndrăzni să mai întrebe magistrul, atenuînd tonul de reproş.

— Nu, răspunsse administratorul laconic, cum îi era obiceiul, fără să mai găsească vreun pretext. Noi semănăm totdeauna tîrziu ; asta.ne garantează că recolta nu putrezeşte.

— Foarte ciudat ! probabil că ați găsit o nouă metodă ?

— Da, da, una foarte nouă.

Merseră mai departe peste cîmpuri şi se opriră la nutrețul verde : amestec de secară şi orz, ciulini şi cicoare, morcovi şi mazăre : pînă şi praz se putea găsi acolo. Magistrul rîse pe-nfundate, fără să mai spună nimic.

— Unde ați învățat agronomia ? întrebă ca să se afle în treabă.

O tăcere penibilă se lasă.

■— La contele Bille-Brahe, la Funen.

— Şi vă ocupați singur de întreaga gospodărie ?

— Da, singur ; se mai ocupă şi Ivan, şi.munceşte zdravăn, cît e de mic.

— Cine e Ivan ? întrebă magistrul, curios să vadă pînă unde merge obrăznicia prostească a administratorului.

— Un pîrlit de băiat de țăran de prin părțile Lands- kronei, pe care l-am ajutat, răspunde țiganul.

In aceeaşi clipă grapa trecu hurdttcîndu-se peste pă- mîntul neplivit. Pe ea se afla Ivan cu hățurile pe după ceafă, cîntînd cît îl ținea gura.

Magistrul văzuse destul ; şi totuşi nu reuşea să înțeleagă cu ce fel de oameni avea de-a face ; erau nebuni, erau bandiți sau şi una şi alta.

Baroana nu se arătă cîteva săptămîni. Unii spuneau că e bolnavă ; cu toate acestea din camera ei se auzeau cîntece şi muzică pînă tîrziu după miezul nopții. Şi magistrul îşi aminti cu surprindere că nu-1 auzise niciodată pe administrator urcînd scara la mansarda lui. Cînd îl întrebă întîmplător~"pe Ivan .unde locuia acesta, băiatul îi arătă o fereastră de la etajul întîi, tocmai acolo unde se afla camera baroanei ; uşa acesteia dădea în acelaşi coridor care ducea sus la locuința magistrului. Odaia era tot t^mnul încuiată, şi dacă magistrul sau cineva dintre ai săi băteau la uşă să se intereseze de vreunul de-ai casei, li se deschidea abia după lungi insistențe şi atunci primeau lămuriri doar prin deschizătura îngustă, în timp ce *o* hărmălaie asurzitoare de cîini răzbătea dinăuntru. Cine avea prilejul să-şi arunce întîmplător privirile în cameră, nu putea să distingă decît o grămadă neagră ca de cărbune şi pe dată era izbit de o duhoare insuportabilă.

Odată, pe cînd stătea în sala mare, magistrul auzi, de dincolo de uşa încuiată, care dădea în odaia baroanei, ciriitul unui cocoş. Servitoarea afirmă că ea auzise şi behăit de iezi sau porumbei gungurind. Dar de vreme ce erau acolo şi contractul expira la 1 octombrie, se hotă- rîră să. nu se amestece în problemele altora, pentru a nu provoca 'prin Întrebări insistente, suspiciuni şi conflicte.

în ciuda acestor principii sănătoase, magistrul Torner avea de dus o luptă aprigă cu nestăpînita sa curiozitate. Educat pentru cercetare, nu abandona niciodată o investigaţie pînă nu ajungea la miezul problemei, şi tot ceea ce 'îi apărea inexplicabil la prima vedere, îi aţîţa voluptatea cercetării pînă la paroxism. Aşa i se întîmpla acum cu această casă misterioasă şi cu locatarii ei ciudaţi. O baroană care poseda o avere complătindu-se în murdărie şi mizerie ; un mare iubitor de animale, care le lăsa să fiămînzească, un ţigan, în acelaşi timp tîmplar şi saltimbanc, grădinar şi agricultor, fără să ştie să facă măcar un eîrlig la o fereastră, nepricepîndu-se la sparanghel, neştiind nici măcar cînd trebuia semănată secara ; unul care minţea de cum deschidea gura şi se deghiza schimbîndu-şi înfăţişarea de două ori pe zi ; în această afacere era mult de scormonit pînă să faci lumină. Puţind să cuprindă cu privirea de la geamul său din tuni, situat deasupra ferestrelor baroanei, întreaga curte, grădina şi timpurile, avea o ocazie minunată să observe şi să tragă cu urechea. Nu era scutit de remuşcări pentru că îşi vîra nasul în treburile altora, dar în definitiv era însărcinat oficial să aducă la cunoştinţă forurilor superioare, ce gîndea poporul. De altfel nu voia să-şi fructifice eventualele descoperiri decît pentru satisfacţia sa personală.

Iii

yntr-o zi de iunie, cam pe la orele unsprezece, cînd soarele lse înălţase deja binişor pe cer, magistrul se odihnea în camera sa din turn, fumîndu-şi tihnit luleaua. Jos, la baroană, fusese o noapte agitată, deoarece administratorul, care se întrecuse cu băutura, îşi făcuse de cap, ţi- nînd-o într-un cîntec pînă la ziuă. Tîrziu, cînd se făcu linişte în casă, hărmălaia se dezlănţui în curte. în grajd caii înfometaţi loveau din copite, muşcînd ieslea, vaca mugea, caprele behăiau, cocoşii cîrîiau, curcanii şi păunii făceau o larmă infernală. Aşa o ţineau de şase ore în- tr-una, de pe 1a răsăritul soarelui. în sfîrşit, iată- că se deschide o fereastră la care se iveşte peruca neagră de borfaş a administratorului ; cîteva minute mai tîrziu în curte îşi face apariţia şi jacheta galbenă.

Deschide mai întîi o uşiţă pentru găini şi acestea, năvălind besmetice la soare, rămîn cîte două prinse în deschizătura îngustă. De îndată ce reuşesc să scape iau cu asalt grămada de bălegar. Apar şi raţele legănîndu-se, şi după ce îşi clătesc gîtlejul cu o

zeamă maronie care s-a strîns în făgaşele săpate de roţi în noroi, sparg încercuirea movilei de scîrnă, muşcind găinile şi alungîndu-le.

Păunii privesc cîteva secunde plini de mîndrie cum raţele curăţă locul, apoi se reped glonţ la grămadă, şterg cu coada trufaşă ciocurile raţelor şi le apucă de unde pot cu clonţul puternic de păsări de pradă. De cum şi-au cucerit poziţia sus pe movilă îşi desfăşoară coada ca un steag, şi rotindu-şi-o triumfal, bat din aripile ciocolatii şi trâmbiţează ascuţit să provoace curcanii la luptă.

Aceştia nu se lasă mult aşteptaţi şi cei doi luptători îşi trag gîturile înapoi, pompează sîngele aprins în mărgelele guşii, îşi înfoaie aripile ca nişte scuturi şi sar sus pe mormanul moale. Neputînd ataca din faţă se reped inter al folosind aripile şi ghearele. Păunii care nu le pot ţine piept fac salturi şi zboară scurt fără să-şi cedeze totuşi poziţia.

Administratorul, care a dat drumul cailor, ia un bici şi cu cîteva sfichiuiri bine ţintite peste guşile roşii reuşeşte să aducă curcanii la tăcere.

Caii se agită încoace şi încolo şi adulmecă după fîn fără să găsească un singur pai. Vaca abia ieşită din staul se culcă la pămînt. Caprele zgîrie la uşa improvizată din scînduri de fag negeluite.

întreaga curte este acum un balamuc de animale.

Administratorul ia o coasă pe umăr şi iese la eîmp. Magistrul îl poate urmări cum taie secara nu prea înaltă pînă ce adună o moviliţă pe care o încarcă într-o roabă. Ivan vine şi el să-1 ajute să-mpingă tărăboanţa la conac. Acolo se-ncinge acum ospăţul. Caii se lovesc cu copitele şi muşcă pe unde apucă, vaca se scoală, caprele ridicate pe picioarele dinapoi smulg din roabă cit pot cuprinde, în acest timp administratorul urcă pe acoperişul staulului şi le dă iepuraşilor un braţ plin de verdeaţă. Apoi se întinde la soare, fără să lase biciuşca clin mînă. Cînd animalele se bat prea întărîtate pe mîncare, pocneşte din bici.

Apoi apare şi baroana, într-o rochie albastră ca cerul cu un colier de chihlimbar în jurul gîtului şi saboţi ele lemn în picioare ; ea poartă un lighean în care vrea să mulgă. Nepieptănată şi nespălată se scarpină din cînd în cînd în cap preocupată parcă de gînduri importante. Vaca este agitată şi nu dă lapte, cu toate acestea femeia nu renunţă la muls. Cînd îşi exprimă într-un tîrziu stupefacţia, că toate insistenţele ei sînt zadarnice, administratorul îi răspunde moi-ocănos din culcuşul său că vaca este desigur borţoasă aşa că degeaba mulge. Baroana consultă superficial animalul, dar nu ajunge la nici o concluzie. Tîrziu cînd liniştea se aşterne din nou peste- întreaga curte, sus pe acoperiş

administratorul se cufundă în somn, ţinînd biciuşca strîns în mînă.

De la fereastră magistrul putea urmări în voie obrazul adormitului, acum necontrolat de o voinţă lucidă. Chipul dezvăluia trăsături livide, cadaverice, linii sălbatice ce păreau că se-neaieră, brazde adinei, săpate de vicii şi patimi ; sub pleoape se bolteau globii mari ai ochilor si- lindu-se-parcă să-şi ascundă şi în somn neliniştea privirii. Iepuraşii îl împresurară pe cel culcat, îi adulmecară trupul inert şi ţopăiră apoi îndărăt la adăpostul cîtorva scînduri, De arătară din nou, îi mirosiră hainele, mişeîndu-şi nasurile, îşi ascuţiră urechile, strîngîndu-le brusc pe spate, cînd îl auziră gemînd în somn, toropit de beţie.

Investigaţiile magistrului asupra acestui subiect ajunseseră atît de departe, încît considera că are destule motive să-1 bănuiască mincinos şi hoţ. Administratorul folosise fiecare îndrumare pe care magistrul i~o dăduse în domeniul agriculturii şi grădinăritului, dar, fără să recunoască cui îi. datora aceasta, şi. fără să mulţumească.

Aşa se întxmplă că la sfatul magistrului udă pepenii şi tăie buruiana, împăunîndu-se apoi ca ştiinţa sa. Tot aşa într-o bună zi a săpat sparanghelul, spunînd apoi la toată lumea cu o faţă triumfătoare că se pricepe ca nimeni altul să cultive sparanghelul. Magistrul 1-a ascultat ca de obicei cu bunăvoinţă, întrebîndu-se totodată, cum putea un ţigan atît de sigur pe viclenia lui să fie de fapt atît de prost, încît să-şi închipuie că ceilalp nu văd şi nu înţeleg nimic. Pe de altă parte însă administratorul îi arăta magistrului un devotament de cîine, aşa cum te porţi faţă de unul care te-a copleşit cu daruri, unul pe care îl poţi duce de nas fără să te sinchiseşti, fiind încredinţat că este absolut sincer şi dezinteresat. Chiar îl iubia, dîndu-i şi asigurări în această privinţă, şi îl respecta ca pe o fiinţă înzestrată cu cunoştinţe superioare, care împărţea cu braţele-ncărcate sfaturi deosebit de folositoare în gospodărie. Crescut între ţigani, se pleca în faţa unui om care nu era capabil de nici o minciună, dar în admiraţia sa era şi puţină compătimire pentru acest bărbat care nu avea nici atîta minte cît să pătrundă viclenia altuia. Credincios firii sale necinstite, el nu-şi, puteq îngădui să piardă ocazia să-1 înşele pe dezinteresatul său prieten şi binefăcător. Aşa descoperi magistrul că vinul prezentat de administrator drept franţuzesc era un cidru prăpădit, pe care acesta îl pregătea singur din mere putrede, pentru că lăsau un suc gros, maroniu, asemănător spaniolului Ali- cante, confundat de ţigan cu vinul franţuzesc. Cînd magistrul 1-a rugat să-i procure alimente acesta i-a adus numai marfă stricată şi scandalos de scumpă. Permisiunea de a culege cîteva frunze de pătrunjel, crescut la întîmplare printre buruieni, în grădina conacului, 1-a costat de trei ori mai mult decît la piaţa din Lvnd. Adăugind la acestea micile obligaţii contractuale, de la care administratorul se sustrăgea sistematic, magistrul considera că are suficiente date

pentru a-şi judeca omul. Totuşi nu se putea mînia pe păcătosul ăsta. Ştiind prea bine cit de sever este determinată natura umană de conjunctură şi educaţie, de naţiune şi rasă, i se părea interesant mai ales acest tip de paria, care îşi cucerise o anumită poziţie în societate, ridicat din mizerie la bunăstare şi întreţinînd legături cu descendenta unei presupuse familii vechi nobiliare.

După ce magistrul îşi luă prînzul şi urcă din nou în camera sa din turn, administratorul dormea încă dus, jos, la iepurii săi. Trezit de scîrţîitul ferestrei pe care locatarul curios se grăbi s-o deschidă, acesta se frecă ia ochi, îl strigă pe Ivan şi-i porunci să înhame toţi caii la tăvălug. Apoi sări de pe acoperiş şi plecă la cîmp cu un sac încărcat cu seminţe.

Magistrul asistă o vreme la acest spectacol .caraghios, urmărindu-1 pe ţigan în jacheta lui galbenă, cum semăna cîmpul necules încă, pe care Ivan îl săpase lăsînd ciulinii răsturnaţi cu rădăcinile în sus. împrăştia sămînţa, păşind cu gravitate, făcînd cu mîinile gesturi largi de scamator, în timp ce buzele i se mişcau ca şi cînd ar fi declamat ceva tainic. După ce se plimbă astfel cu mişcări de dansator vreo jumătate de oră, se opri, lăsînd impresia că a obosit. îl fluieră pe Ivan care sosi cu trei cai înhămaţi. Administratorul se urcă pe tăvălug, apucă hăţurile şi biciul şi pocni cu şfichiul ascuţit.

Era într-adevăr un spectacol unic. Ţiganul cu pălăria lui pompoasă împodobită cu o pană de păun, cocoţat pe tăvălug şi caii aceia jigăriţi ca nişte schelete într-un harnaşament strălucitor cu aceeaşi ciucuri şi coroane scînteietoare din ajun, deoarece nu exista decît o singură garnitură. în plin galop cei trei cai trăgeau tăvălugul după ei ca pe un tun gata de tragere şi într-un sfert de oră treaba era gata. Mai era puţin pînă la mijlocul verii cînd administratorul se hotărîse să semene două baniţe de ovăz în ţarina neculeasă. După un asemenea efort, intră în cabana de pe malul iazului şi ceru o halbă cu bere. Şezu aici vreo trei ore urmărind jocul crapilor în apă.
Apoi ordonă Eă i se aducă un cal şi o porni gifcmţ' de-a lungul ţărmului.

Seara cind soarele era aproape de scăpătat, după ce îşi isprăvea cina, magistrul cobora de obicei singur în grădină, pentru că soţia sa era mai tot timpul suferindă, iar copiii mergeau devreme la culcare. Plimbarea în grădina invadată de gunoaie era un supliciu, de aceea singurul colţ curat şi uscat unde se putea refugia, era circiuma de pe malul iazului. Acolp a încercat o lună încheiată să pescuiască ştiuci eu lingura, pînă cind pe Ivan 1-a luat gura pe dinainte şi a povestit că în lacul acela nu fuseseră niciodată ştiuci şi nici raci. Această veste nu-i mai făcu nici o impresie ; ştia acum la ce se putea aştepta de la administrator.

Cum sta aşa copleşit de atîta paragină, indolenţă şi murdărie, ascultînd trilul privighetorii suind din tufele de pomuşoară, auzi

deodată un cîntec strident cai'e venea din întunecimea aleii de arţari şi jacheta galbenă a administratorului apăru în lumina de purpură a amurgului.

„Sînt contele de Luxemburg tra-la-la-la-la-la-la-la- !" striga acesta eît îl ţinea gura salutînd cu maniere graţioase de curtean afectat şi dîndu-şi la iveală vulgaritatea. Era alb ca varul de parcă ar fi fost eroul unei încăierări violente, ochii îi ardeau în orbite şi buzele îi erau vineţii. în urma lui păşea Ivan costumat în paj, cu un paloş la şold, purtînd pe o tavă o carafă de vin şi cîteva pahare de-o culoare incertă.

Magistrul privi îngrozit vinul scîrbos şi paharele murdare, dar nu voia şi nici nu-şi îngăduia să refuze invitaţia. Administratorul părea tulburat şi îndeajuns de ameţit. Prinse a vorbi cu emfază, rostind cuvintele rar şi apăsat.

— Vă plictisiţi, domnule magistru ! Ei bine, grădinarul din Christiansborg o să vină neîntîrziat şi atunci totul va fi altfel. E cel mai nobil grădinar din cele trei regate de nord. şi se spune că ar cîştiga o sută de taleri pe lună în afară de ciubucuri.

— Dar spuneţi-mi, îi luă magistrul vorba din gură, pe aici nu există nici un om cu care s-ar putea sta de voi'bă ?

— Nici unul, îl asigură ţiganul. Ăştia sînt o adunătură de lepădături, şi pe deasupra cei mai turbaţi duşmani ai suedezilor ! Nu, pentru nimic în lume nu trebuie să vă înhăitaţi cu de-alde ăştia. Credeţi-mă, pe cinstea mea, eu vă sînt prieten ; nu sînt şi eu într-o oarecare măsură sue^ dez după bunică ? Bunicul a fost francez ; există oare vreo naţiune mai nobilă ? Eu o simt, simt profund descendenţa mea franceză şi sîngele suedez, care-mi curge în vine şi-i urăsc pe danezi, îi urăsc ! urlă el şi se ridică cu ochii injectaţi şi sălbatici. Dar, şi ei mă urăsc. Asta voiam să spun ! adăugă cu o voce şuierătoare, plin de convingere.

Ivan, care venise din nou, de astă dată cu o tipsie de argint, pe care o ¡puse pe masă, se aşeză şi el lîngă cei doi. Văzîndu-1, administratorul îi dădu o asemenea palmă încît băiatul zbură de pe bancă.

— Să încremeneşti acolo, cîine ! răcni el, cînd acesta se ridică să plece. Acolo să stai să ţii cana.

Hotărît să-1 lase pe ţigan să sporovăiască ea să-şi dea în vileag toate secretele, magistrul îşi luă o mină aprobatoare şi plină de interes. Ca să-i adoarmă neîncrederea, arunca la întâmplare vorbe fără importanţă ticluite anume să-1 stimuleze, mima rolul conlocutorului atent, al şcolarului îndatoritor, care asculta pios înţelepciunea inegalabilă a celui învăţat.

— *Maxima debet-ur pueris reverentia,* ceea ce înseamnă: „Copiii ne datorează nouă celor adulţi respectul maxim", cită el, dîndu-i să înţeleagă că era de acord cu tratamentul umilitor aplicat de ţigan fratelui său.

Ţiganul căzu în cursă ; după ce mai goli un pahar, deveni foarte slobod la gură.

— Vedeţi dumneavoastră, domnule magistru, eu sînt de familie modestă, dar am nenumărate talente, şi pe astea oamenii nu mi le pot ierta. Am fost calfă de dulgher la Copenhaga ; la şaptesprezece ani eram cel mai îndemânatic în meseria mea. Totuşi n-am putut să-mi obţin cetăţenia pentru că eram prea tînăr. Cînd mi-am deschis în cele din urmă un atelier, m-am pomenit cu poliţia care venise să mi-1 închidă. Atunci nu m-am mai putut abţine şi ca un sălbatic i-am dat pe toţi afară. Turbat de furie i-am buşit unul într-altul, pmă m-au băgat la zdup. Proştii, credeau că m-au înfundat, dar eu am fost mai şmecher. M-am adresat Consiliului regal, regelui însuşi, şi poliţia a rămas cu buza umflată. Am fost eliberat ! Din ziua aceea poliţia mă urăşte, dar nu-mi poate face nimic. Nici un om pe lumea asta nu-mi poate atinge un fir de păr din cap, şi cel c-e s-ar încumeta să o facă este un om mort. Am stat în închisoare, o recunosc, dar nu am fost niciodată pedepsit. Dumneavoastră sînteţi un om de onoare, şi veţi da crezare vorbelor mele, pentru că eu vă iubesc ca pe un frate, ca pe un prieten. Vă iubesc, fiindcă ' sînteţi primul orn care m-a tratat ca pe egalul său. Nici nu vă puteţi închipui ce urît s-au purtat vecinii mei cu mine, de cînd arn venit aici. Cînd mă batjocoresc, cînd îmi caută gîlceavă ; aci rup zăplazul şi dau drumul vitelor lor în ograda noastră, aci mă pradă ca ciorile, îmi pun pietre în drum să-şi rupă caii mei picioarele. Şi la toate astea eu le răspund numai cu bine. Cîte mii de tcleri n-au împrumutat ei de la mine fără dobîndă, o adevărată avere pe care n-am s-o mai văr! înapoi. Şi baroana, care e bună ca pîinea caldă (aici strigă cît putu să poată fi auzit în casă) a hrănit şi îmbrăcat ani în şir pe toţi sărăntocii ţinutului, dar ăştia nu se ruşinează s-o fure.

Ea e un înger, o femeie cinstită şi dreaptă, la care nu poţi găsi nici o pată, chiar dacă este calomniată atît de josnic. Dar astea tcate i se trag numai din invidie, domnule magistru, numai invidia e de vină, pentru că'ea nu vrea să aibă relaţii cu nimeni, preferind să se dedice animalelor, pe care le iubeşte mai presus de orice. Ele sînt mai bune ca oamenii — mult mai bune. Sînt recunoscătoare şi ştiu să preţuiască o faptă nobilă, ceea ce oamenii nu fac niciodată.

De atîta patimă i se adunase spuma în colţurile gurii. Omul i se desluşea tot mai mult magistrului, care reuşea acum să-i tălmăcească cu uşurinţă ^discursurile mincinoase.

La un semn al ţiganului, Ivan luă flaşneta şi o aşeză pe banca de piatră. Crezînd'că a reuşit să-i alunge magistrului toate gîndurile dubioase, pe care acesta şi le-ar fi făcut în legătură cu el, administratorul se simţea uşurat, şi nerăbdător să dea glas acestei

bucurii. Totodată voia să-i arate magistrului superioritatea sa în muzică, folosind astfel prilejul să-i dezvăluie o taină care îi era străină acestuia sau, în cel mai bun caz, foarte puțin cunoscută:

Cu o voce stridentă însoțită de o expresie care voia să atingă transfigurarea sacră, dar care nu izbutea să depăşească strîmbăturile unui şarlatan, îşi începu cîntecul preferat, acompaniat de Ivan la flaşnetă.

Sînt contele de Luxemburg tra-
lala-lala-îa-la-la prin zi şi noapte
hoinărind in mine pai uni negre
curg Mă cheamă codrul în adine.

De piscuri cîntecul mi-l prind Dar
cine cornul mi-l va şti în veci de
vsci va amuți Căci eu sînt duhul
blestemat Sînt diavolul şi vin din
iad.

Urmară apoi mai multe strofe despre viața misterioasă pe care o ducea în acele vremi faimosul conte de Luxem->. burg, în compania bandiților şi a vrăjitoarelor. Cîntecul- se sfîrşea cu salvarea miraculoasă a eroului clin mîinile poliției şi cu un consiliu al acestor făpturi blestemate.

Amețit de vin şi cîntec, țiganul începu să se moaie şi într-un acces de generozitate îi întinse lui Ivan paharul său. Acesta îl goli descoperindu-şi capul şi îngenunchind aşa cum se cuvenea să facă un paj. Cu toate că arăta jalnic şi hămesit, îndeplinea acest ritual cu atîta grație încît magistrul nu se putu abține să-1 răsplătească, cu o privire încurajatoare. Atunci țiganul îşi ieşi din piele de mîndrie şi entuziasm, şi uitînd de minciunile sale mai vechi, izbucni :

— Domnul magistru să ştie că ăsta e fratele meu. ll cresc cu asprime, să ajungă un bărbat de seamă — poate amiral imperial.

Deodată magistrul începu să discute plin de zel despre progresul rapid al navigației în_ nord şi despre cariera strălucită pe care o oferă azi această profesie nobilă ; dădu sfaturi competente referitoare la comportarea unui tînăr, arătînd ce căi are de urmat, şi ce cunoştințe trebuie să dobîndească spre a deveni ofițer de marină.

Noaptea venise pe nesimțite, dar cerul luminos de vară reflecta încă destulă lumină încît magistrul putu desluşi silueta baroanei furişîndu-se pe aleea de arțari.

Administratorul o zărise imediat ; cu pălăria în mînă îi ieşi în întîmpinare pe pod, urîndu-i bun venit şi în- trebînd-o dacă nu ar dori să bea un pahar împreună cu ei. Mulțumind, baroana se aşeză, şi sorbi din paharul bărbatului după obiceiul țărăncilor ; părea uşor amețită. Țiganul nu prea ştia ce tactică să adopte ; pe

de-o parte ar fi vrut să-şi accentueze nobleţea firii, arătîndu-i iubitei un respect deosebit, pe de altă parte îl tenta să se laude cu relaţiile foarte intime pe care le avea cu distinsa doamnă. Dar acestea nu se puteau sugera decît printr-o insistenţă, care -devenea, uneori necuviincioasă. îi întinse mai întîi paharul, lăsîndu-se pe un genunchi şi descoperin- du-şi capul, apoi o cuprinse de mijloc, prefăcindu-se că s-a întâmplat din neatenţie ; îşi spuneau cînd „tu", cînd „domnia voastră", ceea ce le făcea replicile de-a dreptul prosteşti.

După ce baroana povesti, o vreme, plină de importanţă, despre înaltele sale neamuri, care slujiseră sub Christian al IV-lea, — singurul rege de altfel de care auzise şi administratorul, îl rugă pe ţigan, numindu-1 Jensen, să cînte balada contelui de Luxemburg.

Vestitul erou părea să stăpînească într-atît spiritele celor doi încît magistrul se nelinişti. Cînd administratorul reluă cîntecul cerut, aruncîndu-i baroanei ocheade pline de subînţeles, aceasta rîse tare, ca şi cum el ar fi prezentat ceva cu totul neobişnuit. Apoi, după ce cîntecul se sfîrşi, ea îl întrebă pe magistru dacă i-a plăcut. Acesta răspunse că Jensen era un cîntăreţ eminent, care ar fi meritat să facă parte clin celebra orchestră a regelui. Aceste cuvinte îl înnebuniră de fericire pe ţigan, care mai cîntă un cîntec despre Eulenspiegel, apoi fără să întrebe pe nimeni declamă întreaga legendă despre Fortu- natus şi scufia fermecată.

Reprezentaţia îi părea magistrului de nesuportat, şi se întreba cum era în stare să stea aici şi să asculte liniştit un saltimbanc înfumurat şi lipsit de talent. în sfîrşit, se ridică şi spuse „noapte bună". Mica societate se ridică şi o porniră împreună prin grădină. După mişcările nesigure ale administratorului şi ale baroanei, magistrul putu să observe că erau foarte ameţiţi, şi cum trebuiau să care o mulţime de lucruri, magistrul se oferi să ducă cana. Cînd ajunseră în hol, baroana, uitîndu-şi toate măsurile de precauţie, deschise larg uşa bucătăriei şi-l pofti politicoasă pe magistru să intre.

— Aici este atîta dezordine, se scuză ea, dar dumneavoastră sînteţi un om atît de drăguţ domnule magistru ; şi apoi cu ocazia asta puteţi să-mi vedeţi şi animalele.

Priveliştea care i se oferea acum vizitatorului nepregătit, depăşea tot ceea ce ar fi putut să-şi imagineze un om în cele mai teribile visuri ale sale. Era o autentică bucătărie de vrăjitoare. Pereţii, podeaua şi plafonul, străluceau negre de funingine. Pe plită se aflau, între oale şi resturi de mîncare, sticle, baloane şi retorte folosite în alchimie. Podeaua era presărată cu grămezi de morcovi, varză şi ceapă ; un piept ele berbec era agăţat în perete la o înălţime destul de mare să nu poată ajunge cîinii pînă la el.

Aceştia săreau pe noii veniţi, dădeau vesel din coadă şi adulmecau ciorapii străinului. Pe o sofa era lungit trupul unei fete acoperit pînă peste cap cu o pătură, numai ceafa pletoasă i se vedea de sub învelitoare. Un cocoş zbură pe spetează şi începu să cînte, cînd ţiganul aprinse feştila.

— Ăsta e bătrînul meu îngeraş, îşi alintă baroana dobitocul bălțat pe care-1 ținea acum în brațe. Ați mai văzut vreodată pînă acum un cocoş de douăzeci de ani şi orb pe deasupra.

Animalul răutăcios dădu s-apuce degetul magistrului, cu care acesta încerca să-1 gîdile pe gît.

A doua uşă fu deschisă şi intrară într-o încăpere mai mică ; ceea ce sărea aici în ochi de la început era un pat imens cu baldachin şi draperii. în culcuşul larg doi seteri danezi de un galben roşcat se împerecheau în voie. Singura fereastră a camerei era blocată cu colivii pentru scatii şi turturele.

De tavan era montată o barză împăiată cu aripile desfăcute, ținînd în cioc o viperă uscată. într-un colț zăceau doi cîini mari, jigăriți, lîngă o colivie cu puişori galbeni ; o pisică dormea încolăcită în coş cu cei şase pisoi abia fătați, şi dintr-un cufăr vechi baroana scoase un braț plin de pui de rață.

Toate aceste orătănii răspîndeau un miros insuportabil. Şi podeaua era îmbibată de găinaț şi murdărie de ciine.

După ce toți favoriții baroanei fură prezentați, aceasta deschise uşa celei de-a treia încăperi şi-1 pofti pe magistru înăuntru, deşi țiganul îi dăduse a înțelege prin fel de fel de grimase că nu ar fi trebuit să o facă. Era o sală mare, atît de înțesată cu tot felul de obiecte, că nu mai rămînea nici un colțişor liber. Pe duşumea nu se putea pune piciorul fără să calci pe ceva. Aici zăceau de-a valma grămezi de haine şi podoabe, cărți, tablouri şi hărți, în firidele geamurilor se aflau pahare, vaze, vase de .gătit, la perete se înghesuiau unele peste altele şifoniere, scaune, măsuțe de scris. întreaga odaie arăta ca o dugheană de vechituri, în care n-ar fi putut locui o ființă omenească.

După ce magistrul vizită toate încăperile, fu invitat în dormitor să servească un pahar cu vin de soi superior. Şi cum noaptea şi-aşa era pierdută şi în curînd zorile trebuiau să mijească, acesta se simți irezistibil atras de ocazia ce i se oferea de la sine, de a .pătrunde taina acestor oameni.

Țiganul umplu paharele şi începu din nou să se laude, sporovăind într-una despre averea sa, despre gospodărie şi animale. După ce o ținu aşa un timp, demonul îngîm- fării puse din nou stăpînire pe el şi ceru să cînte. Obosind să tot facă pe caraghiosul unor pîrliți de vagabonzi, magistrul luă lăuta care stătea nefolosită,^ o acordă şi i-o întinse țiganului. Cu o expresie de nemulțumire acesta o dădu la o parte explicînd umil că nu ştie să cînte pe ea. Magistrul încercă atunci să-i ofere vioara şi harfa ; rezultatul fu acelaşi.

— Dar doamna baroană o să ne cînte, nu-i aşa ? întrebă întoreîndu-se spre ea.

Dar nici ea nu ştia.

Ca să se răzbune, administratorul întrebă batjocoritor dacă nu cumva dorea chiar domnul magistru să încerce. Acesta răspunse imediat că este gata să cînte o gavotă.

Administratorul ascultă cu evlavie ; înfățișarea lui însă era a unui înfrînt. Faptul că era silit să se recunoască păcălit îl rodea. Magistrul 'cînta acompaniindu-se la harpă, apoi execută dansuri la vioară, şi în sfîrşit, povesti un basm.

Baroana era fascinată, dar țiganul şedea ca un cățel plouat, arzmd în sinea lui de nerăbdare să răspundă provocării la întrecere.

Cum făcu magistrul o pauză, sări în sus, tuşi semnificativ şi, strigă :

— Acum aş dori şi eu să prezint un număr !

— Termină Jensen cu Luxemburgul tău, îl întrerupse baroana.

Țiganul spumega de invidie şi turbare gata să se răzbune.

— Magistrul Andreas este un adevărat vrăjitor, dar să scoată puişori dintr-o pălărie nu este în stare !

— Nu sînt în stare'? Ba sînt, dragă Jensen, eu cunosc tcate magiile şi încă multe altele, răspunse. magistrul cu amabilitate.

— Să vedem ! Să vedem ! strigă baroana bătînd din palme.

Magistrul se lăsă o clipă rugat, apoi scoase din buzunar o sticluță şi o pană şi ceru puțină hîrtie. Lichidul din sticlă era incolor şi după ce termină de scris nu se vedea nici urmă de text pe foaia albă.

Pecetlui scrisoarea cu ceară şi,apoi îl rugă pe țigan s-o deschidă şi să citească. Jensen, care ştia să citească, se îngălbeni la față, cînd văzu cuvîntul acela, conturîndu-se atît de clar şi de pregnant din scrisul albastru ; şi în timp ce baroana încerca zadarnic să-i ghicească sensul, între cei doi bărbați se schimbară priviri care nu anunțau nimic bun.

— Nu se poate, ce e asta ? întrebă baroana, devenind din ce în ce mai curioasă.

— Nu este decît un cuvînt latinesc, „Romani", care înseamnă „rom", răspunse magistrul în timp ce din ochi îi dădea a înțelege administratorului că ştie foarte bine că „rom" este şi numele pe care şi—1 dau țiganii înşişi.

O luptă cumplită se dădea în cel provocat, neştiind în acel moment dacă trebuia să se predea sau să opună Te- zisteriță. în fond magistrul îi anulase atuu-rile de care se bucura în fața baroanei, dar o sete sălbatecă de a intra în posesia acestor taine îl făcu pînă la urmă să cedeze.

— Trebuie să coste o avere această cerneală, spuse el cu un glas morocănos şi umil în acelaşi timp.

— O nimica toată, răspunse magistrul. Puteți să mergeți oricînd în grădină să culegeți singur filimică şi să-i stoarceți seva.

— Filimică, repetă țiganul. Dar formula, care trebuie rostită cînd faci asta ?

— Formula ? Credeți cu adevărat că mă ocup cu descântece şi vrăji ? Vreau să vă spun un singur lucru, Jen- sen ! Dacă aş fi vrut să las impresia că posed cheia unor forțe ascunse, nu v-aş fi arătat niciodată sticla, ci aş fi avut la îndemînă o bucată de hîrtie scrisă mai demult. Atunci v-aş fi mințit şi spunîndu-vă că nu scrie nimic, v-aş fi arătat hîrtia albă şi apoi aş fi rostit : pax-max- nis-skaris. Dar aşa, iată că vă arăt sucul de filimică şi spun : aşa şi aşa se procură acesta, cînd fac să acționeze căldura cerii asupra lui, acesta devine albastru. De ce devine albastru, nu mai ştiu, ştiu doar că devine albastru. Țiganul nu putea înțelege cum poate cineva să dea în vileag asemenea cunoştințe prețioase, care după toate prescripțiile magice trebuiau folosite în cea mai mare taină. Dar îl durea sufletul că din această întrecere a ieşit bătut, după ce s-a crezut tot timpul cel mai tare. Scoase brusc din buzunar un pachet de cărți soioase şi strigă :

— Atenție, magistre, am să-ți ghicesc !

—■ Nu sînteți în stare, răspunse magistrul eu o nobilă superioritate.

— Nu sînt ? şuieră țiganul, care se ținea neîntrecut în arta ghicitului în cărți.

— Nu, nu sînteți în stare, îl asigură magistrul. Nu, pentru că nu mă cunoaşteți, nici pe mine, nici pe nevasta mea, nici copiii, nici superiorii mei, de toți aceştia atîrnă o parte din destinul meu. Nu puteți să-mi ghiciți pentru că nu bănuiți ce ştiu şi ce pot ; nu aveți nici o idee despre ceea ce se întîmplă în lumea largă : nici cum se cîrmuieşte destinul oamenilor, dar eu pot să vă ghicesc, fără cărți, fără descîntece. Nu credeți ? Țiganul se prăbuşi pe un scaun zvîrcolindu-se ca un şarpe sub călcătura unei cizme.

— Aşa, puteți şă-mi ghiciți ? se-aprinse din nou.

— Da, pentru că vă cunosc, răspunse magistrul liniştit şi sigur pe sine.

— Dumneata, dumneata nu ştii nimic despre mine, nici cît negru sub unghie ! strigă țiganul făcînd o ultimă tentativă de apărare.

— Bine, nu ştiu, încheie magistrul schimbul de cuvinte lăsînd să se-nțeleagă după modulația vocii că ştie mai mult decît ştia de fapt, Apoi se ridică.

Soarele răsărise şi razele se filtrau prin draperii în odaie. Turturelele gîngureau şi scatii cîntau. Baroana ațipise în scaunul ei şi Ivan zăcea în patul uriaş între cei doi cîini bruni şi sforăia.

Administratorul vru să mai toarne vin, dar magistrul refuză şi gazda îl conduse în bucătărie.

Acolo şedea pe marginea patului o fată tînără pe jumătate goală şi îşi punea ciorapii ; uimită îl fixă pe străin uitînd să-şi acopere farmecele.

— Nu ți-e ruşine, tîrfă ordinară ! strigă țiganul şi îi scăpă o palmă, după care zvîrli o pătură pe ea.

Magistrul se grăbi să-şi ia rămas bun, şi urcă în odaia lui, să se odihnească după această noapte albă.

IV

După întîmplările ciudate petrecute jos, la baroană, magistrul Torner nu mai putu să adoarmă. Se tot întreba cum a fost cu putinţă ca sufletul său să se atingă de un om atît de josnic şi de primitiv, ca gîndurile să-i fie preocupate tot timpul în veghe şi în somn de o asemenea făptură. Să fi fost aceasta consecinţa legii atracţiei universale, conform căreia fluidele ascunse în trupurile celor mai neasemănătoare animale se atrag ? Oare această lege îi mînă pe oameni să se caute unii pe alţii ; ea să fie cea care conduce şi crează legăturile între toţi indivizii ? Singurătatea, obişnuinţa de a întîlni de mai multe ori pe zi mereu una şi aceeaşi persoană, capacitatea de-a te adapta care facilitează comunicarea între oameni, interesul de- a- privi în dosarele- secrete ale- sufletului, şi mai aies într-un suflet de o alcătuire atît de ciudată, aflat pe treapta cea mai de jos, un caz pe care un magistra de la Universitate nu are des ocazia să-1 studieze.

Toate acestea au făcut ca ţiganul să se infiltreze în. gîndurile magistrului, implantîndu-se acolo ca-, un nou organ de care nu se mai putea elibera.

Pentru a-şi asigura liniştea-, acesta ar fi vrut să menţină relaţii cît de cît indiferente, dar astă noapte sufletele lor s-au atins pentru o clipă,, o scînteie a sărit: de la unul la celălalt, interesele s-au înerueişat, cearta- plutea în aer. Obosind pînă la urmă să-1 tot admire pe prostănac, magistrul şi-a arătat superioritatea fără sări strivească' de tot. A fost totuşi atît de neprevăzător încît:]-a-, -lăsat să înţeleagă că s-a ocupat de persoana- şi de îndeletnicirile lui. Ţiganul, care se credea protejat de minciunile sale, şi-a văzut eroarea, a simţit veghea unui ochi asupra lui, şi un deget scormonindu-i în măruntaie ; aşst s-a trezit brusc dintr-o siguranţă iluzorie. Magistrul îi observase reacţia. Pentru a nu pierde timp şi energie într-un conflict zadarnic cu un om meschin şi necinstit, acesta se hotărî să-1 adoarmă din nou, învăluind comunicarea inevitabilă în forme prietenoase şi dezinteresate, ba chiar se decise să se retragă el însuşi în sine, şi să închidă ochii la tot ceea ce i-ar fi fost dat să audă sau să vadă de-acum. înainte.

Cu această hotărîre coborî duminică dimineaţă să facă o plimbare în grădină. Venise şi luna iunie, dar pămîntul nu fusese încă săpat, şi de-aceea renuMase Ia. orice speranţă de a vedea vreun răsad.

Cai, juninci, capre şi oi legate de pomi fructiferi păşteau buruiana. Caprele se ridicaseră pe picioarele' din spate şi zmulgeau frunze de pe rugii de mure şi lăstarii tineri. Potecile erau pline de bălegar, crengile de fag călcate în picioare ; găinile ciuguleau agrişele încă verzi şi în cireşi îşi făceau de lucru, coţofanele şi graurii. Era un desfrîu al distrugerii. Magistrul nu era capabil să înţeleagă cum puteau aceşti oameni care posedau bani să asiste calmi la acest dezastru. Chiar dacă nu aveau neapărată nevoie de venituri, trebuiau măcar să savureze plăcerea de-a se plimba din cînd în cmd în grădină. Şi aceste buruieni grase, de un verde atît de întunecat şi otrăvitor, accentuau şi mai mult murdăria făcută de animale, răzoa- rele călcate în picioare, movilele cîrtiţelor, crengile uscate şi frunzişul veşted, rămas de anul trecut.

Scaieţii şi urzicile, care se îmbulzeau de obicei pe grămezile scîrnave lăsate de oameni în locuri ascunse, creşteau aici înalte de cîţiva coţi, trădînd ceea ce de obicei se ascunde. Ciulinii alungaţi din cîmp se aciuaseră aici. Podbalul, numit prin partea locului cornul abundenţei, pentru că este neobişnuit de fecund, se răspîndise în fîşii largi de un verde cenuşiu. în ungherele cele mai întunecate se ascundea ca o plăsmuire a tenebrelor măselariţa cea hîdă, cu florile ei de un galben cadaveric amintind de hoituri stătute şi de sînge scurs. Gîndindu.-se cit de periculoase ar putea fi aceste ierburi otrăvitoare pentru copiii lui, magistrul ridică bastonul şi porni o luptă sîn- geroasă împotriva făpturii diabolice. Deodată vocea tânguitoare a ţiganului se auzi clin spatele tufişului. Magistrul nu fu prea surprins : se obişnuise de-acum să vadă această umbră şerpuitoare apărînd de după frunzare şi garduri şi dispărînd în aceeaşi clipă — pretutindeni, unde se găsea ceva după care te puteai ascunde.

— Nu-rni distrugeţi măselariţa, magistre, imploră ţiganul.

— Şi asta este sacră ? răspunse acesta, făcînd cu un ton glumeţ aluzie la uciderea viperii.

■— Nu, sigur că nu, dar eu strîng sămînţa.

— Şi ce faceţi cu ea ? întrebă magistrul.

— Oho, e bună la multe, răspunse ţiganul cu o privire vicleană, care spunea că ştie el ceva, ce nu vrea să spună.

Magistrul îşi aminti mai târziu incidentul cu măselariţa fiind convins că acesta i-a confirmat prima impresie şi anume că ceva dubios învăluia locatarii acestei case şi faptele lor.

Pînă una alta vorbele ţiganului fuseseră doar o introducere la ceea ce ar fi vrut să spună de fapt, deoarece el profită imediat de ocazie şi făcu o asociaţie între buruienile veninoase şi altceva ce îi stătea pe suflet.

— Se află pe aici unul, începu cu o mină de om care cugetă profund, împingîndu-şi buzele înainte într-un fel misterios şi superior, aşa cum făcea de obicei cînd minţea : se află unul pe aici, care s-ar putea să aibă nevoie de măselariţă.

— Ce vreți să spuneți cu asta ? strigă magistrul, care se simți stînjenit ca unul bănuit şi amenințat pe nedrept. Ce s-a întîmplat ?

— S-a întîmplat, că cineva a furat azi dimineață un păun, spuse țiganul accentuînd cuvintele atît de puternic încît vinovatul trebuia să se simtă vizat.

Magistrul surîse la gîndul că ar fi putut să fie bănuit ; se lăsă însă pe dată ispitit să clarifice situația deşi nu-1 privea absolut deloc. Tocmai încerca să-i explice neverosimilul întîmplării, că un păun nu prea putea fi furat ziua-n amiaza mare, atît de aproape de ferestrele casei, dintr-o curte îngrădită în care locatarii mişunau de colo pînă colo — cînd baroana, Ivan şi fata. ciufuli :ă le ieşiră în cale văicărindu-se de dispariția păsării.

Bănuiala căzu cînd pe unul cînd pe altul ; locul Îu cercetat, şi se găsi o pană din coada lungă a păunului.

— Cu siguranță c-a fost vulpea, ea jumuleşte totdeauna cozile găinilor.

Țiganul parcă ar fi acceptat această părere, totuşi nu era încă hotărît ce concluzie să tragă, de aceea îi lăsă pe ceilalți să vorbească. Oricum magistrului nu-i venea a crede că vulpea s-ar fi încumetat ziua-n amiaza mare pînă în curte, cînd avea toată noaptea la-ndemînă ; mai ales că păunii dormeau afară.

După ce problema fu dezbătută pe toate fețele, magistrul rămase din nou singur cu țiganul. * ■>

Primul era de părere că numai unul de-al casei comisese furtul. Trecînd în revistă tot personalul, bănuiala avea să cadă bineînțeles, pe cei doi tîmplari care nu se arătau niciodată. De îndată însă ce presupunerile luară această întorsătură, țiganul îşi schimbă imediat părerea.

— Nu, nici vorbă de aşa ceva ; tîmplarii sînt cinstiți; altul este cu siguranță vinovatul, şi anume paznicul, care locuieşte în casa vecină.

Magistrul nu-şi putea închipui că un străin ar fi putut în plină zi să se cațere pe zidul de piatră şi să fure un păun, dar nevrînd să facă printr-o opinie separată situația şi mai încîlcită, lăsă discuția baltă şi urcă în camera sa, neplăcut impresionat de întreaga peripeție pe care nu şi-o putea explica,

Cînd coborî din nou seara în grădină, dădu iar peste țigan, care se-nvîrtea fără rost de colo pînă colo. Fiindcă nu ştia ce să vorbească cu el, fu silit să-1 întrebe din nou de păun. Tocmai ajunseseră în apropierea cotețului de cloşti ; cocoşul intrase deja înăuntru în timp ce găinile cloceau sub un obroc mic de paie. Magistrul scăpă remarca de bun simț că nimeni n-ar putea prinde un păun cu mîinile goale.

— Cum să nu se poată ? răspunse țiganul al cărui spirit de contradicție se trezi imediat.

Dacă se poate pune mîna pe o cloşcă, atunci sigur că se poate prinde şi un păun. Şi spunînd acestea îşi şi aruncă brațele în jurul

păsării agresive, strîngînd-o strîns la piept ca pe o pisicuță. Spre a fi şi mai convingător în acuzația pe care i-o aducea paznicului, el îl asigură că ar fi văzut oameni care puteau prinde chiar şi un porumbei pe pămînt.

Dar mai există şi unii care se pricep la tot felul de ciudățenii : spunea că el ar cunoaşte — adică ar fi auzit — de oameni care atrăgeau găini şi rațe împrăştiind orz în şiruri lungi pe jos. Dar cei mai blestemați dintre toți se zice că erau geambaşii.

Anul trecut spun unii că s-ar fi furat un cal roşu, la vecina din răspîntie şi nu i s-a mai aflat urma. Dar el ştia foarte bine cum procedau ăştia. Reuşeau să schimbe culoarea unui cal, ungîndu-1 cu o substanță care-i provoca căderea părului. Perii noi care-i creşteau nu mai aveau aceeaşi culoare cu cei căzuți ; de asemenea, i se putea face calului o crestătură cu un cuțit, deoarece locurile unde pielea a fost tăiată, se fac întotdeauna albe.

Aceste lucruri erau atît de noi şi necunoscute pentru magistru, încît în uimirea sa acesta uită să întrebe de unde ştia administratorul atîtea amănunte. Merseră mai departe şi se cufundară într-o discuție care părea să-1 intereseze «grozav pe țigan. Vorbeau despre furturi în general şi țiganul spuse atunci că-i dispreţuieşte pe hoți pentru că nu ştiu care sînt cele două măsuri esențiale de care trebuie să. ții cont cînd furi.

— Ce fel de măsuri ? întrebă magistrul pe tonul cel mai nevinovat cu putință. Ajunşi la banca de piatră de la marginea, iazului se aşezară.

— Da, spuse țiganul, după ce reflectă o clipă, prima măsură este să nu ai niciodată complici şi cea de-a doua să ai. întotdeauna 1-a-ndemînă doi martori. i

■—■■ Adică să-ți asiguri alibiul ? Ştiți ce înseamnă acest cuvînt ?

Țiganul rămase cîteva secunde descumpănit părfnd a nu fi auzit niciodată de aşa ceva, totuşi nevoind ca de obicei să-şi arate neştiința, răspunse :

— Spuneți întîi dv. ce părere aveți în legătură cu... hm,... apoi am să vă spun ce cred eu.

— Alibiul, îi explică magistrul, este cel mai im'portant element în orice apărare. Dacă poți, dovedi, că într-o perioadă. anume ai fost în altă parte, trebuie să fii eliberat.

— Tocmai asta voiam să spun, îl întrerupse țiganul, pîndindu-i expresia, în timp ce obrazul Iui palid exprima o bucurie tainică. Dar, prima regulă într-un furt, continuă el, este aceea de a acționa singur.

— Se poate, răspunse magistral, aa-r mai important este totuşi să nu se găsească nici un corp delict la fața locului. Ştiți cumva, ce înseamnă un corp delict ?

Da, acest lucru îi era aproximativ cunoscut, dar nu putea să îl explice cum trebuie, de aceea ar fi preferat să audă mai întîi opinia magistrului ; apoi era gata să spună şi el dacă îi împărtăşea părerea.

— Corpul delict, răspunse magistrul^ care studiase de curînd dreptul, poate fi un obiect care se află asupra acuzatului, sau pe care acesta 1-a uitat la locul infracţiunii. Corpul delict mai poate fi — o armă, cînd este vorba de crimă, continuă el. La asta v-aţi gîndit ?

— Da oarecum, răspunse ţiganul repede, cu faţa unuia prins pe picior greşit.

Apoi, magistrul continuă să peroreze ca de la catedră — un obicei care îi aducea multe neajunsuri —, acuzatul trebuie să recunoască o serie de amănunte dar să nege esenţialul. Ucigaşul trebuie să recunoască, în cazul în care a fost văzut de cineva că a trecut pe la locul crimei, dar trebuie să poată oricînd afirma cu un aer convingător că avea acolo o treabă fără legătură cu crima. Este o prostie să negi totul ; în felul acesta te încurci într-o plasă de contradicţii. Dar şi mai mare este timpenia celui care, neputîndu-se stăpîni, încearcă să scape de apăsarea emoţiei prin ameninţări şi alte manifestări zgomotoase ; în felul acesta poţi ajunge, chiar nevinovat fiind, să fii acuzat de lucruri pe care nu le-ai săvîrşit. Nu sînteţi prudent Jensen ! Recent v-aţi exprimat dorinţa de-a vă vedea grajdul lovit de trăznet pentru a vă putea construi unul nou cu banii de asigurare. Şi dacă în noaptea asta grajdul ar arde din temelii ? Aş fi îndreptăţit să vă bănuiesc, nu, de vreme ce v-aţi exprimat dorinţa ? Totul ar putea fi pură întîmplare, dar pentru că focul v-ar fi avantajos aţi trezi suspiciuni chiar dacă nu purtaţi vina acestui incendiu.

— • M-aţi denunţa ? întrebă administratorul nerăbdător.

Magistrul făcu o pauză în care îşi cîntări argumentele.

— Vedeţi, spuse acesta, una este să faci o aluzie şi alta să denunţi. A face o aluzie înseamnă a avea o bănuială pe care o comunici intenţionat autorităţilor ca ele să cerceteze cazul ; abia în urma cercetărilor vor avea dreptul să treacă la acuzarea propriu-zisă. Dar, continuă ei, în ju- risprudenţă sînt atîtea forme depăşite şi eronate mai ales în procedură, încît din punctul meu de vedere aş fi fericit să văd că se mai schimbă cîte ceva. Ia spuneţi-mi, nu aţi vrea să faceţi undeva o aluzie, cum că paznicul ar fi furat pasărea ?

Ţiganul răspunse pripit :

— Nu, nu îndrăznesc, se are prea bine cu autorităţile.

— Dar şi dumneata ar trebui să te ai bine, răspunse magistrul, îneercînd să-1 ameninţe. Şi nu înţeleg cum poţi să-1 urăşti pe omul

care îţi păzeşte avutul, pe omul fără de care nu ai putea să dormi liniştit o singură noapte.

Ţiganul se porni să blesteme, lăsînd să se înţeleagă că paznicul ar fi fost cel mai mare golan din cîţi există. Se încălzise atît de tare încît lasă să-i scape dorinţa de a-1 vedea pe individul acela zăcînd cu beregata tăiată pe marginea unui şanţ. Apoi se opri brusc ca să reia de astă dată discuţia despre crime şi ucigaşi în general. Aflat în faţa unei noi perspective de investigaţii, magistrul era surprins că ţiganul, deşi îl bănuia pe paznic, nu-1 denunţă şi se hotărî să cerceteze, dacă nu cumva era la mijloc vreun motiv secret, pentru care administratorul nu îndrăznea să se-atingă de vecinul său. îşi luă din nou tonul academic ca şi cînd ar fi ţinut o prelegere despre drept şi jurisprudenţă, în limbajul cel mai filosofic cu putinţă.

— Sînt cazuri frecvente, cînd criminali odioşi implică in cazul penal tocmai acea persoană, care le-ar putea fi martorul cel mai primejdios.

— Ce înseamnă „implică" ? întrebă ţiganul, arzînd de curiozitate.

— Există mai multe forme de a „implica" pe cineva. Una din ele este aceea ele a-1 lăsa pe martorul de care te temi să cunoască atît de mult din pregătirile crimei, încît făptaşul să poată spune despre acesta că i-ar fi complice şi tăinuitor ; în acelaşi timp însă martorul nu trebuie lăsat să ştie prea mult, ca să nu fie tentat să denunţe cazul autorităţilor. înţelegeţi dilema, sesizaţi cursa ? Fie că recunoaşte .sau nu, martorul este amestecat în infracţiune, este implicat în ea.

— Nemaipomenit ! strigă ţiganul ca scos din minţi. Nemaipomenit ! Obrazul îi strălucea de satisfacţie.

— O altă formă, continuă magistrul, pe care o cultivă şi criminalii de înaltă clasă, este aceea de a~şi face martorii incapabili. Ştiţi ce este ele fapt „incapabil" ? Incapabil este acela care se află în relaţii de rudenie, de logodnă, sau de orice fel cu inculpatul. De asemenea, poate fi considerat incapabil un martor care îi este duşman declarat sau ponegritor victimei. în acest sens dulgherii dumitale ar fi martori incapabili împotriva paznicului, dacă s-ar dovedi că au trăit in duşmănie cu el.

— Chiar aşa ? strigă ţiganul şi se repezi să-i apuce mîna magistrului. Ce de cărţi trebuie să fi citit ca să ajungeţi să ştiţi atîtea lucruri.

Dar imediat se căi de entuziasmul arătat şi demonul trufiei puse iar stăpînire pe el.

— Da, trebuie să vă mai spun, că am citit şi eu o grămadă de cărţi, explică el, probabil că nu aţi citit Istoria Contelui de Luxemburg.

— Nu, nu am citit-o, răspunse magistrul onest. Dar am auzit vorbindu-se de ea şi am ascultat cîntecul dumitale.

— Asta-i o carte pe cinste ! spuse ţiganul dîndu-şi aere şi vrînd să sublinieze neştiinţa celuilalt, asta-i o carte din care are fiecare cîte ceva de învăţat, şi apoi mai este şi foarte amuzantă. închipuiţi-vă, un conte care fură şi omoară şi poliţia nu-1 poate prinde, orice ar face. Ăsta era dat dracului, pe onoarea mea. Se strecura prin cimitire şi pe colinele cu spînzurători — unde se găsesc cadavre —, otrăvea ace cu veninul morţilor şi le fixa în scaunele acelora pe care intenţiona să-i ucidă. Dacă lua ceva, lua numai bani, pentru că banii nu puteau fi recunoscuţi, aşa cum veneau, aşa se duceau ; giuvaer uri şi pietre scumpe nu fura niciodată. Cînd poliţia îi percheziţiona casa, nu găsea nici un capăt de aţă care l-ar fi putut trăda.

Se înfierbîntase, dar se opri deodată, parcă regretînd cele spuse.

Că să-şi ascundă greşeala se întoarse spre casa paznicului, ale cărei lumini se zăreau din frunziş, şi ridică pumnul amenințător.

— Da, da... mulţi netrebnici sînt pe lumea asta şi paznicul ăsta e un ticălos.

Această discuţie îl indispuse pe magistru. Trecînd în revistă tot ce debitase în cursul serii, regreta mai mult dc jumătate.

Ros de nelinişte se duse la culcare.

V

Opt zile mai tîrziu, magistrul Torner, apăsat de gînduri îşi făcea obişnuita plimbare de dimineaţă. Ultima săptămînă, atît de bogată în evenimente, ar fi putut zdruncina şi echilibrul unui temperament mai calm. în ziua următoare discuţiei sale despre crime şi ucigaşi, zări în drumul său prin pădure cîteva pene albastre de la păunul furat, pe care le aduse acasă. Era convins că ară- tîndu-le l-ar fi absolvit pe paznic de bănuială, întrucât trofeul demonstra indubitabil că vinovatul nu putea fi decît vulpea. Argumentele, sale fură primite cu suspiciune şi ţiganul aduse chiar obiecţia că haimanalele se pricep întotdeauna să abată atenţia prin găsirea unui fals „corp delict". Astfel magistrului îi fu dat pentru prima oară sâ-şi audă propriile învăţături în gura altuia.

A doua zi dimineaţa magistrul găsi cîteva pene de la aripă, tăiate cu un cuţit ascuţit. Cînd le aduse acasă, ţiganul declară triumfător că vulpea nu poartă cuţit la chimir. în aceeaşi noapte dispăru curcanul fără să se fi descoperit vreo urmă, iar- în seara zilei următoare, pe cînd magistrul stătea împreună cu ţiganul în faţa porţii de fier trecu pe acolo fiul judecătorului, care era moşier. Acesta opri" calul şi întrebă politicos dacă ar putea cumpăra

rățoiul pe care-1 văzuse clătinîndu-se încoace şi îricblo pe pajişte. Țiganul îi răspunse la rîndu-i respectuos că nu îl vinde.

Peste noapte rățoiul dispăru.

Unele împrejurări ciudate făceau evenimentele de neînțeles.

Dacă vulpea a luat curcanul care stătea într-o magazie pe locul său şi se putea apăra, de ce nu a luat cloşca care stătea afară în curte pe paie şi clocea ? Mai ales că oameni cu experiență asigurau că vulpea nu ar fi putut răpi un curcan, dar o cloşcă mai lesne. De ce fusese rățoiul răpit tocmai în noaptea imediat următoare trecerii fiului judecătorului pe acolo ? Un bărbat atît de bogat şi distins nu putea stîrni vreo bănuială şi nimeni n-ar fi îndrăznit să facă vreo aluzie la aceasta. Oare se'ascundea ceva în spatele acestor întîmplări sau era totul o pură coincidență'? Dar penele care îi fuseseră presărate magistrului în drum, cu intenția să le găsească ? Ce scop urmăreau oare ? Dacă paznicul ar fi furat, nu era tocmai el să aducă dovezi că vulpea nu putea fi hoțul. Cu atît mai puțin ar fi făcut-Q dulgherii dacă erau ei vinovați. Cine pusese deci penele în dram şi cu ce-intenție ? Numai enigme !

în aceste zile sosiseră la Bogely guvernatorul şi apoi jandarmul să cerceteze locul unde se săvîrşiseră furturile.

Baroana şi țiganul i-au pregătit guvernatorului o primire sărbătorească, oferindu-i vin, la care l-au invitat şi pe magistru.

Frezentîndu-1 ca pe un neobosit prieten al danezilor, îl lăudară ridicîndu-1 îa slăvi, ca şi cum ar fi vrut să se poleiască ei. înşişi cu meritele lui. Țiganul 1-a numit chiar prieten intim, învățător şi confesor. Magistrul se simțea stingherii şi' respinse aceste linguşeli cu discreție, fără să jignească pe nimeni.

Culmea ciudățeniei fu însă faptul că o reprezentație identică avu loc la scurt timp după aceea, cînd fură vizitați de jandarm.

Imediat după aceasta paznicul fu chemat în fața judecătorului din Hălsingborg, nu pentru dispariția păsărilor ci, pentru că ai' fi furat cîteva scînduri. Urma să fie arestat, cînd deodată țiganul care îl denunțase, se arătă generos şi renunță la orice pedeapsă. Acuzatul îi mulțumi cu lacrimi în ochi binefăcătorului său, care fu lăudat şi de judecător pentru fapta lui nobilă.

Dar cu o zi înainte ca părțile să „fi apărut m țața instanței, cei doi dulgheri dispărură fiind înlocuiți cu alții cărora li se porunci să nu calce în coliba paznicului deoarece acesta vindea rachiu pe sub mînă.

Evenimentele se precipitară într-atît, încît magistrul Torner nu le mai putea face față, nepiididind să cerceteze nici importanța faptelor, nici relațiile dintre ele, mai ales după ultimul incident, care îl surprinse mai mult decît toate celelalte la un loc. Intr-o dimineață intrînd în camera sa dădu peste fata aceea creață, care-i făcea patul. întrebîndu-şi nevasta află că o luase în serviciul ei, la recomandarea administratorului. Cînd vorbeau între ei dulgherii

îi spuneau „sora țiganului" ; dar acesta nici nu voia s-audă de aşa ceva, ba mai mult, ea trebuia să i se _ adreseze fratelui, ca şi Ivan de altfel, cu titlul de „Monsieur".'

Abia după ce străbătu pădurea de fagi şi păşi în parcul străjuit de molizi, pe poteca plantată cu arbori tineri ce ducea sus pe colină — acolo unde găsise penele de păun — magistrul reuşi să-şi mai limpezească impresiile. In primul rînd era clar că în această casă se petreceau' lucruri ciudate, că se urzea un năvod în jurul lui, şi că el însuşi oferise firul acestei plase odioase fără să ştie.

Nu putea să stabilească ce intenții se urmăreau, deoarece țiganul făcea tot timpul zig-zaguri derutante ca iepurele în zăpadă, iar magistrul nu era în stare să urmărească capriciile acestui creier confuz. împotriva bănuielilor sale nu avea decît o singură obiecție : alesele relații ale acestui om, care erau de natură să-1 împiedice să devină hoț.

între țigan şi magistru se stabilise în ultimele zile o legătură ciudată, plină de amabilități, mai ales din partea celui dint-îi, dar tonul sigur de sine, pe care îl afişase țiganul în primele zile ale cunoştinței lor, se făcea acum din nou simțit, deoarece magistrul nu îl mai copleşea cu superioritatea sa agasantă, în muzică, agricultură sau magie.

Baroana nu se arăta deloc ; cîntecele şi muzica amuțiseră în catul de jos. Magistrul trase concluzia că țiganul nu-i mai făcea ca artist nici o impresie iubitei sale. Această situație însă îl duse la nişte deducții neplăcute chiar şi pentru el, şi anume că din acea seară în care-1 eclipsase pe şarlatan, țiganul nutrea împotriva lui o ură reținută.

Razele soarelui se irizau prin desişul verde al molizilor tineri, luminînd tainic poteca crîngului şi magistrul observă urme proaspete de paşi conturîndu-se clar în cetina groasă care acoperea drumul. Tocmai se convingea din ce în ce mai mult că nu erau ale sale, cînd o coțofană țîşni cu un țipăt din tufiş, pierzîndu-se pe după vîrfurile țepoase ale arborilor. Magistrul avu o tresărire şi se opri. Prin întuneric desluşi cuibul plămădit cti grijă în scocul făcut acolo unde creanga iese din tulpină. Un snop de soare bătea tocmai în locul acela, aruncînd o lumină galben-verzuie pe trunchiuri. Privirea magistrului se opri deodată asupra unui copac, în scoarța căruia erau crestate diferite semne cu un cuțit ascuțit. Atît de adîncă era tăietura, încît se vedea albeața crudă a lemnului şi răşina se prelingea în dîre lucitoare ca lacrima pînă la rădăcina molidului.

Magistrul cercetă semnele făcute cu precizie de o mînă sigură ce trăda un exercițiu îndelungat. Ceea ce îi sări in ochi era o anumită asemănare cu simbolurile folosite de triburile sălbatice ale indienilor din vest pe care le văzuse reproduse într-o descriere de călătorie făcută de suedezi la fluviul Delaware. Totuşi nu-i trecu prin minte să stabilească o relație între cele două tipuri de

scriere. Doar îşi dădea seama că scrierea pictografică sau hieroglifică prezenta afinităţi indiferent de popoarele la care fusese semnalată.

Privind semnele ce întruchipau o mină, o cheie şi un ochi, conchise că prin comparaţie şi raportare i-ar fi fost uşor să le explice.-

Aşa ar fi putut să pătrundă în miezul unor mistere, care-1 priveau mai mult, decît vroia el să-şi mărturisească, îşi scoase carnetul de însemnări şi desenă hieroglifele cît putu de exact. Dar în loc să meargă acasă, după ce străbătu poteca înapoi pînă la poartă, îşi continuă drumul, hotărît să ducă la capăt un proiect care-1 frământa de multă vreme. Voia să-i facă o vizită vecinului, spre a afla unele relaţii în legătură cu omul la care locuia. Gazdele lui îi lăsau impresia că ar avea planuri secrete în legătură cu persoana sa şi că urmăreau să-1 atragă în afacerile lor suspecte.

Cînd păşi, peste vreo jumătate de oră, pragul proprietarului Virup, magistrul era decis să nu rostească nici un cuvînt rău împotriva gazdei sale, nearuncînd nici cea mai mică umbră de bănuială asupra administratorului.

Intîlnind o slujnică o rugă să-i anunţe vizita.

Cînd pătrunse în cameră, îl zări pe proprietar stînd pe laviţă, şi măsurîndu-1 cu ochii lui cenuşii, severi. Acesta nu se ridică în picioare, scuzîndu-se că îl chinuieşte guta.

Magistrul înţelese îndată cam cum trebuia tălmăcită această gută, în spatele căreia se ascundea impoliteţea. De aceea luă fără a sta pe gînduri, loc în cel mai confortabil fotoliul, şi păstrîndu-şi pălăria pe cap, se scuză că suferă de migrenă.

Apoi explică motivul vizitei.

— Am venit să-mi salut vecinul, declară el, şi să-i cer un serviciu. Presupun că ştiţi cine sînt, dar cu siguranţă nu bănuiţi ce m-a atras în această regiune. Printre altele sînt botanist şi colecţionar de specii rare, de aceea sînt silit uneori să sar garduri şi să calc pămînturi străine ; îmi veţi permite să intru în cîmpurile dumneavoastră, dacă
promit să nu vă calc semănăturile ?

Proprietarul se învoi fără multă vorbă, neputînd crede că un duşman ar putea fi atît de politicos. Magistrul îi făcuse o impresie atît de bună, încît el însuşi încerca acum în fel şi chip să prelungească discuţia, care la început nu-1 amuzase de loc.

— Va să zică, locuiţi la Bogely ; cam ce părere aveţi despre administrator ?

Tocmai această întrebare o aşteptase magistrul, de aceea se grăbi să profite de ea :

— Descurcăreţ individ, după cîte-mi dau seama.

— Cam vagabond, nu-i aşa ? rînji proprietarul.

— N-am observat, răspunse magistrul.

— li papă banii baroanei şi-i duce de rîpă moşia.

— Serios ? întrebă magistrul ferm hotărît să-i smulgă adevărul, contrazicîndu-1. Doar este administrator, şi nu pretinde leafă, împinge ca o slugă la coarnele plugului, coseşte iarba şi adapă vitele, cred că îşi cîşligă pîinea cinstit; nu ?

— Da, da, ştiu că sînteți prieteni, răspunse țăranul, deaceea mă silesc să nu spun nimic rău despre el.

Asta nu-i prea plăcu magistrului. Prieteni ! Oricum era mult prea devreme să dea lucrurile în vileag.

— Prieteni ? Ce vreți să spuneți ? Prietenie nu poate exista decît între persoane cu acelaşi grad de cultură, cită el din lucrarea lui Cicero *De Amicitia,* şi să ştiți că nu i-am făcut administratorului cinstea să-i încredințez vreodată ceva.

— De fapt nici nu ştiu decît ceea ce se vorbeşte, răspunse țăranul cu o expresie plină de[1] subînțeles ! Prin partea locului, toată lumea îl ştie ca o puşlama patentă. Îmi tai capul că pînă la Sîn Mihai o bagă pe baroană în azil.

— Ce spuneți ? Să fie cu putință ? strigă magistrul. Cum, baroana nu este foarte bogată ?

— Ehe, pe vremuri a avut ea cîte ceva, dar tovarăşul ăsta al ei i-a prăpădit tot ; a ajuns pînă acolo încît să-şi amaneteze avutul. Dar el este omul dracului. Cînd vine guvernatorul să-i ia vitele, face el ce face şi le scoate ale lui.

Magistrul îşi văzu bănuielile confirmate, şi anume că baroana era scăpătată.

Acum înțelegea c!e ce curtea era în paragină, de ce se găteau alimente alterate, de ce... Aici se opri, ca să nu fie ispitit să-şi depene gîndurile cu glas tare. Nu mai întrebă nimic ; se ridică, mulțumi pentru ospitalitate şi-şi luă rămas bun.

Surprins că discuția fu întreruptă atît de brusc, proprietarul se-ridică şi uitînd de gută îşi conduse oaspetele.

în tindă magistrul se gînd'i o clipă că trebuie neapărat să dea cărțile pe față şi să alunge orice bănuială că ar fi prietenul țiganului. Oamenii ar fi putut crede asta, dacă nu curma odată pentru totdeauna presupunerea, pe care țăranul i-o împărtăşise animat de cele mai bune intenții. Dar un gînd se bătea cap în cap cu celălalt, şi mai era şi chipul omului de lîngă el, care exprima atîta răceală, încît nu rnai putu scoate o vorbă şi plecă salutînd respectuos.

Cînd ieşi pe poartă şi o luă peste cîmp spre casă, încercă sentimentul penibil că a procedat prosteşte. Acum era prea tîrziu să mai dea înapoi, mai ales că țiganul îl aştepta în fața grădini^ fiind probabil la curent cu tot ce se în- tîmplase.

Ce n-ar fi dat să poată evita întîlnirea cu Jensen. Tocmai acum, cînd se întorcea de la vecin şi acesta-I avertizase. N-avea însă încotro, nu mai putea să scape. Era nevoit deci să meargă drept în întîmpinarea duşmanului.

Jensen păşea cu capul plecat, încercînd, chipurile, să măsoare cu un băț terenul, în aşa fel să nu se observe că-1 zărise pe magistru venind.

Acesta rosti un „bună dimineața" răspicat. Țiganul se prefăcu surprins, dar nu zise nimic, ceea ce îl făcu pe magistru să intre direct în subiect şi să spună tot ce se putea spune., fără ca adevărul să fie dat în întregime în vileag.

— Am fost la vecinul nostru să-i cer permisiunea să trec prin ogorul lui, explică magistrul.

Țiganul schiță în silă un zîmbet prietenos dar şi indiferent totodată şi tăcu.

Magistrul nu mai putea să bată în retragere ; trebuia să meargă înainte, cu riscul de a greşi ; ceea ce şi făcu, pentru că simțea o irezistibilă nevoie de a se scuza.

— Nu ai prieteni pe-aiei prin împrejurimi, Jensen. Proprietarul nu te-a vorbit de bine.

— Mi-nchipui ! răspunse țiganul. Ăsta s-a lăc-omit pe vremuri la baroană şi la banii ei ; dar de cînd a fost refuzat îşi varsă tot veninul pe mine.

Minte de stinge, gîndi magistrul, care ştia bine că țiganul obişnuia să iasă basma curată împroşcîndu-i pe ceilalți. Cu toate acestea se prefăcu că îl crede.

— I-am spus-o şi eu pentru că am văzut că-I rodea invidia. Ba mai mult, te-am lăudat, Jensen, că eşti u.n băiat isteț şi dezinteresat, care nu se dă în lături să lucreze singur ogorul, cu toate că este administrator, şi asta n-ar face-o nimeni ca el în tot ținutul. I-am dat dc înțeles că baroana nu te prea are la inimă, de vreme ce te lasă să-i roboteşti pe degeaba.

Țiganul se lasă cîus, deoarece era convins că magistrul nu era omul să mintă, dacă nu mințise niciodată pînă acum. Fericit că a reuşit să-1 convingă cu balivernele lui, i-a luat mîna şi i-a strîns-o sincer emoționat, binecuvîntînd norocul de-a fi întâlnit un om cinstit, care 1-a vorbit de bine. Dînd frîu liber patetismului, îşi deschise sufletul, povesti despre recoltele proaste din ultimii ani, care i-a ruinat, despre oamenii răuvoitori care, dîndu-le împrumuturi, i-au escrocat, de grijile pe care şi le făcea în fiecare săptămînă în procurarea hranei pentru oameni şi animale, zbătîndu-se să trezească compătimirea.

Profitînd de această ocazie, în care țiganul era maleabil şi docil, magistrul îi reproşă prostia de a jiu lucra pămîntul care îl hrănea. încercă să-1 convingă cî.t de economicos ar fi să angajeze oameni la cîmp, în loc să-şi piardă singur timpul cu această muncă.

— Dacă te-ai aşeza pe o bancă şi ai trage din pipă, în timp ce ți-ai supraveghea oamenii, ar fi de-o mie de ori mai util, decît aşa, dumneata, orăşan cu obiceiuri distinse, să munceşti pe brînci — îşi încheie magistrul observația.

Această propunere, cu banca şi cu pipa, trebuie să-i fi plăcut nespus de mult țiganului ; pentru prima dată recunoscu că magistrul era un om cult, plin de sfaturi bune, pe care era gata să le urmeze îndatoritor.

Magistrul îşi părăsi discipolul cu compătimirea pe care o încerci față de un nefericit şi cu satisfacția de a fi ajutat un om. Se simțea mai în siguranță în fața țiganului, şi pentru că acum nu se mai temea de el îi dispăruse şi revolta stîrnită altădată de micile lui grosolănii şi impertinențe. Uită chiar bănuiala care îi fusese confirmată, de curîhd cu privire la veniturile materiale precare ale acestuia.

Străbătea grădina într-o dispoziție generoasă, cînd zări pe cineva culcat cu fața la pămînt iîngă cadranul solar ; C3-a slujnica cea creață.

— Ce cauți aici Magelone ? întrebă el, mirat s-o găsească în grădină, la ora la care obişnuia să deretice prin odaie.

Fata se ridică cu mişcări încete şi acoperindu-şi cu mîinile obrajii, mânjiți de dîrele lacrimilor, şi ochii înroşiți, suspină :

— Doamna m- a izgonit.

— Dar ce s-a întâmplat ? întrebă magistrul.

Slujnica tăcu un timp, apoi răspunse înecată de suspine :

— Doamna a spus că nu sînt destul de delicată, de fină, dar ce sînt eu de vină, dacă n-am decît o singură rochie pe care n-o scot niciodată ?

Magistrul privi descumpănit fata ciufulită şi atât de murdară, care purta două şiraguri de mărgele la gît şi cercei în urechi. Deşi îşi dădea seama exact cum se petrecuseră lucrurile în realitate, n.u-I lăsa mima sa-i spună ce-i trecea prin minte. De aceea o rugă să nu i-o ia în nume de rău nevesti-si, care era foarte bolnavă şi cu siguranţă că nu o făcuse din răutate.

Continuînd să-şi ţină mîinile la ochi, servitoarea îl scrută pe magistru printre degetele desfăcute, şi întrebă cu voce rugătoare :

— Dar, domnul magistru mă primeşte din nou, nu ?

— Vezi, asta-i mai greu, în treburile astea nu mă prea amestec. Aici hotărăşte nevastă-mea ! răspunse acesta văzîndu-şi de drum, întâmplarea îl indispunea, pentru că îl arunca într-un conflict care nu-1 privea.

Ajuns acasă, în faţa scării îl întâmpină bona, ocupată cu scuturatul aşternutului.

— Ce-a fost. cu Magelone ? întrebă el.

— Drăguţă fată, n-arn ce zice. A adus insecte în pat şi aia mică s-a umplut de bube. Doamna i-a interzis să mai sărute copiii, dar ea tot o face pe ascuns. Cînd i s-a spus să plece, s-a zbîrlit ca o pisică, a înjurat, a blestemat, axne- ninţînd că tagma suedeză o s-o plătească.

In timp ce bona îşi descărca năduful magistrul observă în camera baroanei o mişcare imperceptibilă după perdea. Cineva stătea la pîndă.

„Ce istorie neplăcută", îşi spuse -magistrul în sine, urcînd scările spre odaia sa. Presimţiri neliniştitoare îi dădeau tîrcoale ; ştia prea bine că ţiganii, se răzbună cînd îi jigneşti, totuşi discuţia prietenească pe care tocmai o avusese cu fratele slujnicei îi mai îmbuna cugetul..

Dar gîndurile îl trăgeau fără să vrea înapoi, la vizita de dimineaţă, pe care i-o făcuse vecinului, la inse ipţia misterioasă pe care o descoperise din înLîmplare. Şi tot ee era obscur şi apăsător, tot ce se petrecea pe ascuns în această casă, i se derulă deodată în faţa ochilor.

îl cuprinse o dorinţă nebună să scape cît mai curind de acolo, şi luă hotărîrea să plece, oriunde, cît mai repede cu putinţă.

Aici simţea cum se urzeşte ceva urît eare-1 înlănţuie cu-ncetul, ameninţînd să-1 distrugă.

Vi

Ţ n timpul celor opt zile în care magistrul urma să pri- meascâ răspuns la cererea sa de a părăsi ţinutul, la curte avură loc evenimente noi şi neaşteptate.

Un grădinar şi un servitor sosiră peste noapte. Servitorul, care îşi dădu repede seama că administratorul nu se pricepea la gospodărie, se lăsă pe tînjeaiă, drăgostin- du-se c_tt era ziua de mare cu fata cea zburlită. Pe de altă parte grădinarul văzînd -că vremea săpatului era depăşită şi, considerind că nici nu merita osteneala, îşi pierdea limpul cocoţat în cireş, culegînd fructele-care începeau să putrezească.

Ţiganul zăcea pe o bancă şi trăgea din lulea, credincios sfatului pe care i-1 dăduse magistrul. Cîiid nu dormea sau nu fuma bea pe rupte sau încăleca un cal şi pleca în toiul nopţii. Faţă de magistru se purta cu superioritate şi plin de orgoliu, desfăşura planuri mărețe de amenajare a moşiei, dădea sugestii de lărgire a grădinii. Nu pomenea nimic dejspre concedierea surorii sale, dar o furie sălbatecă i se aprindea în ochi ori de cîte ori întîl- nea pe cineva din familia magistrului. Copiii şi guvernanta trebuiau să se ferească de cîinii pe care Ivan şi Magelone îi asmuţeau din toate colţurile moşiei asupra lor. Pînă la urmă cei mici nu mai fură lăsaţi singuri în grădină, trebuind să Famînă în casă cînd bona nu putea să iasă cu ei.

Aflînd că magistrul vrea să plece, ţiganul nici nu avu răbdare să-1 asculte pînă la capăt şi se trădă printr-un rînjet amintindu-i de clauzele contractului. Magistrul îi replică imediat că nici un contract nu-1 putea sili să rămînă pînă în octombrie, ci cel mult să-şi plătească chiria la termen. Anunţarea plecării făcu relaţiile dintre cei doi şi mai încordate, cu toate că ţiganul nu putea să nu-1 admire pe acest om care nu încerca -să se sustragă de la achitarea obligaţiilor sale pecuniare.

Dorinţa de a pleca deveni şi mai acută după ce magistrul făcu o descoperire deosebit de îngrijorătoare. Deşi se rugase luni în şir să i se dea un lacât pentru camera sa, nu a fost chip să-1 obţină, fiind silit să stea ziua şi noaptea cu uşa descuiată.

Intr-o după-amiază a observat că cineva i-a intrat în odaie şi i-a umblat prin cărţi în timp ce lipsea de acasă.

Descoperi că tratatul lui despre *arta probelor* era pus la loc cu susul în, jos şi că păstra pe copertă, urmele unor degete slinoase. Deci ţiganul fusese acolo. în loc să-i ceară cartea, o rugăminte care nu i-ar fi fost refuzată, din pura plăcere de a fura, acesta preferase să fure pînă şi lectura. Supărat, magistrul chemă pînă la urmă un lă-

cătuş pe care îl trimise apoi la baroană să-1 plătească, ceea ce aceasta făcu fără să riposteze. Cînd îi povesti țiganului pe un ton indiferent toată întîmplarea, acesta nu fu în stare şă-şi ascundă încurcătura, deoarece era limpede că fusese descoperit.

Atmosfera era atît de încărcată, încît în fiecare clipă te puteai aştepta la o explozie ; de amîndouă părțile se încerca să se evite izbucnirea scandalului, acum cînd despărțirea era atît de aproape. Dorul magistrului după clipa plecării se înteți şi mai mult în urma unor incidente noi, care îl impresionară cu atît mai neplăcut cu cît cunoştea îndeaproape ruina în care se afla casa.

într-o dimineață coborînd în grădină îi văzu pe cei doi tîmplari construind în grabă mare un car pentru îngrăşăminte în forma unui sicriu cu capac. Ca să spună ceva, magistrul glumi : Ce-aveți de gînd cu coşciugul ăsta ?

Unul dintre dulgheri, care avea limba mai ascuțită, răspunse tot în glumă :

— Că n-o fi întîia oară cînd cărăm un hoit într-un car de bălegar.

— La ce vă referiți ? întrebă magistrul, care sesiză în dosul răspunsului o nuanță gravă.

— Ziceam aşa că în căruța cu bălegar mai dai uneori peste un copil mort, răspunse dulgherul. Tatăl meu a fost paznic la pîrnaie, şi atunci ai ce auzi.

Țiganul asculta tăcut cu ochii în pămînt. Deodată ridică privirile şi întrerupse discuția care începea să-1 irite.

— Trebuie să facem ordine în grădină. Vreau să aducem îngrăşăminte de la grajdurile din Landskrona, unde am şi vorbit.

Magistrul ar fi trecut cu vederea incidentul lipsit de importanță, dacă nu l-ar fi întîlnit pe grădinar în plimbarea sa la cabană.

— Aveți de gînd să îngrăşați pămîntul în toiul verii, ? întrebă aşa ca să se afle în treabă.

— Da, nici n-am mai văzut aşa o agricultură, dar administratorul spune că a aranjat cu grajdurile regale de la Hălsingborg şi nu mai poate să aştepte.

— Ce ? izbucni magistrul, dar se întrerupse imediat, ferm hotărît să nu mai spună nimic din ceea ce ar fi putut da în vileag minciunile țiganului.

Noaptea următoare, cînd căruța era gata, magistrul Tor ne r fu trezit de un zgomot care venea din pod.

Se ridică în capul oaselor şi ascultă atent, să vadă clacă nu cumva se înşelase ; se convinse însă imediat că cineva se foia prin pod, vrînd parcă să ascundă ceva. Ideea că poate unul de-al casei se străduia să meargă încet ca să nu-i trezească pe cei ce domneau, era exclusă.

Zgomotul semăna cu tîrîtul unui corp greu care se lovea de multe obiecte, înghesuite acolo.

Nici o clipă nu se gîndi la hoţi, deoarece toţi cîinii fuseseră lăsaţi liberi de cu seară şi scotociseră întregul domeniu în lung şi-n lat ; ţiganul însuşi descărcase cîteva Cocuri de armă în jurul casei, ca să-i ameninţe pe eventualii hoinari rătăciţi prin întuneric, care s-ar fi aflat prin preajmă.

Dornic să afle dacă erau de-ai casei şi dacă voiau să-şi tăinuiască prezenţa sau nu, se sculă şi întrebă dindără- tul uşii dacă era cineva afară. Nu voia să-i sperie, ca să nu-i silească să se apere, ceea ce ar fi putut deveni periculos. De îndată ce auzi că zgomotul s-a liniştit, spuse tare, ca pentru sine : „Trebuie că am visat !" ca cei de-afară să creadă că s-a lăsat indus în eroare.

Apoi se culcă din nou, prefăcîndu-se că doarme şi sforăi zgomotos.

După un timp zgomotul din pod se auzi din nou şi paşi tîrşiţi coborîră scara.

Gîndurile magistrului săreau de la una la alta ca să se întoarcă mereu la carul de bălegar, care fusese construit într-o grabă inexplicabilă ; se învîrteau în jurul camerei din turn, unde nu pătrunsese niciodată şi unde presupunea că ar fi locuit administratorul, trecură pentru o clipă la datele false şi contradictorii asupra provenienţei îngrăşămintelor ca să se oprească în fine, la faptul că în seara precedentă cîinii fuseseră lăsaţi în curte.

Febra somnului îi înfierbîntă fantezia : legende vechi, cu moştenitori încarceraţi şi lăsaţi să moară de foame îi jucau fantomatic în creierul încins. Istorii tîlhşreşti şi poveşti cu hoţi din timpuri mai vechi sau mai noi îi apăreau în memorie,, dar el le alunga în aceeaşi clipă în cara începeau să se-nfiripe.

Nu ştia ce să facă. Să deschidă fereastra şi' să-şi continue cercetările ? Nu avea. curajul să întreprindă- nimic, pentru că dacă-r descoperea primejdia devenea şi mai mare.

Se întoarse cu faţa la. perete şi adormi imediat. Cînd se trezi, soarele era deja sus pe cer.

Întîmplările de peste noapte îi stăruiau atît de viu şi limoede în minte, încît nici măcar nu trebuia să se gîn- dească la ele ; tăcerea lui ar fi trezit mai multe suspiciuni decît dacă ar fi vorbit. Cînd o întîlni pe baroană, o salută cu amabilitate şi o întrebă dacă a auzit noaptea trecută zgomotul din pod.

— Nu, nu am auzit nimic.

— O, mi-a fost aşa de frică, spuse magistrul cu cea mai nevinovată expresie. Am crezut că au venit hoţii.

— Cum aţi putut crede una ca asta ? Cum să fi intrat în casă ? întrebă baroana cu o frică afectată. ~

— Ar fi putut să se caţere în cireş şi de-acolo...

— Imposibil, nu e de crezut. Probabil că au fost mîţele, răspunse baroana. Dealtfel, ieri am lăsat uşa deschisă la pod. Sînt aşa de mulţi şobolani acolo, că ne rod toate proviziile.

Magistrul nu mai vru să avanseze nimic ; prefăcîn- du-se că povestea cu pisicile 1-a convins, începu el însuşi să caute argumente care pledau pentru aceasta.

în sinea lui însă nutrea convingerea că cineva era in- interesat ca vizita nocturnă să rămînă tăinuită. *

Şi chiar de-ar fi fost aşa, logica lui severă îi spunea că dacă se tăinuieşte ceva de ochii străini, nu înseamnă că trebuie neapărat să fie vorba de t) crimă. Oamenii obişnuiesc să-şi ascundă relaţiile, sărăcia, secretele familiale, grijile : de ce neapărat o crimă ?

Cînd coborî în grădină, carul de bălegar dispăruse; Grădinarul îi spuse, că administratorul plecase în Danemarca să cumpere găini. Nu. întrebă mai mult, dar un lucru era cert. Carul dispăruse, însă nu ca să ajungă în Danemarca. Deci, să fi plecat oare ţiganul într-acolo ?

După un timp caii fură înhămaţi la şareta de gală şi baroana însoţită de Magelone şi Ivan plecă la Landskrona
să vadă un îmblînzitor de animale ; după spusele unora ar fi serbat aniversarea Magelonei.

Abia noaptea se-ntoarseră atît de osteniţi şi ameţiţi de băutură, încît rămaseră în cupeu, adormiţi într-o rină pînă se făcu ziuă de-a binelea.

Cînd magistrul ieşi la plimbare, văzu ciudata societate sforăind la soare. Prima îşi reveni baroana, auzi vacile mugind şi-şi aminti că nu fuseseră mulse de douăzeci şi patru de ore. îşi sumese fusta pînă la genunchi şi se apucă, în ţinută de gală, să le mulgă.

între timp se trezi şi Magelone. Frecîndu-şi ochii să-şi alunge somnul, se apropie de magistru cu o expresie misterioasă şi începu cu vocea uşor tărăgănată, privirea nesigură şi trupul neliniştit să povestească.

— Închipuiţî-vă, domnule magistru, am văzut păunul la îmblînzitor.

— Nu zău ?

— Da, a recunoscut-o imediat pe doamna baroană şi a venit la ea ca să-i dea pîine.

— Nemaipomenit, dar după ce l-aţi recunoscut ? întrebă magistrul, care credea povestea adevărată.

— Nu avea coadă şi baroana îşi cunoaşte perfect animalele. Dar, adaugă ea, nu cumva să-i spuneţi ceva lui Jensen.

Baroana o strigă punînd astfel capăt discuţiei.

Analizînd mai atent lucrurile magistrul începu să se întrebe : Cum putea pasărea să fie acolo cînd penajul de pe piept cu piele cu tot fusese găsit în pădure ? Şi apoi de ce nu trebuia Jensen să afle ?

Oare totul nu era decît o minciună grosolană şi prost ticluită ? Sau credeau cu adevărat că fusese păunul lor şi sora îşi bănuia fratele de furt ?

Gîndurile acestor oameni făceau asemenea salturi, încît era foarte greu să le urmăreşti. Şi pentru că ceasul eliberării era atît de aproape, magistrul nu mai voia" să-şi bată capul să facă lumină într-o chestiune care nu-1 privea. Dar ideea aceasta revenea obsesiv, cerînd un răspuns, pînă ce deveni furios că inteligenţa lui era silită pe această cale să se coboare la nimicurile unor oameni de rînd. Ce-1 privea pe el cine furase pasărea ? pentru viaţa lui nu avea niei o importanţă cum stăteau lucrurile
în acest caz, şi totuşi îşi pierdu acuitatea judecăţii spre a putea lămuri această situaţie. Aceste trei luni în care trăise despărţit de oamenii cultivaţi convieţuind în cîrdăşie cu nişte făpturi josnice, îl transformaseră, fără să-şi dea seama. Mintea lui, care altădată se preocupase de cele mai înalte probleme ale vieţii, încercînd să pătrundă enigmele existenţei şi ale universului, acaparată acum de fleacuri făcea fel de fel de supoziţii ca să clarifice cine furase pasărea. Micile griji ale celorlalţi îi puseseră stăpînire pe suflet ; nu mai putea să audă vaca mugind fără să se întrebe, dacă nu cumva au uitat s-o mulgă, nu putea vedea un cîmp năpădit de urzici, fără să vrea să-1 plivească. Cînd îl auzea pe ţigan plecînd se întreba ce punea la cale, dacă-1 zărea pe dulgher, începînd să construiască ceva, scormonea imediat să afle ce se ascundea în dosul lucrului. Cea mai nevinovată frază a ţiganului o analiza atent ca să poată stabili exact ce voia acela de fapt să spună şi cîtă minciună era în spatele vorbelor lui.

Cînd se observa pe sine descoperea că împrumutase unele gesturi de-ale ţiganului ; o anumită cadenţă a vocii şi ceea ce era şi mai rău era faptul că descoperea tot mai multe cuvinte şi expresii daneze în limbajul său.

Sporovăise atît de mult cu oamenii aceştia, încît nu mai putea să vorbească curat, se plecase atît de mult în faţa lor, încît căpătase un spate îndoit ; ascultase atîta vreme discursuri mincinoase, încît îi considera pe toţi mincinoşi. Şi el, bărbatul puternic, care niciodată nu se temuse de conflictele deschise, observa dintr-odată cum îl părăsea curajul, cum îl năpădeau laşitatea şi teama, deoarece lupta cu forţe şi adversari invizibili care îi erau superiori, nesfiindu-se să folosească arme pe care el nu le poseda.

Şi atunci apărea din nou povestea fetii şi-i dădea dureri de cap. Oare mieţea ? — Cu siguranţă ! Un îmblînzitor nu cumpără un păun fără coadă, iar păunului îi cade coada abia toamna. De ce minţea ? Avea vreun interes ca magistrul să-1 creadă vinovat pe paznic ? Sau ce altceva ? Şi de ce să nu-i povestească lui Jensen ?

Poate credea că rugîndu-1 să ţină secretul îl ispitea să povestească întîmplarea ? Proceda aşa pornind de la propriile ei

deprinderi, ştiind că ispita de a bîrfi creşte atunci cînd îţi este interzis să vorbeşti despre acel lucru.

Ii era imposibil să găsească un sens în toate acestea, şi de aceea întreaga întîmplare îl apăsa ca un coşmar.

Seara, ţiganul se întoarse acasă cărînd în roabă şaptezeci şi cinci de pui. Magistrul se afla în curte cînd acesta îşi făcu apariţia şi fu obligat să asculte o istorie lungă şi plină de peripeţii. Pe vapor între Helsingor şi Hălsing- borg, povestea ţiganul, că i-ar fi scăpat douăzeci şi cinci de păsări care i-au zburat în mare. Deşi acest fapt ar fi trebuit să-1 coste şi la propriu şi la figurat, nu părea Cîtuşi de puţin amărît din pricina asta. După ce recunoscuse deunăzi că este complet ruinat, apărea acum din nou ca un bogătaş, căruia nici o sumă nu i se părea prea mare. De altfel Ivan i-a povestit bonei, care la rîndul ei a transmis mai departe minciuna, că administratorul ar fi cîşti- gat o sumă uriaşă la o loterie din Amsterdam.

Cînd ţiganul se depărtă pentru o clipă, magistrul fu tentat — deşi îşi exprimase regretul, — să cerceteze spărtura prin care se presupunea că zburaseră găinile, Dar unul dintre tîmplari făcu îndată o faţă neîncrezătoare şi lăsă să-i scape următoarea părere rostită cu glas scăzut.

— Ehe, păsările au zburat drept în buzunarul lui.

Deci, proprii săi oameni îl bănuiau pe „ţigan" că ar fura-o pe baroană.

De aici se putea deduce că şi dispariţia păunului era tot opera lui. Să fi fost oare chiar atît de lipsit de scrupule încît să nu se sfiască să dea vina pe alţii ? Magistrului i se făcu silă şi plecă. Îşi îndreptă paşii spre şosea, singurul loc curat şi uscat.

Cum era aproape de asfinţit şi poştaşul putea să treacă dintr-o clipă în alta călare, se hotărî să-i iasă înainte. Strada străbătea în linie dreaptă şirurile de copaci care mărgineau păşunea, urcînd pe dealurile din Lund şi magistrul putu să observe cu uşurinţă de la o distanţă de o jumătate de milă uri călăreţ care înainta spre el. Distingea ori numai capul şi umerii, cînd poştaşul se afla într-o vale, ori întreaga lui făptură pe calul greoi, cînd mergea pe drum neted.

Soarele roşu îi cădea călăreţului în faţă şi magistrul se mira că nu-i vedea coiful strălucind. Peste puţin timp însă observă eă omul purta pălărie, deci nu putea fi poştaşul. După o atît de îndelungă şi încordată aşteptare, această decepţie îl indispuse profund. Se întoarse urmărind cu indiferenţă zgomotul făcut de apropierea călăreţului.

— Hei, bătrîne ! răsună o voce puternică, în timp ce calul scoase un fornăit prietenos în semn de salut.

— Nu se poate, tu eşti, venerabile Bureus ? strigă magistrul şi apucă mîna prietenului, copleşit de bucuria de-a întilni în sfîrşit, un om cu care era înrudit spiritual. Ca un naufragiat care îşi întîlneşte compatrioţii, sau ca un cîine rătăcit ia vederea stăpînului

pierdut, aşa îşi asalta oaspetele cu expresii pline de entuziasm, izbucnind într-un torent de cuvinte incoerente, înecîndu-se aproape de emoţie.

■— Aduci veşti bune de la Consistorium Academicum ? întrebă într-un tîrziu, cînd se mai linişti.

— Din păcate nu; bătrîne ! răspunse adjunctul Bureus şi îi întinse un plic. Am misiunea să te inspectez şi să-ţi cer un raport amănunţit despre ceea ce gîndesc şi Vorbesc ţăranii din districtul acesta.

Magistrul Torner lăsă capul în pămînt, ca şi cînd ar fi primit o măciucă în creştet ; îşi reluă apoi ţinuta firească, prinse calul de căpăstru şi intră cu el pe poartă în hărmălaia cîinilor asmuţiţi, asupra lor. Acum îşi vărsă mînia din plin dînd cu picioarele în dreapta şi-n stînga la în- tîmplare.

Deoarece copiii şi soţia sa bolnavă se duseseră la culcare, se văzu silit să-şi invite prietenul la cină jos, în circiumă. Acolo aprinseră felinarele şi începură să sporovăiască în voie aşteptînd să li se servească masa.

Magistrul Torner îşi depănă intertninabila poveste a suferinţelor sale, împărtăşindu-i prietenului toate neajunsurile întîmpinate, şi toată spaima care-1 chinuia. Dar cînd începu să-i explice temeiurile bănuielilor sale, acesta îl întrerupse brusc :

— Andreas, eşti bolnav. '

— Cum ? strigă magistrul uluit.

— Aşa cum ai auzit. Singurătatea şi mediul grobian te-au înnebunit, iar frica de necunoscut ţi-a anihilat orice putere de rezistenţă. Locuieşti la o bandă de hoţi asta este tot ce-ţi pot spune.

/

— Crezi ? Crezi cu adevărat ? exclamă magistrul. Mulţumesc'lui Dumnezeu! atunci nu mă mai tem. Ce mă speria de fapt cel mai mult era ideea că aş putea, pradă unei imaginaţii bolnave, să nedreptăţesc, oameni nevinovaţi. Domnul fie lăudat ! Dar ia spune-mi, tu, care ai studiat filologia, mi-ai putea descifra aceste semne pe care le-am găsit pe un trunchi de copac în pădure ?

îşi scoase 'carnetul de însemnări şi îi arătă figurile. Adjunctul aruncă o privire fugară asupra desenelor.

— Este curios, spuse el, că toate fiinţele primitive, indiferent de naţionalitate, ajung la aceleaşi descoperiri. Dacă această mînă, această cheie, sau acest ochi ar fi fost desenate de un indian din Vestul sălbatec, de un egiptean sau de un chinez, aş fi putut să le tălmăcesc cu aceeaşi uşurinţă cu care o fac acum. Mîna are aici un sens verbal şi semnifică : „a lua", cheia, presupun : „deschide", şi pentru că este vorba de hoţi : „a deschide lacăte străine", şi în sfîrşit, ochiul nu poate să însemne decît „a vedea". St£ i puţin.

Adjunctul îşi puse mîna pe ochi, ca şi cînd ar fi vrut. să lege undeva în adîncul spiritului său semnificaţiile celor trei însemne ; după cîteva minute explică :

— înseamnă : Furtul s-a săvîrşit şi sîntem luaţi la ochi. Cu alte cuvinte, ei n-au încredere în tine. — Ştii ce ai de făcut, ca să le adormi neliniştea, şi redîndu-le siguranţa, să-i intimidezi din nou ?

Magistrul răspunse negativ şi aşteptă cu atenţia încordată explicaţia.

— Presupun că ai să mergi în pădure şi ai să crestezi cu briceagul tău o săgeată de-a curmezişul ochiului. Chiar dacă semnul nu este propriu limbajului hoţilor, ei tot vor pricepe imediat sensul lui : ochiul este anulat. Tradus altfel asta ar însemna : nu mai văd nimic, am cedat. Pro- cedind aşa vei avea mînă liberă să-i observi pînă cînd vei putea aduce pe cel în drept să aresteze întreaga bandă.

Tocmai cînd adjunctul îşi termina, explicaţia, slujnicele veniră să pună masa şi să aducă bucatele. Din spatele lor răsări ca din pămînt figura ţiganului cu jacheta lui galbenă şi cu pălăria cu pană de păun. Părea că a arborat ţinuta de seară din anumite motive ; se îndreptă spre masa celor doi şi-1 salută pe adjunct cu un aer confiden- ţiaJ fără să-şi scoată pălăria. Acela izbucni în hohote de rîs. Ţiganul era beat turtă şi ochii i se roteau ««în cap. Cu o mînă se sprijini de masă, îşi împletici picioarele şi începu din senin să spună vrute şi nevrute fără să-1 fi invitat nimeni.

— Frumoasă vreme în seara asta ! începu el.

— Te rog nu-1 lua în seamă ! îl întrerupse magistrul Andreas şi îşi invită prietenul să se ospăteze fără să ţină seama de ţiganul ai cărui ochi scăpărau.

Domnii cinară, dar derbedeul nu dădea semne de plecare.

— Noroc, bătrîne şi bine-ai venit ! închină magistrul şi turnă bere în pahare.

— Noroc, amice ! răspunse adjunctul.

Umilit ţiganul se retrase pînă la zid, fără să renunţe încă la speranţa de a fi invitat.

— Aţi călătorit mult, domnule ? încercă din nou să intervină.

— Tacă-ţi gura, şi mai du-te dracului ! îl apostrofă furios adjunctul, dar imediat se gîndi că este mai bine să-1 ia în glumă şi ridicîndu-şi piciorul, săltă picioarele încrucişate ale ţiganului, încît acesta căzu la podea lovin- du-se cu capul de o piatră.

Magistrul Andreas se temu să nu se întîmple o nenorocire şi se grăbi să-i dea celui căzut o mînă de ajutor ; acesta se ridică mai curînd umilit decît supărat, îşi scoase pălăria, ceru scuze că a deranjat şi dispăru.

— Vezi, -asta-i limba pe care o pricepe, adăugă rîzînd adjunctul, după ce ţiganul se îndepărtă.

— Da, numai că eu nu pot să mă-nvăţ să tratez astfel oamenii, replică magistrul.

— Ştiu, şi de-aceea îşi permit atîtea obrăznicii faţă de tine. Cîinii şi plebea cer lovituri. Dacă l-ai fi bătut pe neprocopsitul ăsta ţi-ar fi fost mai biné.

— Dar şi el e om.

— *De ómnibus esh dubitanăum.* Te îndoieşti de tot, *nisi de plebe* — numai de plebe , nu ; în aceasta ai o încredere sacră.

— N-ai vrea să lăsăm politica ? îl întrerupse magistrul. Lasă-mi bucuria de a privi în ochii unui om cinstit, lasă-mă să simt plăcerea de a asculta vorbele unui om care nu minte.

— Vezi, interveni adjunctul replieînd prompt. îmi spui că nu găseşti aceeaşi satisfacţie în discuţiile pe care le porţi cu diverşi oameni, în concluzie nu toţi oamenii sînt egali.

— Se prea poate, dar viaţa nu ar trebui să fie astfel orînduită ca cei mai mulţi s-o ducă mizerabil şi numai o minoritate să aibă parte de un trai bun.

— Fiecare are locul pe care-1 merită ! Slavă domnului, că cei de jos nu ajung sus ! Uită-te la vagabondul ăsta, care s-a lansat mai sus de locul ce i se cuvenea. Nu vezi cum se poartă cu oamenii şi cu animalelej cum o fură fără scrupul pe bătrîna doamnă ? Dacă ar avea puterea să proclame legi, ar face-o numai în folosul hoţilor şi a derbedeilor. Dar vei vedea, că nu rămîne sus, ci vine de-a rostogolul curînd, curînd, înapoi pe locul ce i-a fost hărăzit prin natură şi condiţie socială.

-— Vrei să spui că sus stau numai cei mai buni ? replică magistrul care era în sinea lui un adversar al absolutismului.

— Nu întotdeauna, dar destul de des ; şi dacă ajunge cel mai bun la putere, polarizează de regulă elemente bune în jurul său şi atunci absolutismul este bun.

— Absolutismul este bun numai atunci cînd uzurpatorul e-n stare să cucerească puterea, declară magistrul; şi însuşi faptul că izbuteşte să depăşească toate piedicile şi pericolele, demonstrează calităţile sale.

— Te referi la Cromwel, lordul protector ?

— Da, la el ! Şi la miniştrii şi generalii săi. La cîrciu- marul Venner, la zidarul Tuffnell, la puştiul de Okey. La argatul-amiral Deane, la bărbierul-colonel Goffe, la soldatul-general-maior şi guvernator Skippon, la negustorul de pînză-regent Tickborne.

— Vezi că numai capacitatea îşi obţine locul ce se cuvine ?

— Da, în urma revoluţiilor ! Dar l-am văzut pe Erik al XlV-lea succesor al lui Gustav Wasa, şi pe Chris- tina, urmaşa lui Gustav Adolf.

— Şi pe Carol al Xl-lea după Carol al X-lea, şi l-am văzut şi pe Cromwcll junior dispărînd ca un fir de fum după Cromwell senior.

Deci revoluţie ? Tot timpul revoluţie ? Asta vrei ?

— Sau un dictator ales !

— Poate să ne creştem un conducător, cum era pe vremuri boul Apis_; să-1 educăm spre a deveni un înțelept, să-1 ținem cit mai departe de interesele meschine ale vieții, să-1 izolăm de "toate ca pe Mikadoul Japoniei. Nu, dragul meu, viața în omnipotența ei naşte şi cultivă singui ă oamenii de care are nevoie istoria. După îndelungi conflicte politice şi perioade de epuizare generală se instalează absolutismul, confirmat de toți ca cea mai necesară formă de guvernămînt. Autocratul Cromwell a fost un despot nr\i mare, fără parlament, decît Carol I ; iar Frederik al III-lea al Danemarcei a condus el însuşi revoluția împotriva nobilimii, aşa cum a făcut Carol al Xl-lea la noi în Suedia.

— Dar regele nostru este un naiv, un ignorant, care crede în popi şi-n vrăjitoare ! izbucni magistrul Andreas, care simțea nevoia să dea drumul la tot ce-1 apăsa df multă vreme.

— Sst, pentru Dumnezu ! îl preveni adjunctul, uitîn- du-se cu atenție in jur, căutînd înspre boschetele cufundate în beznă, luminate doar ici şi colo de felinare palide. Dar Cromwell, care a violentat parlamentul, nu credea în popi ? Ba da ! Şi încă mult mai mult decît monarhul constituțional executat !

Magistrul Andreas pîndi un zgomot care venea dinspre aleea de arțari, îl neliniştea ceva ce se mişcase acolo. Dar cum orice zgomot se stinse, îşi ridică >din nou glasul, hotărît să folosească această ocazie spre a vorbi. Trîntind paharul de bere pe masă, repetă fraza lui preferată din filosofia lui Cartesius, care îşi făcuse de curînd intrarea triumfală în lumea culturală europeană.

— De *omnibus est dubitandum* ! Jos cu absolutismul, jos cu Cromwell, jos cu preotul-demon Carol...

Adjunctul îi puse mîna grea peste gură, deoarece în aceeaşi clipă apăru pe pod Magelone, îndreptîndu-se spre circiumă.

Purta un costum verde de vînătoare cu fustă scurtă brodat cu paiete şi mărgele. Părul îi cădea sălbatec în jurul capului, care deşi lipsit de frumusețe, exprima totuşi în cîteva trăsături grația tinereții ; maxilarul puternic de animal de pradă, nasul butucănos şi ochii ca doi nasturi grei de plumb, trezeau însă un sentiment respingător de spaimă. Aducea un ulcior cu vin şi pahare, scuzînd-o pe d-na Torner, care fusese silită să rămînă acasă în locul bonei, de care nu se putea lipsi nici o clipă.

Totul suna credibil şi nu stîrnea nici o obiecție, dar magistrul Andreas nu putea să-şi ascundă mirarea față de găteala ei, de aceea o întrebă de ce se împopoțonase aşa.

Fata stătu o clipă pe gînduri, neştiind ce să spună, se codi, îl cîntări pe adjunct din ochi şi în sfîrşit, răspunse cinstit, vizibil împotriva voinței ei.

— Jensen mi-a spus să fac aşa !

Deci fratele o gătise aşa ! Poate că numai din vanitate.

După ce puse carafa pe masă vru să plece.; adjunctul însă, glumeț din fire, o prinse de părul zburlit şi o sili să se-aşeze, îi întinse paharul lui ca să bea, întrebînd-o ce ştie să facă.

Magistrul, de obicei stînjenit şi iritat de prezența ei, răspunse în locul celei întrebate, că ştie să gătească bine ; cunoştea acest lucru din proprie experiență de cînd ea slujise în casa lor.

—- Da, dar baroana nu-mi dă să gătesc nimic, ripostă fata. Dacă. trebuie să pregăteşti doar nutrețul pWitru orătănii şi porci, nu ajungi niciodată mai departe.

Spunea asta pe un ton copilăresc şi îndurerat ca şi cînd visul vieții ei ar fi fost să pregătească mîncare bună. Fiind lesne impresionabil, mai ales cînd bea cîteva pahare, magistrul găsi repede modalitatea să o ajute pe fată să scape din mizeria în care trăia şi totodată să se elibereze pe sine de prezența acesteia, care îl deranja peste măsură.

— Ia ascultă, Bureus, n-ai putea să-i faci rost de un post de bucătăreasă la regență ? Doar eşti ditamai decanul.

— Să mai vedem, răspunse adjunctul dînd drumul fetei.

— Ce-i aia, „regență" ? întrebă Magelone, a'rzînd de curiozitate.

— Casa unde stau studenții la masa regelui, răspunse magistrul.

— Eh, acolo ai să te poți bucura din plin de aşternutul tinerilor domni, glumi adjunctul.

Această perspectivă departe de a o speria, o făcu pe Mageione să rîdă din toată inima.

— Hai, şterge-o acum, mîțo, strigă magistrul şi o împinse în lături, dar îți atrag atenția că dacă vrei să intri în bucătăria regelui, trebuie mai întîi să-nveți să-ți dai jos jegul ăsta după tine. Ce mai stai, ia-o din loc.

Rămaşi singuri, cei doi domni se porniră să discute în voie vrute şi nevrute, dar mai cu seamă despre chestiunile lor personale.

Magistrul Andreas revenea mereu la niînia lui, înnebunit la gîndul că va trebui să trăiască în continuare în casa murdăriei şi a crimei.

Dar- adjunctul îi predica răbdare şi curai, şi îl îndemna să lege prietenie cu vecinii pentru a cunoaşte[5] mai bine ținutul şi oamenii țlin partea locului.

Prnă la 1 octombrie nu mai erau decît două luni şi pe urmă avea să fie liber. îl sfătui mai ales cum să se poarte cu țiganul ; era de dorit să fie mai prudent în discuții, îndeosebi în ceea ce priveşte politica şi atît de delicata problemă a absolutismului.

în sfîrşit, veni vremea să pună capăt discuției şi să meargă la culcare.

Ajunşi la curte, îl întâlniră pe Ivan, care se chinuia să bandajeze piciorul murgului.

— Ce dracu ați mai făcut cu mîrțoaga asta ? explodă adjunctul..

Ivan răspunse fără să stea pe gînduri — ca unul ce învățase bine lecția — că Jensen plecase călare şi calul speriat de cine ştie ce, i-a scăpat din mînă şi 1-a trîntit, ■călcîndu-1 peste ochi. A fost chiar nevoie să trimită imediat după felcer.

— în casa asta totul pare a fi curată comedie, îi şopti adjunctul prietenului său, peste cîteva clipe, cînd urcau scările la catul de sus. Ce pălăvrăgea puştiul acela, era cu siguranță minciună sfruntată. Dar asta nu ne priveşte.

Intrară în casă să mai prindă cîteva ore de somn ; a doua zi adjunctul trebuia să se-ntoarcă la Lund.

VII

Veniră zilele de arşiţă şi dogoarea insuportabilă putrezea totul. întreaga casă răspîndea o duhoare pestilenţială ; roiuri de muşte se prăseau în bălegar, în rigole, în coteţul porcilor. Grădina devenise atît de respingătoare, încît magistrul prefera să rămînă în balcon ca un ostatee. Dacă ieşea la plimbare cu copiii, o apuca pe şosea, singurul drum curat de altfel. Dar aceasta era atît de monotonă, uscată şi plină de praf, încît nu-ţi putea oferi nici cea mai mică încîntare. în pădure nu îndrăznea să meargă de frica bandiţilor care îşi făceau de lucru pe acolo.

încercările lui de-a se apropia de vecini rămaseră fără rezultat. Era primit, ce-i drept, politicos, pentru că aşa se cădea, dar oamenii tăceau, şi după ce era silit să vorbească de unul singur cîteva minute, nemaiavînd ce face, se ridica şi pleca. Doar nu le putea spune că voia să afle ce gîndeau ei despre Suedia şi unitatea regatului şi apoi nici ei nu aveau chef să îşi mărturisească opiniile. Totuşi în spatele răcelii şi a antipatiei cu care era întîmpinat străinul, parcă se mai ascundea şi altceva, care îi scăpa de fiecare dată.

Se vedea din nou silit să îşi ţină singur de urît şi la curte se simţea acum ca la închisoare. Dacă era nevoit să coboare cu treburi, devenea deodată neliniştit. Nevoia de a vorbi cu cineva îl ispitea să caute din nou compania administratorului, dar, convins acum că acesta avea îndeletniciri suspecte, nu mai voia nici în ruptul capului să se lase atras în cursă.

După ce adjunctul părăsi curtea, ţiganul îl rugă plin de umilinţă pe magistru să-i facă o vizită la etajul de dedesubt, unde se refugiase ca să-şi ferească ochiul de lumina prea puternică clin încăperea lui de lîngă pod.

Zăcea pe pat cu o legătură la ochi. Pe o măsuţă erau o mulţime de sticle. Se văita cu disperare de pierderea ochiului pe care i-1 strivise calul. îi povesti că felcerul tocmai trecuse să-1 vadă, îi făcuse o incizie la ochi şi-i recomandase să stea în casă şapte săptămîni. Magistrul fu sincer impresionat de bietul om şi promise să-1 viziteze mai des

Ţiganul îi mulţumi pentru tot ce făcuse pentru el, lăsindu-1 să înţeleagă la ce se referea.

Magistrul rămase convins că toată recunoştinţa care i se acorda se datora ajutorului pe care i-1 dase nenorocitului cu c seară în urmă la cabană, de aceea nu ceru lămuriri suplimentare.

Ţiganul ieşi chiar a doua zi ; avu o întîlnire ciudată cu un bărbat mai în vîrstă care arăta dezagrabil. Luaseră împreună masa la cabană, ocazie de la care nu au lipsit bineînţeles nici băutura, nici cîntecele.

Povestea cu ochiul fusese deci tot o farsă.

Ce intenţie se ascundea însă în spatele acesteia nu putea să înţeleagă magistrul, cu atît mai mult cu cît întreaga comedie era jucată atît de stîngaci, că nici măcar un copil nu s-ar fi lăsat dus de nas.

Oare voia să scape de baroană şi să aibă camera sa proprie ? Sau poate avea nevoie de o încăpere întunecoasă, unde să poată primi vizite misterioase ? Oricum era foarte greu să deduci care era adevărul.

Un lucru era sigur ; ţiganul primea vizite în noua sa locuinţă. Mai întîi individul acela trecut, cu înfăţişare şi maniere dubioase, semănînd atît de bine cu un ocnaş. Magistrul, care nu mai voia să afle nimic, obţinu explicaţii de la ţigan împotriva voinţei sale. Şi anume că omul acela ar fi fost un grădinar renumit care urma să supravegheze grădinăritul fără să participe personal la munca propriu- zisă. Dar avînd în vedere că toată treaba nu consta decît în culesul cireşilor, nu era absolut necesar să angajezi un grădinar cti o leafă de cinci sute de mărci pe lună ca să-1 supravegheze pe t-înărul grădinar la mîncatul fructelor.

Deci şi asta era o minciună sfruntată. Scopul ţiganului nu putea fi, fără îndoială, decît unul singur ; individul dubios trebuia să rămînă o vreme la curte sub pretextul că era grădinar.

Intre timp mai avu loc un incident şi mai greu de explicat decît acesta. Paznicul fu concediat peste noapte, fără să se ştie care era motivul acestei hotărîri pripite. In 6eara din ajunul plecării, acesta făcu un întreg circ, cîntînd cuplete batjocoritoare la adresa ţiganului, trîmbi- ţinclu-şi convingerea că numai administratorul ar fi pus l'a cale concedierea lui pentru că îl duşmănea. x

La numai trei zile de la plecare, acesta apăru la Bogely îmbrăcat deosebit de îngrijit şi se întreţinu ore în şir cu baroana şi cu Jensen. Ţiganul îi mărturisi din proprie iniţiativă magistrului că paznicul încercase să-1 atragă într-un complot împotriva autorităţilor, afacere foarte periculoasă ale cărei amănunte nu le' erau necunoscute celor doi.

Negocierile încetară după cîteva zile şi ţiganul povesti că nu mai are nici un chef să se amestece în treburile altora.

Toate acestea îl făcură pe magistru să tragă concluzia că ceva neobişnuit se punea la cale. Ca să dezlege misterul se hotărî să urmeze sfatul prietenului, dîndu-le derbedeilor iluzia siguranţei.

In acest scop merse dis-de-dimineaţă la molidul cu pricina, unde găsi inscripţia neatinsă, şi crestă cît putu de exact o săgeată care tăia ochiul transversal, acoperi apoi urmele cu cetină şi se-ntoarse acasă aşteptînd nerăbdător ceea ce avea să se întîmple.

Peste două zile, cînd baroana plecase împreună cu administratorul şi cu toate rubedeniile la o petrecere cîm-penească, cineva bătu la uşa magistrului.

Acesta strigă „intră" şi în prag apăru un bărbat bătrîn cu obrazul spîn, alb ea de gips şi cu puzderie de riduri şi cute în toate colţurile feţii.

Buzele îi erau căzute înăuntru, pentru că îi lipseau dinţii din faţă, astfel încît bătrînul lăsa impresia că-şi mestecă şi-şi suge propriile buze. Tot chipul Iui avea o înfăţişare fioroasă de cap de mort. In ciuda faptului că era prost îmbrăcat, purta nişte amulete de aur Ia lanţul de la ceas şi nasturi de argint la jachetă.

După ce îşi compuse o expresie de uimire, exersată dinainte, pentru faptul că fusese întîmpinat de un necunoscut, bătrînul se interesă de administrator.

Magistrul îi răspunse că tocmai plecase.

— Ciudat, ştia doar că urma să vin, mormăi supărat omul.

Apoi se plînse de ghinionul pe care-1 avea de-a nu putea să viziteze moşia.

Bănuind imediat că este vorba de o nouă mascaradă, magistrul se oferi să-1 conducă să vadă întreaga curte. Amabilitatea aceasta nesperată îl bucură, mult pe bătrîn. Coborîră împreună. Torner era hotărît să nu spună nimic în dezavantajul ţiganului ; avea impresia că cineva intenţiona să-i cunoască opiniile prin intermediul individului cu cap de mort. Cu toate acestea îl ducea pe vizitator, aparent fără nici o intenţie, prin locurile cele mai compromiţătoare, pe unde mizeria şi gunoiul erau de nesuportat, lăsîncl impresia că nici nu le observă. Şi cînd bătrînul clătina din cap nemulţumit de proasta îngrijire a pământului, magistrul găsea de fiecare dată o scuză, ba mai mult, avea mereu la-ndemînă un cuvânt de laudă.

Intentia bătrânului parea a avea un dublu scop. Pe de o parte urmărea să afle părerea magistrului, pe de alta să cunoască starea şi valoarea moşiei, deoarece. îşi ieşi de cîteva ori clin fire văzînd că întreaga gospodărie se degradează. Datorită acestui fapt .puteai tra^e concluzia că omul trebuia să fi fost un cămătar, cure deţinea ipoteci asupra moşiei.

în sfîrşit, străinul se interesă dacă existau tâmplari la curte şi cam care le erau atribuţiile. Magistrul nu putea să dea un răspuns precis la ultima întrebare, îl asigură însă că lucrau cît era ziua de lungă.

Cînd necunoscutul îşi luă rămas bun, îl rugă pe magistru să nu spună nimic despre vizita lui. La rîndul său, acesta îi ceru să nu transmită mai departe ce a auzit de la el.

Ţiganul se lăsă prostit şi a doua zi, strălucind de bună dispoziţie, dar uşor umilit, şi zîmbind încurcat, îl invită prieteneşte pe magistru la circiumă. Invitaţie pe care acesta nu putea s-o refuze.

Discuţia începu la un pahar cu vin. Deodată apăru Magelone cu o tavă plină de pateuri, pe care le recomanda ea fiind făcute de mîna ei. Purta o rochie albastră foarte decoltată, şi un sorţ alb în faţă. După ce magistrul gustă din bunătăţile aduse, preţuindu-le în cuvinte de laudă, ţiganul profită de ocazie şi-i spuse fetei :

— Mulţumeşte-i domnului magistru, el are să te facă fericită.

Magelone se grăbi să-i sărute mina. acesta însă şi-o retrase violent întrebînd uluit ce rost avea această mulţumire.

— Ştiţi, fata a povestit tot ; aşa trăncăneşte ea toată ziua, ca o coţofană, spuse ţiganul.

■— Ce-a povestit ? întrebă magistrul, trăind aproape fizic senzaţia că cineva îl ţintuieşte pe o nicovală.

— Fireşte, povestea cu masa regelui ! rîse ţiganul.

— A. da, regenţa ! Asta n-a fost decît o sugestie, dar dacă fata vrea, am s-o recomand cu plăcere.

— Vezi, domnul magistru a promis ! sublinie ţiganul nuanţele ca un judecător de instrucţie.

Magistrul avea sentimentul neplăcut că fusese înşelat. De aceea, pentru a-şi argumenta mai precis promisiunea în prezenţa martorilor, adăugă :

— Totuşi, aş vrea să nu uiţi, că nu am calitatea decît să-ţi dau o recomandaţie ; să nu-ţi închipui că pot să-ţi promit chiar postul. Nu intră în atribuţiile mele. De asta se ocupă Consistoriul şi doar cu condiţia să treci un examen sever.

Dacă Magelone nu trece acest examen, domnii nu o vor primi, deci nu are de ce să-mi mulţumească, cu atît mai mult cu cit eu nu i-aş crea în acest caz decît un efort inutil.

■— Se-nţelege, îl asigură ţiganul, dar dacă se ajunge la examen, atunci situaţia este ca şi rezolvată, pentru că Magelone este cea mai pricepută bucătăreasă din lume. Se ştie doar că ea a învăţat să gătească la Mareşalul Curţii.

Magelone se retrase făcînd plecăciuni şi cei doi bărbaţi rămaseră singuri.

Acum ţiganul abordă o nouă temă de discuţie, care nu-1 interesase niciodată pînă acum : politica. îi amesteca în aceeaşi oală pe Cromwell, Frederik al III-lea şi Carol al Xl-lea, iar pentru regele Suediei nu găsea destule cuvinte de laudă.

Magistrul înţelese imediat că acesta ascultase pitit în tufiş, întreaga discuţie din seara cînd adjunctul venise să-1 viziteze. Toată întîmplarea îi apăru imediat în adevărata ei lumină ; bazîndu-se pe faptul că ţiganul era prea ameţit şi lovit să mai vadă ceva, el dădu frîu liber unor injurii, şi încă în prezenţa unor martori care pîndeau în tufiş. Aşa se explică faptul că s-a apucat să ţină un discurs despre avantajele absolutismului, despre meritele de necontestat pe care .şi le-a cucerit Carol al XT-lea cîrmuind regatul, despre îndatoririle sacre pe care le-ar avea cetăţenii faţă de Dumnezeu, rege şi patrie.

Pesemne că Jensen sau nu auzise tot ce se vorbise în seara cu pricina sau nu pricepuse nimic, fiindcă acum o întoarse brusc, acuzînd orice formă de guvernămînt, orice autoritate, orice instituţie poliţienească. Magistrul se amuză, contrazicîndu-1 total şi sfătuindu-1 mai ales să facă o deosebire între autoritatea statală şi jurisprudenţă.

Explicîndu-i se lansa în argumentaţii erudite, înşirînd numeroase surse bibliografice, şi presărîndu-şi pledoaria cu citate latineşti şi greceşti. *"

Ţiganul care îl lua în serios, ameţi pînă la urmă de efortul făcut vrînd să înţeleagă ceea ce nu era de înţeles. Dar magistrul nu-1

slăbi, apelînd acum la toa'ă ştiinţa sa, îi vorbi despre dreptul de război şi de pace al lui Grotius, despre dreptul naţional al lui Pufendorf, îi expuse, tot coţinutul celebrului tratat al lui Hobbes cu privire la dreptul cetăţenesc, lucrare în al cărei sistem'era încadrat absolutismul.

Vorbi o oră întreagă eu voce de stentor, reducînd la tăcere orice încercare a adversarului de a-1 întrerupe.

Pînă la urmă „ţiganul se gălbeji de tot. Efortul supraomenesc de a urmări înlănţuirea logică a ideilor şi mai ales de a dovedi că înţelege toată desfăşurarea expunerii, îl distruse.

Cînd magistrul îşi încheie recitalul, administratorul zîmbi aprobator, simţihdu-se atît de epuizat, jîncît nu mai fu în stare să-rostească decît „extraordinar".

Apoi îşi turnă un pahar mare' cu vin, încercă să se adune şi să riposteze. Singura temă însă pe care o stăpînea bine, era cea mai la-ndemînă şi anume povestea cu baroana, cinstea şi virtuţiile acesteia, calomniile murdare ce se ţesuseră în jurul ei. Se agăţa de atîtea amănunte încît pînă la urmă, încurcîndu-se în ele, începu să se laude cil neruşinare cu aventurile lui amoroase, meschine, una mai incredibilă decît alta.

Magistrul care era foarte atent să observe cînd discuţia îşi schimbă cursul, se convinse acum că interlocutorul său nu urmărise toată noaptea decît o singură problemă. De aceea îşi ascuţi bine urechile pînă ce punctul nevralgic fu atins.

— Fete pe toate drumurile, numai bani să fie, îşi încheie ţiganul explicaţia.

Zicînd acestea îşi luă mina atotştiutoare pe care obişnuia să o abordeze ori de cîte ori voia să-i smulgă celuilalt secretele, lăsînd să-i scape cuvintele :

— Cu o sută de taleri îmi cumpăr orice fată !

Cu aceste cuvinte se lăsă o linişte mormîntală. Mai departe numai putea merge.

O clipă magistrul fu tentat să-1 demaşte pe loc, să-1 lovească peste obraz pe acest mizerabil care îşi oferea propria soră în modul cel mai grosolan. Trebuia însă mai întîi să aibă deplina convingere că bănuielile îi erau Justificate, de aceea aruncă momeala :

— Apropo de fete, Jensen, ţi-aş spune ceva, ar trebui să fii mai atent cu Magelone, să nu ţi-o seducă Mats.

Ţiganul şe-nnegri de mînie. -

— Nemernicul, să-ndrăznească numai haimanaua !

Magistrul îi văzuse de la fereastra sa pe Magelone şi pe servitor jucîndu-se împreună în camera acestuia. E drept că nu depăşeau limita jocului, dar chiar aşa, ceea ce făceau nu era complet nevinovat. Jocul consta îiî- a se împinge reciproc pe pat. Nu trebuia neapărat să spună tot şi nici nu voia să facă aluzii la ceea ce nu ştia.

— Eu nu spun decît că ,se joacă, dar joaca poate deveni un lucru serios şi Mats nu este decît un prăpădit de servitor.

— Mama ei de fată ! Şi dacă o fi să-o nenorocească careva, cum li se întîmplă odată şi-o dată fetelor, atunci măcar să aibă de-a face cu un domn.

Nu mai exista nici un dubiu ; voia să-şi vîndă sora unui domn distins şi nici mai mult, nici mai puţin, decît pentru o sută de taleri.

Magistrul pretextă oboseala şi se ridică să meargă la culcare, mulţumi pentru găzduire şi spuse : „Noapte bună"'.

Reîntors în camera sa, îl cuprinse o silă de el însuşi , cum se putuse preta să stea la aceeaşi masă cu un hoţ şi cu un codoş. Cum de fusese în stare să decadă într-un asemenea hal ? Ce se întîmplase cu el de s-a lăsat atras într-o sferă cu mult inferioară mediului său. De ce se preocupa de oameni şi situaţii care nu-1 priveau ? Să fi fost acel soi de inerţie care ţi se aşază pe suflet, de îndată ce acesta se izolează de ambianţa obişnuită, şi după lupte îndelungi, complet vlăguit, îşi blochează (dorinţa şi voinţa.

Tot reflectînd aşa asupra celor ce i se întîmplaseră în ultima vreme, se simţi epuizat de efortul uriaş şi parcă din atomii fiinţei lui aproape destrămată, începea să se ridice glasul unei naturi teribile. Instincte pe care fusese silit să şi le înfrîneze o jumătate de an, se trezeau învigorate de speranţa de-a obţine acel ceva îa care trebuise să renunţe vreme atît de îndelungată, toate simţurile se răzvrăteau cu o forţă teribilă. Imaginea fetei în costum albastru ţîşni, ca dintr-o lanternă magică, arătîndu-şi umerii dezgoliţi, unduirile lascive ale şoldurilor şi ale spatelui. Alungă cu furie tot ce-i urîţea chipul, cuta răutăcioasă a gurii, şi mai ales murdăria acestei fapturi. ■

O poftă telurică, să cuprindă crud, animalic, precum un cîine căţeaua rîvnită, se trezea în el, însoţită ciudat de un resentiment — inexplicabil — acela de-a nu o săruta. Fantezia însufleţea plastic întreaga scenă, aşa cum visa şi dorea să se întîmple.

Simţea că n-ar putea să-i spună vorbe de dragoste, că n-ar-putea de fapt să-i spună nimic, nici să-şi unească sufletul cu al ei, sau să-şi făurească perspective de viitor ; ea un sultan ar fi vrut, dacă ea consimţea, să-i arunce batista, şi făcîndu-i un semn de chemare, să se furişeze împreună într-un ascunziş întunecos, unde să nu poată vedea nimeni, nici chiar el însuşi ceea ce se întîmpla. Ochiul său nu voia să rămînă tributar nici unei imagini, gîndurile sale nu trebuiau să fie împovărate de nici o amintire.

Nu, ei doi aveau să se afle, aşa cum se aflau fiarele, ca apoi să plece unul de lingă celălalt fără remuşcare !

Aşa gîndea că se va întîmpla şi aşa visă totul în noaptea aceea !

A doua zi, cînd se trezi, era ferm hotărît să nu aibă de-a face cu Magelone. Nu atît din virtute' — soția lui firavă îi acordase de mult această libertate, şi apoi de
curînd asistase la un caz, frecvent de altfel, cînd un preot căsătorit, care ceruse episcopului să fie dezlegat de jurămîntul conjugal, obținuse permisiunea cerută, dar îi era scîrbă să se combine cu o familie de criminali. De asemenea, îl respingea/ideea de-a avea relații cu o femeie străină chiar în casa în care locuia şi familia sa ; în sfîrşit, se temea că fata l-ar fi folosit că să-şi mascheze aventurile cu alți bărbați.

Dar simpla convingei-e că putea să-şi satisfacă poftele animalice, motiv care îi preocupa obsedant gîndurile, îl mîna spre ceea ce era inevitabil, iar faptul că peste zi trebuia să lupte spre a rezista ispitei, dădea acestei tentații dimensiuni fabuloase.

Gindul la. fată îi alungă toate celelalte idei, îi încețoşă puterea de judecată, îi stinse bănuielile împotriva țiganului, îi slăbi vigilența împotriva duşmanului viclean, îl adormi fără a observa, în iluzia siguranței.

Auzind o gălăgie cumplită jos în grajd şi grăbindu-se la fereastră, privi cu indiferență cum țiganul îl amenința pe servitorul Mats, şi cum acesta, în legitimă apărare, puse mîna pe lopată şi îi dădu țiganului o lovitură zdravănă peste braț. Țiganul fugi din grajd şi-i porunci slugii să părăsească casa.

Cu aceeaşi linişte văzu cum Mats îşi legă traista şi plecă, fără să ştie de fapt de ce pleacă. Tot ceea ce se întîmplă în această zi, îl lăsă pe magistru la fel de indiferent ca orice lucru lipsit de importanță.

Cînd coborî la circiumă, văzu carul cu bălegar acolo. Roțile din față erau împotmolite în noroi şi încărcătura zăcea alături. Dacă ar fi avut mintea limpede l-ar fi pus pe gînduri foşnetul suspect care venea dinspre pămînt şi ar fi cercetat dacă sub grămada de bălegar nu erau ascunse obiecte care trebuiau tăinuite.

Dar el nu avea ochi decît pentru Magelone. O vedea peste tot pe unde trecea ; o întîlnea pe scări, în pod şi observă cu încîntare că era mai îngrijită.

După-amiază magistrul vru să iasă cu copiii, dar trăsura reținută la han nu se arăta. Țiganul înhămase între timp caii la şareta lui, şi cum copiii erau trişti că distracția promisă le fusese luată, îi invită pe oaspeți să meargă împreună cu baroana în pădure. Magistrul nu refuză şi nici nu fu surprins cînd, o oră mai tîrziu, se pomeni în trăsură cu întreaga societate, avînd-o pe Magelone pe banchetă chiar vizavi de el. Nu îl deranja nici faptul că pălăvrăgeala baroanei urmărea intenționat să-i atragă atenția asupra fetei. Magelone se holba cu ochii ei ca doi nasturi de plumb şi făcea grații, nereuşind decît un fel de rînjet, care-i descoperea caninii proeminenți.

Cînd îşi văzu copiii în această adunătură murdară, care căra după ea pînă în pădure mirosurile de carne alterată şi cîine ud, se

trezi la realitate. Văzînd cum rîdeau cei pe care îi întîlneau în cale de această adunătură, deveni conştient de cumplita sa decădere.

Abia acum observă că baroana purta un guler alb din blană de pisică la o pelerină de mătase verde şi pe cap o pălărie din vremea lui Gustav I, o adevărată monstruozitate, semănînd cu o umbrelă garnisită cu o coadă de mar- motă. Ţiganul în ţinută de rigoare cu jachela cea galbenă, avea pe spate cinci degete slinoase, probabil în semn de amintire de la incidentul cu Mats. Gloabele arătau ca ieşite direct din *Dansul Morţii* de la Domul din Lund, iar roţile erau complet murdare, deşi vremea era uscată şi soarele strălucea.

O clipă avu intenţia să coboare, apoi se linişti iar ; privindu-şi copiii, uita societatea care-1 înconjura şi hotărî să rămînă surd la tot ce povestea ţiganul.

Nu mai auzea decît rîsul proaspăt al celor mici, urmărea joaca lor vioaie, cînd încercau să apuce o creangă de fag care apărea o clipă deasupra trăsurii în jxuşcare. Apoi îşi aminti de nevasta lui care rămăsese acasă, încuiată în cameră, paralizată ; o fiinţă pentru care vara trecea fără nici o zi scutită de durere». Atunci simţi deodată ruşinea şi amărăciunea şi revolta pentru suferin- . ţele nemeritate la care îl supunea soarta, obligîndu-1 să-i facă şi pe alţii să sufere. Era atît de copleşit de aceste sentimente, încît nu observă cum trăsura o coti spre han, unde un scamator adunase o mulţime de oameni în jurul său. Sub un fag ţăranii stăteau la mese şi beau, iar cei mai tineri dansau.

Brusc fu trezit de atenţia gălăgioasă pe care apariţia trăsurii o stîrni în mulţime ; sosirea îi fu întîmpinată cu rîsete şi chiote.

Ieşindu-şi din fire de indignare puse mina pe hăţuri şi mînă caii din nou înspre şosea.

O clipă se făcu linişte. Se aşternuse o tăcere ameninţătoare. Se sirnţrdbligat să-i ceară scuze baroanei prttextînd că i-a promis soţiei sale să nu-i ducă pe copii în aglomeraţie.

Cu o abilitate incredibilă baroana se prefăcu a înţelege şi a aproba pe deplin purtarea magistrului, ba chiar nu mai găsea cuvinte să laude îndeajuns devotamentul acestuia.

Plecară deci spre casă, .

Torner nu bănui nici o clipă că totul nu era de fapt decît o mascaradă premeditată ; atît de urîtă şi meschină îi păVu întreaga întîmplare încît îşi refuză cu violenţă orice reflecţia devenind orb, surd şi impasibil la toate impresiile neplăcute.

Cînd începu să se întunece, pe la şapte, după ce copiii se duseseră la culcare, se retrase în odaia sa ca să fie singur şi mai ales ca să nu fie nevoit să dea ochi cu ăi casei. Seara de august era caldă, dar întunecată ; aprinse lumina, îşi scoase haina, şi se aşeză la masă să citească o carte.

în timp ce sta aplecat asupra tratatului despre viaţa plantelor, întorcînd paginile, nu observă cum îi alergau gîndurile de la o filă la alta, căutînd zadarnic ceva care să le reţină, ca bondarii rătăcind

de la floare la floare şi căutînd cu trompa un loc prielnic, pînă cînd în sfîrşit, ochii descoperiră capitolul despre fecundarea florilor. Abia acum începu să înțeleagă ce citea şi totul prinse deodată formă şi culoare.

Secretele fecundării îl ispiteau ca pe un licean ; tot ceea ce ştia începu să prezinte un interes reînnoit, să ofere nenumărate sensuri şi puncte de vedere.

Şi în timp ce citea simțea cum sevele puterii aproape lîncede i se umflau în țesuturi, cum sîngele i se făcea cald şi duhul păgîn al naturii începea să vorbească irezis- tibila-i limbă. Patima creştea în el, instinctul îl făcea să trăiască — fie şi pentru cîteva secunde — dedublarea propriei sale persoane, evadarea trupului şi a sufletului din carcera strimtă a individului, viața puisînd în seminția viitoare.

Simți o prezență străină în odaie, fără să-şi fi ridicat ochii de pe carte, o suflare uşoară venind de la cineva care se mişca şi respira în atmosfera încăperii lui ; o fierbințeală ii cuprinse partea trupului dinspre locul de unde se auzea sunetul înfundat al paşilor moi. Cînd se întoarse o văzu pe Magelone în plină lumină cu ochii ei răi de un albastru-cenuşiu neobişnuit de bulbucați, şi atît de opaci şi inerți încît păreau să respingă razele luminoase.

— Ce vrei ? întrebă magistrul cu glasul sugrumat.

Fata era clin nou gătită ; purta o rochie stridentă, din
acelea cu care se-mbracă de obicei tîrfele.

— Jensen vă roagă mult să-1 scuzați, bîigui ea. Tutuitul i s-a terminat şi m-a trimis să întreb dacă n-ar voi magistrul să-i împrumute puțin.

— Ține ! răspunse magistrul scurt, se ridică şi-i întinse un pachet pe jumătate plin.

Apoi reflectă o clipă, văzînd că fata nu se grăbeşte să plece ; luă o hotărîre pripită dar renunță imediat la ea în timp ce vorbea.

— Salută-1 pe Jensen şi spune-i că este nepotrivit — îşi întoarse privirea în altă parte — pentru o fată să intre în camera unui bărbat la o oră atît de tîrzie.

Apoi o prinse de braț, o împinse spre uşă, dar ezită de vreo două ori înainte de-a o scoate afară. Rămas singur regretă că o lăsase să plece. Dar acum era prea tîrziu.

Tîrfa e tîrfă ! gîndi. Dacă nu este asta o să fie alta şi dacă n-o să fiu eu, o să fie Mats ! Fratele ei este un hoț, probabil că aşa sînt frații tuturor tîrfelor şi cine poate să le cunoască pînă în cele mai mici amănunte arborele genealogic. .,

Cu aceasta fu pecetluită hotărîrea lui pentru seara următoare.

Totul se întîmplă aşa cum şi-a imaginat. Dar nici nu-şi consumă bine senzația aceea de forță descătuşată, plină de voluptate, că îl şi năpădi frica şi greața. Fiica — deoarece de afară, dinspre pod auzise ceva mişcîndu-se şi îndepăr- tîndu-se cu paşi tîrşiți. Aceasta îi întări convingerea că era spionat. Apoi scîrba,

insuportabila senzaţie pe care ţi-o dă murdăria şi pe care simţurile sale o cunoscură total abia după ce ameţeala trecuse ; o senzaţie atotcuprinzătoare ca şi cînd totul, odaia, trupul şi sufletul, i-ar fi fost imund şi rău mirositor.

Dar ce trebuia să se întîmple se întîmplase şi nimic nu se mai putea schimba, îmbrăţişase un animal şi animalul îl sărutase ca o pisică sălbatică ; şi-a întors atunci faţa cuprins de o frică inexplicabilă că ar putea inhala o răsuflare murdară.

Dimineaţa următoare o întîlni pe Magelone pe scară. Trecură unul pe lîngă altul indiferenţi ca şi cînd nimic nu s-ar fi întîmplat.

El era bucuros că întîmplarea nu lăsase în urma ei amintiri neliniştitoare, dorinţe reînnoite, regrete sau reproşuri.

Dar după-amiază, Magelone veni din nou şi bătu la uşa magistrului.

Acesta deschise şi o rugă în numele lui Dumnezeu să plece, spunîndu-i că Jensen ar putea să afle şi atunci ar fi pierdută.

— Dar Jensen ştie tot, răspunse fata şi vru să intre cu de-a sila în odaie.

— N-ai ce căuta aici ! Soţia mea cheamă poliţia şi ne nenoroceşte pe-amîndoi, spuse magistrul neştiind cum să iasă din încurcătură.

Cuvîntul „poliţie" avu un efect senzaţional şi fata dispăru.

Seara magistrul lua masa în familie. Uşile şi ferestrele erau deschise ca să intre ultima lumină a amurgului în casă. Se mînea tăcut aşa cum se obişnuieşte cînd te afli în prezenţa unui bolnav. Doar în răstimpuri se rostea cîte un cuvînt aproape şoptit. Din grădină suiau pînă la ei cîntece, muzică şi strigăte : erau oaspeţii baroanei, cîteva persoane care veniseră dis-de-dimineaţă în vizită se puseseră imediat pe băutură şi nu conteniseră pînă la amiază. Apoi dormiseră bine cîteva ore prin boschete ca să ia desfrîul de la capăt. De la fereastra sa, magistrul văzuse musafirii şi rămase uluit de înfăţişarea lor neobişnuită. Un domn, mare cît o casă, cu nasul roşu şi ochii injectaţi şi cîteva doamne care păreau mai degrabă tîrfe sau cămă- tărese. Totuşi fusese informat că era de fapt un cărăuş cu soţia şi cumnată-sa, vechi prieteni cu părinţii baroanei. Se hotărîseră acum să cumpere moşia.

bănuielile magistrului se treziră -din nou. Originea şi rangul baroanei nu puteau fi autentice-; în orice caz un baron cu asemenea reiaţii trebuia să fi fost sărac lipit, ceea ce nu se putea spune despre părinţii baroanei.

Peste zi magistrul fusese invitat să ciocnească un pahar cu invitaţii, dar acesta se scuză cînd văzu că toată lumea, inclusiv femeile şi copiii, se-ntrecuse cu băutura.

Chiar de la prima impresie observă o reavoinţă, ceva ostil în comportarea acestora şi dacă nu s-a ajuns la un conflict deschis, aceasta s-a datorat faptului că magistrul prudent a ştiut să se retragă la timp. Dar tocmai cînd se afla în sinul familiei, unde se credea în deplină securitate, departe de barbarii aceia dezlănţuiţi, văzu deodată capul zburlit al Magelonei apărînd în deschizătura uşii. Ochii ei erau mai bulbucaţi ca de obicei şi rîdea într-una prosteşte cum fac beţivii.

— Ce cauţi ? întrebă scurt, spre a evită scandalul.

Fata se ţinea de mobile cu un amestec de nesiguranţă şi impertinenţă în toată comportarea ei, ceea ce îi făcu pe d-na Torner şi pe copii să se sperie.

— Ce cauţi ? repetă magistrul întrebarea cu vocea ridicată.

Fata ajunse pînă la masă, unde se afla soţia magistrului înconjurată de perne ; se sprijini de fotoliul acesteia, aruncă o privire batjocoritor provocatoare bietei bolnave şi rînji neruşinat, voind parcă să-şi savureze în voie răzbunarea împotriva acestei femei, care nu de mult îi dăduse o lovitură binemeritată.

Doamna Torner se feri în lături, păli şi leşină, dar în aceeaşi clipă magistrul apucînd-o pe Magelone de braţ, deschise uşa şi o asvîrli pe coridor. FatEf căzu 'acolo pe o grămadă de vase rămasă acolo de la hrana eîinilor. Apoi magistru] închise uşa.

Abia apucase s-o readucă în simţiri pe nevastă-sa şi s-o ducă în odaia ei, că se şi auziră bătăi în uşă. Copiii ţipară de frică, sensibilizaţi de toate întîmplările neobişnuite, pe care nu le puteau înţelege. Cum bătăile nu aveau de gînd să înceteze, magistrul întrebă, fără să deschidă, cine era.

De dincolo de uşă îi răspunse administratorul cu o voce placidă că îl roagă să-1 scuze, dar oaspeţii săi ar dori

mult să vadă locuința şi, cum aşa se obişnuieşte, nu poate să-i refuze.

Observă o licărire răutăcioasă şi răzbunătoare în ochii țiganului cind acesta introduse în casă patru indivizi beți, care plini de impertinență abuzau de un drept legal, ca să-i murdărească pardoseala şi să deranjeze liniştea unei femei bolnave.

Magistrul fierbea de furie văzînd cum bandiții aceia ordinari adulmecă peste tot prefăcîndu-se chinurile că apreciază dimensiunile uşilor şi ale ferestrelor, reuşind cu greutate să-şi ascundă rînjetul şi să îngăime cîteva vorbe ca să lase impresia că veniseră într-adevăr în scopul acela.

Această vizită neînsemnată în aparență, ascundea de fapt o provocare şi o sfidare, încît magistrul fu obligat să-şi ia copiii şi să iasă cu ei pe balcon, spre a evita izbucnirea unui scandal.

Războiul fusese declarat, ba mai mult, duşmanul îşi anunța victoria cu surle şi tobe.; țiganul îi arătase celui înfrînt şi captiv, că ştia prea bine că mîinile şi picioarele îi erau legate şi acum îşi punea talpa murdară pe grumazul celui înşelat. Acesta se chircea de durere dar jura în sinea lui să-şi distrugă duşmanul, înainte ca acesta să-1 fi anihilat definitiv, să-1 desființeze odată pentru totdeauna : nu să-1 rănească, să-1 ucidă, spre a nu "fi el însuşi ucis.

Viii

zuind în fel şi chip cum şă-1 distrugă pe monstrul care, lipsit de orice scrupule, îşi manifestă "vădit plăcerea de a face rău, fără să trebuiască să suporte consecințele şi pedeapsa.

Să-1 mai legene în iluzia siguranței nu se putea, /deoarece administratorul nu-şi mai permitea nici un răgaz de oboseală

Magistrul Andreas îşi petrecu noaptea următoare chib

după muncă, în care ar fi

putut fi surprins,

şi relaţia dintre ei devenise prea încordată ca să mai poată obţine un armistiţiu. Dar ea să poţi să porneşti o bătălie împotriva unui asemenea adversar, trebuia să procedezi faţă de el identic, fără fineţe, să nu eviţi mijloacele reprobabile, să-i adulmeci secretele, fără ruşine, ascultînd pe la uşi, şi smulgînd prin vicleşug confidenţa celor ce-i erau apropiaţi.

Magistrul nu se simţea în stare de aşa ceva.

Era împotriva firii lui să întreprindă acţiuni josnice, prin care îşi jignea conştiinţa de sine şi-şi umilea demnitatea. Nu putea duce această luptă fără să se degradeze ; nu putea să fugă şi să renunţe la luptă. Nu îndrăznea, deoarece atunci ar fi fost imediat înfrînt.

El era elenul care lupta împotriva barbarului ; în această luptă trebuia să învingă barbarul, pentru că era 'mai'crud. El era Arhimede, care căzuse de mîna unui soldat, deşi prin calcule ar fi putut inventa o maşină care putea arunca în aer mii de soldaţi.

Şi în timp ce puse cap la cap însuşirile lui Jensen făcîndu-i un fel de inventar al instinctelor, descoperi două puncte, care făceau posibilă o luptă suflet la suflet, inteligenţă la inteligenţă, fără ca inteligenţa superioară să fie silită să capituleze. Jensen împărtăşea groaza sălbatecului în faţa nepătrunsului şi împotriva acestei spaime îşi făcea o pavăză din credinţa în forţe necunoscute. Dacă i s-ar smulge acest scut. reflectă magistrul, spaima i s-ar redeştepta, credinţa-n noroc i-ar fi răpită şi el s-ar prăbuşi definitiv. încrederea pe care o avea acest om în bunăvoinţa soartei, părea de neclintit.

Deşi ştia că de Sfinţii Arhangheli îl aştepta ruina economică, nu-şi lucrase pămîntul, nu ^făcuse nimic, ci stătea mai departe cu braţele încrucişate aşteptînd să-i pice porumbeii gata fripţi în gură. Magistrul nu ştia dacă adversarul său credea într-un dumnezeu creştin, nici nu-1 văzuse vreodată la biserică, în schimb avusese prilejul să constate că acesta îşi hrănea viperele, pe care le considera sfinte, cu lapte. Deci viperele trebuiau stîrpite, credinţa în puterea lor ocrotitoare trebuia ştirbită, pentru ca teama de un destin ostil să-1 facă pe omul acela un infirm spiritual.

Rezolvarea celui de-al doilea punct era mai dificilă, dai* dacă o realiza, aceasta însemna pentru ţigan moartea. Amestecîndu-şi sîngele cu o familie nobilă acest paria îşi dublase vitalitatea, sentimentul înrudirii cu clasele superioare îi treziră gînduri pline de respect faţă de propria sa persoană. Cît timp credea că această femeie era cu adevărat ceea ce pretindea că este, putea să-şi ţină capul drept.

Magistrul însă era acum ferm convins că aici se afla un secret pe care el însuşi nu-1 cunoştea, era sigur că baroana îşi minţise iubitul şi că era departe de a fi de origine nobilă.

Ca să cerceteze aceasta avea nevoie doar de timp şi de perspicacitate. Din registrele parohiei se putea afla care era de fapt realitatea. Dacă bănuiala magistrului s-ar confirma, ţiganul s-ar simţi înşelat, şi-ar pierde controlul şi ar săvîrşi uşor fapte

necugetate. Cine ar putea şti ce ar ieşi la lumină atunci, cînd două creaturi ca acestea ar începe să-şi trădeze reciproc secretele, nemaivorbind de pierderea pe care Jensen ar suferi-o dacă ar afla că a fost înşelat de singurul om în care crezuse. întreaga sa vitalitate ar scădea dacă speranța, pe care şi-a clădit puterea şi bucuria, s-ar stinge.

Deşi nu făcuse altceva decît- să toarne mercur în laptele viperelor spre a stîrpi nişte animale dăunătoare, magistrul Andreas avea conştiința încărcată, de parcă ar fi ucis sau ar fi furat. Şi cum stătea la fereastră aşteptînd efectul, deveni neliniştit.

De trei ore se apucase de lucru cînd auzi, în sfîrşit, un țipăt la cabană. Ivan descoperise primul nenorocirea şi făcu atîta scandal, încît țiganul care adormise beat într-un boschet se grăbi într-acolo.

Mai întîi fu luat la întrebări grădinarul care jura şi se blestema că era nevinovat. Baroana care veni într-un suflet plîngea frîngîndu-şi mîinile. Dai* cum nu se vedea nici o urmă de violență la animalele ucise, ce fuseseră pe cale să năpîiiească, şi pentru că nimeni nu putea crede că viperele, care pot fi atît de lesne omorîte cu un baston, fuseseră otrăvite, oamenii creduli începură să presupună că izbucnise o ciumă şerpească. Tot ce privea această boală intra deja în domeniul destinului şi deci a unor forțe necunoscute.

Hoiturile fură adunate cu grijă, învelite într-o împletitură de lînă şi duse în casă. Prin fereastra deschisă registrul putu auzi cum se făcea focul în sobă, ca prin căldură viața să poată fi readusă în trupurile moarte.

Totul arăta de parcă trăznetul ar fi lovit casa. Oamenii alergau speriați care încotro, orice treabă încetase, dulgherii căscau ochii prin ferăstruica pivniței şi cîinii care rîvneau la o gustare de vipere fură alungați cu un zgomot asurzitor şi închişi în cămări.

Jos în locuință se discuta aprins, aşa încît prînzul nu fu servit şi totul intră într-o debandadă nemaipomenită.

— A căzut nenorocirea pe capul nostru ! Cu aceste cuvinte îşi încheie țiganul opiniile sumbre. Apoi îşi turnă un pahar de rachiu şi se puse pe băut şi pe cîntat dntece de jale. Pînă la urmă întreaga familie se aşeză la fereastră cu paharele în mînă. Magistrul observă chiar din seara următoare, din comportarea politicioasă, umilă şi supusă a țiganului că lovitura avusese efectul scontat. Ura părea să se fi destrămat odată cu credința în noroc. Cu toate acestea nu vorbi despre vipere ; se ruşina să-şi dezvăluie slăbiciunile şi ştia că magistrul ar fi rîs de superstițiile lui. Vorbi numai evaziv despre nefericirea lui nemeritată şi despre apropiata sa decădere.

Apoi schimbă brusc discuția şi începu să povestească istorioare picante improvizînd chiar o farsă cu un domn care neputînd să-şi satisfacă drăguța fu încornorat de aceasta.

Magistrul se prefăcu că nu înțelege sensul anecdotei dar continuă în acelaşi stil, servindu-i^ o poveste despre un domn care crezuse că i se oferă o fecioară dar se pomeni în schimb cu o lepră.

Țiganul pară lovitura şi îi spuse că obținuse de la cărăuşul care-1 vizitase de curînd şaizeci- de mii de taleri pe moşie.

— Da, adăugă el disprețuitor, pentru un geambaş moşia asta este chiar prea nobilă.

Magistrul înghiți minciuna, dar cuvîntul „geambaş" îi rămase înfipt în creier spre a-i putea fi de folos mai tîrziu.

*

Peste opt zile magistru, cercetînd în mare taină registrele parohiei, constată că baroana Ivanoff se născuse dintr-o familie de jos, pe numele adevărat Ivarsson, că tatăl ei fusese un cămătar ordinar şi patron a două case de plăceri din Copenhaga, iar mama o tîrfă în toată regula.

Avea senzația că nu aflase de fapt nimic nou, cînd preotul şi judecătorul îi confirmară -aceste date. Doar nu putea fi altfel, reflecta acum, deşi el era omul care se îndoia de toate, exceptînd caracterul sacru al poporului. O asemenea atracție pentru murdărie, minciună, superstiție nu putea să existe într-o familie care generație de generație cunoscuse educația. Un nume celebru îndemna de obicei la acțiuni mărețe sau înnobila gînduri şi sentimente ; ar fi trebuit măcar să constituie un imbold la îngrijirea propriei persoane. Şi dacă un neam nobil decădea moral, aceasta se-ntîmpla de obicei cînd toată stirpea era deja complet distrusă economic, ceea ce nu se putea spune în cazul de față.

In timp ce magistrul Andreas se ocupa cu cercetările putu să observe, în cele opt zile care se scurseră, că țiganul îşi pierduse siguranța de sine şi dinamismul caracteristic.. Zăcea mai tot timpul printre iepuri pe acoperişul grajdului la soare, fuma sau dormea. De ce îşi alesese tocmai acest loc era greu de explicat, poate din cauza sîngelui său meridional care era atras de dogoarea tablei, sau poate firea lui de. paria avea voluptatea- mirosului greu eare-i trezea amintiri vechi de putreziciune, scirnă şi gunoaie. în timp ce-î creştea apatia, pe moşie toate erau alandala. Păsările mureau pe capete de foame şi din lipsă de îngrijire, putrezind în mijlocul ogrăzii.

Ciinii goneau găinile, şi rațele furau pe apucate ceva de mîncare. Oile se îmbolnăviseră pentru că zăceau în propria lor murdărie care se aduna stivă sub ele. Nimeni nu le adăpa şi nu le mina la păscut.

Grădinarul, argatul şi dulgherul stăteau în cireşi şi" mestecau ; culegeau cîte-un coş plin, care trebuia dus la piață, dar rămînea acolo pînă putrezeau toate poamele.

în acest timp în grădină buruiana creştea în legea ei şi-şi risipea pretutindeni sămînța, muştele se înmulțeau, casa întreagă desfăcută din balamale se năruia. în răstimpuri țiganul se trezea

doar să pună la cale vreo ticăloşie ca să-i necăjească pe chiriaşi ; de pildă gonea cîinii murdari pe scări în sus şi-n jos, exact după ce se frecau duşumelele, arunca oase şi resturi de mîncare pe coridor, lăsa găinile în casă, făcea zgomot noaptea şi-şi atîța dulăii împotriva lăptarului şi a poştaşului.

Toate acestea îl făcură pe magistrul Andreas atît de dur încît se hotărî cu premeditare să dea curs ultimei sale decizii de a-şi distruge definitiv duşmanul.

Pentru a-şi putea duce planul la îndeplinire, a ales-o pe Magelone, căreia reuşi să-i atenueze pornirile duşmănoase prin cuvinte blînde. Acest lucru i-a fost cu atît mai uşor cu cît fata, care era persecutată de fratele ei şi de baroană, nutrea împotriva acestora o ură sălbatecă.

După ce fusese bine învățată ce avea de făcut, fata era fericită ; acum i se oferea în sfirşit ocazia să-şi ducă la îndeplinire răzbunarea pe care o dospea de mult împotriva baroanei, acum înjosită, precum şi împotriva fratelui său, care îşi pierduse pare-se strălucirea de altădată. De aceste elemente se folosi magistrul ca să le arate celor doi superioritatea sa.

Esfplozia se declanşă într-o vineri seară.

Magistrul stătea la fereastră şi asculta cum scandalul începu întîi timid, ca mai apoi să izbucnească intr-o viivătaie violentă. Baroana, alias domnişoara Ivarsson, stătea la fereastră cînd Jensen intră pe uşă.

Cîteva minute fu linişte, apoi domnişoara spuse :

■— Mîine te duci la oraş. Peter, după tîrguieli.

— Nu, răspunse țiganul, ai să te duci tu.

— Cu ce bani mă rog frumos ? Tu mi i-ai luat pe toți.

— Eu ? Ce-am luat eu, ce ? că am lucrat zi de zi după socoteala ta ? Ce-au primit frații* mei că ți-am fost argat şi servitoare pe daiboj.

Apoi veni rîndul domnişoarei. Vorbi o jumătate de oră ; cînd țipa, cînd plîpgea, cînd înjura.

Administratorul făcea eforturi disperate să apuce să spună ceva, dar zadarnic.

Atunci se-nfurie şi se năpusti afară trîntind uşa în urma sa. Reveni izbucnind într-un torent de vorbe din care nu se desluşeau clar decît „codoaşă", „tîrfă", „cămătăreasă".

Din nou domnişoara tună şi fulgeră o jumătate de ora fără ca magistrul să poată auzi altceva decît trîntitul uşii, care de la distanță răsuna ea bubuitul unui tun, de cite ori administratorul ieşea turbat din odaie, ca să intre din nou peste cîteva secunde.

Apoi fu chemată Magelone. La început o pălmui domnişoara, apoi Jensen ; dai' ea nu se lăsă cu una cu două ci dădu drumul unui adevărat foc de artilerie, care fu auzit în toată casa, cuprinzînd şi grădina, unde oamenii ascunşi prin tufişuri ascultau.

Pe neaşteptate ieşeau la iveală istorii de demult, pe cînd părinţii ţiganului lucrau încă la curte. Administratorul şi domnişoara se învinuiau reciproc de furturi de cai', spargeri de scrinuri, sustrageri de bani, pe scurt de cele mai odioase ticăloşii.

Vocea a d m i ni s tr a tor ulu i nu se mai auzea ; părea că intrase în pămînt.

Incidentul se încheie cu izgonirea Magelonei, care fu învinuită că s-ar fi întins cu toţi bărbaţii de la curte, cu excepţia magistrului. Aceasta îşi împachetă lucrurile şi plecă. Piatra fusese aruncată şi efectul fu cel aşteptat.

Satisfăcut că treaba îi ieşise din plin, magistrul se duse la culcare, adormind liniştit pentru prima oară după foarte multă vreme. Zgîndărită, partida adversă era acum atît de preocupată de propriile ei ticăloşii încît ştia că va fi lăsat în pace.

Fără să ştie, pornise-la atac într-o perioadă deosebit de propice pentru a provoca dezastru în tabăra duşmanului. A doua zi era sîmbătă, cînd se plătea leafa şi se făcea aprovizionarea pentru săptămîna următoare. Lovitura căzu drept pe capul lui Jensen, al cărui creier înfierbîntat nu ar mai fi putut suporta şi alte lovituri colaterale. Era tocmai pe punctul de a se pierde cu totul dacă nu i-ar fi venit în ajutor puteri inexplicabile pe care oricum n-ar fi putut să le invoce singur.

în dimineaţa următoare incidentului, cînd* magistrul coborî în curte, îl întîlni pe grădinar, deosebit de tulburat şi gata să i se confeseze.

Curios de efectul acţiunii sale şi sigur că se afla în afara oricărui pericol, îl întrebă pe acesta dacă auzise scandalul clin seara precedentă.

Da, sigur eă-1 auzise, şi voia să-i atragă atenţia asupra administratorului şi a baroanei. Acum, eînd totul fusese dat pe faţă nu-1 mai oprea nimic să-i mărturisească domnului magistru că, pe cînd lipsea de-acasă, cei doi se strecuraseră cu ajutorul unui şperaclu în locuinţa sa şi-i cotrobăiseră în scrin.

Magistrul se înfurie şi vru să meargă imediat la judecător, dar fu oprit de întrebarea grădinarului, dacă nu ar fi auzit că în noaptea precedentă fusese furat calul unui vecin.

Sigur că nu auzise nimic, dar . acum avea prilejul să obţină unele relaţii mai ştrînse.

Cînd Magelone se duse la han să-şi angajeze o trăsură ca să poată pleca la părinţi, fu însoţită pînă acolo de grădinar şi de argat, deoarece afară era foarte întuneric.

Merseră deci împreună pe şosea şi tocmai cînd se aflau în dreptul gospodăriei căreia îi aparţinea calul, ce fusese furat direct din cîmp, auziră paşi prudenţi în spatele lor şi-1 zăriră pe ţigan în şanţul de la marginea drumului'. Era deghizat, purta pălăria trasă pe ochi şi în mînă avea un obiect care de la distanţă părea un pantof.

îi întoarseră imediat spatele prefăcîndu-se că nu l-au observat. Totuşi continuară să-1 audă pînă ajunseră la han. Acolo dispăru.

Grădinarul; care nu dormise toată noaptea, a auzit între timp, cam pe la ora unu, că ţiganul s-a întors şi a poruncit să se înhame doi cai, unul pentru el' şi altul pentru argat, care urma să-1 însoţească.

Ceasul arăta ora trei, cînd administratorul îşi făcu din nou apariţia ; fusese cu argatul la Widala, locul de baştină al părinţilor, să ducă nişte mărunţişuri, pe care le uitase sora lui. La întoarcere îi porunci argatului să treacă sub tăcere escapada nocturnă, bineînţeles cu intenţia de a-1 provoca să vorbească, ceea ce acesta şi făcu.

La auzul acestei poveşti, magistru nu se pronunţă în nici un fel şi se-ndreptă îngîndurat spre camera lui; dar la jumătatea drumului se-ntoarse şi o porni direct spre gospodăria de unde fusese furat -calul. Pe drum îşi aminti de -unele comportări ciudate ale ţiganului şi toate îi întăreau credinţa ca nimeni altul decît Jensen nu putea fi hoţul.

La începutul verii acesta povestise cu deosebit interes întîmplări cu cai furaţi, insistînd mai ales cu lux de amănunte asupra dispariţiei unui cal murg din ograda aceluiaşi ţăran.

Ţiganul pomenise atunci de diverse trucuri folosite spre a face caii furaţi imposibil de recunoscut ; li se făcea o tăietură pe frunte şi apoi le apărea o pată albă.

Magistrul îşi aminti că exact cu o lună în urmă sârgului îi apăruse o tăietură în frunte, fără ca cineva să poată înţelege cine i-o făcuse şi cu ce intenţie. Apoi îi veni în minte vizita geambaşului într-o zi de duminică : în- tîmplarea îi apăru acum deosebit de concludentă.

Totul se potrivea, raportat la incidentul recent, totul, înafară de tăietura de pe fruntea şargului care nu părea să aibă legătură eu restul. Era oare şi calul acesta de furat şi i se făcuse tăietura ca să nu fie recunoscut spre a-1 putea vinde ? Acest cal avea o particularitate : nu putea alerga la pas .ci numai în galop. Nici magistrului nu-i scăpase acest amănunt, cînd făcuse odată un drum împreună cu Jensen pînă la Landskrona. Jensen a încercat să-i explice atunci prostul obicei al dobitocului, aducînd. argumentul că lăptarul era odată să dea peste el cu faetonul şi—1 speriase foarte rău.

Magistrului i se păru mai plauzibilă explicaţia pe care şi-o dădu sigur ; cum că această rapiditate exagerată i-ar fi impus-o chiar vizitiul care se temea că la un trap lent animalul ar fi putut fi supus unor cercetări mai amănunţite.

în sfîrşit, oricum ar fi fost, situaţia devenea din ce în ce mai încîleită. în primul rînd trebuia să găsească dovezi. Pentru aceasta magistrul se apucă să caute pe cîmp locul exact de unde se furase calul.

Găsi curînd şanţul peste care fusese trecut animalul ca apoi să fie mînat în direcţia opusă spre Bogely. Magistrul nu acordă prea multă semni,ficaţie acestei împrejurări, deoarece trucul i se păru prea meschin.

Apoi găsi mai încolo în cîmpul de lucernă gaura lăsată de parul de care fusese legat dobitocul ; putea' chiar să distingă urma calului furat dintre celelalte urme şi descoperi chiar conturul tălpilor hoţului în pămîntul reavăn.

Un picior obişnuit cu talpa lată. Dar în jurul acestei urme se amestecau altele mai adinei, imprimate mult prea regulat spre a fi putut fi lăsate de picioarele unui bărbat care trăgea după el un cal. Totul fusese ticluit prosteşte deoarece aceste urme erau făcute de acelaşi pantof de la piciorul drept, bineînţeles cu intenţia de a-1 induce pe urmăritor în eroare. Pantoful fusese adus anume, şi cu siguranţă că perechea lui nu se va găsi în casa hoţului, la o eventuală percheziţie. Dar iată că pe un smoc de lucernă se afla chiar pantoful cu pricina, un corp delict lăsat anume acolo spre a încurca şi mai mult lucrurile.

Hoţul îşi aranjase în aşa fel lucrurile încît oricine ar fi putut fi uşor indus în eroare, dar nu magistrul, care auzise că ţiganul se furişase în seara trecută de-a lungul şanţului cu un obiect în mînă, ce părea a fi fost un pantof. .

Ca alţii să nu cadă în cursă, magistrul uzvîrli corpul delict, apoi, cu ajutorul pucioasei pe care o aduse cu el făcu un mulaj al urmei adevărate, acest mulaj îl băgă în buzunar şi se îndreptă spre casă.

Cum ajunse se prefăcu că îşi caută briceagul pe potecile grădinii, pînă cînd descoperi urma de care avea nevoie. Luă şi după aceasta un mulaj. Cele două forme erau identice pînă la sîrma care se desprinsese in partea stingă a pantofului şi se întipărise în talpă în forma unui laţ.

Deci nu mai încăpea nici o îndoială că urma din cîmpul de lucernă, de unde se furase calul, fusese lăsată de piciorul lui Jensen.

Dar dovedea asta că Jensen ar fi furat calul ? Nu, deoarece şi el ar fi putut — la fel ca- magistrul — să fi fost acolo spre a cerceta locul, puţin mai devreme ; în definitiv şi urma magistrului putea fi văzută acum în cîmpul de lucernă, şi cu toate acestea nu era el hoţul.

Cum să-i vină de hac ?

Singura dovadă convingătoare pentru poliţie ar fi fost însuşi calul dacă el s-ar fi găsit în ograda hoţului. Dar şi la aceasta hoţul ar fi găsit o ieşire, explicînd că a prins un cal rătăcit prin împrejurimi. Oricum un lucru era cert, că nu în grajdul ţiganului

trebuia căutat calul, ci mai degrabă la cărăuşul din Hălsingborg sau poate nici acolo.

Magistrul Andreas se hotărî să mai aştepte trei zile, să rumege toată întâmplarea în tihna celor două nopţi şi apoi să treacă la acţiune.

A doua zi nu dădu cu ochii de Jensen ; i se spuse că era plecat. Abia în dimineaţa zilei următoare - îşi făcu apariţia, sus pe acoperişul coteţului, pocnind furios din bici, vrînd parcă să-şi arate toată puterea în faţa animalelor ce se mişcau prin curte. Iritat şi băut cum era, arunca vorbe grele, întunecate, provocatoare spre ferestrele baroanei şi ale magistrului. Spunea despre vulpea care merge să vîneze găini, dar cade în cursă, despre domnii cei învăţaţi care nu văd mai departe de lungul nasului şi-şi închipuie totuşi că ştiu tot, neştiind de fapt nici cît negru sub unghie ; spunea apoi despre curve şi cămătărese devenite peste noapte contese şi baroane, sau mai spunea şi de oamenii mărunţi care puteau deveni mari dacă voiau.

Apoi mai trase o duşcă şi începu să cînte cît îl ţinea gura. „Sînt Contele de Luxemburg", cîntec pe care magistrul nu-1 mai auzise de luni de zile. La fiecare vers pocnea din bici şi dansa pe acoperişul de tablă, care scîrţîia şi se clătina sub greutatea paşilor săi.

Magistrul încercă să afle secretul acestei comportări, în cîntecul ţiganului era triumf şi orgoliu de învingător şi provocarea lui plină de impertinenţă părea să spună că-şi învinsese duşmanul.

Mai tîrziu, către amiază, fu văzut la cabană cu opt cîini fin jurul lui,, cărora le cînta la flaşnetă. Seara îi făcu domnişoarei Ivarsson o scenă furtunoasă. Zbieră minute în şir cît îl ţinea gura, trînti uşi, sparse sticlărie şi porţelan, şi cînd se lăsă noaptea, dădu sus în pod o reprezentaţie de ,toată frumuseţea, trase focuri de revolver, dansă pe nişte grinzi de fier, sparse nişte vechituri de mobile uitate de (mult acolo ; făcea toate astea să-1 irite pe magistru şi să provoace sandalul mult aşteptat.

într-un tîrziu, sleit de puteri, ieşi afară în cîmp, dădu foc la grămezile de buruieni şi se culcă în iarba umedă de rouă, adormind în voie, păzit de haita lui de cîini.

în vremea aceasta magistrul Andreas nu-şi găsea somnul ; cu cît lupta mai aprig cu insomnia cu atît îi creştea hotărârea de-a deschide ofensiva împotriva vicleanului inamic. Cînd se făcu ziuă, se îmbrăcă şi ieşi cu gîndul să treacă pe la judecător ca să-i denunţe pe .ai casei pentru folosire de chei false.

O luă prin pădurea de fag şi ajunse pe aleea de molizi, cînd ţipătul coţofenei îi aminti de copacul în coaja căruia erau gravate semnele acelea ciudate. Se strecură în tufiş şi descoperi deîndată trunchiul ; pe scoarţa lui apăruse desenul unei figuri noi. Semnificaţia ei era limpede. Toate desenele anterioare fuseseră şterse şi în locul lor apăruse scrijelit chipul unei vulpi care avea

gîtul aproape sugrumat într-un laţ, în aşa fel încît limba îi atîrna afară de un cot.

Ţinînd cont de dansul victorios şi de discursurile impertinente ale ţiganului, vulpea îl reprezenta fără îndoială pe magistru.

Curiozitatea îl împingea acum şi mai mult la judecător, să afle care era de fapt situaţia. Pe măsură ce se apropia simţea o oarecare nelinişte, deoarece toţi judecătorii erau prin partea locului danezi. Aceasta era o măsură luată de guvern ca populaţia ocupată să nu trăiască permanent cu spaima unei justiţii tiranice şi nedrepte, şi apoi mai era şi faptul că judecătorul trebuia să cunoască perfect limba de baştină spre a putea înţelege şi judeca fiecare nuanţă, cît de subtilă, rostită în timpul procesului.

Tocmai ieşise din pădure şi se îndrepta spre casa judecătorului, cînd îi apăru în cale Jensen, călare pe şargul său, salutîndu-1 cu un zîmbet victorios, dar pentru că nu reuşi să se dea la timp la o parte, îl împroşcă pe magistru de sus pînă jos cu noroi. Aşteptînd la poarta judecătorului să i se deschidă îl năpădiră presimţiri negre. Indispoziţia lui se accentua cînd văzu stupefacţia şi neîricrederea cu care fu întîmpinat de omul legii spre a fi introdus într-o sală scundă, ocupată în întregime de două mese mari negre.

înăuntru era o căldură sufocantă. Viind parcă să aerisească puţin, judecătorul deschise uşa de la camera vecină unde dispăru pentru o clipă ; apoi reveni.

îl invită să ia loc, măsurîndu-1 din cap pînă-n picioare, cu interesul cu care încerci să identifici o persoană după o descriere pe care i-a făcut-o cineva în prealabil. Tăcea, aşteptînd liniştit ca magistrul să vorbească primul. In sfîrşit, acesta fu silit să înceapă plin de ezitări, temîndu-se &ă nu se încurce în propriile-i argumente şi să nu spună mai mult decît trebuia. Fusese sigur din. capul locului că judecătorul îi va pune întrebări ; răspunsurile ar fi venit atunci de la sine.

— Vin să depun plîngere împotriva gazdei mele, administratorul Jensen de la Bogely, care s-a purtat necinstit faţă de mine. —

Tăcu, aşteptînd să fie întrebat. Dar nimic; doar un zîmbet pe faţa judecătorului care îl încuraja să continuie.

— Mi s-a adus la cunoştinţă că cei la care locuiesc mi-au pătruns cu forţa în locuinţă şi mi-au deschis scrinul folosindu-se de chei false.

Tăcu din nou. Expresia judecătorului era neschimbată, indiferentă, ca şi când ar fi auzit ceva, ce ştia de mult.

— Şi acum,, intenţionez-să-1 denunţ pentru spargerea comisă, conchise magistrul.

Judecătorul rămase o clipă pe gînduri, apoi întrebă :

— Ce vi s-a furat ?

— Nimic, trebui să recunoască magistrul ; nu putea să spună că era vorba de nişte secrete personale, deoarece atunci s-ar fi acuzat singur de a fi posesorul unor documente periculoase.

— Aveţi martori ? întrebă judecătorul.

— Grădinarul susţine că i-ar fi spus fratele şi sora lui Jensen.

— Deci bîrfă ; fraţii şi surorile nu sînt martori. Nimic nu s-a furat, martori nu există, nici o broască spartă ! Deci nimic, şi pe nimic nu se poate clădi.- nici o acuzaţie.

Magistrul rămase perplex ; plîngerea se volatilizase sub ochii lui ca un balon de săpun.

îşi reveni imediat. Se afla desigur într-o lumină defavorabilă, devreme ce plîngerea lui fusese considerată ca nefondată, dar spre a nu pleca umilit şi ca un cîine alungat, se hotărî să intre mai adînc în miezul chestiunii.'

—' Dumneavoastră credeţi Domnule judecător, că acest Jensen este,un om de nădejde, care poate fi absolvit de orice bănuială ?

— O, Jensen a fost adesea suspectat, dar a ieşit tot-] deauna basma curată răspunse judecătorul cu subînţeles.' Aşa de pildă a fost denunţat drept autorul ultimului furt de cai. Dar corpul delict, un pantof pierdut de hoţ nu se potrivea deloc pe piciorul lui. în afară de aceasta putea să-şi dovedească alibiul, deoarece la ora la care avusese loc furtul el se afla pe drum cu argatul său ; chiar în aceeaşi noapte îşi vizitase părinţii. Faptul că se strecurase seara travestit, de-a lungul şanţului, avea cu totul alte motive.

— Ce fel de motive ? dacă-mi permiteţi.

Judecătorul îl fixă pe magistru, iscoditor, şi răspunse pe un ton sever :

— Voia să se convingă dacă o persoană foarte apropiată lui fusese sedusă prin mijloace necinstite. Asta voia.

Se lăsă o tăcere groasă, încărcată de ameninţări.

Totul prinse să se clatine şi pătratele ferestrelor se micşorau treptat pînă deveneau o plasă ce se strîngea tot mai mult în jurul magistrului. De mult avusese revelaţia că el singur îşi ţesuse plasa, că hrănise cu bună ştiinţă un şarpe, care acum îl muşca. Se simţea neputincios. Nu putea să povestească că el însuşi îl învăţase p<- hoţ, ce este un „alibi" şi un „corp delict", dîndu-i chiar soluţia unei diversiuni prin recunoaşterea unui incident auxiliar care îl scotea din problema principală. Iar povestea cu fata, chiar dacă nu era pasibilă de pedeapsă penală, oricum îl anula ca martor ; îl făcea suspect, aşa încît orice încercare de a explica faptele reale i-ar fi agravat situaţia, compli- cînd şi mai mult lucrurile.

Văzînd că magistrul fusese redus la tăcere, judecătorul profită de ocazie să-i dea lovitura de graţie.

— Pe Jensen, adăugă el, îl ştiu de zăpăcit, dar are inimă bună ; nu păstrează ranchiună. Chiar pentru cel mai înveterat duşman al său care 1-a furat, jirmînd să facă puşcărie pentru asta, a cerut anularea pedepsei.

Nu, categoric, nu este periculos ; deoarece atît timp cît instinctul răzbunării nu ocupă tot locul în inima unui om, anihilîndu-i raţiunea, lucrurile stau încă bine !

Magistrul simţea că-i ard urechile ; de ani de zile nu i: se întîmplase una ca asta, să fie admonestat ca un şcolar ! în mînia sa mocnită uită de forme şi uzanţe şi fără nici o introducere îi aruncă judecătorului vorbele în obraz :

— Dar păunul, dar curcanul ? dar răţoiul ?... şi căruţa cu bălegar şi lucrurile cărate noaptea pe furiş din pod şi călătoria în Danemarca, chipurile să cumpere găini ? —: poate aveţi argumente şi pentru astea, domnule iudecă- tor ?

— Deşi nu sînt obligat să mă supun unui asemenea interogatoriu, am să vă răspund totuşi. In ce priveşte păunul, curcanul şi răţoiul, există o persoană suspectă, dar ne lipsesc dovezile ! (Spunînd acestea îi aruncă magistrului o privire, încît acesta îngheţă).

Hoţul pare a fi un individ expert în treburi din astea, doar a lăsat şi un fals „corp delict", înseamnă că ştie că „alibi"-ul este singurul element în stabilirea dovezilor. Şi mai ştie — ceea ce a vrut să-i înveţe şi pe alţii — că o slugă nu poate fi folosită ca martor.

Magistrului Andreas i se ridică părul de indignare, dar cu cît devenea mai mînios totul i se învîrtea în faţa ochilor, în sfîrşit, îşi dete seama de nebunia lui, şi :se trezi stînd acolo ca un criminal autentic, ce-şi simţea conştiinţa încărcată şi se temea să nu fie descoperit.

Judecătorul continuă aproape convins că se afla pe un teren sigur.

— în ce priveşte călătoria în Danemarca, Jensen a dovedit prin datele trecute în carnetul lui de conturi că a întreprins exact ceea ce a anunţat că va face.

Am văzut scris negru pe alb : Vineri 2 august, plec în Danemarca ; dispun de zece taleri. Mai primesc cinci în Landskrona şi cumpăr şaptezeci şi cinci de găini.

Magistrul ridică ochii vrînd parcă să spună ceva, dar nodul era deja atît de încîlcit încît îi pieri cheful să-1 mai dezlege ; nu mai putea rosti nici un singur cuvînt din toate contraargumentele pregătite. Nu putea spune : Domnule judecător, faptul că individul ăsta scrie, ca un măgar ce e, la prezent „plec", ceea ce orice om normal ar fi scris „ieri, sau în cutare zi, am fost acolo" — este suspect. i

Pierduse orice chef să obiecteze că iniţial trebuiau să fie o sută de găini, iar in însemnările administratorului nu erau trecute decît şaptezeci şi cinci.

Atîta obrăznicie îl lăsă perplex ; ca în vis îl auzea pe judecător povestind că ţiganul ar fi încărcat în Landskrona căruţa de

bălegar cu stomacuri de porc, în timp ce el îl auzise clar pe acela pomenind de grajdurile regale din Hälsingborg şi văzuse cu propriii săi ochi grămada de bălegar, ce nu putea avea nici o legătură cu abatorul.

Interogatoriul se sfîrşise şi magistrul se ridică să plece. Se simţea suspectat ca un hoţ de cea mai josnică speţă, ca un denunţător fals, ca o persoană pusă sub interdicţie, cînd judecătorul îi dădu o ultimă lovitură.

— în chestiunea Dumneavoastră cu caseta nu pot face' nimic, dar vă rog să luaţi seama în eventualitatea că vor mai surveni situaţii similare. Dacă deţineţi secrete de stat, ţineţi-le la fel de bine ascunse ; deşi sînt danez la origine am devenit cetăţean suedez şi ca supus credincios al actualului meu rege şi stăpîn nu voi scăpa nici un prilej şi nu voi cruţa nici o persoană, spre a putea veghea la siguranţa ordinei statale, căreia i-am jurat credinţă.

Cînd se văzu afară, magistrul avu senzaţia că fusese flagelat. Cu mîinile legate, cu onoarea călcată în picioare, nu vedea nici o posibilitate de reabilitare. Fusese pîngărit fără să poată să-şi spele ocara. Din contră, cu cît încerca mai mult să o facă, cu atît aceste injurii îl rodeau mai dureros. Chiar dacă ar fi putut găsi dovezi nu mai îndrăznea să se atingă de această problemă de teama de a nu-şj expune familia la vreo nenorocire ; de unde putea şti că ţiganul nu l-ar fi denunţat şi nu l-ar fi dat pe mîna justiţiei.

Putea fi acuzat de complicitate la furt, de vreme ce 1-a învăţat pe hoţ cum să fure ; putea fi acuzat de viol împotriva unei fecioare neprihănite — martori mincinoşi se puteau găsi uşor. Dar cel mai grav din toate era faptul că putea fi acuzat de „Ies majestate". Conştiinţa nu l-ar fi lăsat în acest caz să tăgăduiască, deoarece într-adevăr era vinovat.

Fusese învins, şi de cine ? De un pigmeu, de un nimic, un vagabond, care nu avea alt ascendent asupra lui decît lipsa sa de scrupule în alegerea mijloacelor.

înţeleptul, tolerantul, cinstitul căzuse în cursa ignorantului, care nu cunoştea nici măcar filosof ia crimei, tehnica furtului, procedeul juridic.

FJ, prădatul, nedreptăţitul, călcatul în picioare, fusese înfierat, iar hoţul, profitorul, spionul, cămătarul, cel care trăia pe spinarea lui ca o tîrfă ordinară, care voia să-şi vîndă sora ca pe o prostituată oarecăre, era bărbatul nobil cu inimă iertătoare şi plină de compasiune, fratele îndoliat de pierderea castităţii iubitei sale surori.

Magistrul mergea cu capul în pămînt pe şosea, strîn- gînd minerul bastonului cu asemenea furie încît unghiile i se albiră. Nu mai avea decît un singur gînd. Fusese învinuit, de a fi încercat să se răzbune. Pentru ce să se fi răzbunat ? Un hoţ îi intrase în casă, îl

batjocorise, nu-şi respectase angajamentele şi el îl denunţase, cum era şi firesc. Aceasta se numeşte — după toate normele legale — autoapărare în caz de forţă majoră ! Oare nu este o obligaţie cetăţenească să denunţi hoţii ? Acum avea să se răzbune singur, dacă legea nu-1 ajutase, deşi legile au misiunea de a substitui şi de a face inutil principiul „îmi fac singur dreptate". Avînd de luptat cu un tip uman aflat în stadiul comunei primitive, trebuia să facă apel la mijloacele comunei primitive.

A face inofensiv un animal periculos, a stîrpi un monstru cu chip omenesc, a împiedeca un bandit să-şi săvârşească în voie fărădelegile, era o faptă demnă de laudă, de care putea oricînd răspunde în faţa propriei sale conştiinţe. Pentru a trece la acţiune trebuia să-şi pună în joc toată ştiinţa ; nu voia să-1 omoare pe barbar cu un glonte obişnuit, ci cu mijloace mult mai subtile care nu lăsau urmă, punîndu-1 la adăpost de orice bănuială.

Simţea că avusese o inspiraţie genială, insistînd să pătrundă firea ciudată a ţiganului şi dacă împrejurările nu i-ar fi fost acestuia favorabile, cu siguranţă că l-ar fi înfrînt. Oricum, prăbuşirea i se apropia, pentru că nu mai avea chef de lucru şi nici speranţă ; tot ceea ce i-ar fi putut menţine moralul îi fusese răpit şi nenorocirea îi bătea la uşă. Acest suflet crud, în aparenţă atît de robust, era alcătuit dintr-un material fragil ; avea să se prăbuşească definitiv.

Care urmau să fie loviturile ? La aceasta magistrul trebuia să reflecteze o noapte întreagă.

IX

Ajuns la poarta grădinii fără să-şi ridice capul, se auzi strigat de administrator, care stătea rezemat de gard într-o atitudine arogantă. Surise doar uşor batjocoritor fără să-şi scoată pălăria cînd observă răceala cu care îi răspunse magistrul la salut. Il luă apoi de braţ cu o familiaritate pe care nu o afişase în alte ocazii, şi însoţindu-1 pe alee începu să-i vorbească despre unele probleme financiare. Trecînd direct la subiect îi ceru acestuia un împrumut de cinci sute de taleri de argint.

Deşi magistrul nu dispunea de nici un şiling în plus peste leafă, nevrînd să piardă această ocazie favorabilă planurilor sale, promise să~i procure pînă în trei zile suma aceea neînsemnată. Apoi căută un pretext să urce în camera sa. Dar Jensen nu-i slăbea braţul din strîn- soare ci dimpotrivă îl sili să se aşeze la masa din grădină de unde puteau fi văzuţi de cei ce treceau pe şosea.

— Aşezaţi-vă şi beţi un pahar cu noi, îl invită ţiganul pc un ton care nu îngăduia nici o scuză.

— Mulţumesc, dragă Jensen, spuse magistrul, dar eu nu obişnuiesc să beau înainte de masă.

— Refuzul nu vă foloseşte la nimic, pentru că trebuie să beţi ! Altfel aş putea crede că sînteţi o persoană distinsă, ceea ce nu sînteţi. nu ? aruncă Jensen vorbele, chipurile în glumă.

Domnişoara Ivarsson şi Ivan tocmai aduceau cana şi paharele şi se aşezară nestingheriţi la masă, fără -să afişeze nici cel mai mic respect faţă de magistru, aşa cum obişnuiau înainte.

Aveau deci intenţia să-i pună la cale o nouă ticăloşie, poate voiau să-1 arate oamenilor care treceau pe şosea, sau doar să-1 irite ca să-şi piardă controlul.

Ţiganul turnă în pahare cidrul acela din mere putrede, luă o înghiţitură şi-1 degustă ca un cunoscător.

— Este vin ele Burgundia veritabil, aşa să ştiţi.

— Da, este un vin bun, răspunse magistrul mecanic, înnăbuşindu-şi mînia spre a-şi putea desfăşura planul în voie.

Domnişoara Ivarsson şi Ivan izbucniră în rîs fără să se jeneze.

In fine, veni rîndul rachiului.

— De ăsta nu mă ating ! spuse magistrul categoric.

— Nu ? Totuşi ! Dacă vă rog ! Dacă vă rog frumos fără să vă silesc sau să vă ameninţ ! Ferească sfîntul, nici nu mă gîndesc să fac una ca asta, aşa ceva nu este înţelept, cînd sînt de faţă martori ale căror mărturii nu ar fi luate în seamă. Nu, serios nu ameninţ, cîtuşi de puţin ! Doar o picătură !

Magistrul îşi împinse la o parte bastonul spre a nu fi tentat să lovească, dar nu bău.

Jensen dădu paharul peste cap ; se ameţi imediat.

— Acum voi cînta numărul meu preferat ! strigă el înfoindu-se.

Şi se porni să răcnească : „Sînt contele de Luxemburg!"

Omul acesta neînsemnat, slab şi laş, parcă înghiţise toată puterea pe care celălalt mult mai puternic o pierduse. Cînd

observă că îl are pe magistru la picioare simţi că a crescut cu un cot.

Totuşi mai nutrea un vag sentiment de teamă că cel căzut s-ar mai putea ridica adueîndu-1 pe el în situaţia in care se afla acesta acum. în fiecare clipă trebuia să simtă ceafa celui înfrînt sub picioarele sale, spre a nu pierde certitudinea că se afla deasupra lui. Cu cît îi strivea mai mult, cu atît hotărîrea magistrului devenea mai categorică. Fiecare apăsare a acestor tălpi murdare făcea să ţişnească idei, idei limpezi, curajoase, polarizînd în jurul aceluiaşi punct ; fiecare cuvînt, fiecare mişcare a administratorului devenea un fir împletit în funia de care avea să atîrne.

Liniştea şi siguranţa magistrului sporeau cu fiecare secundă.

Strigătele beţivului i-au făcut pe copiii acestuia să iasă în balcon. Rămaseră consternaţi cînd îşi văzură tatăl bînd înainte de masă cot la cot cu gazdele.

— Ia priviţi îngeraşii Domnului acolo sus ! rosti ţiganul cutremurat de o emoţie sinceră.

Era caracteristic la acest sălbatec, care nu avea nici **o** idee despre valoarea în sine a copilului **3au** a femeii, sau poate tocmai de aceea, să-i transfigureze poetic în făpturi celeste aşa cum făcuse şi cu viperele pe care le socotea sacre.

Copiii, aceşti mici sălbateci şi criminali în miniatură, pe care îi iubim atît, numai pentru că nu-şi ascund greşelile, şi ale căror calităţi nu sînt decît rezultatul situaţiei lor privilegiate, de a nu trebui să lupte pentru existenţă, reprezentau pentru el prototipul celor mai suave întruchipări, îngerii, pentru că nu îi puteau face rău şi în acelaşi timp îi arătau încrederea şi sinceritatea pe care le acordau oricui.

— Dar, lăsaţi copiii să coboare ! propuse el, fie din dorinţa de a-şi exterioriza gingăşia, fie pentru că simţea nevoia să-şi spună, cît de aproape ajunsese el de aceşti copii ce aparţineau unei clase privilegiate, spre care îşi ridicase ochii întotdeauna cu o stimă superstiţioasă, încli- nîndu-se în faţa ei pînă la pămînt,

— Nu au voie ! răspunse magistrul.

—■ Cine nu-i lasă ? întrebă Jensen ameninţător.

— Eu, răspunse magistrul Andréas tăios. Dar în clipa următoare regretă tonul provocator al refuzului său şi încercă să şteargă impresia printr-o glumă ; o glumă nu greşea niciodată ţinta atunci cind era vorba de Jensen. Mai ales că în felul acesta, fără să-1 jignească, îi dădea de înţeles că ştia totul despre el.

— Nu e oare destul că tatăl lor se comportă ca un porc ? Vrei să facă şi copiii la fel ?

De data aceasta intenţia nu-i reuşi ; prin autoumilirea magistrului, administratorul se simţi vizşt direct şi calificat ca atare, ceea ce îl făcu să-şi amintească de valoarea lui reală.

— Veniți aici copii ! strigă el întorcîndu-i magistrului spatele.

Domnişoara Ivarsson, care tăcuse tot timpul apăsată şi umilită de evenimentele ultimelor zile, îl apucă, într-un acces de durere şi sinceră îngrijorare, pe administrator de mîneca vestonului :

— Nu, Jensen, lasă copiii ! Copiii sînt făpturi sacre, la fel cu animalele !

Deşi comparația nu era dintre cele mai fericite, magistrul înțelesese imediat cît de sinceră era această explozie a sentimentului matern la o domnişoară bătrînă şi~i mulțumi cu privirea ; aceasta nu-i dădu nici o atenție, considerîndu-1 vinovat de faptul că fusese detronată şi umilită.

Administratorul nu se aşteptase ca domnişoara să i se opună. Fierbînd de mînie se întoarse spre ea şi tocmai cînd era gata s-o pălmuiască, ceva cu totul neaşteptat se ivi pe drum şi-i captă toată atenția. Trecea un cortegiu funebru. Şase oameni duceau sicriul, urmat de o fpmpie îndoliată şi un băiețaş. Coşciugul era vopsit în alb şi împodobit cu o'coroană proaspătă din crengi de molid. Femeia în negru purta un văl lung, alb.

— Dar ăsta e paznicul ! spuse domnişoara.

Cînd văzu funerariile duşmanului său (imediat după împăcare deveniseră din nou duşmani), în adîncul sufletului, Jensen trebuie să fi scos un chiot de izbîndă, pentru că această întîmplare îl scăpase. de un martor periculos. Bucuria sa era atît de mare, încît îi alungă pentru moment frica de moarte ; se întoarse către şosea, izbucni într-un rîs zgomotos şi începu să bată din palme.

înțelegînd imediat că această ieşire ascundea de fapt o spaimă străveche, magistrul avu o revelație pe care şi-o concretiză şi mai bine cînd femeia în doliu se opri implo- rînd cu mîinile ridicate la cer, ocrotire sau răzbunare.

Domnişoara Ivarsson îşi ascunse fața în palme de frică şi de ruşine pentru purtarea brutală a administratorului.

Magistrul Andreas se ridică. de pe bancă, îşi scoase pălăria şi rămase în picioare în semn de omagiu pînă cînd convoiul mortuar se îndepărtă.

Administratorul se revoltă, că i se dăduse peste nas şi întrebă iritat :

— Ce înseamnă comedia asta ?

— Asta nu e comedie ! răspunse magistrul grav. Eu mă rog întotdeauna pentru morți. Nimeni nu poate şti ce-1 aşteaptă după moarte ; cine a scăpat de pedeapsă în această lume poate să şi-o primească în lumea cealaltă.

Țiganul se temea cu adevărat de o viață viitoare, dar nu voia să-şi arate frica : într-o ultimă încercare de a brava, strigă după mort :

— Du-te-n iad, paznicul di'acului ! în iad cu tine !

— Fereşte-te, Jensen, spuse magistrul, morţii se răzbună, dacă le tulburăm liniştea !

Şi liniştit ca un învingător sigur, care a atins punctul vulnerabil al adversarului, fericit ca un gînditor care a ajuns, după mari eforturi, la revelaţie, se ridică, îşi luă expresia importantă de catedră şi-şi repetă cu o voce profetică prorocirea pe care voia chiar el s-o ducă la îndeplinire.

— Morţii se răzbună !

Cind intră cu paşi repezi în casă, pentru o clipă se lăsă liniştea : cuvintele sale avuseseră efect. Apoi se auzi un rîs batjocoritor căruia îi urmă înştiinţarea ' răutăcioasă — de a nu mai uita să-şi achite datoriile ale căror dobînzi se ridicaseră acum la o mie de taleri.

Magistrul se întoarse pe scară şi zîmbi aprobator.

După lungi reflexii ajunse la concluzia că mijloacele pe care le folosise pînă acum pentru distrugerea acestui suflet crud fuseseră prea delicate ; se înşelase crezînd că acest paria ar avea o anumită pudoare morală. Se bizuise pe un anume simţ al onoarei care nu exista sau en complet adormit, spre a mai putea fi trezit cu nişte zgîlţîieli. Acum înţelegea : trebuia să recurgă la mijloace mai brutale şi mai simple, mijloace vechi, arhicunoscute, pe care biserica şi mai ales papistaşii din toate timpurile au ştiut să le folosească cu succes, spre a dispune de sufletele oamenilor, şi anume spaima de viaţa viitoare. în cazul ţiganului superstiţios terenul era pregătit. Mulţumită cortegiului funerar şi spectacolului care avu loc cu această ocazie, întregul plan i se desluşi de la sine.

Printre lucrurile magistrului se afla un instrument care fusese inventat de curînd de părintele Athanasius Kircher în scopuri misterioase, oculte, şi care se numea „lanterna vrăjită" sau „lanterna magică". Cu această lanternă se puteau proiecta imagini pe pereţi, pe fum, pe orice suprafaţă de o anumită consistenţă. Adesea se gîn- dise să utilizeze acest aparat spre a-1 distra pe ţigan, dar a renunţat pentru că simţea că nu merita să-i dăruiască o bucurie unuia care fura şi nu spunea niciodată „mulţumesc". Acum ar fi vrut să se folosească de această lanternă spre a-şi atinge un scop, în vederea căruia — după patr.u luni de suferinţă — considera că are dreptul să folosească orice mijloc, în măsura în care acesta nu l-ar fi trădat. Persoana lui valora oricum mai mult, pentru familia sa şi pentru societate, decît acest animal de pradă de care nu depindea nici o fiinţă omenească, clar a cărui dispariţie ar fi însemnat salvarea multora.

Pe cînd desena figuri pe lentilele sale, începu să-1 chinuiască un sentiment neplăcut, că s-ar îndeletnici cu lucruri necinstite. Se simţea de parcă ar fi fost călău sau hingher. Jocul măsluit cu cărţi murdare, specularea superstiţiilor şi a naivităţii adversarului, din partea unui filosof şi savant ca el, care combătea ignoranţa, îi leza

conştiinţa. Trebuia să se lase înfrînt numai pentru că avea o alcătuire mai fină, sentimente mai nobile ? Trebuia să accepte o datorie de o mie cinci sute de taleri (la atît se ridicase acum suma ce i se imputa), pe care nu ar fi putut s-o plătească niciodată, riscînd să-şi piardă onoarea şi să-şi arunce familia în mizerie. Nu, nu voia să capituleze, plăcerea de a trăi şi convingerea că are mai mult drept la viaţă se opuneau condiţiei de sclav a unui barbar, care ar fi devorat în chefuri şi orgii toată strădania sa spirituală. Trebuia să devină sluga hingherului, ca să-1 poată jupui. într-o singură clipă trebuia să şteargă cu buretele o educaţie de secole : propriile lui noţiuni despre onoare- şi conştiinţă ; era silit să-şi jertfească liniştea sufletească şi mai ales părerea bună despre sine, fără de care viaţa i-ar fi devenit imposibilă. Mai mult decît atît, trebuia să poarte cu el un secret : gîndul de a fi ucis, avea să-1 urmărească, aşa cum îj, urmărea pe celălalt frica de viaţa viitoare.

Probabil că totul venea dintr-o slăbiciune pe care voia să şi-o pună la încercare omorînd spre a se elibera de frică ; o slăbiciune a constituţiei sale sufleteşti, aşa cum era frica de moarte un defect al celuilalt. Dar dacă aceste defecte ale amîndorura aveau o origine comună ? Nu, aşa ceva nu putea accepta ; prin comparaţie era cît se poate
de clar că datele sale psihice fundamentale erau mai utile societăţii decît cele ale acestui paria.

Fie că venea din Egipt, din Orientul îndepărtat, sau din cine ştie ce alt colţ de lume din sudul Europei, şi-a păstrat treze toate instinctele originare, care contravin 'oricărei ordini sociale, deoarece atît el, cît şi ceilalţi de o seamă cu el, nu sînt în stare să muncească, să-şi întemeieze o familie, lin stat ; pribegind veşnic prin toate ţările pă- mîntului, furînd pe unde pot, obiceiuri pentru care sînt priviţi de toate codurile juridice ca hoţi înveteraţi, care supunîndu-se unor-legi speciale, stau într-o mare măsură în afara oricărei legi.

Această viaţă dezordonată, care nu se sinchisea niciodată de ziua de mîine, care nu întemeia nici o proprietate şi nici o naţiune, hrănea frica ţiganului de viaţa viitoare.' Cel ce trăieşte cloar pentru clipa prezentă nu are un viitor precis, de aici nesiguranţa lui, spaima de o;-meni, de la care nu se putea aştepta la nimic, deoarece ,;u le dăduse nimic ; aceasta explica şi groaza lui de moarte, despre care nu învăţase nimic-, nu voia să ştie nimic şi nici nu îndrăznea să afle ceva.

De unde îşi trăgea rădăcinile frica magistrului de a-şi distruge duşmanul ? Din convingerea că viaţa unui om este preţioasă ; din preceptul creştin că duşmanului trebuie să-i ierţi greşeala — de această învăţătură a abuzat ticălosul întotdeauna spre a-şi doborî învingătorul iertător ; din poveştile, care vorbesc despre harul milosteniei, dar nu din povestea în care

şarpele îşi înfige dintele veninos în sînul care 1-a încălzit ; din toate învăţăturile frumoase despre valoarea individului, despre preţuirea de sine ; despre răzbunarea pe care mi are * dreptul s-o împlinească decît cel de sus. La o parte din aceste vechi precepte morale renunţase de mult, dar în acest moment, în care era gata să-şi pună în practică noile sale convingeri despre relativitatea valorilor umane, mîna lui se oprea la jumătatea drumului, ezitînd să lovească în inima duşmanului ; cum s-a putut oare opri spiritul său lucid, după toate rătăcirile îndoielii, în faţa acestei dogme ?

Era condamnat deci să piară, pentru că el era omul civilizat, care se ridicase la o concepţie superioară despre
viaţă ; pe el îl ajungea acum destinul care lovise popoarele civilizate ale antichităţii : acestea căzuseră în faţa puhoiului barbar, pentru că nu puteau prăda ca barbarii, nu puteau înşela ca barbarii. Acestea erau deci. urmările raţiunii, ale tradiţiei, ale conştiinţei, ale onoarei ; cel care are raţiunea, cinstea, cultura să fie silit să piară pentru că nu posedă cruzimea necesară !

Aceste gînduri îl îndepărtară mult pe magistru de la intenţiile sale şi el trebuia acum să-şi recapituleze toată batjocura, brutalitatea, ruşinea, pe care a suportat-o în acest timp. Adunînd totul într-un singur punct, acolo unde îşi aveau rădăcina instinctele lui cele mai vechi şi mai puternice, o forţă.nemăsurată se trezi în el. îşi repeta mereu : E un tiran, care îşi transformă semenii în sclavi! Distruge-1 !

Acest singur cuvînt, „tiran", pe care nu putea să şi-l înăbuşe nici atunci cînd se cufunda în meditaţii filosofice înţelegînd că noţiunile „tiran" şi „stăpîn", „tiran" şi „despot", „tiran" şi „dominaţie" erau coincidente, trezea în el ura cumplită a naturii împotriva subjugării, reaprindea instincte străvechi de sclav, dădeau glas patimilor sîn- geroase ale sălbatecului, îl făcea să gîndească şi să acţioneze. ca un barbar. Dezbrăcat de propria sa personalitate, se coborî mai prejos de acel paria josnic, care îl strivea sub călcătura lui murdară, şi îl urî atunci cu ura celui îngenuncheat ; încerca să se sugestioneze că Jensen este stă- pînul şi el însuşi un fiu al poporului care slugăreşte ziua şi noaptea un tîlhar, îi dă acestuia sîngele şi creierul său, aşa cum făcuseră odinioară străbunii săi, şi iată că deodată se ridică sălbatec şi dezlănţuit, îşi apucă bîta să-şi doboare duşmanul, să-i zdrobească ţeasta şi să-i arunce hoitul la cîini.

Dar se opri din nou, lăsă bîta să-i cadă şi se aşeză la masă.

Nu, nu aşa trebuia să acţioneze şi nu în luptă dreaptă ; tocmai acest lucru îl făcea nefericit.

Făcuse războiul, trăsese în duşman fără să tresară, se apărase şi la catedră cu biciul şi lovise braţe şi picioare, pe unde apuca, fără să resimtă altă durere decît pe aceea pricinuită de loviturile pe

care le primise el. Aceea fusese luptă, asta este crimă... şi totuşi tiranii sînt ucişi, pentru că nu se lasă antrenaţi în luptă ! Tiranului îi sunase ceasul!

Trebuia deci să-i insufle groază duşmanului, în cugetul căruia deja se strecurase frica. Ca să-şi atingă scopul trebuia — acest lucru îi era clar — să-i aducă din nou sub ochi imaginea paznicului mort şi a soţiei acestuia. Dacă acest procedeu era suficient pentru a reuşi aceasta era o problemă pe care timpul avea s-o hotărască. Trebuia să se pregătească în toate chipurile şi să înfigă cuţitul pretutindeni, unde duşmanul era vulnerabil.

în starea de surescitare în care se afla i.;i aminti că Jensen îi vorbise despre un vis care îl teroriza adesea în timpul somnului : se vedea transformat mai întîi într-o viperă, apoi într-un şobolan şi în sfîrşit, într-un cîine ; se trezea apoi lac de sudoare. Magistrul nu credea în vise, totuşi le atribuia o oarecare semnificaţie încă .icverificată : acestea nu ţinteau în viitor, ci erau probab:. rememorări dintr-o posibilă viaţă anterioară. De ce se repeta oare acest vis cu atîta consecvenţă în somnul ţiganului şi îl umplea de groază ?

Oare erau acestea reminiscenţele unor vremuri demult apuse, cînd străbunii lui credeau în metempsihoză şi în metamorfozele sufletului, care după moarte s-ar reincarna în animale ?

Şi de ce oare ţiganul se înspăimînta mai ales de acest vis ?

Poate pentru că elementului motrice al vieţii îi stă la bază un instinct precis de evoluţie în forme de viaţă superioară, ori reprezentarea unei involuţii în forme atît de josnice îl arunca pe acest om, care aspira ₜspre mărire, în ghearele disperării. Magistrul îşi aminti că visele cele mai urîte, care îl bîntuiau frecvent, erau cele în care el era adolescent şi mergea la şcoală. Această nălucire, în care el retrograda în timp şi vîrstă, îl paraliza pur şi simplu ; în zilele care urmau unui asemenea vis, copiii îi păreau de aceeaşi vîrstă cu el, iar el se simţea mai mic decît ei. •

Plecînd de la aceste supoziţii încă îndoielnice — simţea aceasta — trebuia neapărat să tragă nişte concluzii, deşi nu avea încă nimic clar în minte. Nu putea să acţioneze împotriva unui creier atît de oscilant şi neliniştit, cu o consecvenţă matematică. Un~singur lucru îi era limpede ; îşi dădea seama că o imagine, concretizîndu-se, devenind reală şi palpabilă, ar depăşi în intensitate visul, acţionînd cu mult mai puternic, mai distrugător, mai paralizant decîr. acesta, mai ales dacă era accentuată de frica provocată prin apariţia spectrului celui mort.

Destul ; pictă chipurile care-1 interesau în trăsături grosolane şi îngroşate, spre a le face cît mai accesibile ţiganului şi îşi repară „lanterna magică". Pentru a obţine efectul scontat prin proiectarea imaginilor fără ca sursa de lumină să poată fi descoperită, razele trebuiau să vină din spatele privitorului. Pentru eventualitatea că victima s-ar fi întors să cerceteze de unde vin imaginile, magistrul alcătui un triunghi din trei ţevi umplute cu fosfor pe care-1 aplică

peste jetul de lumină al lanternei ; în felul acesta toată maşinăria putea fi luată drept ochiul atotvăză- tor de pe altarul bisericii, dîndu-i astfel ţiganului posibilitatea să aleagă între ochiul orbitor al lui Dumnezeu sau cel scrijelit pe copacul din pădure.

X

'T'otul era pregătit ; lipsea numai momentul prielnic spre a-şi pune planul în aplicare. Trecuse o zi şi următoarea se apropia de sfîrşit.

Administratorul începuse să-şi tutuiască victima, îi luase cu împrumut o parte din cărţi, tutun şi băutură ; toată ziua zăcuse bînd şi fumînd peste măsură pe acoperişul grajdului, de unde putea pîndi fereastra magistrului.

Dimineaţa următoare Jensen trebuia să facă nişte plăţi şi de aceea aştepta cu înfrigurare poştaşul, care urma- să-i aducă magistrului suma promisă. Neprimind nici un ban pentru ultima săptămînă muncită, oamenii îşi luaseră tălpăşiţa şi fiecare clipă care trecea putea să aducă cu sine sechestrul. O tăcere rău prevestitoare se lăsase peste curtea pustie, unde cîinii hămesiţi, care abia se mai mişcau, pîndeau un şobolan, o vrabie sau vreun tăun, să-şi astîmpere foamea.

Vitele fuseseră tăiate şi mîncate ; numai caii mai rămăseseră vii şi acum se rezemau afară în grădină de pomii devastaţi de rod, căutînd parcă odihna veşnică. Găinile scurmau pe sub cireşi după sîmburii pe care îi lepădaseră acolo coţofenele.

Totul amintea aici o epavă care se scufunda inevitabil, o casă gata să se prăbuşească ; doar pe grămada de bălegar, păunul îşi desfăşura încă strălucirea cozii — ce-i cîrept, puţin mai jumulită după o vară de foamete — totuşi frumoasă şi delicată, singurul punct de altfel în toată scirna aceea, asupra căruia ochiul putea să.întîrzie cu, plăcere. _ •

Seara, magistrul 1-a invitat pe administrator la cină ca să preîntîmpine o invitaţie din partea acestuia ; ştia că l-ar fi aşteptat- o mîncare alterată, băuturi proaste şi un serviciu din cale afară de murdar. Dar cu această ultimă întrevedere urmărea de fapt altceva : pregătirea pe îndelete a victimei spre a o face cît mai receptivă la ceea ce avea să urmeze. îmbrăcat în uniforma lui de profesor, cu sabie la şold — spuse că fusese în vizită la preot —intră în circiuma unde era aşteptat.

Ţinuta neobişnuită, de ocazie, îşi făcu efectul scontat: Administratorul îşi scoase cu un gest reflex pălăria, uită sau nu

îndrăzni să-i spună „tu:i, făcu fel de fel de ploconeli, umilitoare, comportîndu-se cît mai manierat cu putinţă. Masa era acoperită cu o faţă de masă albă ca zăpada, farfuriile şi paharele străluceau de curăţenie şi existau şi cuţite şi furculiţe, ceea ce îi da ţiganului complexe. Felurile de mîncare nu erau numeroase, dar foarte bine pregătite şi un vin vechi de Siracuza lumina galben-, auriu într-o cană simplă de argint aurită pe dinăuntru.' Voia cu orice preţ să-i impună ; iar apariţia sobră, măsurată, bunele maniere ale magistrului, făcură imediat o impresie atît de puternică asupra administratorului încît acesta îşi dădu seama că trebuie să se comporte cum se cuvine.

Magistrul îşi servi oaspetele în timp ce acesta nu mai contenea cu scuzele, rugîndu-1 să nu se deranjeze pentru e], deşi ţinuta severă a gazdei îi arăta clar, că tot ce făcea se datora stimei şi atenţiei faţă de propria lui persoană, faţă de rangul său : din oonsideraţie pentru convenţiile sociale.

După ce mîncară şi-şi umplură paharele, magistrul deschise discuţia asupra unor teme, de natură să capteze atenţia administratorului, fără să-1 ispitească la vorbă. Ii dezvălui unele secrete din viaţa animalelor şi plantelor şi insistă mai ales asupra miraculosului din lumea animală. Ţiganul asculta cu sfinţenie. Cînd acesta încerca să-şi strecoare o părere, magistrul tăcea cu o iritare vizibilă, care lăsa să se vadă că de abia aştepta să sfîrşească odată cu sporovăiala prostească ; apoi continua fără să-i răspundă sau măcar să ia în seamă cele spuse de celălalt. După un timp ţiganul obosi şi în sfîrşit deveni tăcut ca un ascultător atent.

Magistrul îşi încordă atenţia şi trecu la alte subiecte, ajungînd curînd acolo unde voia să ajungă : în domeniul teologiei şi a enigmelor vieţii şi ale morţii. Dădea explicaţii filosofice atît de complicate, încît ţiganul, care nu mai putea să intervină, trebuia să facă eforturi disperate să se poată concentra, lucrul cel mai greu pentru sălbateci şi pentru copii. Era palid de oboseală şi ochii i se făcuseră mici.

în timp ce vorbea, magistrul îşi îndemna oaspetele "să bea, nu ca să-1 îmbete, ci să-i aprindă imaginaţia cu vinul acela apriga

Ţiganul era gata, gata să leşine : din cînd în cînd se ridica să evite privirea acestor ochi arzători care îi pătrundeau în creier ameţindu-1. Magistrul însă îl acapara din nou şi cînd ţiganul voia să spună ceva se răzgîndea imediat, pentru că celălalt privea absent în altă parte. Supliciul dură trei ore în .şir pînă cînd Jensen încercă să se smulgă cu forţa şi întrerupînd discuţia îl rugă pe magistru să-i permită să cînte. Magistrul îl invită cu multă amabilitate, dar în timp ce cînta, ţiganului îi scădea elanul

întîlnind aceeaşi expresie indiferentă şi imobilă: la a doua strofă eîntecul fu întrerupt.

Se făcuse întuneric şi se aprinseră felinarele. Sea'ra era înnourată şi un vînt subţire adia pe lac.

Creierul ţiganului fierbea de efort şi băutură, de clocotul imaginaţiei care voia să erupă dar nu putea. Primise atîtea impulsuri care îi biciuiau scoarţa, atîta materie explosivă care îl înnebunea. Toată teosofia şi cosmogonia, toate problemele esenţiale aduse dintr-o dată atît de aproape, îi treziseră curiozitatea, îi născuseră mii de întrebări, îi răsturnară toate reprezentările vechi, tot ce ştia despre fiinţă şi nefiinţă, despre existenţa şi viaţă anterioară — dar mai ales provocară dezordine şi confuzie în această sărmană minte, prolifică de altfel, dar limitată din lipsa unor minime cunoştinţe ştiinţifice.

Cînd, după cinci ore, magistrul se convinse că ia tăiat ţiganului orice posibilitate de ripostă şi că, în sfîr- şit, creierul acestuia era pregătit să-i urmeze orbeşte porunca, îi dădu drumul continuînd să-i conducă gîndurile de la distanţă prin spirit şi voinţă. Deoarece noaptea venise învăluind împrejurimea într-un întuneric dens, şi vîntul avea un freamăt straniu, începu să depene poveşti cu strigoi. Vorbea despre năluciri şi stafii, pînă ce ţiganul, înfierbîntat la culme, devenise nerăbdător să povestească la rîndul său despre vedeniile pe care le avuse.

Acum putea să vorbească, şi magistrul îi aţîţa imaginaţia ascultîndu-1 cu atenţia încordată, fixîndu-şi victima, ispitindu-1 cu vorbe îmbietoare, atrăgîndu-1 pe făgaşul periculos al fanteziei, prefăcîndu-se dispus să creadă totul, exagerîndu-şi chiar, interesul faţă de c.ele povestite de ţigan.

Acesta din urmă dădu frîu liber imaginaţiei, suges- tionîndu-se singur într-un asemenea grad încît îşi arunca privirea din cînd în cînd înspre tufişuri, stăpînit de o ciudată bănuială că cineva s-ar ascunde acolo. Spre a se simţi în siguranţă căuta din ochi sabia magistrului. Acesta povestea cele mai fioroase întîmplări pe care le-ar fi putut vreodată inventa o minte omenească. Şi tocmai cînd ţiganul atinsese culmea extazului, magistrul se ridică, îşi ceru scuze că trebuie să plece, şi spuse noapte bună.

■— Sincer, trebuie să vă mărturisesc că mi-e urii acum pe întuneric, încercă să glumească ţiganul.

— Cred, în locul dumitale aş dormi în noaptea aceasta afară, răspunse magistrul, fără să ştie de fapt ce urmărea cu aceste cuvinte.

— Afară ?

— Da, pentru că afară nu apar spiritele cînd se aprinde focul.

De ce pomeni de foc nu putu să-şi explice nici mai tîrziu, dar probabil că o amintire legată de obiceiurile negrilor îi trecuse prin minte, pentru că aceştia dormeau noaptea în jurul focurilor ca să alunge animalele sălbatice.

După ce îl convinse pe administrator să plece ele la circiumă, chemă servitoarea şi o rugă să aprindă lumina în camera din foişor, dar curînd se întoarse el însuşi înapoi pe furiş şi-şi luă lanterna magică dintr-un coş unde o ţinea ascunsă. Apoi îşi umplu o pipă fără să ştie de fapt ce urma să se întîmple şi nici cum avea să decurgă totul. Era frînt de oboseală şi scadenţa de a doua zi însemna pentru el sfîrşitul, moartea tuturor speranţelor.

Servitoarea, care se întorsese între timp, strînse masa şi duse vesela sus ; cînd termină cu treaba îl întrebă pe magistru dacă voia să stingă singur felinarele. Abia atunci îşi dădu seama că stătea în plină lumină tocmai cînd avea nevoie de un întuneric protector. Dădu afirmativ din cap şi, după ce slujnica se depărtă, stinse lumina.

O adiere uşoară trecu peste cîmp aducînd cu ea o ceaţă groasă, umedă, care se aduna deasupra pădurii, îndesin- du-se. Deodată magistrul sări de la locul lui ; prin perdeaua tulbure a ceţii se zărea o lumină din spre pajişte, ţiganul aprinsese un foc de vreascuri.

Se strecură cu lanterna într-un şopron gol, de unde putea cuprinde cu privirea întreaga cîmpie fără a fi văzut. Acolo se afla ţiganul aşezat cu spatele la şopron- lîngă focul care aţîţat de vînt scotea fum şi seîntei. Se înfăşurase într-o pătură de lînă, care fusese albă pe vremuri dar acum în semiobscuritatea nopţii părea doar o pată luminoasă. De cealaltă parte a focului era ceaţa deasă înţesată de fum, formînd la marginea pădurii un zid compact cum nici nu îndrăznise să-şi viseze magistrul. Aprinse lanterna şi în aceeaşi clipă apăru pe ecranul de fum silueta unei femei îmbrăcată în negru cu un văr alb. Ţiganul părea a nu fi observat încă nimic ; dar cînd figura prinse să se mişte la adierea vîntului, acesta sări ca ars şi încremeni lingă foc.

Pentru a nu-i lăsa timp să examineze mai îndeaproape imaginea, magistrul făcu să dispară figura proiectind-o după cîteva clipe din nou. După cum îşi manevra geamul lanternei, ca impulsionat de un resort nevăzut. Jensen sărea în picioare ca apoi să recadă copleşit de groază.

Totul se petrecea atît de perfect sincronizat de parcă magistrul l-ar fi legat de o sfoară acţionindu-1 printr-o sin'gură apăsare de deget. Captînd astfel total atenţia ţiganului, proiectă pe ecranul de ceaţă umbra uriaşă a -paznicului. Era o privelişte fioroasă.

Imaginea stranie a mortului în giulgiu, care părea să vină din pădure cu o mină ridicată amenințător, mare cît un copac î! înfioră pînă şi pe magistru. Răsucind încet lentila acesta reuşea sa apropie imaginea tot mai mult de victimă. 1.1 auzi acum pe țigan urlînd stins, un urlet continuu, ca de om nebun ; îl văzu cum îşi trase pătura peste cap, cum se ridică, țopăind ca un urs, căzînd iar în iarbă ca din nou să se scoale şi să ră- mînă pironit ca-n transă, scoțînd fără încetare un urlet surd.

Acum paznicul dispăru şi primul act al dramei luă sfîrşit.

Țiganul rămase încremenit ca o stană de piatră ; nici un muşchi nu-i tresărea... cînd deodată în fum apăru o viperă, atît de vie, cu ochi galbeni strălucitori şi cu limba despicată. Imaginea era acolo, concretă şi desăvârşită în alcătuirea ei, încît țiganul nu o putea ocoli. O văzu. Odată cu mişcările ondulatorii ale fumului începea să cedeze şi neclintirea victimei şi trupul acesteia începu să se clatine în acelaşi ritm cu unduirile şarpelui, rotindu-şi umerii şi spatele ca un înnotător în ^pă.

Socotind că era destul şi temîndu-se ca nu cumva din cauza oboselii țiganul să fi fost smuls din vrajă, introduse o lentilă nouă în lanternă. Pe ecran vipera se preschimbă într-un şobolan.

Victima se prăbuşi la pămînt, îşi chirci picioarele şi chi- țăind începu să-şi vîre nasul în toate muşuroaiele de cîr- tiță pe care le găsea împrejur. îşi arunca mereu privirea spre imaginea de fum care-1 ținea legat ca un lanț fatidic. Creierul lui acționa acum în mod reflex conform unei programări diabolice şi drumul pe care trebuia să-1 urmeze era dinainte trasat atît de perfect încît victima, fără a aştepta să apară următoarea imagine, se ridică în patru labe păstrîndu-şi pătura albă pe spinare. Cînd silueta cîinelui apăru pe ecranul de fum, țiganul izbucni într-un lătrat înspăimîntător, ca la un semnal pe care îl aştepta de mult.

Deodată pe scara de serviciu a casei se dezlănțui un vacarm îngrozitor şi uşa din dos se dădu de opt ori de perete în timp ce opt cîini hămesiți se năpustiră afară spre a tăbări asupra cîinelui străin pripăşit în ograda lor.

Magistrul bănui sfîrşitul ; spre a-1 grăbi îşi fixă lanterna cît mai jos aşa încît imaginea cîinelui să se formeze de astă dată pe pătura albă. Haita nu mai putea fi oprită ; într-o îmbulzeală feroce bestiile se luptau, urlînd, pe trupul sfîşiat al stăpînului lor.

INSULA FERICIȚILOR

(1883)

Velierul cu trei catarge „Leul suedez" înălțase pînzele în fața fortăreței Elfsborg şi tocmai se pregătea să ridice ancora, cînd una din bărcile oficiului vamal se desprinse de țărm semnalizînd oprirea imediată a vasului. Vîntul umflase pînzele de la provă şi nava începea să înainteze smucind parîma ancorei.

Vameşii vîsleau din răsputeri ; un scufundător se aruncă în valuri şi în curînd barca fu acroşată de cei de pe vas. Doi bărbaţi tineri se căţărară pe parîmă in dreptul provei şi fură introduşi în interiorul vaporului prin- tr-o portieră de« siguranţă. Cineva aruncă un sac de piele în urma lor, unicul lor bagaj. Apoi barca vămii se întoarse la ţărm.

„Leul suedez", care ridicase ancora pe braţul scripete- lui, naviga în larg printre iolele mici, lansînd cîteva salve de tun la care i se răspunse de pe mal.

încărcătura vasului cuprindea materiale -de fierărie, pînzeturi şi mărfuri de® consum, avînd pe deasupra şi cinci sute de pasageri la bord, din care marea majoritate o alcătuiau infractori şi fierari de ancore recrutaţi din diverse închisori şi penitenciare. Destinaţia era colonia Noua Suedie din America de Nord.

Abia ieşiţi pe covertă cei doi tineri se întoarseră cu faţa spre ţărm şi, parcă minaţi de-acelaşi gînd, scoaseră limba. Cui îi era adresată această ocară, fortăreţei sau ţării întregi, ce se pierdea în ceţuri albastre, departe în urma lor, era greu de precizat. După ce se eliberară ast-

1.92 fel de ultimele sentimente patriotice căutară cabina că- pitanului spre a-i prezenta actele şi a da o declaraţie după cum cerea regulamentul.

Din raportul lor reieşea că se numeau Lasse Hulling şi Peter Snagg şi erau studenţi la Universitatea din Uppsala. Fuseseră acuzaţi de a fi adus injurii grave, atît în localurile publice cît şi în adunările obştei, la adresa Profesorului regal, serenisimul Olaus Rudbeckius şi operei capitale a acestuia „Atlantica sau Patria oamenilor", scoasă tocmai atunci, în anul de graţie 1879, de sub tipar.

în această operă patria era venerată pînă la sacralizare, sus- numitul serenisim dovedind, cu argumente de nezdruncinat, că Suedia nu era nici mai mult, nici mai puţin decît leagănul omenirii.

Din cauza scepticismului stupid şi necuviincios, afişat de cei doi studenţi Hulling şi Snagg, aceştia fură băgaţi la carceră, dar, deoarece nici în acest mediu inconfortabil şi nesănătos nu dădură dovadă de o comportare corespunzătoare ci, dimpotrivă, se dedară la acte scandaloase, fură condamnaţi la pedepse corporale şi la închisoare.

Prin graţia Majestăţii Sale obţinură permisiunea să părăsească regatul şi să se îmbarce pe „Leul Suedez" cu destinaţia Noua Suedie.

Căpitanul primi declaraţia celor doi cu un zîmbet prietenos. Cartea „Atlantica" nu îi spunea mare lucru, dar cînd află că în această lucrare se emitea teza că scufundata Atlantica sau Insula Fericiţilor nu era alta decît însăşi Suedia, trecu imediat de partea studenţilor, declarînd că pînă şi ultimul marinar ştia că Atlantica

zace undeva în ocean şi că însuşi numele „Atlantic" vine de la această insulă. Le ură aşadar tinerilor cărturari bun venit şi legă pe loc prietenie cu ei.

Călătoria îşi urma cursul ajutată de vînturi prielnice. Vaporul, lăsînd în urmă Marea Nordului, traversă canalul şi ieşi în larg îndreptîndu~se spre marea spaniolă.

Deoarece, în eventualitatea unei avarii, nimeni nu-şi putea asuma riscul să îi țină pe condamnați în lanțuri, şi întrucît aceştia nu aveau nici un motiv să evadeze sau să se răscoale, fiind cu toții fericiți că puteau călători, toată

lumea se plimba libex'ă pe covertă comportîndu-se cît se poate de paşnic. Cei căsătoriți obținuseră dreptul să plece împreună cu nevestele şi copiii lor, de care fuseseră despărțiți ani de zile, şi de aceea se simțeau mai bine ca oricînd ; mulțumirea îi făcea pe toți mai buni.

La urma .urmei oamenii aceştia nici nu erau nişte criminali fioroşi. Unii dintre ei scoseseră cuțitul la beție, alții dezertaseră de pe front, şi cei mai mulți culeseseră din ograda vecinului, deoarece nu aveau una a lor.

Scăpați din temnițe întunecoase cu aerul muced, savurau cu nesaț px-iveliştea oceanului inundat de lumină. Totul li se păi'ea nou şi minunat, ceea ce îi făcea să se zbenguie ca nişte copii. Aci aplaudau dansul unui delfin pe creasta unui val, aci le cereau marinarilor să prindă un rechin sau un peşte zburător.

Eliberați de trudă, călătoria aceasta li se părea o sărbătoare continuă şi, deşi se distrau tot timpul, nu-şi făceau griji pentru ziua de mîine pentru că masa ii aştepta de-a gata cu tot ce le cerea inima.

de acord cu această explicaţie pe cît de simplă pe atît de adevărată.

în curînd ajunseră la cele nouă insule Azore, unde li .se dădu permisiunea să coboare pe uscat spre a-şi dezmorţi picioarele. Paradisul însuşi li se arătă aici în toată splendoarea lui.

La tot pasul creşteau sub cerul liber struguri, porumb, portocale', ananas şi pepeni.

Un cuţitar de clasă, care îşi ispăşise pedeapsa şase ani într-o fierărie de ancore, fu cuprins de o asemenea frenezie, încît trebuiră să-1 lege. Zăcu aşa tot timpul pe malul unui riu şi se îndopă cu mandarine pînă i se îngălbeni nasul. Atunci începu să strige cit îl ţineau puterile că el este Adam. în această nouă ipostază îi veni ideea să se dezbrace în pielea goală, acoperit doar de o frunză de tutun. Preotul vasului se strădui să-i explice că un om care îşi arată trupul fără ruşine săvîrşeşte un păcat capital, dar cel în cauză îi demonstră, aducînd ca argument Scriptura şi legendele biblice, cum că după căderea în păcat şi Adam şi-a ascuns părţile ruşinoase doar cu o frunză de smochin. De aceea, conchise el, ar avea tot dreptul să recurgă nestingherit la o frunză de tutun. Părintele nu se lăsă convins, cu una cu două, şi-i explică la rîndu-i, apelînd la Părinţii bisericii şi Ia flora exotică, marea deosebire dintre o frunză de smochin şi una de tutun.

Veni timpul ca pasagerii să se întoarcă pe vas ; velele fură din nou ridicate şi nava se îndreptă spre Antiguam.

Drumul decursese pînă atunci — în afară de o furtună neînsemnată iscată în Marea Nordului — liniştit şi fără nici un risc. Acum însă, tocmai cînd trebuiau să se strecoare prin cordonul arhipelagului, vîntul încetă cu desă- vîrşire. Marea se întindea ca o oglindă -de mercur, cît vedeai cu ochii, şi vaporul se clătina, pe această suprafaţă neclintită, ca un ac magnetic. Arşiţa deveni insuportabilă ; din toate proviziile ceaiul se împuţina cel mai repede. De dimineaţă pînă seara se turnau găleţi cu apă pe vas de teamă să nu se aprindă de atîta căldură.

Situaţia aceasta dură opt zile.

în dimineaţa celei de-a noua, cel urcat pe catarg la postul de observaţie anunţă că la nord se zăreau pilcuri

de nori. Ştiind la ce se putea aştepta, căpitanul dădu ordin să se 1 195

ancoreze tunurile şi toate celelalte obiecte ce se aflau nefixate

pe punte, puse de asemenea să se închidă hublourile şi îşi preveni oamenii că se găseau în pragul unei catastrofe.

După cîteva ore, tocmai cînd pasagerii îşi luau micul dejun, la orizont apăru o dungă neagră ; peste alte cîteva ceasuri se auziră bubuituri înfundate ca cele ale talazurilor izbite de ţărm sau ca uruitul traficului intens din marile oraşe. Deodată furtuna se dezlănţui pe mare. înainte ca nava să-şi poată stabili un echilibru cu ajutorul velelor, drugii şi vîrfurile catargelor fură frînte şi măturate de valuri peste bord.

Cu ajutorul velelor inferioare „Leul suedez" era purtat spre sud, mereu spre sud:, la voia întâmplării.

Furtuna clură trei zile şi cei de pe vas aşteptau în fiecare clipă să se întâmple minunea şi chila să atingă pă- mîntul.

Preotul, care se ruga şi ţinea predici, declară, în cele din urmă, că .nici nu te puteai aştepta la ceva mai bun de vreme ce la bord se găseau atâţia ticăloşi. îi aminti căpitanului de lona **şi**-i propuse acestuia — citîndu-i din cartea profetului capitolul I, versetul 12 şi urm. —, să-i arunce pe toţi tâlharii peste bord spre a-i salva pe cei nevinovaţi. Căpitanul respinse cu vehemenţă această sugestie.

Cînd urgia se înteţi la culme, Lasse Hulling merse la preot şi-i ceru să proclame urgent o zi de căinţă şi penitenţă generală, deoarece, îi explică el clericului, doar tîlharii nepocăiţi atrag după sine mîiaia cerului pentru păcatele lor. Propunerea fu acceptată şi începu spovedania, prin care răufăcătorii erau eliberaţi de vină.

La sfîrşitul acestei investigaţii nu se găsi nici un pasager nevinovat. Totuşi furtuna nu încetă.

O rumoare începu să se audă în cală şi pe la colţuri. Oamenii se tot consultară între ei, pînă cînd unuia mai viclean îi veni ideea că şi preotul ar trebui să se spovedească, deoarece el era acum singurul care nu-şi recunoscuse greşelile.

Propunerea fu întâmpinată cu aplauze. Totul era să se găsească un duhovnic. Peter Snagg se oferi singur deoarece el dăduse un examen în limba ebraică, nutrind cîndva dorinţa de a deveni pastor. Preotul protestă zadarnic.

Fu legat de catarg şi sub ameninţări şi preveniri, cînd severe, cînd binevoitoare, fu silit să recunoască printre lacrimi că în tinereţe sedusese o confirmandă. Cazul fu supus unei dezbateri publice, la care participară toţi pasagerii şi, deoarece preotul fusese cel care ceruse ca cei cinci sute să fie aruncaţi în mare, sentinţa, pronunţată în unanimitate, conform capitolului XII,

versetul 16 şi urm. din cartea profetului Mihail, hotărî ca preotul să fie azvîrlit peste bord. După ce îşi rosti ultima rugăciune, pedeapsa fu executată. Furtuna se înteţi din nou. în ziua a şaptea nava eşuă. Un strigăt infernal se auzi, cînd catargul principal trozni frîngîndu-se. Vagul se lovise de o stincă aflată sub apă şi prova fu înălţată mult deasupra nivelului mării. Tunurile se smulseră din legăturile lor şi se rostogoliră pe covertă.

In zorii zilei vasul începu să se scufunde. Tocmai atunci cineva zări o fîşie de pămînt desluşindu-se la orizont.

Cei mai mulţi se salvară cu bărcile, dar bineînţeles fără urmă de alimente, haine sau scule cu care ar fi putut repara sau construi ceva.

La răsăritul soarelui se văzură cu toţii scăpaţi : şase sute de oameni care păşiră din nou pe uscat. Vaporul se scufundă, ca un bolovan, de îndată ce ultimul pasager puse piciorul pe ţărm.

II

După şapte zile de spaimă şi neodihnă, călătorii erau atît de epuizaţi încît se culcară îndată pe pământul gol, sub copacii ce creşteau chiar pe mal, şi adormiră imediat. Lasse Hulling însă şi căpitanul se retraseră să discute in linişte.

O ţară atît de minunată nu văzuseră încă niciodată ; aceasta fu prima lor constatare, după ce din cauza căldurii foarte mari lepădară cîteva haine de pe -ei. Ceea ce nu puteau să-şi explice, era faptul că pe această latitudine nordică, deoarece se aflau fără îndoială foarte departe de ecuator, exista o climă atît de fierbinte, tropicală.

Curînd îşi lămuriră cauza acestei temperaturi ridicate : vulcanul, care se înălţa ca un bolid, ţinînd piept vînturilor din nord, şi prin dogoarea lui subterană încălzea insula ca o instalaţie termică. Pretutindeni creşteau arbori exotici, încărcaţi cu curmale şi nuci de cocos, arbori de pîine şi bananieri sau specii ciudate de portocali, ananas, smochini, căpşuni uriaşe şi pepeni.

Fructele erau unele coapte, numai bune de cules, iar altele încă verzi pregăteau o nouă recoltă. Nu mai încăpea nici o îndoială că pămîntul pe care-1 descoperiseră era o insulă.

Sub boitele umbroase ale tamarinilor, şerpuiau rîuri limpezi şi din granitul de un roşu cărămiziu ţîşneau izvoare cu apă rece ca gheaţa. La fiecare pas uimirea le creştea, deoarece ştiau că se aflau pe un sol vulcanic.

Papagali, tukani cu penaj roşu, verde, albastru, galben şi auriu zburau prin copaci şi scoteau sunete deosebit de armonioase, nu ca acele exemplare gălăgioase şi enervante pe care le văzuseră odinioară închise în colivii. De altfel acestea era şi singurele animale întîlnite aici.

îşi continuará plimbarea în umbra copacilor peste pajiştile înflorite, ce se întindeau pînă la ţărm. Căldura devenea din ce în ce -mai apăsătoare şi trebuiau să-şi scoată un veşmînt după altul.

La amiază urcară vulcanul, ce părea stins, şi către seară se putură odihni în linişte la poalele lui, la adăpostul palmierilor, fiind siguri că nu există nici un pericol de a fi atacaţi de oameni sau de animale, deoarece se convinseseră că se aflau pe o insulă unde nu existau nici animale şi nici oameni primejdioşi.

în torcí nclu-se ziua următoare din nou la locul de acostare îşi găsiră tovarăşii de călătorie întinşi sub copaci, sătui şi pe jumătate goi, visînd cu ochii deschişi.

La sfatul, pe care îl ţinură pe loc, Lasse, cel mai îndemânatic şi cel mai instruit dintre toţi, fu propus conducător.

Toţi găsiră insula mai presus de aşteptări, dar trebuiau să se gîndească şi la viitor. Prima problemă şi cea mai urgentă *ern* aceea a locuinţelor, pentru că iarna era aproape. Lasse le dădu imediat răspuns la această întrebare, spunîndu-le că după toate calculele acum trebuia să fi fost miezul iernii. Cine era tentat să locuiască într-o baracă ântunecoasă îşi putea face cheful doborînd copaci şi cojindu-i cu unghiile, din lipsă de scule. Cine îndrăgea în schimb mai mult pacea şi liniştea putea să se mulţumească cu un adăpost sub copaci.

Â doua grijă esenţială o constituia hrana.

Lasse îi asigură — convins el însuşi de ceea ce văzuse : imensul belşug de plante şi fructe — că aici nu vor duce lipsă de mâncare tot anul,- deoarece cum Înceta un copac să aibă fructe, găseau alţii, în care fructele se pîrguiau.

A treia obiecţie porni de la femei, care priveau cu îngrijorare perspectiva sumbră de a fi obligate într-o bună zi să umble fără haine. Lasse le atrase atenţia că dacă acum în toiul iernii umblau aproape goale, la venirea primăverii, căldura înteţindu-se,

aveau să fie nevoite, vrînd- nevrând, să renunțe la orice fel de veşmânt.

După ce se văzură în sfârşit asigurați în ce priveşte mîncarea, hainele, locuința, încălzirea şi apa, nu le mai rămînea decît să se împace cu noua situație şi acest lucru se întâmplă incredibil de repede.

Lasse îi sfătui să nu rămînă cu toții laolaltă pe acelaşi petec de pămînt, ci să se răspîndească pe tot cuprinsul insulei.

In cazul în care s-ar fi ivit o situație, ce trebuia dezbătută în colectiv, el avea să-i anunțe sunînd dintr-un corn, pe care era sigur că va reuşi să şi-1 procure.

După ce Lasse fu ales în unanimitate căpetenie, şi în această calitate ținu un discurs de mulțumire, îi invită pe toți să mănânce, să bea şi să se veselească, pentru că au ajuns în sfârşit pe Insula Fericiților. în această privință nu mai avea nici un dubiu şi nu-şi dorea altceva decît să-1 aibă pe profesorul Rudbeck aici în fața lui, ca să-1 pună să-şi mănînce „Atlantica" cu scoarțele ei din piele cu tot.

Cînd se lăsă noaptea, fiecare îşi căută un culcuş prin tufişuri sau la adăpostul crengilor încărcate de frunză.

In dimineața următoare Lasse îşi chemă prietenii apropiați : pe căpitanul vasului, pe Peter Snagg şi pe doctor şi după ce îşi luară micul dejun, alcătuit din cîteva curmale, scuturate din pom, Lasse deschise discuția asupra unor probleme vitale, care priveau traiul lor în viitor pe această insulă.

Prima întrebare i-o adresă doctorului : „Ați putea trăi fără carne şi sare ?"

Doctorul fu de părere, bazîndu-se mai ales pe întreaga informație pe care o deținea cu privire Ia condițiile de viață, descrise în jurnalele de călătorii, că in ținuturile cu o climă atît de caldă, consumul cărnii era cu desăvîr- şire interzis, iar în ceea ce priveşte sarea, fructele conțineau o cantitate suficientă pentru a nu mai fi nevoie să fie folosită şi în consumul altor alimente.

Discuția era în toi, cînd auziră un țipăt din tufişurile apropiate. Un bărbat fu adus în fața lor, palid ca un cadavru şi prezentînd semne vizibile de otrăvire. Fu supus imediat unui interogatoriu, la care mărturisi că dintr-o irezistibilă poftă de carne ucisese cu piatra o pasăre ; încercînd însă s-o mănînce fusese pe Ioc cuprins de greață şi de crampe îngrozitoare. Medicul îi recomandă să nu mai mănînce carne şi cu aceasta -»problema cea mai importantă fu rezolvată.

A doua întrebare o puse Peter Snagg şi anume dacă nu era necesar să se instituie o religie oficială, o statistică a populaţiei şi o administraţie publică. Ticăloşia oamenilor îi era cunoscută şi dacă această adunătură de derbedei nu avea nici o ocupaţie serioasă vreme îndelungată, pacea şi înţelegerea nu puteau să dureze mult. De aceea propuse să nu se renunţe la legi, acestea putînd fi adoptate după constituţie, pe care reuşise s-o salveze,

Lasse îi aduse în schimb contraargumentul că în condiţiile actuale delictele vor înceta, întrucît nu mai exista nici un motiv care să le provoace. Lipsa de hrană, de îmbrăcăminte, de locuinţă, într-un cuvînt, tot ceea ce era legat de proprietate nu mai putea intra în discuţie. Cine ar fi furat, din moment ce găsea totul de-a gata în fiecare zi, nemaifiind nevoit să adune ?

Cine ar fi ucis,~de vreme ce nu exista nici un motiv de invidie, toţi fiind aici la fel de bogaţi şi de puternici ?

Cine ar fi violat o casă, din moment ce nu existau case ? Cine ar fi omorît un copil, cînd toţi copiii aveau destulă hrană spre a nu deveni o povară pentru nimeni ?

Ca argument în sprijinul celor afirmate, aduse constituţia propunînd lectura primelor paragrafe. Deschise cartea de legi şi citi :

Paragraful 1 : Dreptul asupra pămîntului ! Pa acesta îl putem anula de la început, de vreme ce nu avem pă- mînt. De acord ?

— Da, răspunseră participanţii la adunare.

Paragraful 2 : Dreptul la moştenire ! Ce să moştenim aici ? O frunză de smochin şi o coajă de nucă de cocos ? Tragem o linie peste el ? Eh, ce ziceţi 7

— Da, confirmară ceilalţi.

Paragraful 3 : Dreptul de a construi ! Aliniatul 1. — Cum trebuie stabilită suprafaţa construibilă într-un sat şi cum vor fi împărţite parcelele. Aliniatul 2. — în ce condiţii se poate construi. De vreme ce nu se construieşte şi nu se împarte nimic, atunci cred că putem trage o linie şi peste această lege, nu ?

— Sigur, răspunseră cu toţii.

Paragraful 4 : Legea cu privire la respectarea cultelor ! Cum nu avem biserică, putem tăia şi punctul acesta.

— Bineînţeles.

Paragraful 5 : Dreptul penal ! Cade de la sine,, după cele discutate cu privire la furt, tîlhărie şi crimă, întrucît nu mai există premizele care să le determine.

— Evident.

Paragraful 6 : Legea căsătoriei ! Această problemă o vom amina pe altădată, pînă cînd viitorul ne va arăta ce avem de făcut ! Căsătoria este legată de pămînt şi de proprietate, şi dacă aceasta nu există, nu există nici căsătorie.

— Desigur, ţîşni răspunsul.

Doar Peter Snagg se opuse.

— Aşa că, îl întrerupse Lasse, am anulat toată constituţia şi nu ne-au mai rămas decît coperţile, pe care i le vom da lui Peter Snagg, să le păstreze ca suvenir.

— Da, da, da... rîse adunarea; dar Peter nu cedă cu una cu două.

— Veto ! strigă el. Cum să poată exista o societate fără legi ?

— Ascultă, Peter, îi răspunse Lasse, legile sînt făcute să îndrepte lipsurile unei societăţi ; o societate fără lipsuri nu are nevoie de legi ! Nu am dreptate ?

— Chiar aşa, îl susţinură ceilalţi.

— Peter Snagg se pare că preferă o societate cu lipsuri, dar cu legi, uneia perfecte, dar fără legi.

Acum luă şi Peter cuvîntul.

— Nu mă refer acum la legile cetăţeneşti^ n-au decît să fie cum or fi, dar o societate fără religie nu' poate exista !

— Bine, spuse Lasse, să zicem că ai dreptate ! Trebuie să avem o religie ! Dar să examinăm mai întîi dacă religia noastră veche mai corespunde actualelor condiţii ! Vreţi să-mi mai acordaţi puţină atenţie"? ■*

— Da, răspunse adunarea.

— încep cu începutul, spuse Lasse, adică de la căderea în păcat. Oamenii umblau dezbrăcaţi în grădina plăcerilor şi nu cunoşteau munca. Bine ! Nerespectînd porunca mîncară din pomul cunoaşterii şi fură alungaţi pe pămînt să muncească, Bine ! Noi am regăsit un paradis fără pomul cunoaşterii. Deci noi nu putem păcătui, chiar dacă am dori-o nespus. Şi admiţînd prin absurd că am face-o, în acest caz nu am putea să fim alungaţi, deoarece nu ştim unde am putea ajunge de aici ; de asemenea, nu putem ii siliţi să muncim, întrucît nu avem nimic cu care s-ar putea munci. Deci căderea in păcat iese din discuţie neputînd fi aplicată în actuala noastră conjunctură. Admiteţi, nu ?

— Da, confirmară în cor — unii din ei scărpinîndu-se în cap. Căpitanul îşi zvîrli cămaşa de pe el şi coborî pe plajă să facă o baie.

— Deci, continuă Lasse, atîta timp cît nu există un pom al cunoaşterii, nu există păcat ; neexistînd păcat, nu este nevoie de iertare, şi cu aceasta cade întreaga teorie. Cred că e clar.

— Raţionamentul este bun, spuse Peter, dar nevoia înnăscută a omului, de a avea o credinţă, nu poate fi extirpată de la o zi la alta.

— De acord, răspunse- Lasse, dacă ar fi într-adevăr o nevoie înnăscută, dacă ar exista un instinct de a merge la biserică, de a cînta la orgă, atunci această necesitate indispensabilă ar trebui să se manifeste la toate popoarele. Dar la popoarele sălbatice ea nu se întîlneşte ! Deci nevoia de a dormi în biserică, de a cînta la orgă, de a-ţi însemna numerele cîntecelor liturgice în cărţile de rugăciuni, de a strînge colecta, nu este o nevoie înnăscută ci una căpătată. Bine ! Ceea ce se capătă se poate la fel de bine şi pierde. Vom vedea cît de greu ne va fi să renunţăm a ne lăsa duşi de nas de un preot beţiv, să renunţăm a-i dărui ultima vacă pentru că el, preotul, ne face o slujbă de înmormîntare şi aşa mai departe. Vom vedea, da, da, vom vedea. Doctorul urmă exemplul căpitanului şi cobori pe ţărm.

— Este prea cald pentru discuţii teologice, spuse el.

— Dar, insistă Peter Snagg, sfintele daruri, acele recompense. sărbătorile, orele minunate ale tihnei sufletului !

— Sfintele daruri nu vor putea fi împărţite, deoarece nu avem nici un cleric printre noi.

— Dar răspunse Peter, am putea unge pe cineva cleric.

— Nu, spuse Lasse, pentru asta ne-ar trebui un episcop şi aşa ceva ne lipseşte. Şi nici vin nu avem ; nu am văzut prin aceste locuri viţă de vie.

— în ce priveşte vinul, sugeră Peter, pe care-1 trecuseră toate năduşelile, l-am putea înlocui la nevoie cu lapte de cocos, suc de ananas sau de smochine.

— Imposibil, întrucît atunci — interveni Lasse intransigent — ar trebui să modificăm textul. Imaginează-ţi „Isus le spuse învăţăceilor săi : «Eu sînt butaşul voi sîn- teţi strugurii«-", şi nu : „Eu sînt cocotierul şi voi sînteţi nucile sau eu sînt ananasul şi voi sînteţi ţepii, sau eu sînt smochina şi voi frunzele". Modificînd textul într-un loc trebuie să modificăm totul. Şi cum nu avem pîine, ar trebui să luăm o banană sau un ananas şi să schimbăm formula în : „Luaţi, mîncaţi această banană..."

— Nu, spuse Peter, mi s-a făcut prea cald. Merg să fac o baie. Nu vii cu mine ?

— All right, spuse Lasse ; renunțăm deci la teologie !

Şi se îndreptară spre mare.

Iii

'Trecu un an. Din toate relele la care se aşteptaseră colo- J- niştii insulei nu se întîmplase nimic. Iarna fusese la fel de fierbinte ca vara. Anotimpurile se deosebeau între ele doar prin diversitatea fructelor.

Lasse alcătui un calendar după perioada de pîrg a 'acestor fructe. Monotonia hranei era astfel evitată şi toți se aflau în cea mai deplină sănătate.

Aici anul era împărțit în patru anotimpuri a cîte trei luni. Fiecare anotimp luă numele fructului reprezentativ : Banana, Arborele de pîine, Curmala şi Nuca de cocos, în timpul bananei (ianuarie-martie) se mai coceau ananasul şi portocalele ; în cel al arborelui de pîine (aprilie- iunie) dădeau în pîrg şi căpşunile uriaşe şi smochinele ; la vremea curmalei (iulie-septembrie) apăreau piersicile şi cireşile ; şi odată cu nuca ele cocos (octombrie-decem- brie) erau bune de cules caisele şi dudele. în mai toate anotimpurile se făceau fie pepeni, rodii, porumb, mazăre, fasole, aşa încît lista de bucate era variată şi putea fi mereu reînnoită.

Deoarece nimeni nu lucra şi arşița era de nesuportat oamenii nu puteau mînca mult. După ce consumaseră pe vas aproape numai alimente sărace, fructele constituiau acum pentru ei o cură prelungită şi foarte bine venită împotriva scorbutului. Datorită noului regim alimentar, hrana vegetală deveni cu timpul o adevărată obişnuință. Rarele cazuri în care unii încercaseră să mănînce carne se soldaseră cu indigestii grave. Un bețiv înrăit descoperi că din laptele de cocos se putea prepara prin fermentare o băutură care te amețea, dar i se făcu atît de rău în urma acestei experiențe, încît nu mai încercă a doua oară, nici el şi nici ceilalți.

Datorită acestei hrane uşoare patimile slăbiră, şi toți îşi adresau numai cuvinte prietenoase. Invidia nu avea cum să

apară devreme ce toți o duceau bine, şi ordinea era astfel asigurată. Ura şi vrajba dispăruseră definitiv. „E mult prea cald să ne mai complicăm existența cu fleacuri", spunea căpitanul.

După ce se. dezvățaseră de haine, care oricum nu mai rămăseseră decît nişte zdrențe, oamenii se deprinseră să umble pe jumătate dezbrăcați şi pînă la urmă, atît bărbații cît şi femeile, se acopereau doar cu împletituri de nuiele. Copiii alergau de colo pînă colo în pielea goală.

Pentru a-şi ocupa timpul, inventară jocuri, excursii, exerciții de înot, concursuri de canotaj, iar copiilor le plăcea cel mai mult să-se cațere în copaci, sport pentru care demonstrau multă îndemînare.

Lasse institui chiar patru sărbători, una la începutul fiecărui anotimp. Recolta nouă era întîmpinată cu o bucurie sinceră, deoarece variația hranei le prilejuia un entuziasm cît se poate de firesc. La aceste sărbători oamenii se adunau şi-o țineau ziua întreagă într-o petrecere.

Bărbați, femei şi copii dansau în jurul unei grămezi de' fructe proaspăt culese, şi primele le jertfeau Atot- darnicului, aşa cum altădată, încă de pe vremea lui Cain şi Abel, Domnului i se închinau jertfe, un obicei pe care toți, chiar şi Peter Snagg îl găsea pe cît de ingenios pe atît de biblic.

Peter Snagg încercă să înființeze o biserică liberă şi vru chiar să țină o predică, dar lucrurile luară o întorsătură amuzantă, mai ales atunci cînd făcu rugăciuni pentru notabilități şi armată. Cuvintele sunau ridicol deoarece nimic din cele spuse nu mai putea fi adaptat noilor condiții. La spovedanie nimeni nu putea fi sincer, întrucît nimeni nu avea de mărturisit nici un păcat.

înțelegerea, pacea şi mulțumirea domneau în .această colectivitate umană. Nu se mai foloseau cuvinte dure şi fiecare i se adresa celuilalt pe numele mic.

Cînd se năştea un copil, bucuria era fără margini ; noul născut era primit de societate ca un dar al naturii, a cărui valoare nu era prețuită la rentabilitatea unui capital aducător de beneficii pentru părinți, dar nici ca povară sau pedeapsă.

Dacă un tînăr şi o tînără voiau să fie prieteni şi să facă împreună un copil, îl anunțau pe Lasse. Acesta sărbătorea imediat fericitul eveniment printr-o petrecere, fără ca numele celor doi să fie consemnat într-o carte şi fără să fie obligați să-şi jure credință şi supunere veşnică. Dacă unul voia să mănînce smochine şi celălalt banane, nici o lege nu-i putea obliga să mănînce acelaşi lucru şi, întrucît nu existau odăi care să

trebuiască să fie măturate şi nici vase de spălat, nici o femeie nu era obligată să-i fie sclavă bărbatului. Nu exista unirea prin masa comună şi patul comun, deoarece nu erau nici mese şi nici paturi, ci doar un aşternut de frunze sub un copac.

Totul era cît se poate de liber, nesilit, şi în cele din urmă simplu şi firesc. Mamele n-aveau de ce să-şi păzească fiicele, atîta timp cît ginerii nu puteau fi vînători de zestre, pe de-o parte, iar pe de alta naşterea copiilor era considerată o bineeuvîntare ; de aceea fata care aştepta un. copil se chema că este „binecuvîntată".

Un singur lucru tulbura pacea acestei insule a fericirii : amintirea trecutului, care se strecura mai ales în visele oamenilor. Adesea unii scoteau în somn strigăte disperate.

Un fierar bătrin visa mereu că era deținut şi simțea atunci lovitura dureroasă în şale, cu care paznicul îl trezea din somn. Un dogar, care furase pentru droaia lui de copii, îşi visă noaptea țîncii strigînd că vor pîine. Cînd se trezi şi văzu soarele peste pomii încărcați de roade, plînse de bucurie, căzu în genunchi şi-i mulțumi lui Dumnezeu pentru tot binele cu care îl dăruise.

Uneori, însă, îi tortura ideea viitorului, la care nu găseau nici o consolare ! Ghidul acesta era un adevărat demon al lumii fericite pe care şi-o încropiseră aici. Cînd îşi savurau din plin clipa prezentă nu puteau să nu se cutremure la gîndul că într-o bună zi putea să apară la orizont o navă care i-ar fi putut duce înapoi.

Nimeni nu suferea de clorul patrie^ întrucît fiecare lăsase în urmă doar ani grei de închisoare sau de cazarmă.: după un astfel de trecut nu puteau tînji.

Amintirea trecutului şi frica ele viitor erau deci imaginile terifiante care le tulburau liniştea sufletească şi atît doctorul cit şi Lasse căutau o rezolvare, dar fără succes.

Şi iată că ceea ce nu puteau găsi ei, le-a adus întîm- plarea. Intr-o zi fierarul o porni prin pădure să se răcorească după o noapte în care nu putuse închide ochii de căldură. La intrarea unei peşteri văzu o tufă încărcată de poame albastre, cum nu mai văzuse niciodată pînă, atunci. Culese cîteva şi le mîncă. Nu erau grozave la gust şi merse mai departe fără să le mai dea importanță. Apoi se-ntoarse acasă, adică la copacul sub care îşi avea culcuşul de frunze. Acolo îşi găsi femeia. Fierarul avea chef de vorbă şi sporovăia în prostie.

— Pare-mi-se c-ai tras o duşcă zdravănă de rachiu, îi spuse femeia, care nu putea scăpa de imaginile trecutului.

— Ce-i aia ? spuse fierarul mirat.

— Rachiu ! repetă femeia şi plescăi din limbă,

— Rachiu ? Dar n-am auzit niciodată de-aşa ceva ! continuă fierarul să se mire.

— Nu mai ştii ce este rachiul ? dar, că ai stat în închisoare la Karlskrona, sper că n-ai uitat.

— Karlskrona ? Nu te mai înţeleg deloc, femeie.

— Atunci ţi-ai pierdut minţile, şi nu-ţi mai aminteşti nimic ! îl repezi exasperată nevasta.

într-adevăr, chiar aşa i se întîmplase fierarului. Secretul fusese dezvăluit. Doctorul culese îndată o anumită cantitate de boabe albastre şi le împărţi la toţi membrii comunităţii ca leac împotriva insomniei. Toţi mîncară din ele, chiar şi doctorul.

Lasse însă le aruncă pe ale lui, fără să se observe, deoarece nu poţi şti niciodată ce folos poate să-ţi mai aducă trecutul, atunci cînd viitorul îţi este pe - deplin necunoscut.

IV

'"p recuseră trei ani de cînd se aflau pe insulă. Lasse pătrunse cît mai adînc în ţinuturile încă necunoscute pentru a se asigura dacă pămîntul pe care-1 locuiau avea destule rezerve pentru întreaga populaţie, al cărui număr crescuse considerabil în ultimii doi ani.

înaintase într-o canoe mică de-a luagul rî»ului pe sub frunzişul boltit al bananierilor pînă-n inima insulei. Obosit de atîta tras la rame, coborî din barcă, îmbucă repede cîteva fructe sub un cireş şi se culcă. Dar nici nu adormi bine că f-u trezit de un foşnet venit de sus, din vîrful unui bananier alăturat.

Privi printre frunze şi observă sus de tot o maimuţă aşezată pe o creangă, descojind cu ghearele bananele pe care şi le vîra apoi cu lăcomie în gura acoperită de o barbă stufoasă.

Lasse deveni neliniştit deoarece individul era oricum un concurent la care nu se aşteptase, cu atît mai mult cu cât, probabil, nu era singur. Se hotărî deci să-i întindă maimuţei o cursă ca s-o prindă sau s-o omoare cu un pietroi. Căută un pepene mare cu miezul galben roşiatic, şi ţinînd într-o mînă fructul îmbietor şi în cealaltă piatra se apropie de copacul în care se afla maimuţa.

Plescăi din limbă să se facă auzit ; maimuţa îl zări imediat şi-i aruncă o banană în cap.

— Koko, continuă să-1 aţîţe Lasse şi-i arătă pepenele.

Maimuţa nu răspunse, ci se căţără tot mai sus în
vîrful copacului, care se îndoi sub greutatea animalului ca un arc.

— Koko, băiatule, îl ispiti Lasse din nou, vino încoa să-ţi dau ceva bun.

Dar Koko nici nu se gîndea să-1 asculte, ci continuînd să-i arate dosul, se comporta atît de necuviincios, încît Lasse îşi ieşi din fire şi răcni :

— Diavol afurisit !

La aceste cuvinte, Koko se aşeză pe o creangă, cuprins parcă de o tulburare adîncă. îşi frecă nasul de scoarţa copacului şi lacrimile îi şiroiau ca nişte pîrîiaşe prin barbă. Lasse îl auzi suspinînd, dar. nu îndrăzni încă să se apropie.

— N-auzi, diavol afurisit, nu vii odată să guşti din pepenele meu ?

Emoţia maimuţei păru să crească şi Lasse la rîndul său fu zguduit cînd auzi o voce omenească venind din bananier.

— Sunete de pe meleagurile natale ! Patria mea şi prietenii mei, ochii mei plîng soarta urmaşilor ! Niciodată limba suedeză nu a mîngîiat mai dulce auzul meu şi inima mi-o simt plină ca un vas, ca o tărtăcuţă ce se umple de lapte şi seminţe sub soarele verii tîrzii.

— Să mă ia dracu. dacă ăsta nu-i pastorul Axonius, strigă Lasse.

— Chiar el în persoană ! şi pastorul se năpusti asupra compatriotului său ; se îmbrăţişară bărbăteşte, îşi striviră piepturile păroase şi obrajii umeziţi de lacrimile părintelui.

;— Pentru numele lui Dumnezeu, cum aţi ajuns aici ? a fost prima întrebare a lui Lasse. Doar v-am aruncat în mare. V-a înghiţit vreo balenă şi v-a scuipat pe mal ?

.— Nu m-a scuipat nimeni pe mal, am înotat pînă am dat de pămînt,

— Spuneți, spuneți...

Preotul îşi şterse ochii cu o frunză de bananier şi se aşeză pe o piatră. începu să povestească.

— îmi amintesc ca prin vis, acum, după ce tu mi-ai amintit (îmi permit să te tutuiesc devreme ce ne-am în- tîlnit în asemenea condiții) că am fost aruncat în mare ; pentru ce anume, nu mai ştiu.

— O, povestea aceea îşi avea şi ea rosturile ei! „Ratio sufficiens", cum ar spune Aristotel.

— Cine este Aristotel ? întrebă pastorul.

— Se vede treaba că şi el a mîncat din boabele acelea albastre, gîndi Lasse. Povesteşte mai departe şi lasă-1 pe Aristotel.

Povestea pastorului.

îmi amintesc că am înotat o bună bucată de vreme pînă ce am simțit pămînt sub picioare ; ajunsesem pe o insulă, care semăna cu aceasta.

După ce m-am înfruptat cu poame şi mi-am răcorit gîtlejul cu apă proaspătă, m-a invadat o pace şi o linişte, cum nu mai cunoscusem pînă atunci. Natura mi se dezvăluia ca o carte deschisă şi unitatea dintre creație şi creator mi se revela în toată simplitatea ei. Simțeam că lăsasem în urmă un trecut întunecat, dar nu->mai ştiam ce anume. Capul îmi era uşor şi nu mă frămînta nici un gînd iscoditor. Senin şi bine dispus, cum nu mai fusesem niciodată, am pătruns în interiorul insulei.

Nici nu apucasem să merg prea departe, cînd am văzut un bărbat îngenuncheat în fața unei icoane reprezentînd chipul unui idol.

Ha, ha ! deci am ajuns într-o țară păgînă, mi-am zis, — gîndurile mele erau încă stăpînite de imaginile întunecate ale trecutului.

Scos din minți de o asemenea, erezie, prin care omul ajungea să se închine unui chip făcut de mîna omului, am luat o piatră şi am spart icoana. Să-1 fi văzut atunci pe bărbatul acela. Striga şi-şi smulgea părul din cap, şi mă numea păgîn.

După ce se mai linişti, îl întrebai cărei religii îi aparține ?

îmi răspunse că este adeptul prea blîndei învățături nicaeene.

Cum nu cunoşteam o asemenea învățătură îl rugai să-mi explice.

Cred că era cea mai idioată dintre toate doctrinele religioase, de care auzisem pînă atunci. De altfel nici nu obținuse decît o majoritate de patru voturi la Sinodul de la Nicaeea.

L-am rugat să mă lămurească la care Dumnezeu se-n- china şi dacă existau de fapt mai mulți Dumnezei.

Nu, îmi răspunse el, se-nchinau la singurul Dumnezeu adevărat.

Prea bine, atunci ne-nchinăm şi noi la acelaşi. Dar ce are asta de-a face cu omul din icoană, care atîrnă în spînzurătoare ? I

A, ăsta este fiul lui Dumnezeu !

Doar un Dumnezeu rău îşi poate lăsa fiul spînzurat, cugetai eu. Dar interlocutorul meu îmi răspunse că nu puteam încă înțelege toate acele adevăruri.

Ii dădui dreptate, iar el îşi exprimă speranța că dacă Sfmtul Duh ar fi coborît în inima mea, aş fi găsit calea cea adevărată.

Sfîntul Duh ? Aveți deci trei zei ?

îmi răspunse că diavolul mă stîrneşte încă, dar dacă voi reuşi să mă smulg din ghearele lui, îmi va fi mai bine.

O, dar iată că aveți patru zei ! şi dacă mă stăpîneşte diavolul, prințul lumii acesteia, atunci am să-1 implor să mă lase să-1 slujesc. Dacă el a creat toate minunile lumii, dacă el este stăpînul a tot ceea ce este pămîntesc, vreau să-i aparțin lui.

Căzui în. genunchi şi mă închinai prințului lumii. Omul din fața mea scoase atunci un strigăt îngrozitor şi chemă o ceată întreagă de adepți care mă legară fedeleş.

Legat mă duseră într-o casă mică şi ciudată, care avea o spînzurătoare pe acoperiş.

Cine locuieşte aici ? întrebai.

Dumnezeu, este casa lui Dumnezeu, îmi răspunse un om negru — toți erau de altfel îmbrăcați în veşminte negre.

O, Doamne, Prinț al lumii, strigai eu, trăzneşte toată obrăznicia lor cu un fulger de-al tău ! Tu care locuieşti în ceruri şi ai soarele şi luna şi stelele la picioarele tale, să stai într-o colibă ? !

Cel mai bătrîn dintre cei negri veni atunci spre mine şi-mi spuse că credința nicaeeană este credința blîndeții, de aceea voia să mă cîştige prin blîndețe. Mă întrebă dacă eram în stare să iubesc un evreu, care suferise şi murise pentru această învățătură.

I-am răspuns simplu : „nu !" în primul rînd pentru că nu cunoşteam nici un evreu şi în al doilea rînd pentru că nu voiam să-1 iubesc decît pe Dumnezeu.

Atunci se supără şi îmi spuse să mă duc în iad.

Deoarece îmi închipuiam că iadul trebuia să fie, după preceptele sale pline de blîndețe, un loc prielnic îi răspunsei : Cu plăcere !

Cum ? strigă el, vrei să te duci în iad ?

Da, bineînțeles, am insistat în hotărârea luată.

Mă conduseră în casa lui Dumnezeu^! La uşă se afla un bărbat cu o puşculiță care cerea bani. îl întrebai dacă mi-1 arată pe Dumnezeul lui pentru bani. Un slujitor mă lovi cu un baston în cap. îl rugai să fie mai blînd cu mine, deoarece mi se promisese că voi învăța doctrina blîndeții. Mă lăsară în fața unui tablou uriaş, care reprezenta iadul. Sus se putea vedea un om mînios cu o barbă mare, deasupra lui un porumbel, la picioarele lui un miel, în jurul său o mulțime de zei mărunți cu aripi. Sub ei se întindea iadul. în orice caz nu părea prea ispititor. Nenumărați zei negri apucau cu nişte cleşti înspăimântători bărbați, femei şi copii de părțile cele mai sensibile şi-i aruncau în flăcări.

Dar asta este odios, le spusei, şi un îndemn nebunesc mă cuprinse să-i pot converti pe aceşti nenorociți de la religia lor funestă. Dacă asta este blinda învățătură nicaeeană, şi dacă iadul este aşa, atunci nu vreau să devin adeptul ei.

Şi căzui în genunchi rugîndu-mă pentru ei :

O, Doamne, Creatorule şi Stăpînule al acestei lumi, priveşte în inima acestor nenorociți şi mişcă-le lor spiritul încremenit în rătăcire...

N-am mai putut continua, deoarece am fost trântit la pămînt şi dus afară.

A doua zi urma să fiu ars de viu, deoarece nu voiam să cred în învățătura nicaeeană. L-am întrebat atunci pe cel mai bătrîn dintre ei, dacă doctrina lor blîndă nu cunoştea şi o pedeapsă mai blîndă pentru păcatul meu. Mi se răspunse că nu. -

Rugul era pregătit. Fusese împodobit cu imaginile cele mai ruşinoase ale prințului lumii ; acesta avea coarne pe cap şi scotea limba de un cot ! Ce păcătoşi, mă gîndeam, cînd eram dus la grămada de vreascuri. Mă pregăteau de moarte cîntîndu-mi cântece şi arătîndu-mi icoane. Nu mi-aş fi imaginat niciodată că

insulele pot fi locuite de oameni atît de sălbateci. Dar momentul sosise şi eu credeam că se sfîrşise cu mine.

Dintr-odată însă cerul se acoperi de nori şi fulgere năprasnice loviră icoanele cu idoli.

Vedeţi, vedeţi, Dumnezeu îşi dărâmă propria casă, mai credeţi şi acum că locuieşte în ea ?

Cei îmbrăcaţi în haine negre o luară la fugă şi eu mă văzui liber.

La ţărm am găsit o barcă şi am vâslit în larg, deoarece preferam să mor de mîna lui Dumnezeu, decît ucis de aceşti păgîni.

Şi acum sînt aici şi vreau să vă conving să veniţi cu mine, să-i convertim pe aceşti păgîni la adevărata credinţă.

Lasse ascultase cu luare aminte povestea preotului, dar ochii lui nu se puteau dezlipi de vulcanul care scotea un nor subţire de fum.

— Să mergem mai întîi acasă şi să vorbim cu prietenii noştri, înainfe de a porni să-i convertim pe păgînii aceia.

Se aşezară în barcă şi tot drumul discutară despre diferitele secte de păgîni şi despre originea erorilor umane.

Cînd ajunseră acasă, cerul era deja acoperit de fum şi un tunet încă slab se auzea venind de departe. Toţi erau neliniştiţi şi nimeni nu ştia ce pericol îi ameninţa, întoarcerea pastorului nu-i tulbură prea mult, deoarece cu totul altceva le stăpînea acum întreaga atenţie. Toată noaptea vegheaseră şi-şi pregătiseră bărcile, pe care din precauţie şi le păstraseră.

Cerul eră roşu ca focul ; cei ce se căţăraseră în pomi eă-şi facă provizii, puteau să vadă, la lumina trîmbei de foc, ce ţîşnea din vulcan, poamele pe care le culegeau.

Toată ziua următoare bărcile fură umplute cu apă, fructe şi frunze, pentru că oamenii aveau toate motivele să se teamă de foame, de sete şi de frig.

Bubuitul se înteţi şi pămîntul începu să se clatine,

în ziua a treia se auzi un tunet înspăimîntător şi din vulcan începu să curgă lava încinsă cu creste incandescente de metale topite, ca o cascadă.

Toţi se năpustiră spre bărci, şi cu plînsete şi suspine părăsiră insula fericirii, care-i hrănise şi adăpostise timp de trei ani, trei ani în care trăiseră fără certuri, într-o deplină pace ; şi-acum nu ştiau ce destin le stătea în faţă.

Cînd se aflau deja în larg, insula începu să se scufunde. Copacii dispărură în valuri, iar dealurile mărunte se pierdeau încet, încet. Ultimul vîrf care mai rezista talazurilor era craterul vulcanului.

Fiecare asalt al apei scotea un abur uriaş, cînd roşu, de la dogoarea lavei încinse, cînd albastru, de la topirea sulfului, cînd verde, de la celelalte metale ce ardeau în cuptorul acela uriaş.

Aşa dispăru Insula Fericiţilor sub ochii nefericiţilor, care pluteau în voia valurilor în întîmpinarea morţii sau a cine ştie cărui destin şi mai cumolit.

V

înd, după cinci zile de rătăciri pe mare, călătorii ză- riră pămîntul, erau aproape morţi de frig. Priveliştea care li se oferea privirii părea să fie un sol stîncos sau în orice caz o insulă foarte mare.

Cînd puseră piciorul pe uscat, proviziile lor de fructe erau terminate. Se repeziră deci cu lăcomie asupra unei grămezi de scoici aruncate pe ţărm. Pe măsură ce înghi- ţeau carnea gelatinoasă, îşi refăceau caloriile pierdute.

Ţărmul, la care acostaseră, părea să aibă o climă mai rece, cît despre raiul de fructe şi flori din Insula Fericiţilor, nici vorbă. Pădurea era alcătuită din fagi, stejari şi mesteceni ; pe coastele muntoase creşteau pini şi molizi. Flămînzi cum erau încercară să mănînce ghindă şi ştir ; nu reuşiră să se sature, iar gustul acestor fructe era de-a dreptul scîrbos.

Printre copaci alergau iepuri, căprioare, capre sălbatice şi oi, iar în tufişuri se ascundeau cocoşi uriaşi de pădure, înţeleseră curînd că aici trebuiau să trăiască din vînat şi pescuit şi că blana animalelor le era absolut indispensabilă, dacă nu voiau să îngheţe.

Lasse convocă îndată sfatul şi supuse următorul plan spre discuţie :

în prima zi fiecare urma să meargă pe ţărm să se hrănească cu scoici şi să-şi caute în grote sau scorburi de copaci adăpost pentru noapte. Cei care îşi făcuseră deja rost de un culcuş sigur, trebuiau să adune scoici şi să care apă pentru cei care făceau

arcurile de vînătoare. Dar, neavînd cuțite, pentru a putea construi arcuri era nevoie şi de procurarea unor pietre tăioase.

Cînd se lăsă întunericul de-abia reuşiseră să adune pietrele ascuțite necesare. Se tîrîră în scorburi şi peşteri sau în bărcile răsturnate cu fundul în sus şi adormiră istoviți.

în dimineața următoare începură lucrul la arcuri. Cîțiva dintre ei uciseră chiar nişte animale aruncînd cu bolovani în ele, iar pieile fură degrabă jupuite şi folosite ca îmbrăcăminte pentru cei mai mici.

în ziua a treia, cînd dispuneau deja de un număr mare de arcuri, bărbații şi femeile, cele care nu erau gravide şi cele care nu aveau copii de supravegheat, plecară la vînătoare. Nevoia de hrană devenise extrem de acută deoarece toate scoicile aduse de ultima furtună la țărm fuseseră devorate.

Vînatul din ziua aceea nu fu prea bogat. Pastorul şi fierarul, care ochiseră amîndoi acelaşi iepure se luară la ceartă, pretinzînd fiecare că el îl omorîse ; s-ar fi ajuns şi la bătaie, dacă nu intervenea Lasse să le rezolve conflictul prin împărțirea prăzii.

— De-acum ne putem aştepta la bătaie, spuse Lasse ca pentru sine ; şi ieşirea aceasta făcu o impresie neplăcută asupra celor de față.

Animalele trebuiau mîncate crude, ceea ce era respingător. La masă apăreau şi femeile însărcinate şi cele care aveau copii de îngrijit şi cereau de mîncare. Nimeni Insă nu voia să împartă cu ele. Lasse fu silit din nou să intervină, poruncind fiecărui bărbat care era tatăl unui copil născut sau încă nenăscut, să-şi împartă vînatul cu femeia lui. ..

Dar cine mai putea să ştie care erau tații adevărați, cînd, în cei trei ani petrecuți pe Insula Fericiților, femeile se uniseră cu bărbații, fără să mai țină cont de paternitate ?

Se iscară din nou certuri şi Lasse trebui să găsească o soluție. După ce împărți bărbații şi femeile în două tabere îi ceru fiecărei femei să-şi aleagă un bărbat.

Odată îndeplinită această măsură, femeile fură obligate să promită în mod public că nu vor mai întreține relații cu alți bărbați, cită vreme cei aleşi de ele le asigurau hrana şi îmbrăcămintea, atît lor cit şi copiilor lor. Toți găsiră această rezolvare foarte convenabilă.

Peter Snagg însă, care avea mereu ceva de obiectat, puse în discuție problema infidelității femeilor. Ce urma să facă un

bărbat în eventualitatea în care femeia lui îi devenea necredincioasă ? Lasse găsi răspunsul imediat, hotărînd că bărbatul înşelat nu mai era obligat să-şi întreţină femeia adulteră, avînd dreptul 'chiar s-o alunge, întrucît în natură nu există nici o lege după care unul trebuie să plătească plăcerile celuilalt cu munca sa.

— Şi iată că am ajuns din nou la căsătorie... gîndi Lasse pentru sine.

Toţi copiii mai mărişori trebuiau să-şi facă cîrlige din oasele animalelor vînate şi, cu sfori confecţionate din iarbă împletită, să înceapă să deprindă pescuitul.

Pentru început traiul întregii comunităţi s-a vădit destul de vitreg. Iarna în peşteri era foarte aspră, cu atît mai mult cu cît nu exista foc. Cînd veni primăvara toţi constatară cu spaimă că sălbăticiunile se împuţinaseră. Trebuiau să se adâncească tot mai mult în inima pădurii, ba uneori erau chiar siliţi să doarmă sub cerul liber, nemaivorbind de efortul pe care-1 presupunea căratul vînatului pînă acasă. Certurile pentru pradă deveniseră din ce în ce mai frecvente. Pacea era tot timpul încălcată.

Şi iată că tocmai cînd întreaga comunitate era ameninţată să se distrugă din cauza neajunsurilor materiale şi a neînţelegerilor, pastorul Axonius veni într-o zi, exact la momentul oportun, cu o bucată de cremene. Pastorul voia să-şi păstreze în taină descoperirea, dar Lasse, singurul de altfel care mai avea memorie, încheie un tîrg cu Axonius.

De mult observase că poporul devenise nemulţumit, de mult' urmărea reacţia de silă împotriva muncii trudnice de procurare a hranei şi nostalgia după zilele fericite în care nimeni nu trebuia să muncească.

Nemulţumirea devenise generală şi dorinţa de a se sustrage de la muncă cuprinse întreaga societate ca o molimă sau ca un păcat. Lui Lasse şi Axonius, ocupaţi cît era ziua de mare cu controlul arcurilor, cu confecţiona**rea veşmintelor, cu aplanarea conflictelor, nu** prea **le rămînea timp pentru vînătoare.** De **aceea erau** puşi **în** situaţia de a **cere** mereu de la ceilalţi, care **le** dădeau cu duşmănie şi numai ce prisosea din prada lor. Venise vremea să nu mai cerşească, deoarece, i'ăeînd comunităţii un asemenea serviciu, puteau să-i ceară un contraserviciu ; acela de-a primi gratuit hrană şi îmbrăcăminte. Venea iarna şi nevoia de foc era mai imperioasă ca oricînd.

Lasse convocă tot poporul. Le explică oamenilor că era absolut necesar să o apuce fiecare în altă direcţie spre a căuta

noi ținuturi ele vînătoare. Acest lucru nu era posibil decît dacă oamenii puteau să-şi ia locuințele cu ei. Perspectiva de a găsi în fiecare seară o grotă era destul de nesigură. Numai corturile puteau rezolva această problemă, dar pentru asta aveau nevoie de foc. Cel ce era în stare să creeze în fiecare clipă seînteia divină, merita să fie decretat cel mai mare om al erei noi. Pastorul Axo- nius fusese investit de zei cu harul de a pătrunde tainele naturii şi el Lasse folosise ştiința pastorului şi descoperise împreună cu el un mijloc de a face focul. Acum îşi întreba comunitatea dacă accepta să-i hrănească pe e] şi pe pastor în schimbul unor pietre de făcut focul. Adunarea răspunse într-un singur glas : Da ! Lasse porunci să se înalțe o stivă de lemne, li puse pastorului o blană de vidră pe cap şi el însuşi îşi puse una de vulpe în jurul umerilor.

Întorcîndu-se cu fața spre soare, se închină înaintea marelui astru, numindu-1 izvorul focului, apoi murmură cîteva cuvinte în ebraică, cărora pastorul le răspunse, de asemenea, cu nişte expresii de neînțeles. ^

Apoi le ordonă oamenilor să îngenuncheze. Preotul lovi piatra şi întregul rug fu cuprins de vîlvătaie.

— Acum —- vocea lui Lasse deveni puternică rostind parcă o sentință — începe o nouă eră. Cu focul putem cuceri întreg ținutul şi vînatul nu ne va lipsi niciodată. Heil, hokus, pokus, baraschit, baraj, Mahomet !

întreaga comunitate dansa vrăjită în jurul rugului sacru. Pastorul, pe care oamenii îl căutau să i se închine, se ascunse în peştera sa.

După ce Lasse obținu de la toți promisiunea că va primi la timp tributul stabilit, le împărți pietrele de foc şi le porunci să-şi facă corturi, şi apoi să se despartă în cinci clanuri mai mici alegîndu-şi fiecare drumul său.

Dacă aveau nevoie din nou de foc, puteau să vină şi să ceară.

In şapte zile corturile erau gata şi oamenii luaseră drumul pădurii cu legămîntul ca, în fiecare an, la schimbarea soarelui de iarnă, cînd zilele începeau să crească, să se întîlnească din nou, cu mic cu mare, spre a sărbători printr-un rug uriaş, întoarcerea soarelui şi descoperirea focului.

Lasse le mai aduse la cunoştință înaintea plecării că, datorită unor relații tainice cu zeii, pastorul Axonius nu mai putea fi văzut oricînd şi oriunde, şi cu această ocazie le împărtăşi chiar dorința acestuia de a nu se mai numi Axonius ci simplu Uffka, o

expresie cu un sens profund şi rnagic, ale cărui tîlcuri, însuşi el, Lasse, nu reuşise să Ie descopere încă.

Oamenii plecară.

Lasse şi Axonius, pe numele cel nou Uffka, nefiind obligaţi să vîneze, şedeau în casă la foc, bucurîndu-se de un trai comod şi tihnit. Avînd tot timpul hrană mai multă decît le trebuia, îşi cumpărară cîţiva oameni, femei şi bărbaţi — care de asemenea, nu prea aveau chef să se spetească muncind în pădure —, să le facă focul, să le pregătească masa şi să le coasă haine.

— Iată-ne ajunşi şi la stadiul de „stăpîni şi servitori"', îşi spuse Lasse ; să vedem pînă unde vom mai evolua.

i

VI

oy impui trecea şi Lasse îşi ducea traiul tihnit bucurîn- A du-se din plin de tributul pe care-1 primea.

Dar, cam la un an de la marele eveniment al descoperirii focului, darurile încetară să mai sosească şi foametea îl amenința fără scăpare. Atunci îl trimise pe Uffka, îmbrăcat într-un veşmînt din pene de corb, să-i mai impresioneze pe oameni şi să le smulgă tributul.

Dar Uffka se-ntoarse înapoi rupt şi jalnic la înfățişare. Oamenii nu mai credeau în el şi nimeni nu mai avea nevoie de pietrele lui Lasse, de cînd Peter Snagg descoperise locul unde se găseau.

Lasse însă nu se dădu bătut. ᵛPuse la cale o nouă lovitură, deoarece era un om deştept şi singurul care-şi păstrase memoria. O convocare a întregului trib nu-şi avea rostul acum, trebuia să-1 găsească pe Peter Snagg şi clanul acestuia, spre a-1 înfrînge pe propriul lui teritoriu, şi în prezența martorilor.

După un drum obositor de-o zi întreagă, ajunse în satul lui Snagg şi intrînd în cortul acestuia îl salută plin. de respect. Purtară discuții lungi în secret şi căzură la învoială asupra unei noi descoperiri. Clanul fu convocat şi Snagg ținu următoarea cuvântare :

Existența de vânător nu era, după cum ştiau cu toții, lipsită de eforturi şi de riscuri. Ori avuseseră parte de carne prea multă, care se stricase, ori de lipsuri îngrijorătoare. Unele încercări de a conserva carnea prin uscare dădură greş, înşelîndu-le aşteptările. Iată însă că el, Peter Snagg, şi Lasse Hulling descoperiseră de curînd o piatră capabilă să ferească

peştele, carnea şi pieile de putrezire. Urmările acestei descoperiri erau inimaginabile. De acum înainte oamenii puteau să vâneze doar în anumite perioade şi în restul timpului să se odihnească, ceea ce era, de ce să n-o recunoaştem, cea mai mare, cea mai pură şi cea mai firească bucurie a vieţii. Era clanul dispus să le plătească tribut lui Lasse şi lui Peter pentru a beneficia de noua descoperire ?

Un „da" izbucni din toate piepturile.

Atunci Peter începu să împartă o piatră albă sfărîmi- cioasă, pe care o numea sare, şi le ordonă oamenilor să vină în fiecare .săptămînă să-şi ridice partea cuvenită în schimbul tributului pe care urma să-1 aducă.

Lasse se întoarse din nou acasă.

Tributul pe care-1 primi fu însă destul de sărac, deoarece căpitanul Bart introdusese în clanul său altă metodă de conservare a cărnii, prin afumare, pentru care lua el însuşi tribut. Aşa se explică faptul că cei din neamul Bart nu mai aveau nevoie de sare şi nici de un tribut plătit în plus.

Cu introducerea sării, începură vremuri mai bune pentru întreaga comunitate şi viaţa oamenilor deveni mai stabilă. Dar obişnuiţi cu ocupaţii atît de grele, ei îşi scormoneau mereu mintea după alte invenţii.

Aşa, de pildă, doctorul descoperise un metal roşu — pentru care primea desigur tribut — care se lăsa ciocănit uşor şi era foarte indicat pentru confecţionarea săgeţilor. Metalul nu era altul decît arama, de la a cărei descoperire vînătoarea devenise mai uşoară. Ea servea la fel de bine la făcutul cuţitelor cu care se cojeau copacii.

Toţi căutau acum aramă, dar nimeni nu dădea de ea. Diferitele clanuri trimiseră emisari Ia doctorul Stachel pentru a afla locul de provenienţă al aramei. Acesta preferă să nu divulge secretul şi să vîndă mai bine cuţite şi vîrfuri de săgeţi în schimbul sării şi a cremenei de care ducea lipsă. Preţul pe care-1 fixa pentru uneltele de aramă era însă atît de ridicat încît celelalte clanuri se supărară rău şi într-o bună zi fierarul Knip, care conducea el însuşi unul din aceste clanuri, năvăli în satul doctorului şi îi luă ostateci pe toţi locuitorii. Aceştia îl implorară să îi lase în viaţă, dorinţă care le fu îndeplinită cu condiţia să lucreze pentru fierar şi pentru clanul acestuia ca sclavi.

Inspăimîntat de pericolul care îl amenința, şi mai ales invidios pe fierar şi pe căpitan, Lasse descoperi un metal nou, mai dur decît arama şi care nu se îndoia sub lovituri.

Cu aceste săgeți şi securi de fier îşi înarmă clanul, care reuşi în scurt timp să-i ia prizonieri pe cei din triburile fierarului şi căpitanului.

Dar acum problemele lui Lasse se complicară mai rău decît şi-ar fi închipuit vreodată, căci era foarte greu sa conduci şi să hrăneşti atîția oameni înghesuiți laolaltă [n acelaşi loc, mai ales într-o vreme cînd vînatul se împuțina văzînd cu ochii. Trebuia găsită altă formă de hrană, una mai la-ndemînă, care să-i fi îngăduit un control permanent asupra oamenilor, fără să-1 oblige să alerge după ei în pădure.

Porunci să fie prinşi de vii bivoli, oi şi capre şi să fic- îegați de copaci prin poiene. în felul acesta oamenii se puteau servi de laptele şi carnea lor ori de cîte ori aveau nevoie. Cu această nouă măsură Lasse devenea stăpînul unui popor de păstori.

Iarna animalele trebuiau hrănite. în acest scop fură construite grajduri şi şuri, iar fînul fu adunat în căpițe înalte.

Curînd alimentația lipsită de varietate începu să nu-i mai satisfacă pe oameni, iar amintirile frumoaselor vremi de pe Insula Fericiților începură să li se agite în stomac.

Lasse, care nu-şi pierdea niciodată timpul în van, descoperise nişte specii de iarbă din ale căror semințe pisate şi frămîntate cu lapte ieşea o mîncare delicioasă.

Mai găsise şi plante cu rădăcini groase care erau amare, cînd creşteau pe pămînt uscat, în schimb foarte dulci, dacă aveau un. sol bine îngrăşat.

*

Întrucît nu dispunea nici de plug, nici de animale de tracțiune, porunci ca pădurea să fie tăiată şi arsă. în cenuşă semănă semințele de ierburi, morcovi şi sfeclă, redescoperind astfel agricultura.

Nu toate clanurile urmară imediat ac&st exemplu. Totuşi multe dintre ele aderară la el.

Odată cu tăierea şi arderea pădurilor, vînatul amenința să dispară cu. totul. Unele voci din vecinătate se ridicară,

condamnînd fumul acela înnecăcios şi deosebit de dăunător pentru sănătate. Foarte mulţi apreciau gustul plantelor cultivate, dar nu voiau nici să renunţe definitiv la vînătoare, distrugînd pădurile. De aceea începură să facă unele incursiuni în ţinuturile lui Lasse, hotărîţi să-i devasteze pămîntul şi agoniseala prin atacuri şi prăzi repetate.

Lasse fu astfel obligat să-i izgonească cu ajutorul armelor — fapt care-1 costa, întrucît oamenii «are se răz- boiau nu mai aveau timp să lucreze. Cei ca.r< rămâneau la vatră trebuiau să-i hrănească şi să le asigure îmbrăcămintea celor care plecau să lupte pentru apărarea moşiei. în acest fel Lasse instaură un fel de impozit pentru apărare.

Oamenii începură să-şi înalţe case renunţînd definitiv la nomadism.

Dar traiul comod şi sedentar costa scump şi Lasse nu mai avea nici o zi cu adevărat liniştită, deoarece; era nevoit să intervină permanent în aplanarea unor conflicte, să in venteze mereu .şi mereu legi şi decrete noi.

Vii

Obiceiurile se aspriră. Viaţa dinamică în mijlocul sălbăticiei le ascuţise oamenilor simţurile, iar neputinţa de a păstra vînatul vreme îndelungată îi făcuse generoşi. Acum, cînd aveau posibilitatea să economisească, deveniră zgîrciţi şi meschini.

Clanurile de păstori, care mai rătăceau prin pădurile mărginaşe, găseau că este o ruşine să-i furi vacii laptele pe care natura 1-a hărăzit viţelului, iar unele suflete nobile hotărîră chiar să pună capăt prin forţă acestei torturi asupra bietelor animale. Vînătorii îi dispreţuiau de mult pe aceşti „viţei", dar dispreţul lor crescu atunci cînd văzură, cu ochii lor, cum se tăia o vită.

Animalul, legat cu gesturi brutale, fără drept la o minimă rezistenţă, era înjunghiat şi lăsat să se zbată pînă i se scurgea sîngele. Pentru vînători, care nu erau obişnuiţi cu asemenea vărsări regizate de sînge, spectacolul tăierii era odios.

Peter Snagg, căpetenia vînătorilor, nu găsea cuvinte să-şi exprime amărăciunea şi dezgustul faţă de progresul cruzimii. Şi mai îngrijorător i se părea faptul că pădurile erau arse şi că oamenii mîncau iarbă ca vitele. în primul rînd Peter era de părere că distrugerea pădurilor ducea la degradarea pămîntului, de asemenea, el găsea absurdă ideea să semeni seminţe de iarbă acolo unde suprafeţe uriaşe erau acoperite de paie uscate.

— Ce popor murdar, milog, idioţit, strigă el, cînd îi văzu aplecaţi peste lopată şi tîrnăcop, scurmînd în pămînt. Dar ceea ce atingea culmea mizeriei era faptul că pămîn- tul trebuia îngrăşat cu bălegar după fiecare recoltă.

Pînă unde a ajuns barbaria, iată-i mîncînd scîrnă ! Nu cară ei acest bălegar din grajd pe cîmp şi nu tot ei cară toate zarzavaturile şi cerealele, care au ieşit din bălegar, în şură ? Ţi se face scîrbă de astfel de oameni ! Şi-apoi îşi construiesc barăci din scînduri în care nu poate intra aerul. Stau şi clocesc în ele şi se-mput şi se-afumă, iar cînd ies la aer li se face rău. Şi din toată lumea asta mare nu văd decît bucata lor de ogor ars şi scumpele grămezi de scîrnă din faţa grajdurilor. îmi închipui ce spirituali şi drăguţi trebuie să fie, cînd au asemenea preocupări.

Lasse îi spunea lui Peter — în discuţiile lor prieteneşti pe care şi le îngăduiau din cînd în cînd — că agricultura îi face pe oameni mai paşnici : cine are o recoltă — o avere sub cerul liber — se fereşte să-şi facă duşmani, care l-ar putea prăda în timpul somnului.

Peter însă îi replică tăios, că un om care posedă ceva, nu va putea niciodată dormi liniştit, de frică să nu-şi piardă avutul. Şi închipuie-ţi, continuă el, cum se simte omul acela legat de pămînt ; cît de greu îi este lui să se despartă de viaţa asta mizerabilă, ştiind că-şi lasă agoniseala fără stăpîn. Şi-apoi orice grindină, orice trăznet, un gard prăbuşit poate distruge în fiecare moment rodul muncii sale. Din aceşti rîmători în pămînt se va naşte un neam fricos, un popor de sclavi, laş şi îndobitocit, care va încremeni în ideea că întreaga lume constă doar din ogorul lui.

Lasse văzu curînd urmările acestui fel de viaţă. Iobagii, care erau mult prea costisitori — trebuind să li se asigure hrana —, şi mult prea greu de păzit, fură eliberaţi. Aceştia luară îndată calea codrului şi se apucară de hoţii. Aşa se transformă în scurt timp toată provincia lui Lasse într-un ţinut de agricultori. între aceştia se iscau tot timpul certuri pentru loturile de păşune sau pentru

lizierele de pădure. Vitele unuia călcau mereu în ogorul celuilalt.

Stabilirea unui acord comun devenea indispensabilă şi Lasse se văzu nevoit să recurgă la primul drept din constituție, şi anume, dreptul asupra pământului, prin care fiecare obținea garanția proprietății sale imuabile asupra terenului pe care îl stăpînea.

Curînd se constată însă că legea nu era respectată. Trebuiau deci inventate pedepse. Cum tot erau amenințați de-o creştere masivă a populației, cum întreținerea închisorilor ar fi presupus un impozit luat pe nedrept de la nevinovați, şi cum se găseau destui amatori să intre la puşcărie, de vreme ce primeau mîncare şi locuință fără să munce'ască, soluția cea mai simplă şi cea mai rentabilă la care se ajunse fu pedeapsa cu moartea pentru cei ce încălcau legea. Viața tot nu-i era nimănui deosebit de plăcută, întrucît dacă încercai o comparație între traiul de acum şi cel minunat, de odinioară, de pe Insula Fericiților, atunci viața în sine nu putea fi privită decît ca o povară. Pedeapsa cu moartea fu deci primită cu urale şi odată cu ea fu promulgată legea penală.

Pe parcurs se iveau mereu alte încurcături. Lasse vedea că lucrurile începeau să se încîlcească, dar nici o rînduială nu mai era cu putință, deci nu-ți rămînea altceva de făcut decît să continui să mergi în direcția pe care ai apucat-o. După cîțiva ani de neînțelegeri permanente, urmate de decrete cu privire la conviețuirea paşnică, ani în care plîngerile se adunau cu nemiluita, ba pentru închiderea unui curs de apă prin construirea unei mori, ba pentru abuzul de pescuit, ba pentru tăierea unui drum prin ograda altuia etc., se întîmplă ca într-o bună zi să moară subit un agricultor sau „țăran" cum li se spunea acum. El avea urmaşi o nevastă şi şase copii, trei fii şi trei fiice. Toți voiau să devină proprietarii gospodăriei. Dar pămîntul acela îmbucătățit nu-i putea hrăni pe toți. Lasse însuşi prefera un țăran înstărit celor şase moştenitori pîrliți, de-aceea trebuia să repună în funcțiune şi dreptul ereditar, prin care primul născut al proprietarului moştenea întreaga gospodărie, avînd obligația de a-şi întreține mama.

Ceilalți frați şi surori trebuiau să plece aiurea în căutare de lucru.

Datorită acestei legi, ţăranii începură să fie mai precauţi la făcutul copiilor, de aceea în ultima vreme, nici un ţăran nu-şi mai îngăduia mai mult de cloi copii, pentru că nici un părinte nu dorea să-şi vadă odraslele slugărind pe la alţii.

Din rîndurile celor care nu primiseră pămînt prin lege se constitui acum o clasă de nemulţumiţi.

Aceştia erau foarte periculoşi ; neavînd nimic de pierdut nu aveau nici de ce se teme. Apucaseră drumul codrului, neputînd să înţeleagă de ce erau ei obligaţi să-i servească pe alţii, care beneficiau de roadele muncii lor.

Lasse se retrase zile în şir cu pastorul şi împreună cautară să găsească răspuns la această problemă capitală : de ce unii trebuiau să muncească pentru ca alţii să mănînce ? Dar toate speculaţiile lor fură în van.

Întrucît pămîntul nu putea fi împărţit conform legii, în ani de belşug, se ajungea adesea la recolte foarte mari, mai ales la unele produse, pe care ţăranul nu le putea consuma pentru nevoile proprii. Aşa se născu ideea schimbului de mărfuri şi în curînd toţi ştiau exact cînd şi unde puteau fi găsiţi cei care aveau ceva de schimbat. Oamenii se întîlneau în pieţe. Acolo veneau vînzătorii cu blănuri, sare, peşte, vînat ca să le schimbe pe cereale, brînză, unt şi vite.

Spre a facilita tranzacţia oamenii inventară plăcuţe din zinc pe care ştampilau cifre, folosindu-le apoi ca mijloace de schimb.

Introducerea acestui procedeu înlesni acumularea de averi, şi invidia dezmoşteniţilor crescu atît de mult, încît începură să se dedea la jafuri şi distrugeri.

întreaga comunitate era ameninţată de aceşti venetici, iar Lasse se văzu silit să-i strîngă într-o armată permanentă cu care lărgi cadrele vechii armate. Această situaţie duse inevitabil şi la perceperea unor impozite noi pentru întreţinerea militarilor.

Ţăranii plăteau impozitele fără să obiecteze, dacă ştiau că sînt păziţi. Dar aşa-zişii oşteni erau nişte derbedei, care mîneau şi beau, dansau şi jucau în turnul cel nou. Nu aveau nici o obligaţie şi de aceea erau de fapt mai fericiţi decît rîmătorii de pămînt. Obiceiurile lor erau crude ; nu aveau nici un respect pentru Lasse. Ieşeau adesea în grupuri pe străzi şi îi atacau pe cei ce se întorceau cu mărfuri de la piaţă.

O dezaprobare surdă se făcea auzită tot mai insistent în rîndurile țăranilor, care n-aveau nici un chef să hrănească niște tirani. Pedeapsa cu moartea nu speria pe nimeni, deoarece toți așteptau ca după moarte să ajungă clin nou pe Insula Fericiților ; de aceea mergeau la execuție, cum mergi la o serbare.

Lasse trebuia așadar să găsească neapărat ceva care să le insufle frică de moarte, ceea ce și reuși destul de repede.

Uffka, adică pastorul Axonius, care se cufundase într-un fel de hibernare, fu trezit și trimis să predice religia iadului.

Punctele cele mai nobile ale acestei frumoase învățături erau următoarele : toți oamenii care nu primiseră pămînt erau de fapt niște nenorociți. Ce-i drept erau și ei creaturile Domnului, dar fuseseră nesupuși și a fi nesupus față de superiori este păcatul capital. De aceea toți cei care neavînd pămînt nu voiau să lucreze pentru alții erau condamnați să ajungă în iad, unde aveau să fie prăjiți de vii în vecii vecilor.

Prostia aceasta nu produse la început nici un efect asupra spiritelor sănătoase, dar încet, încet, Uffka reuși cu ajutorul unor poze înfricoșătoare să le insufle femeilor teama de moarte. Acesta a fost primul pas.

La luptători însă Uffka întîmpină o rezistență inimaginabilă. Aceștia se ținură doar de șotii cu preotul, bă- tîndu-și joc de el. Lasse trebui să aplice deci față de ei altă tactică. Ii mitui. Țara fu împărțită în comitate și în fiecare fu numit conducător unul dintre luptători. In felul acesta țăranii puteau fi ținuți în frîu. căci fiecare comandant avea un turn și o garnizoană. Șefii îi asupreau pe țărani fără milă și începură să ia impozit și de la negustorii care treceau prin ținutul lor. Impozitul fu numit vamă, fiind menit chipurile să păzească negoțul (de hoțiile „protectorilor" poate ?).

Progresul era în floare.

între timp Lasse se căsătorise și acum avea și urmași. Cheltuielile deveniseră mai mari, ceea ce îl determină să mărească dările. Țăranii se revoltară, spunînd că au și așa prea multe guri de hrănit ca să-i mai hrănească și pe alții, dar fură curînd reduși la tăcere. Tocmai în această conjunctură băieții și fetele începură șă facă copii, fără să se sinchisească de nimic și de nimeni. Acest fapt atrase după sine un nou decret, conform căruia persoanele, care nu dețineau pămînt sau altă proprietate imobilă, erau pasibile de pedeapsă, dacă făceau copii.

Pentru a avea o evidenţă strictă asupra celor apţi de a procrea, fiecare cetăţean care urma să se căsătorească, trebuia să se anunţe la Uffka. Acesta le făcea mai întîi o iniţiere în doctrina iadului, după care fiecare bărbat tînăr şi fiecare fată bună de măritat trebuiau să depună un jurămînt. Părinţii făceau plîngeri peste plîngeri, dar asta nu folosea Ia nimic, întrucît puterea armată decidea acum în toate problemele morale.

în ce priveşte situaţia femeilor, cele care datorită copiilor beneficiau de ocrotirea bărbaţilor, deveniseră atît de dependente de soţii lor, încît aveau un statut de servitoare. Femeia îndeplinea cele mai umilitoare munci în gospodărie iar surorile, care nu moşteneau nimic, trebuiau de asemenea să-şi slugărească fraţii.

Fiecare fecior de ţăran, bun de însurătoare, nutrea temerea că întemeindu-şi o familie, cheltuielile sale vor creşte, de aceea foarte multe fete rămîneau nemăritate. Părinţii se văzură deci siliţi să le dea o dotă, ajungînd pînă la jumătate din întreaga moştenire. Cele care moşteneau mai mult se măritau mai uşor, decît cele ce nu aveau nici o zestre. Marii proprietari de pămînt ţineau unii cu alţii unindu-se împotriva celor ce nu posedau nimic ; aşa apăru o aristocraţie rurală subordonată unei aristocraţii a jafului.

Aristocraţia jafului se constituise de fapt din aventurierii îmbogăţiţi, care mai păstrau nostalgia frumoaselor vremuri cînd vînătoarea era în floare. Puşi pe petreceri, aceştia îşi împărţi ră puţinele terenuri de vînătoare care le mai rămăseseră, iar ţăranilor le interziseră portul de armă.

Un obicei inventat de ei şi care stîrni indignarea ţăranilor era domesticirea lupilor, un fel de dresaj, prin care aceste animale îşi ascultau stăpînii muşcîndu-i pe ceilalţi. Iniţial lupii domesticiţi trebuiau să fie folosiţi la vînătoare, dar ei de fapt erau puşi să păzească cu străşnicie averile adunate prin jaf de stăpînii lor, cînd aceştia nu se mai trezeau zile-n şir din chefurile şi orgiile ce se ţineau lanţ. Revolta ţăranilor faţă de odioasa legătură dintre tîlhari şi animalele sălbatice rămînea fără consecinţe deoarece sătenii încetaseră de mult să mai spere că ar putea găsi înţelegere la plîngerile lor.

Setea de vînătoare a stăpînilor începu să ţintească şi domeniile unora de aceeaşi teapă. Dar şi atunci, tot ţăranii sufereau, deoarece cîmpurile le erau devastate

de caii cotropitorilor. Şi aceste animale deveniseră apanajul stăpînilor.

Ţăranii lipsiţi de arme nu puteau să le ţină piept bărbaţilor înarmaţi, cailor şi cîinilor lor sălbatici. De aceea i se plînseră pînă la urmă lui Lasse. Acesta observase de mult ce întorsătură complicată luaseră lucrurile şi, negăsind altă ieşire din impas, hotărî să-şi înarmeze ţăranii şi cu ajutorul propriului său popor să-i pună la punct pe stăpîni.

Aşa se şi întîmplă.

Un singur pas mai trebuia făcut ; se lăsă deci proclamat comandant suprem peste toţi comandanţii, adică rege. Spre a da evenimentului mai multă strălucire, îşi sărbători încoronarea. Înveşmîntat într-o blană roşie, de lup, garnisită cu pielicele de arici, purtînd o căciulă de biber cu pene de corb pe cap, fu uns de Ufflta cu răşină de brad în jurul gurii. Ceremonia avu loc pe una din marile cîmpii ale ţării, unde tot poporul adunat depuse im nou jurămînt pe scriptura iadului, prin care recunoştea în Lasse un trimis al lui Dumnezeu şi întreaga dinastie Hulling ca urmaşă directă a lui Noah, fiul lui Japhet.

Prin acest legămînt de credinţă toţi comandanţii îi deveneau supuşi, fiind obligaţi să-i plătească impozite, ceea ce nu îi împovăra prea mult, deoarece nu aveau decît **să** mărească dările ţăranilor.

Aşa fu uns rege, prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Lasse I din dinastia Hulling.

Dar cum numele unui rege trebuia să aibă o rezonanţă şi un prestigiu anume, îşi adăugă titlurile de Lasse I Hugo, Hulling von Japhetsson.

Cu acest eveniment epocal se înscăună o epocă mai liniştită în ţară. Sfînta Scriptură a iadului reuşise să se impună şi spaima de moarte era atît de mare, încît numărul infractorilor scăzuse considerabil.

Apăru o clasă nouă de oameni lipsiţi de pămînt. Unii dintre aceştia, nemaiavînd dreptul să trăiască fără căpă- tîi din hoţii şi vagabondaj, ceea ce se pedepsea prin lege, se aşezară în jurul turnurilor cetăţii, ocupîndu-se cu con**fecţionarea îmbrăcăminţii** şi încălţămintei garnizoanei. Nu erau prea bine plătiţi, dar se bucurau de protecţia comandantului, cu alte cuvinte erau obligaţi să plătească impozit pentru că munceau pentru o bandă

de trîntori. Simţurile oamenilor deveniseră atît de confuze încît bieţii croitori şi cizmari nici nu-şi mai dădeau seama de această înşelătorie. Terorizaţi de frica morţii, oamenii preferau să trăiască cu preţul oricărei umilinţe sau mizerii, decît să rişte sâ-şi piardă viaţa.

Dar cizmarii şi croitorii voiau să mănînce şi să bea, iar în jurul turnului nu creştea nimic. De aceea ţăranii începură să le aducă alimente primind în schimb haine, încălţăminte, ba chiar bani.

Stăpînii construirá atunci un zid, care încercuia întreaga aşezare din jurul turnului şi o poartă, unde stătea un funcţionar (obicei care s-a prelungit multă vreme). Acesta percepea o taxă de la fiecare ţăran pentru dreptul de a irrtra în cetate şi de a vinde. Sătenii nu prea înţelegeau de ce erau obligaţi să-şi plătească efortul de **a** aduce alimentele la oraş, şi de fapt nimeni nu prea înţelegea, dar „aşa stătea scris".

Intr-o zi în faţa lui Lasse se înfăţişară negustorii **explicîndu-i** că agricultura va decade, dacă ţăranii îşi fac toată ziua de lucru la oraş. De aceea se oferiră să cumpere ei direct de la producători, plătind pentru acest drept un impozit „căciulii de biber", adică regelui. Lasse fu de acord cu propunerea. Ţăranii însă se cam codeau să le vîndă acestora. Dar iată că în oraş izbucni foametea şi sătenii fură siliţi sub ameninţarea pedepsei cu moartea să-şi vîndă produsele negustorilor. **In** furia lor, ţăranii ridicară preţul la mărfurile lor. Dar Lasse stabili imediat tarifuri fixe la vite. şi cereale.

Cu această, măsură viitorul oraşului şi a.l hoţilor:era asigurat şi pacea şi fericirea se instaurară vreme de cinci luni.

Oştenii îl porecliră pe Lasse, „Lasse — Lacăt de grajduri", pentru că el însuşi ţinea cheile de la grajdurile ţăranilor pe care le deschidea şi le închidea după plac.
Vil!

Ţ> acea era doar aparentă şi nu te puteai bizui pe ea.

Ţăranii bătrîni, care trăiseră toate prefacerile, nu prea aveau ce-i drept respect pentru Lasse, cu care se tutuiseră odinioară, dar acum el deţinea puterea şi ei, obosiţi de atîta hărţuială, se supuseră. Ce să-i faci ? şi deoarece nu exista nici un răspuns şe obişnuiră să tacă şi să rabde.

Cu tînăra generaţie treburile nu mergeau aşa de uşor. Aceştia nu se lăsau domesticiţi cu una cu două. Ei nu se supuneau nici tatălui, nici mamei, cu atît mai puţin unor persoane străine. In zadar încerca Uffka să-i sperie cu iadul. Gîndurile lor încă tefere sesizau cu uşurinţă tot absurdul care se ascundea în dosul acestei păcăleli penibile. îşi băteau joc de Uffka. Erau sălbatici şi dezlănţuiţi, nu suportau să stea în colibe nesănătoase şi urît mirositoare şi fugeau în pădure şi pe cîmpuri în căutarea aventurii.

Părinţii îi biciuiau, dar băieţii dădeau foc la bordeie şi fineţe şi fugeau în codru.

Societatea era serios ameninţată şi unii propuseseră chiar ca fiecare al doilea băiat să fie scopit, dacă voiau să mai aibă în viitor muncitori.

Lasse însă se opuse unei asemenea măsuri ce atenta la natură. El ştia altă metodă pe care căutase s-o amîne cît mai mult, din cauza inumanităţii şi .a perversităţii ei. în adolescenţă făcuse el însuşi această cură, a cărei amintire îl teroriza şi acum, ca cel mai groaznic lucru din cîte există pe pămînt. '

Fiecare sat primise sarcina să-şi amenajeze un spaţiu adecvat de pedeapsă, în care copiii urmau să fie închişi pe termen de şase ani. Zi de zi, pe stomacul gol şi sub lovituri de baston sau de nuia, erau deprinşi sistematic cu sclavia, trebuind să asculte de dimineaţă pînă seara scriptura iadului şi încă o doctrină morală nouă inventată de Lasse şi Uffka, prin care li se insufla respectul şi supunerea faţă de stăpînii lor, calităţi cu care natura uitase să-i înzestreze.

Metoda era în cel mai înalt grad imorală, dar îşi atingea Ia fel de bine ţelul ca o castrare. La început se pierdu mult timp cu scrierea manualelor, dar noua instituţie era menită să aducă un cîştig atît de mare încît merita ş£-i sacrifici oricît de mult timp şi grijă.

Cînd construcţia fu gata şi prima măsură intră în vigoare, se văzu îndată că ţelul fusese atins. Copiii erau închişi dis-de-dimineaţă şi primul lucru pe care îl învăţau era tăcerea. Aceasta era pe semne cea mai importantă din toate, căci de acum încolo clasa suprapusă nu mai avea de ce se teme de critica clasei subordonate ei.

Al doilea element ce trebuia respectat era : ascultarea, înţelegînd prin aceasta supunerea la voinţa altora şi absenţa oricărei opinii proprii;

închiderea rnai multor copii într-o singură odaie avu un succes strălucit, deoarece aerul nesănătos le alteră sănătatea şi odată cu aceasta le anihilă puterea şi voința.

Obişnuința de a tăcea, adică de a ascunde adevărul, adueea după sine şi un rău care fusese trecut cu vederea. Copiii descoperiseră repede că cei ce răspundeau „da" eînd ar fi trebuit să răspundă „nu" se bucurau de avantaje, erau răsplătiți sau absolviți de pedeapsă ; aşa începu să prospere minciuna.

Ascultarea scoase la iveală falsitatea. Copiii găseau nedrept să-1 țină pe un camarad de-al lor, pe care învățătorul voia să-1 biciuiască, dar erau obligați să acționeze împotriva a ceea ce considerau ei că este drept şi aşa se obişnuiau treptat să-şi calce în picioare convingerile.

Cei care mjnțeau cel mai bine, fiind şi cei mai ipocriți, erau socotiți copii cuminți şi primeau prăjituri şi turtă dulce ; cei care din contră rosteau adevărul şi se comportau cinstit erau bătuți şi trebuiau să se ducă la culcare fără să mănînce.

Cu acestea bazele educației fuseseră puse. Uneori Lasse era disperat de rezultatele obținute, dar ce putea să facă, de vreme ce intrase în horă, trebuia să joace.

Biciuitorilor de copii începu să le fîe greu să-şi umple tot programul educativ numai cu bățul ; era cazul să se mai inventeze şi alte discipline formative.

La şcoală se învățau în afară de minciună şi falsitate şi o sumă întreagă de neadevăruri care le erau transmise copiilor sub numele comun de „morală".

Prima morală (poruncă) suna astfel : Dumnezeu 1-a lăsat pe țăran şi pe meseriaş, spre a lucra pentru cei ce nu vor să lucreze.

A doua morală : Mulțumeşte-te cu ce ai ! (Această poruncă nu îi deranja pe cei care avuseseră şansa de-a fi absolviți de muncă ; pentru ceilalți însă, care trebuiau să tragă de dimineață pînă seara, ea era insuportabilă.)

Morala a treia : Nu ai voie să te uneşti cu femeia, dacă nu ai doisprezece acri de pămînt sau învoirea lui Uffka. (Un flăcău, care obiectă că morala ar fi trebuit să sune : Trebuia să fi fost prezent la împărțire şl sti~ ți fi înhățat doisprezece acri de pămînt, spre a te putea uni cu femeia, fu aruncat într-o carceră întunecoasă.)

Morala a patra : Nu ai voie să-ți însuşeşti averi străine. (O fată care îşi aminti că tatăl ei şi-a procurat averea furînd din avutul obştei, a fost pe dată convinsă cu ajutorul nuielii să-şi retragă cuvîntul.)

Morala a cincea : Nu ai dreptul să ucizi. (Un puşti se trezi întrebînd dacă această poruncă este făcută şi pentru Lasse sau pentru călău, care omorau tot ce le scăpa vînă- torilor în pădure, şi fu tras în ţeapă.)

Morala a şasea : Nu ai voie nici să gîndeşti că situaţia actuală ar putea fi proastă (aceasta eya cea, mai subtilă dintre toate poruncile, întrucît ea omora orice idee şi totodată orice opoziţie încă în germene).

Codul moral nu schimbă mare lucru. Tineretul calomnia şi minţea pe unde putea, din cînd în cînd adevărul ieşea la lumină şi atunci societatea era din nou ameninţată. Oamenii erau sătui pînă peste cap de viaţă şi lăsau toate să meargă cum da dumnezeu, nemaisinchisindu-se de nimic.

Acceptau chiar să flămînzească, dar dacă poporul făcea foamea nemuncind, flămînzea şi clasa dominantă şi acest lucru nu era permis.

Spaima de iad încetă, întrucît toţi se convinseseră că iadul se afla pe pămînt ; şi mai rău de atît nu avea cum să fie. Lasse şi Uffka se văzură puşi în situaţia de a aduce unele modificări la doctrina iadului.

Preoţilor li se indică să predice mai mult despre bucuria viitoare a raiului care le este hărăzită tuturor celor ce au suferit trudind din greu. Afirmaţiile unor spirite recalcitrante, cum că, potrivit acestei teorii, Lasse şi clasa dominantă ar trebui să ajungă în iad, rămaseră fără ecou, iar cei care emiseseră părerile respective fură arşi pe rug.

Perspectiva de a ajunge în rai nu era decît un somnifer pentru societate, deci trebuiau găsite cît mai urgent alte metode de reanimare. Lasse strînse în jurul său cîteva haimanale care nu voiau să lucreze şi-i puse să compună cîntece pentru trezirea conştiinţei poporului. în curînd apărură o mulţime de poeţi. Aceştia şe îmbrăcau prost, deşi aveau cu ce, fiind plătiţi de stat, dar voiau să impresioneze prin înfăţişarea lor de ţărani pe muncitori, să-i convingă că provin ca şi ei din „cele mai pure obîrşii ale neamului". Umblau de colo pînă colo, băteau drumurile ţării, cîntînd neîntrerupt că viaţa este frumoasă, şi că toţi oamenii sînt buni, mai ales Lasse, Uffka, comandanţi, părinţi, superiorii, educatorii, care vegheau neîntrerupt pentru binele claselor asuprite. Ei arătau în cîntecele lor că nemulţumirile, datorate faptului că unii munceau iar alţii acaparau, nu aveau altă explicaţie decît invidia şi răutatea şi că

de fapt totul mergea bine, dacă fiecare îşi vedea de treabă. Munca pămîntului şi meseriile erau munci, dar ele însemnau infinit mai puţin decît adevărata muncă, cea mai grea ce-i revenea zeului conducător, puterii militare şi lui Uffka. Lumea trebuia luată aşa cum era (şi mai ales, aşa cum devenise prin falsificările lui Lasse şi Uffka).

Această metodă avu efect. Oamenii învăţară cîntecele pe ele rost, le păstrară un timp în auz ca pe urmă să le primească şi în gînduri.

în curînd însă apăru un fenomen neaşteptat. Clasele oprimate începură la rîndul lor să folosească altfel de cîntece în care atacau clasele conducătoare. Lasse vedea cu disperare norul apropiindu-se ameninţător ; el învăţase multe de la trecut şi nu uitase nimic. încercă mai întîi să amelioreze lucrurile acordindu-le tuturor poeţilor salarii de stat.

Treburile se echilibrară un timp, dar apăru o asemenea inflaţie de poeţi, care umblau după lefuri, încît fu nevoie să se mărească impozitele.

Văzînd că nu se poate altfel, monarhul fu obligat să-şi alcătuiască o clică. Şaptesprezece dintre cei mai proşti poeţi fură aleşi şi declaraţi eminenţi şi inatacabili. Toţi ceilalţi care îndrăzneau să facă poezii erau socotiţi nişte nulităţi. în felul acesta opinia oficială reuşi să se impună. Poporul, care-i plătea cu munca lui pe cei şaptesprezece, spre a se lăsa dus de nas de ei, se deprinse din şcoală să-i considere eminenţi şi inatacabili. Datorită icestui fapt toţi ceilalţi poeţi nemulţumiţi fură reduşi la tăcere, pentru că nimeni nu mai cînta dacă nu era lăudat de cei şaptesprezece. Aşa se ajunse la acel ciudat unison : toate cîntecele se cîntau pe o singură ştimă.

Numărul şcolilor crescu şi scrierea de mină a manualelor de morală deveni din ce în ce mai dificilă.

în ciuda riscului de a pune în practică o invenţie atît de periculoasă, Lasse înfiinţă o tipografie.

Ca măsură de precauţie împotriva unei eventuale reacţii antimonarhice sau antistatale din partea acestei instituţii introduse controlul asupra tiparului.

Prima foaie ieşită de sub teascul tipografiei regale fu o ordonanţă prin care se garanta lijsertatşa tiparului. Membrii Societăţii conspirative „Nemulţumiţii" se întruniră într-o seară într-un pod cu fîn ; întîlnirea avusese loc imediat după apariţia ordonanţei. Paul Jäger, care primise un exemplar, voia să-1

citească celorlalți spre a-1 supune unor discuții critice. Toți se aşezară cît mai comod să-1 asculte.

Paul începu să citească :

Ordonanță cu privire la libertatea tiparului. 1. Fiecare cetățean are libertatea deplină de a se exprima prin intermediul cuvîntului tipărit.

— Ura ! răspunseră nemulțumiții. Trăiască **libertatea** ! 2. Doctrina evanghelică **a** iadului nu poate fi supusă nici unei critici, deoarece ea vine de la Dumnezeu.

■— O, exclamară într-un glas nemulțumiții. Păi asta ar .fi prima care ar trebui criticată.

3. Fiecare scriitor este obligat să-i elogieze în scrierile sale pe Lasse, pe Uifka, pe comandanți, pe militari, pe contabili, pe biciuitorii de copii şi pe toți prietenii acestora.

4. Societatea de laudă reciprocă sau cei şaptesprezece eminenți şi inatacabili au dreptul să. interzică orice scriere care încalcă morala.

Rudolf Köhler îl întrerupse pe cel ce citea :

— Sper că țineți minte, ceea ce se înțelege prin morală !

Paul Jäger le aminti :

— Morala... unu : că toți țăranii şi toți meseriaşii sînt născuți să muncească pentru Lasse, Uffka, ş.a. ; doi : că nimeni nu are voie să se unească cu femeia dacă nu are 12 acri de pămînt sau aprobarea lui Uffka.

Destul, destul, strigară nemulțumiții ; cunoaştem placa pe de rost. Continuă !

5. In afara societății de laudă reciprocă nu are nimeni dreptul să se pronunțe în scris asupra vreunui Lasse trecut în lumea drepților.

6. Fiecare cetățean are libertatea deplină de a se exprima prin intermediul cuvîntului tipărit.

Nemulțumiții se despărțiră ferm hotărîți să profite cu prima ocazie de noua libertate. Biciuitorii de copii fuseseră primii care intraseră în posesia produselor libertății tiparului : codul moral, fu tipărit în mii de exemplare, afişat în colibe şi împărțit în rîndurile clasei asuprite. Clasa dominantă, de fapt inițiatoarea acestor norme, le ştia pe de rost.

Lasse îmbătrînise între timp şi se simțea obosit. I se apropia sfîrşitul. Convocă două mii de ostaşi şi ceru să fie ales un urmaş la tronul țării. In unanimitate fu votat fiul său, care încoronîndu-se primi titlul de Lasse al II-lea Axei.

Bătrînul Lasse izbucni în plîns de emoţie în faţa dovezii de iubire şi credinţă adusă de ostaşi familiei sale şi profitând de ocazie propuse ca tronul şi căciula de biber să se transmită din tată în fiu.

Această propunere a monarhului stîrni unele glasuri de protest în rîndurile comandanţilor, fapt care-1 determină pe Uffka să se adreseze poporului ce se afla departe în spatele armatei, aproape de marginea pădurii. Poporul, care îi ura pe militari, auzind doar că aceştia spuseseră „nu", strigă automat în cor „da". în faţa acestui argument, militarii fură nevoiţi să cedeze.

Lasse mulţumi şi pentru această nouă dovadă de iubire din partea poporului ; glasul, ţîşnit din „străfundurile neamului", era pentru el asemeni glasului lui Dumnezeu ; Lasse al II-lea se grăbi la rîndul său să adopte lozinca pe cît de impresionantă pe atît de neadevărată : Iubirea poporului înainte de orice răsplată !

Copleşit de atîtea emoţii Lasse se întinse pe patul de moarte sătul de ani şi de onoruri. După ce le iertă duşmanilor săi toate greşelile şi obţinu de la Uffka asigurarea că va ajunge în rai, adormi.

Toţi cei şaptesprezece eminenţi şi inatacabili scriseră imnuri şi ode despre viaţa sa închinată unor cauze măreţe şi Uffka ţinu un discurs funebru avînd ca laitmotiv : „Fericiţi sînt cei ce mor întru Domnul!"

Lasse II îşi şterse lacrimile şi se urcă pe tron.

IX

Lasse II era un monarh blînd care nu iubea războiul, ci dimpotrivă, îşi punea tot meşteşugul conducerii în slujba **păstrării** tradiţiilor şi înfloririi ştiinţelor şi artelor.

Prima sa iniţiativă de suveran iu însărcinarea celor şaptesprezece eminenţi şi inatacabili cu scrierea istoriei lui Lasse I. Aceştia se puseră pe lucru şi reuşiră să creeze o capodoperă durabilă. Lasse era numit în lucrare „cel Mare", titlu de altfel meritat pe deplin, deoarece el în- temeiase noul sistem social, avînd permanent în vedere bunăstarea poporului, ca ţel suprem al întregii sale vieţi.

Societatea Nemulţumiţilor scrise şi ea o Istorie a lui Lasse, în care regele era numit, nu tocmai elegant „Hulling cel prost". Ei declarau că acesta ar fi introdus actuala sclavie prin hrană şi consum în general, prin impozite aplicate numai muncitorilor şi prin absolvirea trîntorilor de taxe. I se imputa, de asemenea, că ar fi sădit răul în inimile tineretului prin existenţa închisorilor şi a flagelatorilor de copii şi că de fapt fusese un măgar, iar sistemul său social era foarte dubios.

Cartea fu confiscată şi arsă laolaltă cu autorii ei. Societatea de laudă reciprocă institui un premiu de şase pfunzi de zinc pentru cel ce reuşea să serie cel mai frumos epitaf pentru Lasse I Hugo, supranumit şi „cel Mare".

Văzînd însă Lasse II Axei cît de greu se putea înăbuşi nemulţumirea unei societăţi, dădu ordin să se scrie o Istorie a regatului. în această lucrare se sublinia — pe temeiul argumentelor existente în exemplarul din „Atlantica" de liudbeck, moştenit de la Lasse tatăl — că actualul regat era cu adevărat cel mai desăvîrşit dintre toate statele şi că de fapt el era Atlantica sau Insula Fericiţilor. Insula pe care ar fi locuit-o strămoşii şi pe care aceştia şi-ar fi închipuit că fuseseră fericiţi, nu existase niciodată.

Aceasta nu era decît o invenţie a Nemulţumiţilor, care voiau să semene nemulţumirea în rîndurile poporului.

Un flagelator de copii alcătui un manual nou, pe care-1 intitula : „Omagiu situaţiei actuale sau Cea mai înaintată dintre toate orînduirile sociale".

între timp o mulţime de copii de scribi şi de militari ajunseră la vîrsta majoratului. Spre a evita cearta şi dezbinarea se introduse obiceiul ca ocupaţiile să se moştenească. Dar întrucît scribii şi militarii se împerecheau în voie fără să mai ţină cont de cei doisprezece acri de pămînt, pu- tînd dispune cum voiau de legea pe care o proclamaseră ei înşişi, ţara fu în curînd invadată de copii proveniţi din rîndurile clasei dominante, lipsiţi de orice ocupaţie. Aceştia erau întreţinuţi de către stat prin burse şi ajutoare, ca să nu fie obligaţi să fure sau să ucidă ; pentru mulţi dintre ei se inventară chiar- funcţii noi.

. Cei care nu aveau nici o ocupaţie trebuiau să-şi găsească totuşi o îndeletnicire şi aşa ajunseră să descopere ei o preocupare cvasiimbecilă. Unul de pildă se hotărî să colecţioneze nasturi, altul conuri de molizi, pini sau brazi ; un al treilea făcu rost de o bursă de călătorie în străinătate.

Acesta din urmă se întoarse acasă după ce descoperi o limbă moartă, scrisă pe tăbliţe de lemn. Cum cheia acestei limbi îi stătea la dispoziţie, descifrarea ei fu o bagatelă. Descoperitorul o numi „limba Şoşo", socotind o cinste specială faptul că el cunoştea o limbă pe care nu o mai ştia nimeni.

Cel ce colecţiona nasturi ajunse să posede o colecţie imensă, pe care nu mai ştia unde s-o depoziteze.-Obţinu din bugetul de stat o sumă apreciabilă pentru inaugurarea unei Case de păstrare a colecţiei.

Instalat în noul local se apucă să-şi ordoneze nasturii. Sortarea putea fi făcută pe categorii de nasturi de indispensabili, de pantaloni, de sacouri etc.

Omului nostru însă îi veni ideea unui procedeu mai savant, care bineînţeles era şi mai dificil. Pentru aceasta avea nevoie de material argumentativ. Mai întîi redacta lui tratat despre „Studiul nasturilor din punct de vedere ştiinţific !:< Apoi înaintă către Tezaur o cerere de a înfiinţa o catedră de „bumbologie" cu un post de profesor şi două de asistenţi. Cererea fu aprobată mai mult din dorinţa de a găsi un mijloc de pierdere a vremii pentru cei lipsiţi de ocupaţie, decît pentru afacerea propriu-zisă, a cărei rentabilitate nu putea fi încă stabilită. Cum colecţionarul în cauză — se numea Hylling (se bănuia că fusese făcut de Hulling fără aprobarea lui Uffka) — avea doi fii nelegitimi, cărora nu avea de unde să le plătească instrumentarul de flagelare ; posturile de asistenţi rămaseră deocamdată nedeclarate. Hylling avea să uimească în curînd lumea cu primul sistem de bumbologie ştiinţifică. Il pusese la punct în decurs de doi ani şi realizase o operă monumentală, deoarece în grupele şi subgrupele sistemului respectiv puteau fi inseraţi toţi nasturii din lume. Sistemul arăta în felul următor :

Nasturi

Zinc Cupru Cositor Fier os lemn

Cu găuri

1. Clasa : cu 1 gaură
2. „ „ 2 găuri
3- ,» „ 3 y>
4- M 4 „

Fără găuri

1. Clasa : Fără 1 gaură
2. „ „ 2 găuri
3. v „ „ 3 găuri
4. „ „ 4 găuri

Cu inele

a) inele
rotunde a)
găurite ¡3)
negăurit.e

b) inele ovale
a) găurite

1) găurite parțial

2)găurite total P)
negâtrrite

1) libere
2) libere

Acest sistem stîrni o impresie nemaipomenită. Cel care colecționase conuri de conifere nu se lăsă-mai prejos şi uimi în curînd,lumea cu un sistem extraordinar prin care toate conurile din lume puteau fi orînduite în 67 de clase, 23 de familii şi 1500 de ordine.

De mult se preconizase lărgirea cursurilor de învățământ şi întrucît nu era drept ca fiii celor din clasa de jos să învețe la fel de mult cu cei din clasele sus-puse, se luă hotărârea să &e înființeze o Universitate. Existau trei ştiințe : Limba Şoşo, Bumbologia şi Conologia. Aceste discipline deveniră obligatorii.-

Dar cum țăranii înstăriți şi meseriaşii îşi trimiteau şi ei copiii la facultate se organizară colocvii şi seminarii particulare la care nu aveau acces decît copii proveniți din clasele înalte. Chiar dacă un fiu din clasa de jos reuşea la examenul de absolvire, nu primea nici o funcție, întrucît funcțiile se moşteneau.

Lasse II Axei muri — acest lucru nu putea fi împiedicat prin lege. După moarte i se dădu titlul de „Cel înțelept".

Fiul său, care îi urmă la tron, se numea nici mai mult nici mai puțin decît Anders VII Cel-ce-e-Altfel ; de ce primi acest nume nu se ştie, se bănuieşte că din pricina unor precedente istorice.

Sub domnia sa îşi făcură apariția artele frumoase. Un fecior de brutar se trezi într-o dimineață şi începu să frămînte aluatul ; voia să facă o pîine, dar făcu pînă Ia urmă o capră. Profesorul de Şoşo, care trecea tocmai prin dreptul ferestrei la care stătea şi muncea tînărul, îi văzu talentul excepțional şi-i ceru să facă mai bine o capră din lut decît din aluat, pe care o arse în sobă.

Cu descoperirea picturii, lucrurile se petrecură mai altfel. într-o anumită regiune a Insulei, asupra căreia era concentrată toată atenția, s-a observat că o mulțime de culegători de cărbuni,

desenau cu bucăți de li.gr it pe trunchiurile copacilor, mai întîi necuviințe, dar cu timpul tot ce vedeau.

La început s-a crezut că a izbucnit un fel de epidemie maniacală sau o idioție precoce, căci era cu adevărat straniu să vezi o mulțime de adolescenți țopăind încoace şi încolo ca nişte ciocănitori şi desenînd tot. ce vedeau. Desenau mese, picioare de scaune, case, pomi, pietre, morcovi, roabe, cîini, pisici, —tot ce le ieşea în cale. în zadar încercau părinții să-i convingă să-şi scoată gărgăunii din cap şi să se apuce de o treabă serioasă — totul era zadarnic. Băieții plîngeau şi spuneau că preferau să moară de foame decît să se lase de desen. Era cu siguranță vorba de o manie.

Cînd această situație ajunse la urechile lui Anders Cel- ce-e-Altfel, acesta se întristă foarte, deoarece îşi iubea poporul aşa cum numai un principe adevărat îl poate iubi. De aceea porunci ca toți acei nenorociți să fie închişi într-o casă în care să se poată dedica nestingheriți maniei kw, aflîndu-se sub protecția regelui. Făcu experiențe cu ei şi într-o zi îi puse pe cincizeci de maniaci să deseneze acelaşi picior de scaun. Dar, ce să vezi, nici un desen nu semăna cu celălalt. Fură chemați filosofii, care declarară că acest fenomen se datora concepției personale. Anders nu şi-ar fi închipuit vreodată că o concepție personală, cu privire la un picior de scaun poate fi o categorie filosofică. Acum însă îşi recunoscu eroarea şi înțelese sensul profund al desenului, ca moment hotărîtor în viața spirituală. II numi deci imediat pe cel mai talentat desenator, profesor peste ceilalți.

Acesta scrise în scurt timp un tratat despre conținutul şi forma desenului. Pornind de Ia exemplul plastic al piciorului de scaun ajunse la deducția : conținutul picio**rului** de scaun reflecta concepția personală, forma piciorului de scaun era de fapt desenul. Cînd conținutul **şi** forma se acopereau perfect într-o deplină întrepătrundere, atunci desenul era un desen desăvîrşit sau ceva frumos. Tot ceea ce ni se înfățişează sub forma desenului este frumos : o vacă ce se balegă nu poate fi frumoasă în sine, deoarece natura nu este frumoasă, **dar** o vacă desenată care se balegă este frumoasă, pentru că ea este animată de concepția personală cu privire la o vacă oe se balegă.

într-o zi apăru o mîzgălitură, îniățişîndu-1 pe Anders al VH-lea pe zidul fațadei academiei ele desen. Trecătorii izbucneau în rîs cum dădeau cu ochii de ea. Cel ce făcuse caricatura fu chemat

şi i se porunci să-1 deseneze din nou pe rege, dar de dala aceasta frumos. Artistul afirmă că opera lui era frumoasă, deoarece era pătrunsă de concepţia sa personală cu privire ia rege. De îndată însă ce i se promise titlul şi onorariul de profesor îşi modifică vechea concepţie personală despre Anders al VH-lea şi fu numit în consecinţă pictor de curte.

Anders se stinse din viaţă în al optulea an de domnie şi cei şaptesprezece eminenţi şi inatacabili îl numiră protector al desenului.

La tron îi urmă Peter Erich I.

Acest suveran avea o fire sălbatecă, nepermiţîndu-şi o clipă de răgaz. Purtă război cu vînătorii şi omorî el însuşi pe mulţi dintre aceştia. •

Poporul se plîngea însă de greutăţile războiului şi nu putea vedea nici un folos de pe urma acestor bătălii interminabile. Spre a le lumina mintea, Peter dădu ordin să se editeze un nou manual, care fu introdus în şcoli. Se numea „Cartea regilor" şi cuprindea Omagiul adus tuturor monarhilor de la Lasse I pînă la Peter Erich. De o cinstire deosebită se bucurau- în această carte incursiunile şi campaniile sîngeroase făcute pe teritoriile altor ţări.

Sub Peter Erich războaiele se ţineau lanţ deoarece luptătorii iubeau onoarea şi mai ales însuşirea avuţiilor străine : pendule, veselă şi monezi.

Unul din societatea Nemulţumiţilor publică o broşură intitulată : „Comparaţie între diferitele categorii de furturi particulare sau publice, sau Hoţia din punct de vedere legal, însoţită de o trecere în revistă a fraudelor internaţionale, comise sub domnia ultimilor regi din Casa Hulling".

Broşura fu arsă ca de obicei, împreună cu autorul ei.

Peter Erich muri datorită alcoolismului şi (sîntem obligaţi ca istoriografi să dezvăluim crudul adevăr) după toate probabilităţile şi de pe urma unor boli lumeşti. Fu plîns de toţi războinicii şi numit „Regele erou" sau „Neasemuitul".

Cu el se stinse neamul Hulling, întemeiat de Lasse cel Mare. De vreme ce toată lumea ştia că regii erau numiţi prin graţia lui Dumnezeu, alegerea unui nou rege dintre băştinaşi nu era deloc uşoară. Poporul nu îl puteai convinge cu una cu două, că unul, care ieri a fost comandant de oşti, astăzi putea fi ales rege prin graţie divină. Fu organizată o expediţie pe meleaguri îndepărtate, la nişte popoare necunoscute, de unde fu adus un principi. Botezul şi încoronarea se făcură în grabă, iar spre a fi

iubit de către popor fu numit Lasse al III-lea, lăsînd să se înțeleagă că era înrudit cu neamul Hullingilor. Dar cum acesta nu cunoştea limba şi nici istoria țării spre a putea guverna, puterea îi reveni la Uffka (un urmaş de-al pastorului Axonius). Acesta făcu totul spre a întări învățătura iadului şi îi obligă pe toți profesorii de la Academia de desen să deseneze iadul; imaginea aceasta fu atîrnată în toate bisericile.

Lasse muri şi fu numit după moarte „Cel Sfînt", Sub domnia urmaşului său, Peter II Erich, izbucni un război religios cumplit între provinciile țării. Un fanatic a început să răspîndească ideea că în iad nenorociții nu erau ciupiți cu cleşti ci împunşi cu furci. Un sinod mare fu convocat şi timp de şaisprezece zile şi şaisprezece nopți **se** discută numai despre cleşti şi furci. Partidele primiră numele de cleşti şi furci după obiectele ce făceau subiectul dezbaterii. Majoritatea înclina în favoarea cleştilor, dar şi furcile erau neclintite în credința lor, necedînd nici la amenințarea cu arderea pe rug. Furcile, care reuşiseră să cucerească peste noapte puterea într-o provincie, se apă- rară împotriva furiei cleştilor. încolțiți, adversarii tri- miseră soli la Peter II Erich după ajutoare.

Regele îşi convocă poporul şi cu lacrimi în ochi jură să apere adevărata învățătură a iadului sau să plătească cu viața. Porni deci la luptă.

Războiul dura de cincisprezece ani şi acasă soseau lăzi pline cu pendule, una după alta ; oamenii erau ridicați din orice, şi impozitele creşteau văzînd cu ochii.

Dar furcile se apărau eroic. Cînd deodată veni îngrozitoarea veste : Peter Erich căzuse. Doliul fu insă mai uşor de îndurat cînd oamenii aflară că cleştii culeseseră din două provincii şase mii de steaguri şi tobe, cinci sute de pendule şi trei milioane de monezi de aur şi argint.

Corpul neînsuflețit al lui Peter Erich fu adus acasă şi peste rămăşițele lui pământeşti se construi o biserică cu următoarea inscripție : „Regelui erou, apărătorului adevăratei învățături a iadului. Mort pentru cleştele său Sufletul său să se odihnească întru Domnul !"

Aceasta a rămas cea mai frumoasă pagină în cartea de aur al Hullingilor.

Furcile însă rămâneau fidele crezului lor şi reuşiră chiar să instaureze libertatea cultelor religioase. Existau chiar unii (printre nemulțumiți) care afirmau că toată lupta se dăduse de fapt pentru o nimica toată ; în definitiv era totuna dacă în iad.

erau ciupiți cu furcile sau cu cleştii de vreme ce iadul tot nu exista.

Urmaşul lui Peter Erich fu Johan Philipp I, primul organizator de spectacole pentru menținerea bunei dispoziții în rîndurile Nemulțumiților.

Cînd aceştia însă începură să se ocupe şi de dramaturgie, operele lor fură declarate nocive ; se construi şi un teatru național, pe scena căruia se jucau piese inspirate din cartea de aur şi din războiul cleştilor împotriva necredincioşilor.

Acestea urmăreau înaltul scop de a-i insufla poporului respect pentru „tradițiile sacre" ale neamului.

Sub Johan II Peter, noul urmaş Ia tron, apăru ziarul.

Acesta întruchipa pe de-o parte nemulțumirile ce mocneau în popor, pe de alta necesitatea de a răspîndi punctul de vedere a clasei dominante. Sarcinile ziarului erau : să explice neobosit că tot ceea ce gîndea, vorbea şi scria clasa exploatată era o minciună sfruntată, că toate acțiunile acestei clase erau dictate de impulsuri josnice, de interese egoiste, invidie şi răutate. Ziarul urmărea să sublinieze superioritatea societății actuale, al c;;rei țel era fericirea ; să propovăduiască învățătura iadului ca c-ea mai blîndă, profundă, spirituală din toate învățăturile, nepu-tînd fi înlocuită de nici o altă ştiință, întrucît toate celelalte erau proaste şi necuviincioase.

Ap&riția ziarului fu întîmpinată cu entuziasm şi primi denumirea de „Opinie generală" sau „Armistițiu binecu- vîntat".

X

C ocietatea atinsese cel mai înalt stadiu la care putea ^ ajunge o lume întoarsă pe dos. Tot ce era folositor stîr- nea dispreţul, iar ceea ce nu servea la nimic se bucura de înaltă prețuire.

Era o onoare mult mai mare să desenezi un măr — fapt pentru care puteai ajunge profesor sau cavaler —■ decît să plantezi un pom, fiind obligat pe deasupra să plăteşti şi o taxă. Interpretarea unei piese îți aducea mai multe onoruri şi era mai demnă de stimă decît scrierea ei.

Publicul entuziast se înhăma adesea la trăsura vreunei actrițe şi o purta in ovații de la teatru pînă acasă, cînd o piesă întrunea sufragiile spectatorilor. Toți cei care se opuneau dreptății şi măsurilor de ameliorare a situației, toți cei ce contribuiau la menținerea mizeriei, şi-i pedepseau pe nevinovați erau evidențiați prin funcții, rente şi distincții speciale.

Viața oraşelor se dezvolta cel mai spectaculos.

în capitala regatului locuiau trei. sute de mii de oameni pe un teren ce nu depăşea cîțiva acri de pămînt.

Cînd priveai acest cavou de piatră, ce constituia mîn- dria locuitorilor, puteai cu uşurinţă să calculezi cantitatea de îngrăşămînt natural pe care se sprijinea, deoarece în oraş nu se strîngea zilnic murdăria; Duhoarea, pe care populaţia nu o mai simţea, provoca molime.

Şi tipul de construcţii contribuia în mare măsură la aceasta. In loc să fie concepute cu terase largi, orientate spre soare, casele erau clădite în dreptunghiuri înguste şi lungi, înghesuite unele în altele, printre care se lăsau pasaje de trecere pentru pietoni. Acestea erau atît de strimte încît numai foarte puţini locatari se puteau bucura de lumină în camerele lor. Atmosfera întunecată şi umedă aducea după sine o boală specifică popoarelor care trăiau în văi înguste aşezate între munţi foarte înalţi, cunoscută sub numele de cretinism, morb ce afecta funcţiile creierului, determinînd în ultimă instanţă instalarea unei idioţii ereditare.

Orăşenii deveniră cu timpul atît de cretini, încît ţă~* rănii nici nu le mai înţelegeau graiul. Obiceiurile lor se încurcaseră în asemenea hal, că ajunseră să doarmă în timpul zilei, iar noaptea să se îmbuibe şi să benchetuiască, abuzuri care favorizau şi mai mult îmbolnăvirile.

înghesuiţi într-un spaţiu insuficient, începură să nu se mai poată suporta, de aceea era de aşteptat să se insulte, să se înghiontească şi să se calce reciproc pe picioare.

Cretinismul progresiv avu ca urmare un fel de neaju- torare organică, asemănătoare cu cea a copiilor. Mii de mărci de aur se cheltuiau cu întreţinerea paznicilor care îm- pînzeau străzile îndeplinindu-şi cu demnitate funcţia de poliţişti, conducîndu-i acasă pe beţivi şi pe accidentaţi, dîndu-le apă celor care-şi pierdeau cunoştinţa, învăţînd toate numerele pe de rost, unde locuia bărbierul, prostituatele, unde izbucnea un incendiu etc. Această aşezare de idioţi era permanent invadată de feciori şi de fete de la ţară, care nu aveau nimic de moştenit.

Băieţii erau luaţi în robie, iar fetele aşteptau ocazia să ajungă sclave sau să devină femei. La oraş era dificil pentru un bărbat foarte tînăr să-şi întemeieze o familie, de aceea fetele erau dezonorate, iar copiii lor nu puteau ridica pretenţii asupra ocupării vreunei funcţii sau a practicării unei meserii.

Văzîndu-se atît de nefericiţi, orăşenii îşi aflau uitarea în băuturi alcoolice, consumate oricînd şi oriunde, mai ales în localuri publice. De cite ori se ivea prilejul unui consum mai mare de alcool, — fapt frecvent în societatea bărbaţilor — se obişnuia să se închine un pahar în sănătatea soţiei, rămasă acasă,

deoarece n-avea cu cine să-şi lase copiii, un alt pahar pentru căminul în care pe mai toți îi aştepta un pat şi o nevastă. Bețiile cel.- mai mari începeau cu un pahar dat peste cap în cinstea regelui, unul în cinstea patriei şi uneori şi cu unul pentru învățătura iadului.

Această populație urbană ideală,, de trei sute de mii de oameni, susținea că munceşte pentru prosperitatea poporului. Cel ce mergea însă dis-de-dimineață la poarta oraşului sau la piață, unde veneau țăranii cu mărfurile lor, putea să-şi dea seama imediat cine pe cine hrăneşte.

Țăranii primeau în schimbul produselor o sumă de bani, pe care o cheltuiau pe impozite ; cu timpul li se îngădui să privească picturi în ulei, să asculte prelegeri şi să vizioneze piese de teatru, ei bieții, care nu aveau timp niciodată, şi aceasta numai din vina lor ; îji definitiv aveau acces la toate oricînd voiau, bineînțeles, în schimbul unei taxe de intrare.

Li se puse la dispoziție chiar şi învățători, care le predau Scriptura Iadului şi Cartea Regilor, de asemenea contra unei taxe speciale ; duminica trebuiau să facă penitență, deoarece pastorul le repeta într-una că sînt nişte păcătoşi şi că aveau să fie castrați dacă nu-şi plăteau impozitele.

Toate acestea — roadele binecuvîntate ale culturii — le erau dăruite țăranilor (contra cost), drept mulțumire că aduceau provizii la oraş pentru cei ce ar fi murit de foame, dacă intr-o bună zi sătenii nu s-ar mai fi prezentat la piață. Această considerație îi flata, înăbuşindu-le orice reacție.

Dar în oraş existau săraci şi nemulțumiți, de care trebuia să se țină seama, pentru că ei deveneau periculoşi. Pentru ei se fondau cămine filantropice, numite închisori ; aici se experimexîtau condiții de trai, care urmau să stabilească minimul de care avea nevoie un om ca să trăiască. în urma acestor testări se ajunse la concluzia că muncitorii huzureau. Şi cum aceştia îşi permiteau uneori să neglijeze munca, — la început voluntară —, aceasta deveni în curînd obligatorie, şi oamenii începură să fie duşi cu arma la spate la lucru.

Cînd nemulțumirile şi tensiunile interne se accentuară, impozitele devenind insuportabile, întreaga vină fu aruncată asupra conducătorului, care inventă un nou sistem de guvernămînt numit — după împrejurări — sistem parlamentar sau constituțional.

Cum o mulțime de ziarişti fură siliți prin legea cu privire la libertatea tiparului să fie înlocuiți de aşa-zişi responsabili, pentru a evita linele neajunsuri, regele îşi alese grabnic miniştrii,

care trebuiau să poarte răspunderea prostiilor sale. în felul acesta regele era absolvit de orice acuzaţie. Responsabilitatea în schimb nici nu era chiar atît de riscantă. Un ministru, care îşi lua asupra-şi o prostie regală, era destituit ea să devină conducător de comitat sau cavaler al unui mare ordin. în consecinţă posturile de răspundere erau de fapt foarte plăcute şi deosebit de disputate.

Acestei stări de lucruri îi corespundea întrutotul sistemul de palavrageală sau forma de guvernămînt parlamentar. O minoritate de bogătaşi se întrunea o dată pe an şi căuta prin cuvîntări meşteşugite să desemneze victimele cărora urma să li se aplice noi impozite. Cînd erau deosebit de perfizi se uneau între ei, fie spre a nu-şi fixa impozite nici unuia din tagma lor ori se ţineau în şah amenin- ţîndu-se şi trecînd greul dărilor cînd la unul cînd la altul.

Un exemplu, caracteristic acestui tip de conducere, era actul parlamentar, referitor la breasla tăbăcarilor.

Şase tăbăcari produseseră douăzeci şi cinci de ani în şir piele proastă la preţuri scumpe. Intr-o bună zi vînă- torii care mai trăiau încă în vecinătate îşi propuseră să scoată pe piaţă piele bună la preţuri ieftine ; poporul era entuziasmat de această noutate. Cei şase tăbăcari însă, care erau reprezentanţi în parlament făcură propunerea să se fixeze o taxă anume pentru pielea procurată de vînători. Industria autohtonă trebuia ocrotită, fiii ţării nu puteau fi înghiţiţi de venetici, etc. ...

Taxele fură aplicate ! Din cauza acestor şase tăbăcari poporul fu obligat să cumpere în continuare piele proastă la preţuri ridicate. Această măsură fu denumită protecţie vamală deoarece datorită ei interesul particular era ocrotit.

Ministrul de resort profită de această ocazie spre a trece în funcţia de conducător de comitat ; si-nulă pentru moment o adîncă mîhnire pentru pierderea rangului de ministru, dar se aranjă foarte bine în noul post şi obţinu imediat Ordinul Heruvimilor, care se acorda numai bărbaţilor eminenţi pentru merite excepţionale.

Simptomul cel mai neliniştitor în această societate era adîncirea cretinismului, care devenea cu timpul o tară congenitală, ca orice debilitate fizică.

Cretinii constituiau de altfel cercul inteligenţilor (de la intelligere — a înţelege, a recunoaşte), dar pentru că ei nu-şi recunoşteau cretinismul (lucuş a non lucendo) degenerară cu timpul pînă într-atît, încît îşi pierdură conştiinţa propriei lor

debilităţi mintale, considerîndu-se dimpotrivă cei mai înţelepţi oameni în stat.

Avînd puterea armată în mînă, reuşiră să transforme societatea într-un adevărat balamuc, ai cărei pacienţi, răsculrndu-se, îşi arestară doctorii şi paznicii. Se ajunse astfel la cele mai demente incidente.

în dezbaterile furtunoase ce se ţineau în senat fură emise păreri „autorizate", în 'virtutea "cărora Atlantica — aşa se numea acum regatul — ar fi putut face faţă, cu numai cincizeci de mii de oşteni unui război împotriva Aquiloniei, care avea un efectiv de luptători de douăzeci de ori mai mare.

O altă idee acceptată în unanimitate fu aceea că societatea ar fi fost amenințată cu dispariția dacă poporul nu înțelegea să le plătească impozit unor anumiți cabotini. De asemenea, un pericol imanent pîndea statul, dacă poporul nu-i asigura unui stăpîn, a cărei ocupație de predilecție era să înfigă gîndaci în bolduri, un salariu corespunzător şi dreptul de a-şi exercita profesia.

Ca urmare a faptului că an de an cretinismul lua o amploare din ce în ce mai mare, fiind intens cultivat şi bine plătit, mulți dintre locuitorii regatului doreau cu ardoare să devină cretini spre a obține onoruri şi bani. Cretinismul urma să se răspândească şi în şcoli ; acest proces se desfăşura mai lent, deoarece poporul-mai era legat prin cultul amintirii de un trecut în care se manifestaseră din eînd în cînd rațiunea sau bunul simț. Asistând însă toată ziua bună ziua, la ascensiunea celor ce împărtăşeau ideile conducătorilor, oamenii de rînd se vedeau obligați, la rîndu-le, să rostească şi ei — împotriva voinței lor — părerile unanim recunoscute ; iar cînd ajungeau să-şi însuşească pe deplin opinia superiorilor, aceasta era de mult perimată.

O hăituială neîncetată domnea în sinul societății, o permanentă iritare şi îngrijorare care aduceau după sine o nemulțumire cronică. Chiar dacă cei slabi se ridicau în masă împotriva celor puternici, reuşind să le zmulgă acestora dominația, nu se schimba nimic ; se repeta doar. vechea istorie. Foştii asupriți deveneau automat, după cucerirea puterii, asupritori. Ce ciudat, cînd altădată nici în vis nu ar fi putut accepta una ca asta !

Toți marii gînditori atacară cu furie una şi aceeaşi problemă : Transformarea societății. Apăruseră secte, animate de un țel sacru, acela de a pune capăt cu orice preț nenorocirilor, mizeriei şi neînțelegerilor.

O sectă, numită „Şcoala Sobolilor", susținea ideea că întreaga comunitate ar trebui să se dezvolte în voie, ca un cîmp necultivat, în. care planta folositoare ar fi concurat cu buruiana la hrana pămîntului, fie şi cu riscul ca buruiana să fi ieşit învingătoare din această competiție.

Cealaltă sectă, sociologii sau „Şcoala Păsărelelor", milita pentru o uniune a celor mici, bolnavi, slabi, proşti şi leneşi. Dreptul celor slabi de a-i supune pe cei puternici avînd de altfel girul imuabil al unei legi divine.

O a treia sectă, cea a „bîrfomanilor", era de părere că singura salvare nu trebuia căutată în soluționarea problemelor, şi aşa

irezolvabile, ci în aruncarea în aer a planetei Tellus ; fiind apărută din nimic, trebuia să se întoarcă în matca ei originară.

în timp ce aceste secte şi altele, asemenea lor, luptau pentru supremaţie, societatea rămînea neschimbată, continuînd să caute în trecut argumente pentru incomparabilele binefaceri ale prezentului, reactualizînd forme vechi administrative, dictînd hotărîri şi promulgînd legi.

Niciodată nu a domnit un asemenea acord între bărbaţii de stat, care se străduiau să găsească pretutindeni dovezi că de fapt patria lor era Insula Fericiţilor, în timp ce poporul îşi întărea tot mai mult credinţa că patria nu era alta decît Insula Nefericiţilor.

CUPRINS

Lector : MIRCEA BUCUBESCU Tehnoredactor : NICOLAE ŞERBĂNESCU
Tiraj ,'0 000+904-25 ***ex. broşate. , Bun de tipar*** 25.10.1979. Coti ti*par* 16.

Comanda nr. S0 378 Combinatul poligrafic',,Casa Seînteii" Piaţa Seînteii nr. 1, Bucureşti, Republica Socialistă România

	COLECTIA ROMANULUI ISTORIC |
	UNIVERS

J " . ' ....·.. ;

Ca scriitor, gînditor, profet, mesager al unui nou sentiment universal, Strindberg a mers atît de departe, încît astăzi opera sa nu poate părea cîtuşi de puțin vlăguită. în afara şi deasupra şcolilor şi curentelor, el le-a înmănun-

naturalist şi romantic, el a deschis drumul expresionismului, fiind totodată şi primul suprarealist —- primul în sensul modern.

Thomas Mann